

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 5 Ιανουαρίου 2020 • Έτος 12^ο • Αρ. φύλλου 590

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,50

ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Να αποδείξουμε ότι αφήσαμε πίσω την αλαζονεία

«**Άστοχα** και άκαιρα έγιναν στο παρελθόν από κάποιους κινήσεις για να πλασαριστούν ως φερέλπιδες υποψήφιοι που στοίχησαν πολύ στην παράταξη», λέει στην «Κ» ο βουλευτής του ΔΗΣΥ Μιχάλης Σοφοκλέους, προειδοποιώντας πως χωρίς μεταρρυθμίσεις και προοπτική στο Κυπριακό ο Συναγερμός θα χάσει τις εκλογές. Μιλάει για την αποχώρησή του από την κυβέρνηση, κάνοντας λόγο για πολύ διαφορετικές προσεγγίσεις με τον πρόεδρο, ενώ σημειώνει πως μετά τις προεδρικές υπήρξε τάση αλαζονείας και μικρομεγαλισμού. **Σελ. 8**

EASTMED

Ρήτρα ασφάλειας και γεωπολιτικές αλλαγές

Νέα γεωπολιτικά δεδομένα στη σκακιέρα της Ανατολικής Μεσογείου αφήνει πίσω της η διακρατική συμφωνία για τον αγωγό Φ.Α. EastMed. Η προσθήκη άρθρου με ρήτρα ασφάλειας και τις ενεργειακές υποδομές θεωρείται το πρώτο βήμα μετάλλαξης των υφιστάμενων τριμερών. **Σελ. 7**

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ

Ψάχνουν θεραπεία για την κακή εικόνα

Οι συνεργάτες του προέδρου μπήκαν σε διαδικασία ανασυγκρότησης νέας επικοινωνιακής στρατηγικής, καθώς αντιλαμβάνονται το πρόβλημα της κακής εικόνας. Υπάρχουν και στελέχη που θεωρούν πως τα προβλήματα της κυβέρνησης είναι βαθύτερα και δεν θα λυθούν με την προβολή του υπουργικού έργου. **Σελ. 6**

ΥΠΟΘΕΣΗ 19ΧΡΟΝΗΣ

Να εγκύψουμε στα ανθρώπινα δικαιώματα

Η υπόθεση της 19χρονης Βρετανής και της καταδίκης της για δημόσια βλάβη έφερε στην επιφάνεια σωρεία ερωτημαστικών. Ο κ. Αριστοτέλης Κωνσταντινίδης σημειώνει ότι πρέπει να προχωρήσουμε σε καλλιέργεια κουλτούρας περί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε αστυνομία και λειτουργούς της Θέμιδας. **Σελ. 9**

Ελλάδα-Τουρκία αρχίζουν συνομιλίες

Δένδιας: Τις επόμενες μέρες εκκινούν οι πολιτικές διαβουλεύσεις μεταξύ των Υπουργείων Εξωτερικών

«**Χρήσιμο** δίαυλο που ελπίζω ότι θα αξιοποιηθεί αποτελούν οι πολιτικές διαβουλεύσεις μεταξύ στελεχών των δύο Υπουργείων Εξωτερικών, οι οποίες αναμένεται να επαναληφθούν τις επόμενες ημέρες», αποκαλύπτει στην «Κ» ο υπουργός εξωτερικών της Ελλάδας Νίκος Δένδιας. Σε συνέντευξη

του στον Βασίλη Νέδο επισημαίνει ότι το κλίμα που επικρατεί είναι βαρύ, αλλά επιβεβαιώνει ότι έχει επανέλθει στον δημόσιο διάλογο η συζήτηση περί προσφυγής στη Χάγη. Ξεκαθαρίζει ότι η Ελλάδα δεν φοβάται τη διεθνή δικαιοσύνη, γιατί είναι πεπεισμένη για το νόμιμο και το δίκαιο των θέσεών

της και διευκρινίζει ότι στην «πολιτική των κανονιοφόρων» αντιτάσσουμε την πολιτική του Διεθνούς Δικαίου. Ο επικεφαλής της ελληνικής διπλωματίας σημειώνει ότι μία προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, προκειμένου να έχει ουσιαστική έκβαση, χρειάζεται συνυποσχετικό των δύο

χωρών, στο οποίο να καταγράφεται το ζήτημα επί του οποίου θα κληθεί το Δικαστήριο να αποφανθεί. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, δεν βρισκόμαστε εκεί ακόμα. Απαιτούνται επαφές και επικοινωνία των δύο πλευρών και οι διάλογοι επικοινωνίας πρέπει να παραμένουν ανοικτοί», καταλήγει. **Σελ. 4, 5**

Παιχνίδια Τραμπ με τη φωτιά με το καλημέρα του 2020

Ο πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ έδωσε το πράσινο φως από τη Φλόριντα για τη δολοφονία του Ιρανού στρατηγού Κασέμ Σουλεϊμάνι, επικεφαλής της επίλεκτης δύναμης «Αλ Κουντς», ενδεχομένως δε του δεύτερου ισχυρότερου άνδρα της Ισλαμικής Δημοκρατίας μετά τον ανώτατο ηγέτη, αятоλάχ Αλί Χαμενεΐ. Ο πρόεδρος Τραμπ είχε επικαλεστεί τον θάνατο Αμερικανού εργολάβου στη διάρκεια βομβαρδισμού βάσης, στο Κιρκούκ και ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Μάικ Πομπέο έκανε λόγο για «αμυντική κίνηση» των ΗΠΑ ενόψει επιθέσεων που υποτίθεται ότι ετοίμαζε ο Σουλεϊμάνι εναντίον αμερικανικών συμφερόντων. Από το πρωί της Παρασκευής οι κωδικοί #WorldWar3 και #WWIII, που παραπέμπουν σε Τρίτο Παγκόσμιο Πόλεμο, έκαναν θραύση ανάμεσα στους χρήστες του Twitter σε όλο τον κόσμο. **Σελ. 16, 17, 18**

Οι ανακαλύψεις που έγιναν το 2019

Αρχαίοι Δανοί και «πάγουρον»

Σημαντικές και άλλες σε πρώτη ανάγνωση λιγότερο σημαντικές ανακαλύψεις από την επιστημονική κοινότητα ανοίγουν νέες λεωφόρους στην ανθρώπινη γνώση, θέτοντας βάσεις για την κατανόηση του παρελθόντος και εξερεύνηση του μέλλοντος. **Σελ. 22**

Τον Ιούνιο δοκιμάζεται το ΓεΣΥ

Το οικονομικό σκέλος η μεγάλη πρόκληση για το Υπ. Υγείας

Τον Ιούνιο θα δοκιμασθούν στην πράξη, οι αντοχές του ΓεΣΥ. Η εφαρμογή της δεύτερης φάσης εφαρμογής του συστήματος θεωρείται η κορυφαία πρόκληση που έχει να διαχειριστεί το υπουργείο Υγείας και όχι μόνο. Το υπ. Υγείας αναγνωρίζει ότι ένα από τα θέματα που πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης προσοχής είναι το

οικονομικό σκέλος του συστήματος υγείας και ειδικά ο προϋπολογισμός του ΟΑΥ και η αυτονομία των δημοσίων νοσηλευτηρίων σε συνάρτηση με τη βιωσιμότητά τους. Δυο θέματα που σχετίζονται με τα ανοικτά μέτωπα των ιδιωτικών κλινικών και τα κίνητρα προς τους γιατρούς του δημοσίου. **Οικονομική, σελ. 7**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΜΟΥΣΕΙΑ

Δύο μουσεία ενώνουν τις δυνάμεις τους

Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού φιλοξενεί ιερά κειμήλια από τη Δημοτική Πινακοθήκη Θεσσαλονίκης. Στην έκθεση «Δύο Συλλογές σμίγουν» παρουσιάζονται 129 πολιτιστικά αγαθά από τις συλλογές της Δημοτικής Πινακοθήκης και του ΜΒΠ. Ογδόντα πέντε αντικείμενα εκτίθενται για πρώτη φορά. **Ζωή, σελ. 1**

ΑΠΩΛΕΙΑ

Έγραφε πάντα για ό,τι τον έκαιγε

Η Ζωή και το έργο του μουσικοσυνθέτη Θάνου Μικρούτσικου (1947-2019) μέσα από τα δικά του λόγια. Ο σπουδαίος μουσικός είχε πει: «Ο Ρίτσος και ο Καβάφης είναι για μένα οι μεγαλύτεροι Έλληνες ποιητές, γιατί το έργο τους είναι άχωρο και άχρονο. Ειδικά του Ρίτσου. **Ζωή, σελ. 3**

ΜΟΔΑ

Η Μαίρη Κουάντ και τα χρώματά της

Έκρηξη χρώματος, ενέργειας και νιότης στην αναδρομική έκθεση, στο Λονδίνο, της επιδραστικότερης Βρετανίδας σχεδιάστριας Μαίρη Κουάντ. Τα πατρών της ανέτρεψαν την ελπίστική «κανονικότητα» της υψηλής παρισινής ραπτικής τύπου Ντιόρ: ήταν μοντέρνα, ευκολοφόρετα και σέξι. **Ζωή, σελ. 11**

DEFY
INVENTOR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Ο άνθρωπος-κτίνος

«**Έριξε** μια ράβδο δυναμίτιδας σε μια πυριτιδαποθήκη», ο πρόεδρος Τραμπ, σύμφωνα με τον Τζο Μπρίντεν υποψήφιο για το χρίσμα των Δημοκρατικών, ο οποίος σχολίασε την επιχείρηση δολοφονίας του Ιρανού υποστράτηγου Κασέμ Σουλεϊμανί από Αμερικανούς σε επιδρομή με drone στην Τεχεράνη. Ο Δημοκρατικός γερουσιαστής Τομ Γουντνάλ έκρινε πως ο πρόεδρος Τραμπ «έφερε τη χώρα μας στα πρόθυρα ενός παράνομου πολέμου με το Ιράν χωρίς την έγκριση του Κογκρέσου».

Από την άλλη, προβεβλημένα στελέχη των Ρεπουμπλικάνων εξήραν το θάρρος του Τραμπ να διατάξει τον φόνο του Σουλεϊμανί, που είχε «αίμα Αμερικανών στα χέρια του», όπως δήλωσε ο γερουσιαστής Λίντσεϊ Γκρέιαμ, ενώ ο γερουσιαστής Τομ Κότον διακήρυξε ότι ο Σουλεϊμανί «πῆρε αυτό που άξιζε». Η Νίκη Χέιλι, τώως μόνιμη αντιπρόσωπος των ΗΠΑ στον ΟΗΕ, εξέφρασε ικανοποίηση για τον θάνατο του «αρχιτρομοκράτη» Σουλεϊμανί. Αυτή είναι η εικόνα των ΗΠΑ που ενόψει προεδρικών εκλογών δεν διατάζουν να ανοίξουν την πόρτα της κολάσεως και να ρίξουν μέσα ένα ποτάμι φωτιά, την ίδια ώρα που ο υπόλοιπος πλανήτης τρέμει στην ιδέα του τι μπορεί να ακολουθήσει από πλευράς Ιράν.

Η Μέση Ανατολή, την οποία οι Αμερικανοί εδώ και δεκαετίες θεωρούν προτεκτοράτο τους, βιώνει εκατόμβες θυμάτων από τότε που πατέρας και γιος Μπους, με πρόφαση την κατάληψη του Κουβέιτ και τα πυρηνικά που τάχα ανέπτυσε ο Σαντάμ Χουσεϊν, χτύπησαν στον Κόλπο. Εκείνη η φωτιά, που ήταν από τις πρώτες που είδαμε σε απευθείας μετάδοση, με τους πυραύλους να χτυπάνε τη Βαγδάτη, κατέκαψε το Ιράκ και χωρίς να εντοπίσει ικνός πυρηνικών εξαπλώθηκε σε Συρία, Υεμένη, Λιβύη με την πρόφαση πια του εκδημοκρατισμού των καθεστώτων των συγκεκριμένων χωρών. Έτσι ολοκληρώς χώρες κάτω από τις επιπτώσεις του εκδημοκρατισμού των συμμαχικών δυνάμεων έγιναν χαλάσματα.

Εκατοντάδες χιλιάδες ζωές χάθηκαν στο καυτό σίδερο του πολέμου. Άνθρωποι ανέστιοι έπεσαν κατά χιλιάδες στα κύματα με τα παιδιά τους για να

βρουν μια πατρίδα ειρήνης. Τώρα ακριβώς όπως και τότε με τους Μπους, κηρύχθηκε αρχιτρομοκρατίας ένας Ιρανός αξιωματούχος, το αυτοκίνητο του οποίου χτυπήθηκε από πυραύλους που εκτόξευσε σύμφωνα με τα ειδησεογραφικά πρακτορεία το MQ-9 Reaper drone, στην πρωτεύουσα της χώρας του, την Τεχεράνη. Θυμίζω ότι ο γερουσιαστής Τομ Γουντνάλ επέκρινε τον Τραμπ διότι χτύπησε τον Σουλεϊμανί χωρίς την έγκριση του Κογκρέσου! Για τους Αμερικανούς πολιτικούς, νομιμοποιείται ο όποιος πρόεδρος, άμα πάρει έγκριση από το Κογκρέσο να σκοτώσει όποιον θέλει επί προσώπου γης ή να ισοπεδώσει την όποια χώρα θεωρεί «δαίμονα του κακού».

Το γεγονός ότι αποκάλυπτα βομβαρδίζεις μια άλλη χώρα δεν έχει σημασία κατά την αντίληψη μιας πολιτικής ελίτ που έκανε τη δημοκρατία υπόθετο στο χοντρό της έντερο για να χωνεύει καλύτερα το ρωσικό χαβιάρι και τη γαλλική σαμπάνια. Το μέγιστο αγαθό στον άνθρωπο που είναι η ζωή, δεν προσμετράται ως αξία καθότι μόνο ως εργατική δύναμη αποφέρει. Άλλως πως και αλλού είναι απολύτως αναλώσιμη. Το ζήτημα πια είναι η αντίδραση που Ιράν στη δολοφονία Σουλεϊμανί καθώς ο Αγιατολάχ Χομενεί σε ανάρτησή του στο Twitter έγραψε ότι «τους εγκληματίες που έβαψαν τα χέρια τους με το αίμα του και με αυτό των άλλων μαρτύρων τους περιμένει αδυσώπητη εκδίκηση».

Εκδίκηση η οποία, με τα μέσα που σήμερα υπάρχουν, μπορεί να εκδηλωθεί οπουδήποτε, με άπειρους τρόπους και επί πολλών αθώνων, Αμερικανών και μη. Η ζωή που έχασε την αξία της δεν θα την επανακτήσει με την εκδίκηση αλλά μόνο με την παιδεία. Ο άνθρωπος-κτίνος ποτέ δεν θα παύει να ρίχνει ζωές στην κρεατομηχανή εν ονόματι του χρήματος και να έχει την αντίληψη ότι ο ίδιος είναι ανένγητος. Θα είναι όμως αργά όταν δει τα παιδιά του να καίγονται στην πυρά της κλιματικής αλλαγής που θα αδυνάει να σβήσει. Κοιτάξτε λίγο προς Αυστραλία μεριά σήμερα. Αύριο θα είναι παντού. Μισός πλανήτης φωτιά, μισός τσουνάμι, χωρίς να χρειάζεται η έγκριση του οποιουδήποτε Κογκρέσου...

paraschosa@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Ο EastMed, οι φιέστες, τα σενάρια, ο Άντρος και ο Αβέρωφ

Η υπογραφή της συμφωνίας για τον αγωγό EastMed προκάλεσε ευφορία σε κάποιους, διάθεση για ειρωνεία σε άλλους, θυμό στην Άγκυρα και πικρόχολα σχόλια εντός Κύπρου. Θα μπορούσε να πει κανείς πως όλοι πήραν αυτό που ήθελαν, επί του παρόντος τουλάχιστον: Η Ελλάδα και η Κύπρος την οφειλόμενη απάντηση στις προκλήσεις του γεοσουλτάνου Ερντογάν, ο Νετανιάχου την ενίσχυση της εικόνας του σε μια πολύ δύσκολη στιγμή και η αντιπολίτευση στην Κύπρο το επείκρημα πως οι υπογραφές αφορούν ένα έργο η κατασκευή του οποίου δεν συμφέρει κανένα. Η πραγματικότητα είναι πως μετά τις πρώτες εντυπώσεις, τις τυμπανοκρουσίες, κατά το ΑΚΕΛ, το θέμα του αγωγού μάλλον θα ξεχαστεί για ένα μακρύ διάστημα. Και αυτό επειδή ο ορίζοντας του 2025 για την υλοποίησή του είναι αρκετά μακριά, ενώ πιο καυτά θέματα έχουν ήδη ενταχθεί στην επικαιρότητα, όπως η ανάμιξη της Τουρκίας στη Λιβύη και οι νέες φωτιές που άναψε ο Τραμπ στο Ιράν με τα εκδικητικά χτυπήματα να θεωρούνται σίγουρα και αναμενόμενα. Πριν όμως κοπάσει ο κουρνιαχτός των υπογραφών του EastMed μια νέα επίδειξη του ιδιότυπου κυπριακού πολιτικού διαλόγου είμαστε καταδικασμένοι να τη ζήσουμε.

Στο κλαμπ των σκεπτικιστών κατά του αγωγού άτυπος αρχηγός ήταν μέχρι πρότινος ο Άντρος. Ωστόσο, τελευταία έχουν ενταχθεί και αρκετοί άλλοι. Όπως ας πούμε ο Χαράλαμπος Έλληνας, άλλως Τσαρλς, πρώην εκτελεστικός πρόεδρος της ΚΡΕΤΥΚ και σύμβουλος εταιρειών για θέματα υδρογονανθράκων που άνετα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ο... εκπρόσωπος Τύπου του κλαμπ που δεν σταματά να δηλώνει πως ο αγωγός απλώς θα αποτελέσει ένα «τεράστιο πρόβλημα» και πως δεν πρόκειται ποτέ να γίνει βιώσιμος.

Ο Άντρος και το ΑΚΕΛ μετά τις κατηγορίες κατά της κυβέρνησης ότι παραμιθιάζουν τον λαό για το θέμα του EastMed, «ο οποίος είναι ασύμφορος και άγνωστο εάν και πότε θα ολοκληρωθεί», υποστήριξαν πως οι υπογραφές που τέθηκαν στις 2 Ιανουαρίου αποτελούν «επικοινωνιακές φιέστες και τυμπανοκρουσίες για εσωτερική κατανάλωση». Ο δε Άντρος επανειλημμένα δήλωσε πως η Τουρκία δεν μπορεί να αποκλειστεί από την αξιοποίηση του φυσικού πλούτου της Ανατολικής Μεσογείου, κάνοντας μάλιστα αναφορά στις συμμαχίες που τη θέτουν εκτός. Όπως είχε πει παλαιότερα σε συνέντευξή του, η Τουρκία «διαπιστώνει ότι επιχειρούνται τέτοιες συνεργασίες, ενδοχομένως και με την καθοδήγηση των ΗΠΑ, οι οποίες

«**Ττόκα**, ρε αγάπες μου. Επιτέλους ενώνουμε δυνάμεις!»

στοχεύουν στον αποκλεισμό της από την αξιοποίηση αυτού του φυσικού πλούτου». Είναι μια θέση την οποία και η Τουρκία προβάλλει, διεκδικώντας νομιμοποίηση στις διεδικήσεις της. Ο Άντρος προχώρησε ακόμα πιο κάτω και υποστήριξε σε αρκετές περιπτώσεις τη δημιουργία, μετά τη λύση του Κυπριακού, αγωγού φυσικού αερίου που να αρχίζει από το Ισραήλ και μέσω Κύπρου να καταλήγει στην Τουρκία. Μια θέση η οποία σχολιάστηκε πολύ από πολλούς. Δεν ήταν όμως ο μόνος που την υπέβαλε. Πρόσφατα επανέλαβε παρόμοια πρόταση και ο Αβέρωφ Νεοφύτου σε ομιλία του στο London School of Economics. Όπως είπε: «Μετά από μία συνολική λύση του Κυπριακού και υπό την προϋπόθεση ότι η Κύπρος θα έχει τη δική της μονάδα υδροποίησης αερίου, εγώ προσωπικά δεν θα απώκλεια την επιλογή ενός αγωγού προς την Τουρκία για πώληση φυσικού αερίου με εμπορικούς όρους».

Άτομο με πολύχρονη παρουσία στα πολιτικά πράγματα που ανεβοκατεβαίνει συχνά στον Λόφο, έλεγε την Παρασκευή σε ηγησάκι φίλων του ότι η υπογραφή της συμφωνίας για τον EastMed δίνει απαντήσεις όχι μόνο εκτός αλλά και εντός της Κύπρου. «Μετά τις υπογραφές αναμένεται πως ούτε ο Άντρος ούτε ο Φούλης θα θέσουν ξανά θέμα αγωγού προς την Τουρκία σε μια εποχή που η χώρα αυτή διενεργεί νέα εισβολή στην ΑΟΖ μας» ανέφερε και πρόσθεσε: «Το γεγονός ότι δεν μπορούμε ούτε μεταξύ μας να έχουμε μια κοινή θέση για ένα τόσο σοβαρό θέμα και παραβλέπουμε την πολιτική σημασία της συμφωνίας για τον αγωγό επιβεβαιώνει την τραγική κατάσταση στην οποία βρίσκεται το εσωτερικό μέτωπο». **Και ενώ** απαντήσεις στις κατηγορίες του Άν-

τρου για το... παραμύθισμα έδωσε ο ίδιος ο Νίκαρς, αντιστρέφοντας ουσιαστικά τα πυρά, η ίδια η συμφωνία που υπογράφηκε στην Αθήνα για τον EastMed φέρνει ένα νέο καθοριστικό στοιχείο: τις ρήτρες ασφαλείας για τον αγωγό οι οποίες αρχίζουν από την ώρα έναρξης της κατασκευής του.

Όπως μου έλεγε αναλυτής που παρακολουθεί το θέμα από την αρχή: «Με λίγα λόγια πιθανή επίθεση της Τουρκίας κατά του αγωγού θα θεωρηθεί επίθεση και απειλή για όλους τους συμβαλλόμενους, και την Κύπρο, και την Ελλάδα και το Ισραήλ αλλά και την Ιταλία, εάν και όταν και αυτή θέσει την υπογραφή της στη συμφωνία. Πρόκειται για ουσιαστική εξέλιξη η οποία μπορεί να κόψει τον βήχα της Τουρκίας και ίσως θα άξιζε τον κόπο να λειτουργήσει ως παράδειγμα και για τις άλλες συμφωνίες που συζητούνται σε τριμερείς και τετραμερείς συνόδους».

ΚΟΙΝΙΖ: Το ερώτημα υποβλήθηκε από νομικό και αφορούσε τη θέση του γενικού εισαγγελέα για την υπόθεση της 19χρονης Βρετανής που δικάζεται για τη γνωστή υπόθεση με τους Ισραηλινούς. Ότι δηλαδή τυχόν παρέμβασή του «δεν θα συνιστούσε τίποτε άλλο παρά εμπόδιο στη διακρίβωση των πραγματικών γεγονότων και παρέμβαση στο δικαστικό έργο». Όπως διερωτήθηκε: Θα ήταν άραγε η πρώτη φορά που ο γενικός εισαγγελέας παρεμβαίνει στο δικαστικό έργο για λόγους δημοσίου συμφέροντος; Δεν είναι κάτι που έχει ξαναγίνει; Μήπως τελικά εκ των πραγμάτων θα οδηγηθεί σε παρέμβαση, όταν το μοϊκοτάζ κατά της Κύπρου θα επεκταθεί και θα φέρει αποτελέσματα;

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πριν στην «Κ»

5.1.1940

ΑΝΤΙΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ: Κατά τις πληροφορίες των εν Βερολίνο ουδετέρων παρατηρητών, οι γερμανικοί πολιτικοί κύκλοι, οι προσείμμενοι προς το γερμανικόν υπουργείον των Εξωτερικών, δηλούν ότι «ο λόγος του Προέδρου Ρούζβελτ [προς το Κογκρέσο] δύναται να θεωρηθή απ' αρχής μέχρ' τέλους ως επίθεσις εναντίον του Ράιχ, μολονότι το όνομα της Γερμανίας δεν ανεφέρθη ούτε μίαν φοράν εις τον λόγον αυτόν». Οι αυτοί γερμανικοί κύκλοι τονίζουν ότι ο

λόγος αυτός είναι ο πλέον αντιγερμανικός λόγος, τον οποίον εξεφώνησε ποτέ ο Αμερικανός Πρόεδρος. Αφ' ετέρου –προσθέτουν αι πληροφορίες του Χαβάζ– η ναζιστική προπαγάνδα προσπαθεί να εμφανίση τους λόγους του Ρούζβελτ ως εκδήλωση προχωρημένη αποκλειστικώς διά την αμερικανικήν κοινήν γνώμην και μη έχουσαν καμμίαν ειδικήν παραδόξομην απήχρησιν.

ΠΑΛΑΙΑ ΒΟΥΛΗ: [...] ετέθη υπ' όψει του κ. Μεταξά το σχέδιον της αποφασισθείσης [...] διαμορφώσεως του χώρου της παλαιάς Βουλής, από της οδού Ανθίμου Γαζή μέχρι της πλατείας Κολοκοτρώνη. Τα σχέδια προβλέπουν την αφαίρεσιν των αγριλιδωμάτων, την μετατόπισιν των ανδριάντων Χαριλάου Τρικούπη και Θεοδ. Δεληγιάννη εκατέροθεν της κλίμακος του παλαιού Κοινοβουλίου, την πλακόστρωσιν ή ασφαλτόστρωσιν όλης αυτής της περιοχής, και την μετατόπισιν του αγάλματος του Θεοδώρου Κολοκοτρώνη εκ της θέσεως εις την ευρίσκεται προς την ανατολικήν πλευράν του κτιρίου [...]

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / Γράφει ο **ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ**

Με άριστα το 10

1 Στον τρελό. Από την παθητική πολιτική κητευνασμού του Ομπάμα πήγαμε στο άλλο άκρο της αλλοπροσάλλης σκονοβασίας με τον τρίτο παγκόσμιο πόλεμο του Τραμπ. Ενώ, αν είχε η κάθε χώρα της Ασίας ένα ξενοδοχείο «Trump», όπως έχει ο Ερντογάν στην Πόλη;

2 Στα καλά. Δεν θα παρέμβει λέει ο εισαγγελέας στη δική της 19χρονης Αγγλίδας. Άσχετα πως μπορεί να παίζεται το δημόσιο συμφέρον του διασυρμού της χώρας από τις παλινωδίες της υπηρεσίας που προϊστάται. Ενώ αν ήταν κανένα λαπόρτο συγγενή του;

3 Στην τρέλα. Αν δηλαδή η αστυνομία δεν έκανε καλά τη δουλειά της και διαπόμπευσε σε μια «απλή» υπόθεση μια 19χρονη, κρατώντας την για 6 μήνες (!) ποιος φταίει; Όχι βέβαια η Εισαγγελία από την οποία –σημειωτέον– παίρνει οδηγίες η αστυνομία στο ανακριτικό της έργο. Και για αυτό φταίει η «διαφθορά» βέβαια.

4 Στην παράταση. Εγώ πιστεύω πως στον εισαγγελέα πρέπει να δώσει παράταση ο Healthy, για να καθαρίσει τη «διαφθορά» των ΜΜΕ που τον επικρίνουν και δεν τον αφήνουν να κάνει την δουλειά του. Αλλά και να τελει-

Αναστασιάδης: Είμαι ένας πολύ απλός άνθρωπος. Πάντα μου αρέσει το καλύτερο.

Ουίνστον Τσάρτλ

ώσει το έργο του της «κάθαρσης» για το έγκλημα της πτώχευσης της χώρας το 2013. Είναι τοσοδοβίλι κοντά ο άνθρωπος να «καθαρίσει» και λήγει η θητεία του.

5 Στην καρέκλα. Θα κάτσει λένε πηγές από την Ε.Ε. (όχι την Ευρωπαϊκή Επιτροπή) ο εισαγγελέας στην καρέκλα του μέχρι την τελευταία μέρα και δεν θα λάβει την άδεια του ως δικαϊούται. Ναι, να μη χάσει η χώρα τέτοια υπηρεσία Σάκν. Θυμίζουμε δε πως η στήλη αναμένει

ακόμη το πόρισμα του Σάκν για Healthy ταξίδια στη Νέα Υόρκη με το Boeing του Σέϊκν. Δεν ξεκινά.

6 Στις αγαπούλες. Αγάπη μου, φρέσκο σε βλέπω, εσύ πρέπει να κάνεις ακόμα πολύ σεξ. Είπε ο Ψινάκης.

7 Στην πλατεία. Επειδή, λοιπόν, η Healthy Προεδρία έχει τελευταία ένα ζήτημα εικόνας στην πλατεία Κολωνακίου εξού και διαδίδονται εσπείσχυτα σχόλια για την προεδράρα μας από «κύ-

κλους» της αθηναϊκής μπουρζουαζίας μεταξύ τέιου και γραβιέρας Κρήτης, υποκινούμενα από «κυπριακούς» κύκλους, ο πρόεδρος πήρε την κατάσταση στα χέρια του.

8 Στην εγκατάσταση. Πήγε που λέτε η Healthy οικογένεια και εγκαταστάθηκε στην προεδρική πολυκατοικία επί της πλατείας από την Παρασκευή για μία εβδομάδα. Ο Νίκαρς αντιμετώπισε του «κύκλους», κάνοντας ο ίδιος κύκλους μεταξύ Atenee, Ratka, Capanna, καταλήγοντας στο Dry για ευνόητους λόγους. Για όσους δεν γνωρίζουν δεν θα επεκαθώ.

9 Στην συνάντηση. Δεν έγινε γνωστό αν την ώρα των προεδρικών «κύκλων» έγινε τυχαία συνάντηση με τους ρωμάλειους «κύκλους» της διαβολής, οι οποίοι ως γνωστό είναι τακτικοί θαμνές και θιασώτες της περιοχής. Πάντως, δεν έγινε γνωστό κανένα επεισόδιο μαλλιοτραβήγματος μεταξύ πρώην φίλων στην πλατεία.

10 Στο άκυρο. Αγαππé Φούλην, σε παρακαλώ διάγραψε το Instagram του Κυριάκου από το κινητό σου. Είναι κακή επιρροή και σε σπρώχνει στον επικοινωνιακό όλεθρο.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ
Αρχισυντάκτης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ • Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Οι λάθος επιλογές έβαλαν την Τουρκία σε νέες περιπέτειες

Το Κραν Μοντάνα την πήγε στη φουρτούνα της Ανατολικής Μεσογείου και το Κουρδικό στο μέτωπο της Συρίας

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Οι επικριτές εντός Τουρκίας των σχεδίων Ερντογάν στην ευρύτερη περιοχή μας, εκφράζουν καχυποψία για τις πραγματικές προθέσεις της κυβέρνησης καθώς θεωρούν ότι η Άγκυρα δεν έχει παραιτηθεί από την λανθασμένη στρατηγική που δρομολόγησε την περίοδο της περίφημης Αραβικής Άνοιξης. Η Άγκυρα που πριν από περίπου μια δεκαετία στόχευε στην ανάδυση φιλικών κυβερνήσεων σε χώρες όπως η Αίγυπτος και η Συρία, σήμερα διεκδικεί μερίδια εξουσίας στα νέα πολιτικά και οικονομικά πλαίσια σειράς χωρών, όπως η Συρία και η Λιβύη.

Επίσης Τούρκοι αναλυτές συνδέουν τις νέες στρατηγικές και επιλογές της Άγκυρας με το αδιέξοδο, στο οποίο έχει βρεθεί σε δυο εθνικά ζητήματα: Το αδιέξοδο στο Κυπριακό μετά το Κραν Μοντάνα και την ένταση στην Ανατολική Μεσόγειο και τις διεκδικήσεις στη θάλασσα, που την υποχρεώνουν να κορυφώσει τον ανταγωνισμό και να καταναλώσει πολύτιμους διπλωματικούς και οικονομικούς πόρους για αντιποινά και δικά της ξεχωριστά βήματα, όπως το εγχείρημα των γεωτρήσεων. Την ίδια στιγμή, η αντιπαράθεση στο Κουρδικό υποχρεώνει την τουρκική διπλωματία να εντατικοποιήσει την εμπλοκή της στο πολεμικό πεδίο της Συρίας, αφήνοντας τη χώρα αντιμέτωπη με ζώνες ασφαλείας και περιοχές ελέγχου, το μέλλον των οποίων κάθε άλλο παρά εξασφαλισμένο είναι.

Ούτως εκόντων των πραγμάτων το τουρκικό κέντρο στρατηγικών μελετών SETA, το οποίο υποστηρίζεται από το τουρκικό Προεδρικό, εκτιμά ότι το 2020 η τουρκική διπλωματία δεν έχει άλλη επιλογή

Στα μέτωπα της Συρίας και της Λιβύης η Τουρκία ρίχνει το βάρος των προ-σπαθειών της στη «διπλωματία» καθότι είναι φανερό ότι στο πολεμικό πεδίο δεν μπορεί να ανατρέψει την κατάσταση.

Η Άγκυρα επιχειρεί να πιέσει τη Δύση με το νέο προσφυγικό κύμα που προκαλεί η κορύφωση της κρίσης στο Ιντλίμπ, με απώτερο στόχο φόρμουλες συμβιβασμού.

παρά να εστιάσει στις εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο και εξηγεί: «Στις 27 Νοεμβρίου 2019 η Τουρκία υπέγραψε με την κυβέρνηση της Λιβύης Συμφωνία για τον Καθορισμό των Θαλάσσιων Ζωνών Εξουσίας και Συμφωνία Ασφάλειας και Στρατιωτικής Συνεργασίας. Με αυτές τις συμφωνίες η Τουρκία ματαίωσε τις προσπάθειες για τη γεωστρατηγική πολιορκία της, από την Κύπρο, την Ελλάδα, την Αίγυπτο και το Ισραήλ στη βάση της μεταξύ τους συνεργασίας για τη δημιουργία status quo προς στέρηση από Τουρκία των πόρων του φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο. Οι συμφωνίες Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών που υπέγραψε η Κύπρος το 2003 με την Αίγυπτο, το 2007 με τον Λίβανο και το 2010 με το Ισραήλ εντάσσον-

ται μέσα σε αυτό το πλαίσιο», σύμφωνα με την τελευταία ανάλυση του SETA. Παρόμοια με το SETA άποψη εκφράζουν και κυβερνητικοί κύκλοι στην Άγκυρα και για την περίπτωση του πολέμου του Ιντλίμπ. Ως γνωστόν, τις τελευταίες ημέρες, η Δαμασκός, υποστηριζόμενη από την Μόσχα και τις συμμαχικές δυνάμεις, έχει εντατικοποιήσει την επίθεση της κατά του τελευταίου προπυργίου της αντιπολίτευσης.

Υπό την σκιά των τελευταίων εξελίξεων λοιπόν, όπως στην περίπτωση της Λιβύης έτσι και του Ιντλίμπ, η Άγκυρα δρομολογεί νέα σχέδια, με τα οποία διεκδικεί μερίδια εξουσίας στα νέα πολιτικά, οικονομικά και διπλωματικά πεδία της Συρίας και της Λιβύης. Η συγκεκριμένη αναζήτηση σχετίζεται με τις βασικές προτεραιότητες που θέτει η κυβέρνηση Ερντογάν στα πεδία εθνικής ασφαλείας, διπλωματίας, ενέργειας και οικονομίας.

Από Ιντλίμπ στην Τρίπολη

Τα πρώτα εικοσιτετράωρα του νέου έτους, ένα από τα ανοιχτά μέτωπα στα οποία τρέχουν οι Τούρκοι διπλωμάτες να προλάβουν τις εξελίξεις ακούει στο όνομα της συριακής πόλης Ιντλίμπ. Η γρήγορη προώθηση των συριακών και συμμαχικών δυνάμεων στο εσωτερικό της πολιορκημένης πόλης φέρνει σε ιδιαίτερα δύσκολη θέση την τουρκική πλευρά, η οποία διατηρεί δεκάδες στρατιωτικά παρατηρητήρια στα περίχωρα του Ιντλίμπ. Οι μέχρι στιγμής πληροφορίες θέλουν την Άγκυρα διαφωνεί με την Μόσχα, ως προς την τελική διευθέτηση του ζητήματος του Ιντλίμπ. Η ρωσική πλευρά κλείνει την πόρτα στις εισηγήσεις της Άγκυρας για διάλογο και ειρηνική διευθέτηση του προβλήματος και σφυ-

Η Άγκυρα που πριν από περίπου μια δεκαετία στόχευε στην ανάδυση φιλικών κυβερνήσεων σε χώρες όπως η Αίγυπτος και η Συρία, σήμερα διεκδικεί μερίδια εξουσίας στα νέα πολιτικά και οικονομικά πλαίσια σειράς χωρών, όπως η Συρία και η Λιβύη. Η φωτογραφία είναι από το Ιντλίπ της Συρίας.

Την ώρα που η Άγκυρα ανακοίνωσε απόφασή της να στείλει στρατεύματα στη Λιβύη, οι δυνάμεις της ανατολικής Λιβύης υπό τον στρατηγό Χαφτάρ και με τη στήριξη Γαλλίας, Αιγύπτου και ΗΑΕ, έχουν φτάσει λίγο έξω από την Τρίπολη.

ροκοπάει με την Πολεμική Αεροπορία της θέσεις των ανταρτών. Αντιμέτωπη με την αδιάλλακτη στάση της Μόσχας και την Δαμασκό, που εκφράζει αποφασιστικότητα για την απελευθέρωση όλων των περιοχών και πόλεων της χώρας από την «τρομοκρατία» και τους ξένους κατακτητές, η Άγκυρα ρίχνει το βάρος της στην διπλωματία. Η τουρκική πλευρά «ποντάρει» διπλωματικά στο προσφυγικό ζήτημα και στην στρατιωτική παρουσία που διατηρεί σε σύμπλεγμα ελεγχόμενων περιοχών στο βόρειο τμήμα της Συρίας.

Συγκεκριμένα η Άγκυρα επιχειρεί να πιέσει την Δύση με το νέο προσφυγικό κύμα που προκαλεί η κορύφωση της κρίσης στο Ιντλίμπ, με απώτερο στόχο φόρμουλες συμβιβασμού. Την ίδια στιγμή στην Άγκυρα μελετούν σχέδια για δημιουργία

νέας ζώνης ασφαλείας στα σύνορα του Ιντλίμπ με την Τουρκία, η οποία να ενσωματωθεί στο σύμπλεγμα περιοχών που ελέγχουν οι τουρκικές-συμμαχικές δυνάμεις και θα φιλοξενήσει χιλιάδες πρόσφυγες.

Μερίδιο στη Λιβύη

Όπως στην περίπτωση του Ιντλίμπ, έτσι και στη Λιβύη η υλοποίηση των τουρκικών σχεδίων, που αποτυγχάνουν στο πολεμικό πεδίο, μπορεί να αποφέρει όφελος στο τραπέζι του διαλόγου, όπου θα μπορούσε να αποκομίσει μερίδιο εξουσίας στα νέα πολιτικά και οικονομικά πεδία Λιβύης και Συρίας. Για τον ίδιο τον πρόεδρο της Τουρκίας και τους συνεργάτες του, η νέα απόφαση της Μεγάλης Εθνοσυνέλευσης για αποστολή στρατιωτικής βοήθειας στη Λιβύη αποτελεί το πρώτο βήμα προς

την κατεύθυνση της εξισορρόπησης της συνολικής κατάστασης στην Λιβύη. Στο μεταξύ με την υποστήριξη χωρών όπως η Γαλλία, η Αίγυπτος και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, οι δυνάμεις της ανατολικής Λιβύης έχουν φτάσει λίγο έξω από την Τρίπολη, δηλαδή την έδρα της κυβέρνησης, η οποία υπέγραψε τις νέες επιμαχες συμφωνίες με την Τουρκία. Στέλνοντας νέα πολεμοφόδια και μαχητές στη Λιβύη, η Τουρκία επιχειρεί να αλλάξει στο σκηνικό στην Τρίπολη και στα περίχωρά της, να εξασφαλίσει το μέλλον των συμμαχικών δυνάμεων και να ανοίξει τον δρόμο για διαπραγματεύσεις για τον τελικό καταμερισμό εξουσίας στην χώρα.

Σε ό,τι αφορά τα τουρκικά σχέδια για την Λιβύη, το SETA προειδοποιεί ότι η νέα απόφαση της τουρκικής βουλής δεν πρέπει να οδηγήσει σε λανθασμένα συμπεράσματα. Η Τουρκία δεν επιθυμεί να εμπλακεί με όλες τις δυνάμεις της στον πόλεμο της Λιβύης. Αντιθέτως στοχεύει στον άμεσο τερματισμό των εχθροπραξιών μετά τον περιορισμό της επιθετικότητας των δυνάμεων του στρατηγού Χαλίφα Μπιν Χαφτάρ και την επανέναρξη της διαδικασίας των Βερολίνου για την εύρεση πολιτικής λύσης στην κρίση της Λιβύης. Ο πρόεδρος της Τουρκίας πραγματοποιεί ήδη το πρώτο βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση συνομιλώντας με τις κυβερνήσεις της Αλγερίας και της Τυνησίας.

Δεν μιλιούνται πλέον Ερντογάν και Ακιντζί

Εμπάργκο Άγκυρας στη χρηματοδότηση των Κατεχομένων και μεγάλες αυξήσεις σε αγαθά και υπηρεσίες επιβάλλει ο Τατάρ

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

«Πίσω από τις επίσημες δηλώσεις, τα μηνύματα φιλίας και συνεργασίας, στον άξονα Τουρκίας και τ/κ κοινότητας κρύβεται μια μεγάλη τρικυμία. Στον ορίζοντα των διμερών σχέσεων έχουν εμφανιστεί μαύρα σύννεφα και οι δυο πλευρές αναμένουν το τέλος των προεδρικών εκλογών για να διαπιστώσουν, αν η συσσώρευση των μαύρων σύννεφων, θα φέρει ή όχι διπλωματική μπόρα», έλεγε στην «Κ» ενημερωμένη τ/κ πηγή.

Η άμεση επικοινωνία Μουσταφά Ακιντζί με το τουρκικό Προεδρικό έχει διακοπεί εδώ και καιρό. Τα μηνύματα προς και από την Άγκυρα μεταφέρουν ενδιάμεσοι.

Αυτό μόλις ανέτειλε η νέα χρονιά στα Κατεχόμενα που έφερε μαζί της μεγάλες αυξήσεις στις τιμές αγαθών και υπηρεσιών. Με τις επιπτώσεις της μεγάλης κρίσης στην τουρκική οικονομία, από την οποία εξαρτάται η τ/κ πλευρά, οι αναταράξεις στον άξονα Τουρκίας-Κατεχομένων προκαλούν νέα προβλήματα και πονοκέφαλο για την τ/κ ηγεσία. «Η κυβέρνηση μας στέλνει αμφιλεγόμενα μηνύματα για την τροπή των εξελίξεων στο πεδίο της οικονομίας, εξαιτίας των φιλικών πυρών που δέ-

χεται από την Άγκυρα. Η καθυστέρηση της απελευθέρωσης τουρκικών οικονομικών κονδυλίων οφείλεται στο προσωπικό βέτο του προέδρου της Τουρκίας, πίσω από το οποίο κάποιος μπορεί να διακρίνει τα ανοιχτά μέτωπα στις σχέσεις με την Άγκυρα και εξηγεί πληθώρα ανοιχτών μετώπων στις σχέσεις μας με την Τουρκία», σημειώνει σοβαρά τ/κ δημοσιογραφική πηγή.

Το βέτο του Ερντογάν

Λίγο πριν από το τέλος του 2019 ο τ/κ Τύπος αντανάκλouse την προσδοκία στο νέο κονδύλι που αναμένεται να απελευθερώσει η τουρκική πλευρά για τα Κατεχόμενα με βάση το προηγούμενο μνημόνιο που υπέγραψε η Τουρκία με την «κυβέρνηση». Ως γνωστόν, τα τελευταία χρόνια, η Τουρκία καθυστερεί την απελευθέρωση των κονδυλίων και ζητά από την τ/κ πλευρά να παραμείνει πιστή στις αυστηρές διατάξεις και πρόνοιες των οικονομικών συμφωνιών που υπογράφει με την Άγκυρα. Σε γενικές γραμμές αυτές οι συμφωνίες ξεχωρίζουν για τον νεοφιλελεύθερό τους χαρακτήρα και τις πρόνοιές τους για μια σειρά ιδιωτικοποιήσεων και συρρίκνωση του «δημόσιου» τομέα. Πάντως σύμφωνα με πληροφορίες που έφταναν από την Τουρκία εσχάτως και φέτος το περίφημο τουρκικό κονδύλι θα απελευθερωθεί με σημαντική καθυστέρηση. Επίσης αναλύτές δεν αποκλείουν μπλοκάρισμα ολόκληρου ή μέρους του κονδυλίου, όπως άλλωστε συνέβη και στο παρελθόν. Σχετικά

«Η σκλήρυνση της στάσης του Ταγίπ Ερντογάν έναντι των Τ/κ, οφείλεται στο γεγονός ότι ο Μουσταφά Ακιντζί διατύπωσε θέσεις που δυσaráστησαν την Άγκυρα για το ζήτημα της Συρίας, το Κουρδικό και το Κυπριακό».

με αυτά τα σενάρια, ο ίδιος ο «Πρωθυπουργός» εμφανίζεται καθου-χαστικός και τονίζει ότι η συνεργασία της «κυβέρνησης» με την Άγκυρα κυλά ομαλά σε πολλά πεδία. «Δεν είναι δυνατόν να μιλάμε για ομαλές εξελίξεις, την ώρα που ο πρωθυπουργός και ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης έχουν κληθεί στην Άγκυρα εν μέσω συζητήσεων στη Βουλή για τον νέο προϋπολογισμό. Η Άγκυρα επιμυθνίζει στα εσωτερικά της τ/κ κοινότητας, στην οικονομία της, επειδή θεωρεί ότι όπως οι προηγούμενες κυβερνήσεις έτσι και αυτή δεν τηρεί τις υποσχέσεις που δίνει», επισημαίνουν δημοσιογραφικές πηγές. Σύμφωνα με πηγές προσκείμενες

στην «κυβέρνηση» οι προβληματισμοί και η καχυποψία της Άγκυρας δεν αφορούν αποκλειστικά τις εξελίξεις στην τ/κ οικονομία. Ο εκνευρισμός της τουρκικής πλευράς αφορά και την τροπή των εξελίξεων στο πεδίο των επκείμενων «προεδρικών εκλογών». Οι λόγοι είναι δύο. Πρώτος: «η άμεση επικοινωνία Μουσταφά Ακιντζί με το τουρκικό Προεδρικό έχει διακοπεί εδώ και καιρό. Τα μηνύματα προς και από την Άγκυρα μεταφέρουν ενδιάμεσοι, ενώ οι σχέσεις δεν αναμένεται να βελτιωθούν μέχρι το τέλος των προεδρικών». Δεύτερος: «η σκλήρυνση της στάσης του Ταγίπ Ερντογάν έναντι των Τ/κ. Τι άλλο θα μπορούσαμε να αναμέ-

νουμε όταν ο ηγέτης της τ/κ πλευράς υψώνει το ανάστημά του στην Άγκυρα για το ζήτημα της Συρίας, το Κουρδικό και το Κυπριακό; Τι άλλο θα έπραττε ο πρόεδρος Ερντογάν εκτός από την καθυστέρηση της υπογραφής του για την απελευθέρωση του κονδυλίου;», σημειώνει η ίδια πηγή.

Καβγάς συμφερόντων

Λίγο πριν από το τέλος του 2019, ο υπουργός Εσωτερικών της Τουρκίας, Σουλεϊμάν Σοϊλού, εξαπέλυσε μετωπική επίθεση κατά της τ/κ πλευράς. Σύμφωνα με τον κ. Σοϊλού, στα Κατεχόμενα δραστηριοποιείται μαφία που εξασφαλίζει σημαντικά κέρδη από τον παράνομο ηλεκτρονικό τζόγο. Πρώτη φορά υψηλόβαθμο στέλεχος της τουρκικής κυβέρνησης ασκεί δριμύτατη κριτική στην τ/κ πλευρά σε ένα ευαίσθητο ζήτημα για τους Τ/κ, όπως αυτό του τζόγου, τα κέρδη του οποίου αποτελούν την ραχοκοκαλιά της τ/κ οικονομίας. Παράλληλα, στο προσκήνιο βρέθηκε και το νέο «αναπτυξιακό σχέδιο» που προωθεί η «κυβέρνηση» στο πλαίσιο της ψήφισης του νέου «προϋπολογισμού», βάσει του οποίου μεγάλη έκταση γης στα θα ενταχθεί το επόμενο διάστημα στον οικιστικό και αναπτυξιακό ιστό των Κατεχομένων. Το σχέδιο έχει διδάσει την τ/κ κοινή γνώμη και επιχειρηματικοί κύκλοι πιέζουν τον «πρωθυπουργό» Τατάρ για αναθεώρησή του, σύμφωνα με τα δικά τους, ιδιαίτερα οικονομικά συμφέροντα.

Σύμφωνα με πληροφορίες από

τ/κ δημοσιογραφικούς κύκλους, η Άγκυρα δεν βλέπει με καλό μάτι τη διένεξη και τη σύγκυση που έχει προκληθεί στο ζήτημα του αναπτυξιακού σχεδίου. «Όπως σε πολλά άλλα ανοιχτά ζητήματα της οικονομίας, έτσι και στην περίπτωση του αναπτυξιακού σχεδίου, η Άγκυρα παρακολουθεί με αγανάκτηση τους χειρισμούς της κυβέρνησης του Κόμματος Εθνικής Ενότητας (ΚΕΕ) – Κόμματος του Λαού (ΚΛ). Η κυβέρνηση έχει ήδη πτυπθεί από το οικονομικό κατεστημένο της χώρας. Ισχυροί επιχειρηματικοί κύκλοι, για μια ακόμη φορά, μπλοκάρουν ή καθυστερούν σχέδια, τα οποία φέρουν την έγκριση της τουρκικής πλευράς, η οποία είναι ο μοναδικός δανειστής χρημάτων στους Τ/κ». Η αγανάκτηση της Άγκυρας, λοιπόν, μεγεθύνεται καθώς πλησιάζουν οι «προεδρικές» του Απριλίου. Η παράταξη της τ/κ Δεξιάς με την οποία συνεργάζεται η Άγκυρα, έχει βυθιστεί σε χάος με αφορμή την όλη συζήτηση για τον υποψήφιο στις «προεδρικές». Σε χάος, επίσης, έχει βυθιστεί και η τ/κ οικονομία, η οποία αναζητεί περιθώρια ανάσας στις απαρχές του 2020. Λίγο μετά την πρωτοχρονιά η «κυβέρνηση» επιβάλλει μεγάλες αυξήσεις στις τιμές των αγαθών και υπηρεσιών και οι εκπρόσωποι του ιδιωτικού τομέα πλέον δεν αποκλείουν κανένα ενδεχόμενο, ακόμη και ένα μελλοντικό «τσουναμί» πτωχεύσεων επιχειρήσεων και παραγωγικών μονάδων, σε περίπτωση που δεν βρεθούν άμεσα λύσεις για σειρά προβλημάτων.

Ευκαιρία για την Τουρκία να αλλάξει τώρα στάση

Ο Νίκος Δένδιας μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟ**

Να αδράξει την ευκαιρία η οποία ανοίγεται από την επανέναρξη των πολιτικών διαβουλεύσεων που ξεκινά σε επίπεδο υπουργείων Εξωτερικών Ελλάδας και Τουρκίας τις αμέσως επόμενες ημέρες, ζητεί από την Αγκυρά ο Νίκος Δένδιας, σε συνέντευξή του στην «Κ». Ο υπουργός Εξωτερικών τονίζει ότι οι πολιτικές διαβουλεύσεις αποτελούν έναν χρήσιμο διάυλο ο οποίος πρέπει να αξιοποιηθεί, ωστόσο τονίζει ότι το κλίμα είναι βεβαρμένο. Σύμφωνα με τον υπουργό Εξωτερικών «υπάρχουν πιθανότητες» οριοθέτησης ΑΟΖ με την Ιταλία και την Αίγυπτο, ενώ επισημαίνει ότι οι ΗΠΑ αποδίδουν αυξημένη σημασία στην Ανατολική Μεσόγειο. Η Ελλάδα, τονίζει ακόμα, θα προσάψει την εθνική κυριαρχία της «με όλες τις δυνάμεις και όλα τα νόμιμα μέσα».

— Από την ημέρα που η Τουρκία κλιμάκωσε την ένταση στην Ανατολική Μεσόγειο, έχετε αποδυθεί σε έναν διπλωματικό μαραθώνιο, κυρίως στην περιοχή, αλλά και έξω από αυτήν. Αποφέρει αποτελέσματα;

— Η Ελλάδα είναι μια χώρα που επιδιώκει σταθερά τον διάλογο, τις σχέσεις καλής γειτονίας και τη συνεργασία μεταξύ των κρατών της περιοχής. Αυτές είναι βασικές προϋποθέσεις για την ευημερία και τη σταθερότητα στην πολυτάραχη γαλιά του κόσμου όπου ζούμε. Ωστόσο, όταν γειτονική μας χώρα επιδεικνύει παραβατική συμπεριφορά, οφείλουμε να λάβουμε τα απαραίτητα μέτρα. Και στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται όλες οι σημαντικές διπλωματικές πρωτοβουλίες που έχουμε αναλάβει το τελευταίο διάστημα. Πρωτοβουλίες οι οποίες σαφώς και έχουν αποφέρει αποτελέσματα. Οι θέσεις μας έχουν τύχει δημοσίας στήριξης από την Ε.Ε., τις ΗΠΑ, τη Ρωσία, την Αίγυπτο, το Ισραήλ, αλλά και από χώρες του Κόλπου, μεταξύ άλλων. Εδράζονται στο διεθνές δίκαιο και αυτό ακριβώς τονίζουμε στους συμμάχους και εταίρους μας, με τους οποίους είμαστε σε διαρκή επικοινωνία. Αντιθέτως, οι τουρκικές θέσεις έχουν τύχει απόλυτης καταδίκης και το σύνολο της διεθνούς κοινότητας τις τοποθετεί εκτός πλαισίου διεθνούς δικαίου. Ξέρετε, κ. Νέδο, η

αυθαιρεσία και η παρανομία έχουν περιορισμένες προοπτικές και η Τουρκία, με τις συνεχείς της προκλήσεις τελικά έχει κατορθώσει να απομονωθεί και να χαρακτηριστεί ταραξίας μιας περιοχής που χρειάζεται περισσότερο από ποτέ θετικές πρωτοβουλίες για την εμπέδωση της ασφάλειας και της σταθερότητας. Είναι νομίζω καιρός να αντιληφθεί ότι είναι και προς το συμφέρον της να αλλάξει πορεία. Εμείς είμαστε ανοικτοί σε συμμετοχή και της Τουρκίας σε όλες τις πρωτοβουλίες μας.

— Συχνά λέμε ότι η Τουρκία έχει σταθερούς στόχους στην εξωτερική πολιτική της. Η Ελλάδα, πέρα από τη σταθερή προαπάθεια περιορισμού των τουρκικών βλέψεων, διαθέτει μακροπρόθεσμη, υπερκομματική εξωτερική πολιτική;

— Σας προσκαλώ να διερωτηθείτε, παρά τα όσα έχουν από καιρού εις καιρόν ακουστεί σχετικά με την εξωτερική πολιτική της Τουρκίας και της Ελλάδας, τελικά ποια είναι τα επιτεύγματα εκάστης; Η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. χωρίς μάλιστα να επιλυθεί προηγουμένως το Κυπριακό συνιστά μια κορυφαία επιτυχία της ελληνικής διπλωματίας. Παράλληλα, η χώρα μας έχει αναδειχθεί ως αδιαμφισβήτητος πυλώνας σταθερότητας στην περιοχή των Βαλκανίων και της ΝΑ Μεσογείου, ένας αξιόπιστος εταίρος στη διεθνή κοινότητα των κρατών. Εργάζεται ενεργά και μεθοδικά για την επίτευξη όρων ευημερίας, ανάπτυξης και περιφερειακής σταθερότητας. Γεγονός που αναγνωρίζεται από όλους τους διεθνείς μας εταίρους. Αντιθέτως, η Τουρκία η οποία επεδίωκε «μηδενικά προβλήματα με τους γείτονες», έχει δημιουργήσει προβλήματα με όλους τους γείτονές της ανεξαιρέτως. Η Ελλάδα εξέρχεται από μια πολύ σημαντική κρίση και επανέρχεται στο διεθνές στερέωμα με αυτοπεποίθηση, διαμορφώνει ένα νέο εθνικό όραμα και επαναπροσδιορίζει τον ρόλο της ως μέλος του στενού πυρήνα της Ε.Ε. και του ΝΑΤΟ. Με χαρά, δε, διαπιστώνω ότι, παρά τις όποιες επιμέρους διαφορές, υπάρχει υπερκομματική προσέγγιση ως προς τις βασικές κατευθύνσεις της εξωτερικής μας πολιτικής. Και αυτό είναι ένα σημαντικό κεφάλαιο το οποίο η κυβέρνηση Μητσοτάκη αξιοποιεί.

Θα προασπίσουμε δυναμικά την εθνική μας κυριαρχία

— Μόλις πριν από λίγες ημέρες υπογράφηκε η συμφωνία για τον αγώνα EastMed. Είναι ένα από τα παραδείγματα στενής συνεργασίας με το Ισραήλ. Δεδομένης της πολιτικής αστάθειας που επικρατεί για σχεδόν έναν χρόνο στο Ισραήλ, μπορεί όλη αυτή η δεκαετής πολιτική σχέση να επηρεαστεί αν προκύψει κάποια νέα κυβέρνηση εκεί τον ερχόμενο Μάρτιο;

— Οι σχέσεις μας με το Ισραήλ είναι στρατηγικές και επεκτείνονται σε πολλούς τομείς, πέραν της ενέργειας. Η Αθήνα έχει ένα άριστο επίπεδο συνεννόησης και συνεργασίας με το Ισραήλ και οι δύο πλευρές επενδύουν στην περαιτέρω εμπάθση των συνεργασιών τους. Δεν πρόκειται να αλλάξει κάτι ως προς αυτό, ανεξαρτήτως των όποιων πολιτικών εναλλαγών προβλέπει ένα δημοκρατικό πολίτευμα, είτε εκεί είτε εδώ. Ο αγώνας EastMed στον οποίο αναφερθήκαμε συνιστά μια κορυφαία στιγμή στη συνεργασία μας, με γεωπολιτική σημασία που υπερβαίνει τις εσωτερικές πολιτικές συγκυρίες.

Πρόκειται περί ενός οικονομικά βιώσιμου εγχειρήματος που θα προσφέρει έναν ασφαλή προορισμό στα ενεργειακά κοιτάσματα της Ανατ. Μεσογείου, ενώ θα ενισχύσει την ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης, αναδεικνύοντας παράλληλα τη χώρα μας ως έναν σημαντικό ενεργειακό κόμβο. Και δεν εννοώ μόνο τα υφιστάμενα κοιτάσματα. Σας υπενθυμίζω ότι η περιοχή έχει συγκεντρώσει το ενδιαφέρον διεθνών ενεργειακών κολλοσσών λόγω των προοπτικών που προσφέρει, είναι μια πολλά υποσχόμενη πηγή ενέργειας. Ωστόσο, καμία επιλογή στον τομέα αυτό δεν υπονοείται από αποκλειστικά οικονομικά κριτήρια. Την περασμένη εβδομάδα ήταν στην Αθήνα ο πρωθυπουργός του Ισραήλ κ. Νετανιάχου, με τον οποίο είχαμε την ευκαιρία να ανταλλάξουμε απόψεις για τους τρόπους με τους οποίους η συνεργασία μας μπορεί να επεκταθεί περαιτέρω, αξιοποιώντας τη θετική δυναμική που έχουν προσλάβει οι σχέσεις μας τα τελευταία χρόνια. — Τι θα συμβεί αν η Τουρκία προχωρήσει στις απειλές της και, βά-

«Οι πολιτικές διαβουλεύσεις μεταξύ στελεχών των δύο υπουργείων Εξωτερικών, οι οποίες αναμένεται να επαναληφθούν τις επόμενες ημέρες, αποτελούν έναν χρήσιμο διάυλο που ελπίζω ότι θα αξιοποιηθεί από την Αγκυρά», λέει ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας, τονίζοντας ότι «είμαστε ανοικτοί σε συμμετοχή και της Τουρκίας σε όλες τις πρωτοβουλίες μας».

“

Παρά τις όποιες επιμέρους διαφορές, υπάρχει υπερκομματική προσέγγιση ως προς τις βασικές κατευθύνσεις της εξωτερικής μας πολιτικής. Και αυτό είναι ένα σημαντικό κεφάλαιο το οποίο η κυβέρνηση Μητσοτάκη αξιοποιεί.

“

Πριν από λίγες ημέρες, ψηφίστηκε η νομοθεσία του EastMed Act. Εκτιμώ ότι η σημαντικότητα αυτή εξέλιξη αντικατοπτρίζει και την αυξημένη σημασία που αποδίδουν οι Αμερικανοί μας φίλοι στην περιοχή μας.

εί και θα συνεχίσει να αξιοποιεί προκειμένου να αντιμετωπίζει τις προκλήσεις που έχει μπροστά της η πατρίδα μας, με διάθεση συναίνεσης και πνεύμα εθνικής ομοψυχίας. — Εκτιμάτε ότι υπάρχουν πιθανότητες οριοθέτησης ΑΟΖ με χώρες όπως η Ιταλία και η Αίγυπτος, με τις οποίες πραγματοποιούνται σχετικές επαφές για αρκετά χρόνια;

— Επειτα από επαφές με τους ομολόγους μου των χωρών που αναφέρετε, τους κ. Ντι Μάιο και Σούκρι, συμφωνήσαμε να πιάσουμε εκ νέου το νήμα των σχετικών διαπραγματεύσεων. Ήδη, όπως γνωρίζετε, διεξήχθη ο πρώτος γύρος με την Ιταλία στη Ρώμη. Αντίστοιχες συνομιλίες μεταξύ τεχνικών κλιμακίων θα επαναληφθούν και με την Αίγυπτο, τις αμέσως επόμενες ημέρες στην Αθήνα. Οι συνομιλίες αυτές διεξάγονται σε μια συγκυρία ευνοϊκή, με χώρες φιλικές που επιθυμούν, όπως και εμείς, μια εγκάρδια συνεννόηση. Επιπλέον, όλες οι πλευρές αναγνωρίζουν τα απτά οφέλη που θα προκύψουν από την επίτευξη σχετικών συμφωνιών οριοθέτησης. Εργαζόμαστε λοιπόν προς την κατεύθυνση αυτή και θα συνεχίσουμε να το κάνουμε, καθώς πάγια θέση μας είναι η επιδίωξη χώρες της περιοχής μας, πάντοτε στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου. Απαντώντας λοιπόν στην ερώτησή σας, σαφώς υπάρχουν πιθανότητες οριοθέτησης με τις χώρες αυτές.

— Πριν από λίγους μήνες η Ελλάδα και οι ΗΠΑ υπέγραψαν την ανανέωση του παρθήματος της Αμυντικής Συμφωνίας που διέπει

τις αμυντικές σχέσεις τους τα τελευταία 30 χρόνια. Σε λίγες ώρες θα βρίσκεστε στις ΗΠΑ, συνοδεύοντας τον πρωθυπουργό. Τι μπορεί να αναμένει η Ελλάδα από τις ΗΠΑ έναντι της τουρκικής προκλητικότητας;

— Είναι προφανές ότι οι τουρκικές παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου της θάλασσας και η αποσταθεροποίηση που προκαλούν στην Ανατολική Μεσόγειο είναι αντίθετες με ζωτικά συμφέροντα των ΗΠΑ αλλά και πολλών άλλων στρατηγικών εταίρων της Ουάσινγκτον. Γι' αυτό και έχουν αποδοκιμάσει κατ' επανάληψη τις τουρκικές προκλητικές ενέργειες. Σας υπενθυμίζω με την ευκαιρία αυτή τη δήλωση που είχε κάνει ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ κ. Μάικ Πομπέο κατά την επίσκεψή του στην Αθήνα, μετά τη μεταξύ μας συνάντηση, διαμνύνοντας προς την Αγκυρά ότι οι παράνομες γεωτρήσεις είναι απαράδεκτες. Αυτό που η Ελλάδα συνεισφέρει στην εξίσωση είναι η θέση της ως πυλώνας σταθερότητας, προβλεψιμότητας και αξιοπιστίας στην περιοχή. Εκτιμώ ότι οι σύμμαχοί μας στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού έχουν επιγνώση της σημασίας του να διαφυλαχθούν η ειρήνη και η σταθερότητα και να εξαλειφθεί κάθε παρανομία ή αυθαιρεσία σε μία περιοχή που οι παράγοντες αστάθειας πολλαπλασιάζονται. Πριν από λίγες ημέρες, ψηφίστηκε η νομοθεσία του EastMed Act. Εκτιμώ ότι η σημαντικότητα αυτή εξέλιξη αντικατοπτρίζει και την αυξημένη σημασία που αποδίδουν οι Αμερικανοί μας φίλοι στην περιοχή μας.

Τα βήματα μετά τον EastMed

— Πώς σχεδιάζει να αντιμετωπίσει η Αθήνα τα τετελεσμένα που επιχειρεί να δημιουργήσει η Αγκυρά στην Ανατολική Μεσόγειο;

— Παράνομες ενέργειες δεν δημιουργούν τετελεσμένα γιατί απλά δεν παράγουν έννομα αποτελέσματα. Η διεθνής νομιμότητα τελικά επικρατεί. Όπως γνωρίζετε, ευρισκόμαστε σε συνεχή επαφή και διαβούλευση με όλους μας τους εταίρους και τις φίλες χώρες της περιοχής, που επίσης ανησυχούν από τις παράνομες τουρκικές ενέργειες στην Ανατολική Μεσόγειο. Κατά τις πρόσφατες επισκέψεις μου σε σειρά αραβικών χωρών, διαπιστώσα ότι συμμερίζονται τις εύλογες ανησυχίες μας ως προς τις επιπτώσεις συγκεκριμένων συμπεριφορών στην ασφάλεια και στη σταθερότητα της περιοχής μας. Ορισμένα κράτη, μάλιστα, με δημόσιες δηλώσεις και έγγραφες διαμαρτυρίες προς τον ΟΗΕ. Η Ελλάδα σταθερά στηρίζει, κάποιες φορές σχεδόν μόνη, τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της γειτονίας, καθώς εκτιμούμε ότι μια ευρωπαϊκή Τουρκία είναι προς το συμφέρον όλων και πρωτίστως της ίδιας της Τουρκίας και της τουρκικής κοινωνίας. Με την ευκαιρία θα ήθελα να επισημάνω ότι με λυπεί ιδιαίτερα το γεγονός ότι εξαιτίας δικών της επιλογών, η προοπτική αυτή δείχνει να έχει ατονήσει. Οσον αφορά τη διπλωματική μας εκστρατεία, θα συνεχιστεί με έντονους ρυθμούς. Την Πέμπτη υπογράψαμε με την Κύπρο και το Ισραήλ την ιστορικής σημασίας συμφωνία για τον EastMed, ένα έργο μακράς πνοής που θα αλλάξει τον ενεργειακό χάρτη της Ευρώπης αλλά, ταυτόχρονα, θα ενισχύσει τις γεωπολιτικές ισορροπίες στην περιοχή. Ακολουθεί μία σειρά επαφών, συναντήσεων και επισκέψεων του κ. πρωθυπουργού και αλλά και δικών μου, που εκτιμούμε ότι θα ενισχύσουν ακόμη περισσότερο τα διπλωματικά εργαλεία μας έναντι των παρανομιών και των αυθαιρεσιών που ατυχώς εκπορεύονται από την Αγκυρά.

“

Το γεγονός ότι η Ελλάδα αντιδρά στις προκλήσεις με ψυχραιμία, δεν θα πρέπει να παρερμηνεύεται ως έλλειψη αποφασιστικότητας ή βούλησης.

σει των προβλέψεων του συμφώνου με την κυβέρνηση της Τρίπολης, προχωρήσει σε έρευνες ή γεωτρήσεις στα νότια της Κρήτης;

— Θα το επαναλάβω για μία ακόμη φορά. Η συνταγματική μας υποχρέωση μας επιβάλλει να προασπίσουμε, με όλες μας τις δυνάμεις και όλα τα νόμιμα μέσα, την εθνική μας κυριαρχία. Το γεγονός ότι η Ελλάδα αντιδρά στις προκλήσεις με ψυχραιμία δεν θα πρέπει να παρερμηνεύεται ως έλλειψη απο-

φασιστικότητας ή βούλησης να κάνουμε, αυτονόητα, το καθήκον μας. Σε κάθε περίπτωση, ελπίζω ότι δεν θα φτάσουμε σε αυτό το σημείο, καθώς είμαι πεπεισμένος ότι η Τουρκία ανταλλαβάνεται πλήρως ότι δεν θα ήταν προς το συμφέρον καμίας πλευράς.

— Εσχάτως έχει επανέλθει στον δημόσιο διάλογο η συζήτηση περί προσφυγής στη Χάγη. Πρόκειται για ρεαλιστικό σενάριο ή απλά επανέρχεται στο τραπέζι λόγω της ανανεωμένης έντασης στην Ανατολική Μεσόγειο;

— Όπως σωστά επισημαίνετε, «έχει επανέλθει». Δεν είναι μία καινοφανής συζήτηση. Ας ξεκαθαρίσουμε κάτι. Η Ελλάδα δεν φοβάται τη διεθνή δικαιοσύνη, γιατί είναι πεπεισμένη για το νόμιμο και το δίκαιο των θέσεων όφρων» αντιτάσσουμε την πολιτική του διεθνούς δικαίου. Είναι στο DNA της εξωτερικής μας πολιτικής. Ασφαλώς, μία προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, προκειμένου να έχει ουσιαστική έκβαση, χρειάζεται συνυ-

ποσχετικό των δύο χωρών, στο οποίο να καταγράφεται το ζήτημα επί του οποίου θα κληθεί το Δικαστήριο να αποφανθεί. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, δεν βρισκόμαστε εκεί ακόμα. Απαιτούνται επαφές και επικοινωνία των δύο πλευρών. Οι διάυλοι επικοινωνίας πρέπει να παραμένουν ανοικτοί. Οι πολιτικές διαβουλεύσεις μεταξύ στελεχών των δύο υπουργείων Εξωτερικών, οι οποίες αναμένεται να επαναληφθούν τις επόμενες ημέρες, αποτελούν έναν χρήσιμο διάυλο που ελπίζω ότι θα αξιοποιηθεί. Αναμφίβολα όμως το κλίμα είναι βεβαρμένο και αυτό δεν βοηθά. Θα πρέπει η άλλη πλευρά να αντιληφθεί ότι, με τη στάση της, ενεργεί αντιπαραγωγικά υπονομεύοντας την ασφάλεια και τη σταθερότητα στην περιοχή αλλά και τις προοπτικές διαλόγου. Εύχομαι η Τουρκία να αδράξει αυτή την ευκαιρία και να την αξιοποιήσει για μια πραγματική επανεκκίνηση στις μεταξύ μας σχέσεις, όπως ήταν η βούληση της κυβέρνησης Μητσοτάκη ευθύνες εξαρχής, εγκαταλείποντας την τακτική των προκλήσεων.

Υπάρχει ταύτιση αξιών και συμφερόντων με τη Γαλλία

— Σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, βλέπε-
τε τις συνομιλίες για το Κυπριακό
να αρχίζουν ξανά;

— Είμαστε πάντα έτοιμοι να αντα-
ποκριθούμε σε κάθε πρωτοβουλία
του γενικού γραμματέα των Ηνω-
μένων Εθνών για την επίλυση του
Κυπριακού. Γιατί το Κυπριακό απο-
τελεί ύψιστη εθνική μας προτεραιό-
τητα. Εργαζόμαστε, σε συντονισμό
και στενή συνεργασία με την κυ-
πριακή κυβέρνηση, σε όλα τα επί-
πεδα, για την επανέναρξη των συ-
νομιλιών. Αυτός είναι ο στόχος μας,
ώστε ο χρόνος που μόλις ξεκίνησε να
αποτελέσει ορόσημο για τον τερμα-
τισμό της τουρκικής στρατιωτικής
κατοχής της Μεγαλονήσου και την
άρση του αναχρονιστικού συστή-
ματος των εγγυήσεων.

— Η αποστολή τουρκικού στρατού
στη Λιβύη αποτελεί ένα ακόμα βή-
μα σε μια ευρύτερη στρατηγική.
Ωστόσο, λόγω του τουρκοκλιβυ-
κού συμφώνου, η χώρα η οποία
προσβάλλεται κατά κύριο λόγο εί-
ναι η Ελλάδα. Μήπως η συνήθης,
ελάχιστη ευφάνταστη ανάλυση
για τη δράση της Τουρκίας στην
περιοχή, είναι πλέον ανεπαρκής
και απαιτείται συνολικός επανα-
προσδιορισμός της στρατηγικής
της Ελλάδας έναντι του εξ Ανα-
τολών γείτονά της;

— Παλαιο-οθωμανικά οράμα-
τα εκφραζόμενα από τη σύγκρο-
νη Τουρκία δεν έχουν θέση στη
πραγματικότητα του 21ου αιώνα.
Δεν απασχολούν μόνο την Ελλάδα.
Αποτελούν πηγή σημαντικού προ-
βληματισμού και για τις χώρες της
Ε.Ε., της περιοχής του Κόλπου, της
Μέσης Ανατολής και της Βορείου
Αφρικής. Ο αλόγιστος επεκτατισμός
που φαίνεται να επιφέρει η Τουρκία,
είτε διά της ισχύος εκτός του δικαίου
είτε ως αυτόκλητος προστάτης των
απανταχού μουσουλμάνων, μάλλον
την οδηγεί σε διεθνή απομόνωση.
Κύριε Νέδο, οι διενθεις σχέσεις στη
σύγχρονη εποχή διέπονται από το
διεθνές δίκαιο, όχι από «κανονιοφό-
ρους». Η Ελλάδα ούτε απαιτεί, αλλά
ούτε θα κάνει εκχωρήσεις σε θέματα
κυριαρχίας και κυριαρχικών της δι-
καιωμάτων. Παραμένει υπέρμαχος
του διαλόγου. Εύχεται να έχει δίπλα
της μια σύγχρονη και ακμάζουσα
Τουρκία. Στηρίζει την ευρωπαϊκή
της προοπτική. Σχεδιάζει όμως και
προβλέπει εναλλακτικά σενάρια με
βάση πολλαπλές μεταβλητές.

Το πραγματικό ερώτημα είναι αν
η ίδια η Τουρκία εξακολουθεί να θέ-
λει τον δυτικό εκσυγχρονισμό και
την ευρωπαϊκή προοπτική που ανα-
γκαστικά περνούν από το μονοπάτι
της καλής γειτονίας και της διεθνούς
νομιμότητας. Με την Τουρκία θα
μπορούσαμε να έχουμε πολύ δια-
φορετική σχέση. Οι λαοί μας έχουν
αμοιβαία συμπάθεια και πολλά κοινά
χαρακτηριστικά, συμπεριλαμβανο-
μένων της σημασίας που αποδίδουμε
αμφότεροι στη φιλοξενία. Βρέθηκαν
στην Τουρκία τις ημέρες των Χρι-
στογεννών, όπου έτυχα ιδιαίτερα
θερμής υποδοχής από ανθρώπους
που συναντούσα στους δρόμους και
στα εστιατόρια της Κωνσταντινού-
πολης και εκτιμώ ότι αυτές οι σχέ-
σεις, δηλαδή μεταξύ των λαών μας,
ενέχουν ορισμένα πολύτιμα διδάγ-
ματα που θα μπορούσαν να μας οδη-
γήσουν σε μια καλύτερη κατανόηση
και συνεννόηση.

— Η Αθήνα βρίσκεται εσχάτως πολ-
ύ κοντά με το Παρίσι. Ωστόσο, σε
επίπεδο Ε.Ε. βλέπουμε κάποιες γε-
νικές διακηνρύξεις, αλλά όχι πολλά
πράγματα από πλευράς των υπό-
λοιπων εταίρων, για την τουρκική
προκλητικότητα. Την ίδια στιγμή,
υπάρχουν απευθείας συνομιλίες

«Η Τουρκία, με τις συνεχείς της
προκλήσεις τελικά έχει κατορθώσει
να απομονωθεί και να χαρακτηριστεί
ταραξίας» λέει ο Νίκος Δένδιας.

“

Οσον αφορά τη διαδι-
κασία του Βερολίνου,
έχουμε ανοίξει αποτελε-
σματικούς διαύλους
με τα περισσότερα
κράτη που μετέχουν
στην πρωτοβουλία.

ανάμεσα σε ευρωπαϊκές χώρες και
στην Τουρκία, για τη Λιβύη, ενώ
η Ελλάδα δεν έχει θέση στη δια-
δικασία του Βερολίνου, για ζητή-
ματα που την αφορούν άμεσα ως
δύναμη της περιοχής. Τι λένε για
αυτά οι εταίροι μας;

— Οι σχέσεις μας με τη Γαλλία εί-
ναι παραδοσιακά πολύ καλές και
στη δεδομένη συγκυρία έχει ενι-
σχυθεί το πλαίσιο συνεργασίας μας
σε πολλούς τομείς. Υπάρχει ταύτιση
αξιών, αλλά και συμφερόντων και
αντιλήψεων σε μία σειρά θεμάτων.
Η στάση εξάλλου της Γαλλίας ήταν
και είναι σαφής τόσο ως προς το
ζήτημα της Λιβύης όσο και ως προς
τις τουρκικές παράνομες ενέργειες
στην Κύπρο. Αντίστοιχα, η στάση
των υπόλοιπων εταίρων και συμμά-
χων μας αλλά και της Ε.Ε. συνολικά
ήταν στο ύψος των περιστάσεων,
αφού λήφθηκαν σημαντικές αποφά-
σεις που αποδεικνύουν εμπράκτως
την αλληλεγγύη της Ε.Ε. προς την
Ελλάδα και την Κύπρο, αλλά και την
αποφασιστικότητα της Ένωσης να
αντιμετωπίσει αποτελεσματικά προ-
κλήσεις που στρέφονται εναντίον
των κρατών-μελών της.

Οσον αφορά τη διαδικασία του
Βερολίνου, έχουμε ανοίξει αποτελε-
σματικούς διαύλους με τα περισσό-
τερα κράτη που μετέχουν της πρω-
τοβουλίας αυτής και ως εκ τούτου,
έχουμε τη δυνατότητα να εκφρά-
ζουμε στοχευμένα τις θέσεις μας. Η
Ελλάδα ασφαλώς έχει ρόλο να δια-
δραματίσει και αυτός ήταν ο λόγος
που επισκεφθήκα τη Βεγγάζη και
είχα συνομιλίες με τον στρατάρχη
Χαλίφα Χαφτάρ. Η Ελλάδα επιθυμεί
να συμβάλει στην πολιτική επίλυση
του προβλήματος και γι' αυτόν τον
λόγο έχουμε ζητήσει, όπως δήλωσε
και ο πρωθυπουργός, να συμμετά-
σχουμε στη διαδικασία του Βερολί-
νου, οι συνεννοήσεις για την οποία
είχαν ξεκινήσει πολύ πριν από τον
Ιούλιο του 2019 που ανέλαβε η πα-
ρούσα κυβέρνηση. Και λόγω εγγύ-
τητας, αλλά και ως κράτος-μέλος της
Ε.Ε. που επηρεάζεται άμεσα από τις
εξελίξεις στη Λιβύη, έχουμε κάθε
λόγο να συμμετάσχουμε στις πρω-
τοβουλίες επίλυσης του Λιβυκού.

Ανησυχία στην Αθήνα για την κλιμάκωση ΗΠΑ - Ιράν

Κρίσιμης σημασίας η συνάντηση του πρωθυπουργού με τον Ντόναλντ Τραμπ

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Βαθύτερα στο ενεργειακό και ευρύ-
τερο γεωπολιτικό παίγνιο που διε-
ξάγεται στην περιοχή της Ανατο-
λικής Μεσογείου σπράχνουν την
Ελλάδα οι πρόσφατες εξελίξεις.
Η υπογραφή για την κατασκευή
του αγωγού EastMed εκ των πραγ-
μάτων αποτελεί ένα γεγονός που
προωθεί τις ενεργειακές φιλοδοξί-
ες της Ελλάδας, σε συνδυασμό με
εκείνες της Κυπριακής Δημοκρα-
τίας και του Ισραήλ. Η συμφωνία
αποτελεί σαφή απάντηση στο μνη-
μόνιο καθορισμού θαλάσσιων ζω-
νών ανάμεσα σε Αγκυρα και Τρίπο-
λη, παράλληλα και «κάρφος εν τω
οφθαλμώ» των Τούρκων, οι οποί-
οι βλέπουν ότι με αυτό τον τρόπο
επιβεβαιώνεται το διαχρονικό σύν-
δρομο περικύκλωσης από τη Δύ-
ση. Οι επαφές του πρωθυπουργού
Κυριάκου Μητσοτάκη στην Ουά-
σινγκτον μεθαύριο, κυρίως, όμως,
το ραντεβού με τον πρόεδρο των
ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ, αποτελούν
κρίσιμης σημασίας τεστ προκει-
μένου να διαγνωστούν οι πραγ-
ματικές αμερικανικές προθέσεις
για την περιοχή, μάλιστα σε μια
περίοδο κατά την οποία ανοίγει
μέτωπο κλιμάκωσης με το Ιράν,
μετά και τη χειρουργική επέκταση
του Κασίμ Σουλείμανι, αρχιτέκτονα
της επέκτασης της περσικής επιρ-
ροής στη Μέση Ανατολή. Σε κάθε
περίπτωση, η κλιμάκωση στην ευ-
ρύτερη περιοχή δεν μπορεί παρά
να ανησυχεί την Αθήνα, καθώς
ευννοεί εξ ορισμού τις χώρες που
διαθέτουν αναθεωρητική ατζέντα.

Ασκήσεις ισορροπίας

Ηδη, οι ΗΠΑ ενισχύουν την
παρουσία τους στην περιοχή και,
όπως φαίνεται, η βάση της Σού-
δας θα διαδραματίσει σημαν-
τικό ρόλο. Στη βάση της Σούδας
βρίσκονται έξι ελικοφόρα αερο-
σκάφη των αμερικανικών ειδι-
κών δυνάμεων και με δεδομένη
αφενός τη γεωγραφική θέση της
Κρήτης, αφετέρου την αμφιθυμία
της Τουρκίας έναντι της αμερικα-
νικής κλιμάκωσης κατά του Ιράν,
η στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ
δεν αποκλείεται να αυξηθεί περαι-
τέρω τις επόμενες εβδομάδες. Η

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η στρατιωτική παρο-
σία των Αμερικανών
στη Σούδα δεν απο-
κλείεται να αυξηθεί
περαιτέρω τις επόμενες
εβδομάδες.

Αθήνα ήδη ακροβατεί τους τελε-
ταίους μήνες σε μια προσπάθεια
να μείνει μακριά από την ένταση
που συσσωρεύεται στον Περσι-
κό. Με την απολύτως λογική αι-
τιολογία της τουρκικής απειλής,
η οποία με το σύμφωνο Αγκυρας
- Τρίπολης έχει πλέον λάβει και
σχήμα, η Αθήνα έχει αρνηθεί συ-
νολικά τρεις φορές, δύο προς την
Ουάσινγκτον και μία προς το Παρί-
σι, τη συμμετοχή σε ναυτική δύ-
ναμη περιπολίας στον Περσικό.

Σε κάθε περίπτωση, η Ελλάδα
θα έχει κάποια συμμετοχή στην
περιοχή, αν και όχι με πολεμικό
πλοίο, όπως όλα δείχνουν, λό-

γω της εξαιρετικά εύθραυστης
ισορροπίας που υπάρχει αυτή τη
στιγμή στην Ανατολική Μεσό-
γειο. Επιπλέον, οι Ενοπλες Δυνά-
μεις επιμύζονται δυσανάλογο, σε
σχέση με τον αρχικό σκοπό τους,
βάρος για την αντιμετώπιση του
προσφυγικού και μεταναστευτι-
κού προβλήματος, με αποτέλεσμα
προτάσεις για αποστολές στο εξω-
τερικό να προκαλούν πραγματικό
επιτελικό εφιάλτη.

Οι σχέσεις της Ελλάδας με το
Ιράν είναι παραδοσιακά καλές, αν
και λόγω των διάφορων εμπάργ-
κο που έχουν κατά καιρούς επιβλη-
θεί, το ισοζύγιο εμπορικών συνα-
λλαγών είναι εξαιρετικά μικρό. Αρ-
μόδια πηγή τονίζει ότι πρόκειται
για «καλή, στάσιμη σχέση», την
οποία η Αθήνα προσπαθεί να βελ-
τιώνει όταν δίνεται η δυνατότητα.
Η σχέση είναι λειτουργική. Οι πρε-
σβείες των δύο χωρών, σε Αθήνα
και Τεχεράνη, επικοινωνούν με
τις κυβερνήσεις στις οποίες έχουν
διαπιστευθεί με αποτελεσματικό-
τητα και κατανόηση για τα εμπό-

δια που ξεπερνούν τις εθνικές δυ-
νατότητες.

Στα ευρύτερα ζητήματα, όπως
το πυρηνικό οπλοστάσιο του Ιράν,
η Ελλάδα ακολουθεί την ευρωπα-
ική γραμμή. Τάσσεται, δηλαδή
υπέρ της διατήρησης του Κοινού
Ολοκληρωμένου Πλαισίου Δράσης
(JCROA), όπως και η συντριπτική
πλειονότητα της Ε.Ε. Η τελευταία
επίσκεψη Έλληνα πρωθυπουρ-
γού πραγματοποιήθηκε τον Φε-
βρουάριο του 2016, όταν ο Αλέξης
Τσίπρας έγινε ο πρώτος δυτικός
ηγέτης που επισκέφθηκε την Τε-
χεράνη μετά την τότε άρση του
εμπάργκο κατά του Ιράν. Πριν από
αυτόν είχε επισκεφθεί την Τεχε-
ράνη ο Κωνσταντίνος Μητσοτά-
κης το 1992. Λίγο πριν από την
επίσκεψη Τσίπρα είχε προηγηθεί
εκείνη του τότε υπουργού Εξω-
τερικών του Ιράν Τζαβάντ Ζαρίφ
στην Αθήνα (Μάιος 2015), σε μια
περίοδο κατά την οποία η εξομά-
λυνση των περσικών σχέσεων με
τη Δύση έμοιαζε μάλλον ως φυσι-
ολογική εξέλιξη.

ΣΧΟΛΙΟ / Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Ωρα δύσκολων επιλογών

Οσο το γεωπολιτικό παιχνί-
δι από το Ιράν μέχρι τη
Λιβύη εντείνεται, τόσο
η Ελλάδα θα βρίσκεται αντιμέ-
τωπη με ολοένα και πιο πιεστι-
κά διλήμματα. Η Ελλάδα στην
πραγματικότητα καλείται να κά-
νει επιλογές. Τα τελευταία χρό-
νια οι σχέσεις με τις ΗΠΑ έχουν
γίνει στενότερες και εντατικό-
τερες από ποτέ. Το πάλι ποτέ
ταμπού των σχέσεων με το Ισ-
ραήλ έχει ξεπεραστεί και ο βασί-
κος άξονας της ελληνοεβραϊκής
συνεργασίας είναι η προώθη-
ση των αξιών της δημοκρατίας
στην περιοχή, αλλά και η ανά-
σχεση στους πάσης φύσεως ανα-
θεωρητισμούς. Ένας από αυτούς
βεβαίως, και ο τουρκικός.

Ο εκτροχιασμός των αμερι-
κανοϊρανικών εντάσεων οδηγεί
πέραν πάσης αμφιβολίας σε κλι-
μακωσι. Γύρω από το θέμα του
Ιράν υπάρχουν πλέον σαφείς ευ-
ρύτεροι συνασπισμοί. Ο αντιρα-
νικός συνασπισμός περιλαμβάνει
στις πρώτες γραμμές του τις
ΗΠΑ, το Ισραήλ και τη Σαουδική
Αραβία, αλλά και κάποιες από
τις συννιτικές μοναρχίες του
Κόλπου. Η Ρωσία και η Τουρκία,
συννομιλτές και σύμμαχοι του
Ιράν στο μέτωπο της Συρίας, δι-
ατηρούν προφανείς αποστάσεις.
Ενώ το Ιράν διατηρεί ισχυρή
επιρροή σε κατακερματισμένες
χώρες όπως το Ιράκ, η Συρία, το
Αφγανιστάν, η Υεμένη και ο Λί-
βανος. Η Ελλάδα αποτελεί χώρα
του ΝΑΤΟ, με στενές συμμαχι-

κές σχέσεις τόσο με τις ΗΠΑ
όσο και με το Ισραήλ, ωστόσο
στο ζήτημα του Ιράν ήταν οχυ-
ρωμένη πίσω από τις θέσεις της
Ε.Ε., οι οποίες στέκονταν πάντα
στη μετριοπαθή πλευρά αντι-
μετώπισης των πραγμάτων. Η
Ε.Ε., βέβαια, είναι εκκωφαντι-
κά απύσα από τη συζήτηση. Η
μόνη πραγματικά ενεργή χώρα
διπλωματικά είναι η Γαλλία πα-
ρά τους φυσικούς περιορισμούς
που αντιμετωπίζει, η Βρετανία
δεν έχει ακόμα απειμπλαθεί από
τον κυκεώνα του Brexit, ενώ η
Γερμανία παραμένει μια βαθιά
αμφίθυμη χώρα ως προς τα ζη-
τήματα που ξεπερνούν την οι-
κονομία, το προσφυγικό και την
άμεση γειτονία της.
Βρίσκεται, λοιπόν, η Ελλάδα

σε πραγματικά δύσκολο σταυ-
ροδρόμο. Υπάρχουν όλοι όσοι
συντηγούν υπέρ της χρυσής
ουδετερότητας, της «μην επιλο-
γής», της απουσίας από ζητή-
ματα τα οποία ξεφεύγουν πολύ
από τη διαφύλαξη των στενά
εννοούμενων συμφερόντων
της. Πρόκειται για μια σώφρο-
να άποψη.

Ωστόσο, οι εξελίξεις ωθούν
στην, πολλές φορές οδυνηρή,
αναγκαιότητα λήψης αποφάσε-
ων. Ανεξαρτήτως αν η Αθήνα
τελικά κληθεί να λάβει αποφά-
σεις, θα πρέπει να υφίσταται
ένα σαφές πλαίσιο το οποίο δεν
θα περιλαμβάνει μόνο αρνήσεις
και δικαιολογίες, αλλά και ένα
σχέδιο εξυπηρέτησης των ελ-
ληνικών συμφερόντων.

“ΜΙΑ ΔΟΣΗ ΓΙΑ
ΟΛΑ ΜΟΥ ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ
ΣΗΜΕΡΑ

ΚΑΙ ΑΥΡΙΟ.”

Λύση
ONE

www.hellenicbank.com/one

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Έχεις τη δύναμη.

Πρέπει να συναφθεί ασφάλιση της
κύριας κατοικίας και ασφάλεια ζωής.
Προειδοποίηση: Εάν δεν τηρείτε το
σχέδιο αποπληρωμής του δανείου
σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας.
Προειδοποίηση: Υπάρχουν χρεώσεις
αν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό
σας. Προειδοποίηση: Το ποσό της
δόσης και το συνολικό κόστος της
χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να
μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση
του βασικού επιτοκίου.

Ψάχνουν θεραπεία για την κακή εικόνα

Μετά τον ανασχηματισμό, το Προεδρικό στοχεύει σε νέα επικοινωνιακή στρατηγική

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

«**Για τη σωστή** θεραπεία θα πρέπει να προηγηθεί η σωστή διάγνωση», έλεγαν στα πολιτικά πηγαδάκια κύκλοι της κυβέρνησης, όταν ο πρόεδρος ζήτησε από τους συνεργάτες του τον σχεδιασμό μιας νέας επικοινωνιακής στρατηγικής που στόχο έχει να μπει τελεία στην επικοινωνιακή κατρακύλα. Την ίδια ώρα όμως που οι συνεργάτες του προέδρου έδιναν έμφαση στο να προβληθεί η θετική ατζέντα της κυβέρνησης και ασκούνταν πιέσεις προς τους υπουργούς να προωθήσουν το έργο τους, ο πρόεδρος έφτιαχνε βαλίτσες για Αθήνα για την υπογραφή της συμφωνίας για τον Eastmed. Στο μεσοδιάστημα βεβαίως φρόντισε να αλλάξει τον χρόνο και να φωτογραφηθεί με την οικογένειά του και τον πρώην δήμαρχο Μαραθώνα και γνωστό ατζέντη Ηλία Ψινάκη. Κίνηση που ήταν αρκετή για να προκαλέσει νέο κύμα αντιδράσεων στην κοινή γνώμη και να ενισχύσει την θέση κυβερνητικών κύκλων πως ο πρόεδρος αγνοεί ότι καίριο ρόλο για την επικοινωνιακή φθορά παίζει η δράση του οικογενειακού του περιγύρου, οι κοινωνικές και επαγγελματικές τους δραστηριότητες.

Νέα στρατηγική

Πώς, όμως, προέκυψε σήμερα το όλο θέμα της επικοινωνιακής πολιτικής; Αμέσως μετά τον ανασχηματισμό, ο πρόεδρος είχε ζητήσει από τους νέους και τους παλιούς συνεργάτες του εισηγήσεις θεραπείας της κακής εικόνας που παρουσιάζει η κυβέρνηση. «Το ότι κάτι πάει λάθος ήταν γενικώς πα-

ραδεχτό» αναφέρουν κυβερνητικά στελέχη, σημειώνοντας πως η αναγνώριση του προβλήματος αποδεικνύεται και από την απόφαση του Νίκου Αναστασιάδη να προχωρήσει σε αλλαγές προσώπων. Είναι, όμως, η αλλαγή προσώπων το ζήτημα ή κάτι βαθύτερο; Και τα δύο λένε κάποια από τα μέλη του υπουργικού σκάματος. Στο Προεδρικό για παράδειγμα σημειώνουν πως πρώτα

Στον Λόφο επιχειρείται ανατροπή του κακού κλίματος με την παρουσίαση των έργων που έχει κάνει το κάθε Υπουργείο ξεχωριστά, ενώ κυβερνητικοί κύκλοι θεωρούν πως το πρόβλημα είναι βαθύτερο.

πρέπει να γίνουν αυτά που πρέπει και στη συνέχεια να τύχουν σωστής επικοινωνιακής διαχείρισης. Στο πλαίσιο βελτίωσης, λοιπόν, της εικόνας οι Κυριάκος Κούσιος και Παναγιώτης Σεντώνας ανέλαβαν να παρουσιάσουν εισηγήσεις και προτάσεις για την βελτίωση της κυβερνητικής εικόνας.

Οι άξονες στους οποίους βασίζονται οι εισηγήσεις τους είναι οι εξής: 1) Θετική ατζέντα προβάλοντας το έργο που υλοποιεί κάθε υπουργείο, 2) Καλύτερος συντονισμός Υπουργείων-Προεδρικού, 3) Έμφαση στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης, 4) Δομημένες συναντήσεις κάθε πρωί για χάραξη της επικοινωνιακής πολιτικής. Το κατά πόσο αυτό θα λύσει το πρόβλημα είναι

Κυβερνητικά στελέχη θεωρούν τις δραστηριότητες του οικογενειακού περιγύρου πλήγμα για την εικόνα της κυβέρνησης, ωστόσο αυτό είναι κάτι που ο πρόεδρος δεν είναι διατεθειμένος να συζητήσει επί του παρόντος.

Χωρίς επικοινωνιολόγο

Ηδη στενοί συνεργάτες του προέδρου του έχουν προτείνει να ακολουθήσει το επικοινωνιακό μοντέλο Μπτστάκη, ο οποίος έχει ήδη στήσει ατζέντα με το τι θα προβάλλεται και θα προωθείται κάθε εβδομάδα. Υπάρχουν σκέψεις για πρόσληψη επικοινωνιακής ομάδας που θα χειρίζεται κυρίως την κινούμενη άμμο που ονομάζεται κοινωνικά μέσα δικτύωσης. Σύμβουλος επικοινωνίας μέχρι και την επανεκλογή του Νίκου Αναστασιάδη ήταν ο Ανδρέας Χατζήκυριακος, ο οποίος είχε αναλάβει την προεκλογική καμπάνια του «Η κρίση θέλει ηγέτη» το 2013 το «Σταθερά βήματα μπροστά» του 2018, αλλά και τις προεκλογικές εκστρατείες του ΔΗΣΥ των τελευταίων χρόνων. Αυτή τη στιγμή δεν φαίνεται να υπάρχει συγκεκριμένη επαγγελματική ομάδα επικοινωνίας που να χειρίζεται το Προεδρικό, με κυβερνητικά στελέχη να μην αποκλείουν μισθωσή κάποιων για τον χειρισμό των κοινωνικών μέσων δικτύωσης.

ένα ζήτημα που ήδη συζητείται στους κυβερνητικούς κύκλους. Και αυτό γιατί η θεραπεία στο πρόβλημα που λέγεται κυβερνητική φθορά διαφέρει από κύκλο σε κύκλο και από υπουργείο σε υπουργείο. Ήδη στο Προεδρικό επικρατεί η άποψη πως οι υπουργοί, ενώ παράγουν έργο, δεν δείχνουν τον απαραίτητο ζήλο να προβάλουν τις πολιτικές που υλοποιούν. «Υπάρχουν και κάποιοι που δείχνουν υπερβάλλοντα ζήλο με τον λάθος τρόπο» λένε με νόημα κυβερνητικά στελέχη. Και αυτό γιατί δεν πέρασαν απαρατήρητες από τους παλαιότερους οι κιτνώσεις των νέων προσώπων στο υπουργικό σκάμα. Ο ζήλος του κ. Καρούσου για παράδειγμα για αφινίδες επισκέψεις υπό τη συνοδεία

τηλεοπτικών συνεργείων, οι τοποθετήσεις του Νίκου Νουρή για το επενδυτικό πρόγραμμα, αλλά και οι νοθεσίες του Κυριάκου Κούσιου προς το κρατικό κανάλι για το πώς έπρεπε να παρουσιάσει την είδηση του ισραηλινού πλοίου στις αρχές του μήνα.

Υπάρχουν, όμως, και εκείνοι που επιμένουν στην αλλαγή της επικοινωνιακής ατζέντας, προβάλλοντας θετικές ειδήσεις και υποστηρίζουν πως θα πρέπει να γίνεται ένας καλύτερος συντονισμός πριν από κάθε Υπουργικό Συμβούλιο και την εξαγγελία νέων πολιτικών Προεδρικού-Υπουργών. Καθόλου τυχαίο ότι οι παροικούντες τον Λόφο υπογραμμίζουν συχνά τη σημασία του προγράμματος «ΕΞΑΝ-

ΤΑΣ» ως το μέσο που δείχνει τον «μεγάλο δρόμο που διήνυσε η κυβέρνηση Αναστασιάδη». Πρόγραμμα που αποφασίστηκε κατά την πρώτη θητεία και που παρουσιάζει την πορεία υλοποίησης του όλου κυβερνητικού προγράμματος, μέσα από συγκεκριμένη ιστοσελίδα.

Η απουσία οράματος

«Και όταν ένα έργο καθυστερήσει να υλοποιηθεί—όπως συμβαίνει σε κάθε κράτος—για τον οποιοδήποτε λόγο, το εκάστοτε υπουργείο θα δέχεται και τις αναμενόμενες επικρίσεις, τόσο από τον Τύπο όσο και από τους πολίτες» αναφέρουν κυβερνητικά στελέχη. «Το πρόβλημα είναι η απουσία οράματος», αναφέρουν χαρακτηριστικά οι ίδιοι κύκλοι που σημειώνουν πως σε αντίθεση με το 2013, που στόχος ήταν η διάσωση της κυπριακής οικονομίας, σήμερα απουσιάζει μία μακρόπνοη στρατηγική. Θέτουν και θέμα απουσίας πολιτικού υποβάθρου και πολιτικής εμπειρίας στο υπουργικό σκάμα. Ζήτημα το οποίο υπήρχε από την προηγούμενη κυβέρνηση και όπως λέγεται δεν φαίνεται να διορθώνεται με τις νέες ανακατατάξεις. Όπως επισημαίνουν στελέχη το μεγάλο πρόβλημα της κυβέρνησης βρίσκεται περισσότερο στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης και σε αυτό ακριβώς θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση, με την κυβέρνηση να θέλει να βρει φόρμουλα

να απαντά στις επικρίσεις που μένουν αναπάντητες εκεί.

«Για να δοθούν απαντήσεις στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης θα πρέπει να αναγνωρίσουμε πρώτα και κύρια τον ελέφαντα στο δωμάτιο» λένε κυβερνητικά στελέχη, εκτιμώντας πως ένα από τα θέματα για τα οποία ο πρόεδρος δέχεται επικρίσεις είναι οι δραστηριότητες του οικογενειακού περιγύρου του Νίκου Αναστασιάδη και σε αυτό θα πρέπει να δοθούν απαντήσεις. Όχι μόνο για την υπερπροβολή της έντονης κοινωνικής ζωής τους στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης, αλλά και για τις δραστηριότητες πρώτα του δικηγόρου γραφείου του προέδρου που χειρίζονται οι θυγατέρες του, αλλά και των δραστηριοτήτων των γαμπρών του προέδρου. «Αυτό είναι ένα θέμα το οποίο δεν θίγεται από κανέναν» σημειώνουν κυβερνητικοί κύκλοι, εξηγώντας πως όταν στο παρελθόν επικείμεσαν συνεργάτες του να το θέζουν ευσχάμως, ο ίδιος το έκλεισε συνοπτικά. Όπως λένε οι ίδies πηγές, αυτό ακριβώς το ζήτημα προκαλεί αλληπάλληλες προεκτάσεις για τις οποίες η κυβέρνηση θα καλείται να απαντά. Φάνηκε και στο παρελθόν με τα δημοσιεύματα του OCCRP και την εμπλοκή του δικηγόρου του γραφείου, φαίνεται και με το θέμα που δεν έχει κλείσει σχετικά με το ιδιωτικό τζετ του Σαουδάραβα, με το οποίο φέρεται να ταξιδεύει ο πρόεδρος.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΠΕΤΡΟΥ ΖΑΡΟΥΝΑ**

Ποιος φταίει για την κρίση στην Ανατολική Μεσόγειο;

ΟΠΕΚ, αλλά και άλλοι, ισχυρίζονται πως ο ΠτΔ συνέβαλε, με τις πολιτικές του στο Κυπριακό και στα θέματα της ΑΟΖ, στην εν εξελίξει κρίση στην ευρύτερη περιοχή και στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Σίγουρα ο ΠτΔ, όπως επανειλημμένα έγγραφα, κινείται χωρίς στρατηγικό σχεδιασμό. Αυτοσχεδιάζει στην προσπάθειά του να διαχειριστεί τις περιφερειακές εξελίξεις. Όμως το να λείει κάποιος πως η αδύναμη Κ.Δ., με τους όποιους χειρισμούς της, έχει προκαλέσει την κρίση στην περιοχή είναι τουλάχιστον μη σοβαρό. Μάλλον αδυνατεί να κατανοήσει τις ευρύτερες γεωπολιτικές διεργασίες. Οι πλείστοι αναλυτές σε Ευρώπη, ΗΠΑ και Μέση Ανατολή συγκλίνουν στο ότι η αστάθεια στην περιοχή προκαλείται από το κενό ισχύος που

προκαλεί η μερική αποχώρηση των ΗΠΑ και η αντίστοιχη προσπάθεια μεσαίων και περιφερειακών δυνάμεων να καλύψουν αυτό το κενό. Μία από αυτές τις δυνάμεις είναι και η Τουρκία. Μετά την οικονομική και στρατιωτική γιγάντωσή της των τελευταίων 17 χρόνων και την αντίστοιχη αποδυνάμωση των γειτόνων της θεωρεί ότι ήρθε ο χρόνος για να αναθεωρήσει τη συνθήκη της Λωζάννης. Στόχος της να καταστεί η ίδια πόλος παγκόσμιας ισχύος στο υπό δημιουργία πολυπολικό σύστημα. Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις της σε Ιράκ και Συρία, τα σχέδιά της για δημιουργία αεροναυτικών υποδομών στην Κύπρο για προβολή δύναμης στην ευρύτερη περιοχή, οι παράνομες γεωτρήσεις στην Αν. Μεσόγειο, η λειτουργία στρατιωτικών βάσεων σε

Σομαλία και Κατάρ, η υπογραφή των δύο μνημονίων με την κυβέρνηση της Τρίπολης και η απόφασή της για αποστολή στρατευμάτων στη Λιβύη αποτελούν τμήματα της στρατηγικής που αποσκοπεί στην επίτευξη αυτού του στόχου. Η άποψη ότι η λύση του Κυπριακού θα οδηγήσει σε τερματισμό των παράνομων τουρκικών δραστηριοτήτων στην κυπριακή ΑΟΖ παραγνωρίζει το ότι οι τουρκικές δικλίδες στις θάλασσες δυτικά της Κύπρου, όπως ξεκάθαρα δήλωσε η Τουρκία, θα συνεχίσουν να υπάρχουν και μετά τη λύση του Κυπριακού. Χαιρετίζω την υιοθέτηση από τον ΟΠΕΚ της άποψής μου ότι στο πλαίσιο της λύσης θα πρέπει να υπάρξει και συμφωνία για διαδικασία οριοθέτησης των ΑΟΖ που θα εφαρμοστεί μετά τη λύση. Όσο

για τον EastMed με βρίσκει σύμφωνο η θέση του ΟΠΕΚ πως είναι πολύ δύσκολο να υλοποιηθεί. Έχω όμως την άποψη ότι, αν οι ποσοότητες το επιτρέπουν, αντί του μη ρεαλιστικού EastMed, θα έπρεπε να κινηθούμε προς τη λύση της υγροποίησης στην Κύπρο. Σημειώνω ότι η ΕκκονMobil έχει από την αρχή ξεκαθαρίσει αυτή την πρόθεσή της, αλλά και την ικανότητά της να χρηματοδοτήσει από μόνη της ένα τέτοιο σταθμό υγροποίησης. Αν δεν εξευρεθούν οι αναγκαίες ποσότητες τότε θεωρώ πως η δεύτερη ρεαλιστική επιλογή μας είναι η Αίγυπτος με την από κοινού επέκταση ενός από τα εκεί υφιστάμενα τερματικά υγροποίησης. Αυτό θα μας επιτρέπει να απευθυνόμαστε πέραν της Ευρώπης και στις υπόλοιπες διεθνείς αγορές.

Σήμερα οι Έλληνες πλοιοκτήτες διαθέτουν το μεγαλύτερο στόλο ειδικών σκαφών που μεταφέρουν υγροποιημένο φυσικό αέριο. Σε ό,τι αφορά τη Χάγη as μην έχουμε ψευδαισθήσεις. Η Τουρκία ενδεχομένως και να δεχθεί να πάει μαζί με την Ελλάδα αλλά μόνο για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας στην Αν. Μεσόγειο. Εκεί, σε αντίθεση με το Αιγαίο, θεωρεί ότι, στη βάση των γεωγραφικών δεδομένων και των προηγούμενων αποφάσεων του δικαστηρίου, το δικαστήριο θα περιόριζε υπέρ της ίδιας την επήρεια του Καστελλόριζου στις παρακείμενες θαλάσσιες ζώνες. Στο Αιγαίο η Τουρκία θα πήγαινε μόνο αν στο συνυποσχετικό περιλαμβάνονταν και άλλα θέματα. Αυτά είναι το εύρος του εναέριου χώρου και των χωρικών υδάτων, η

στρατικοποίηση των νησιών αλλά και η κυριαρχία σε 18 ελληνικά νησιά. Σε κάθε περίπτωση και πριν από την όποια διαδικασία για προσφυγή στη Χάγη η Ελλάδα θα πρέπει να προχωρήσει σε πλήρη οριοθέτηση της ΑΟΖ της με την Ιταλία και τη μερική οριοθέτηση της ΑΟΖ της με την Αίγυπτο. Στη συνέχεια σε εξαγγελία ΑΟΖ σε όλες τις θάλασσές της και κατάθεση των σχετικών συντεταγμένων στον ΟΗΕ. Τέλος, να επαναλάβω ότι για την κρίση στην περιοχή δεν φταίνε οι όποιοι κακοί χειρισμοί του ΠτΔ αλλά πρωτίστως ο τουρκικός αναθεωρητισμός.

Ο κ. Πέτρος Ζαρούνας είναι διεθνολόγος. Διετέλεσε γραμματέας του Γεωστρατηγικού Συμβουλίου της Κ.Δ. την περίοδο 2014-2018.

ΠΣ MEDOCHEMIE

43 ΧΡΟΝΙΑ

φροντίδα για τον άνθρωπο και την υγεία

Ο Τραμπ υποδέχεται τον Μπτσοτάκη την Τρίτη

Οι προσδοκίες της Ελλάδας, των Ηνωμένων Πολιτειών και της ομογένειας από τη συνάντηση των δύο ηγετών στον Λευκό Οίκο

Ουάσινγκτον -
Του **ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΖΟΥΠΝΙΑΩΤΗ**

Με λίγο πολύ κοινές προσδοκίες και από τις δύο χώρες, συναντώνται την Τρίτη στον Λευκό Οίκο ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Κυριάκος Μητσοτάκης κι ο Πρόεδρος των ΗΠΑ, Ντόναλντ Τραμπ. Οι σχέσεις των δύο χωρών έχουν αναβαθμιστεί και βρίσκονται στο υψηλότερο από ποτέ σημείο τους, πριν ακόμη γίνει κυβέρνηση η ΝΔ και η βελτίωσή τους συνεχίζεται με τους ίδιους ραγδαίους ρυθμούς και σήμερα. Επιπρόσθετα, η συνέχιση του στρατηγικού διαλόγου ΗΠΑ – Ελλάδας και η θεσμοθέτηση –μετά τη νομοθέτησή της– της εταιρικής σχέσης για την ενέργεια και ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο, ανοίγει νέους δρόμους, αφού μετά το Ισραήλ, η Ελλάδα αποτελεί τον στενότερο και πλέον φερέγγυο σύμμαχο των ΗΠΑ.

Δένδιας: «Οι στρατηγικές σημασίας σχέσεις των δύο χωρών διανύουν μία από τις καλύτερες ιστορικά φάσεις τους, με την συνεργασία να διευρύνεται σε μία σειρά θεμάτων».

Την εγγύτητα των επισήμων προσεγγίσεων των δύο κυβερνήσεων για τη συνάντηση αποδεικνύουν και οι δηλώσεις του υπουργού Εξωτερικών της Ελλάδας, Νίκου Δένδια και του Πρέσβη των ΗΠΑ στην Αθήνα, Τζέφρι Πάιατ, στο πλαίσιο σημερινού αφιερώματος για την επίσκεψη Μπτσοτάκη, της ομογενειακής εφημερίδας Greek News.

Σε σχέση με το Κυπριακό, οι σημαντικότερες αναφορές αναμένεται να γίνουν στο πλαίσιο της στήριξης που προσφέρουν οι ΗΠΑ στην τριμερή συνεργασία Ελλάδας – Κύπρου – Ισραήλ, αλλά και της στήριξης στον αγωγό EastMed, αν και αναμένεται ότι θα υπάρξει κάποια συζήτηση και για τις προοπτικές λύσης

Σε σχέση με το Κυπριακό, στη συνάντηση Τραμπ-Μπτσοτάκη, οι σημαντικότερες αναφορές αναμένεται να γίνουν στο πλαίσιο της στήριξης που προσφέρουν οι ΗΠΑ στην τριμερή συνεργασία Ελλάδας – Κύπρου – Ισραήλ, αλλά και της στήριξης στον αγωγό EastMed, αν και αναμένεται ότι θα υπάρξει κάποια συζήτηση και για τις προοπτικές λύσης του Κυπριακού, όπου θα επαναβεβαιωθεί η πάγια θέση των ΗΠΑ.

του Κυπριακού, όπου θα επαναβεβαιωθεί η πάγια θέση των ΗΠΑ. Τέλος, από τις δηλώσεις των ηγετών των μεγάλων οργανισμών της ομογένειας, προκύπτει μία έντονη ανησυχία για την αυξανόμενη τουρκική προκλητικότητα και υπάρχουν προτροπές προς την αμερικανική κυβέρνηση και τον πρόεδρο Τραμπ να ασκήσει την επιρροή του προς αυτή την κατεύθυνση.

Τι λένε Ελλάδα-ΗΠΑ

Ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας θεωρεί ότι η συνάντηση υπογραμμίζει τη σημασία των ελληνοαμερικανικών σχέσεων και φέρνει τους ισχυρούς δεσμούς Ελ-

λάδας και Ηνωμένων Πολιτειών στο επίκεντρο. «Οι στρατηγικές σημασίας σχέσεις των δύο χωρών μας διανύουν μία από τις καλύτερες ιστορικά φάσεις τους, με την πολυεπίπεδη συνεργασία μας να ενισχύεται και να διευρύνεται σε μία σειρά θεμάτων», αναφέρει ο κ. Δένδιας, φέρνοντας ως απτά παραδείγματα τον Στρατηγικό Διάλογο Ελλάδας-ΗΠΑ, την υπογραφή της τροποποίησης της Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών, αλλά και τη συμφωνία για την αναβάθμιση των δυνατοτήτων της Πολεμικής μας Αεροπορίας με σημαντική ωφέλεια για την Ελληνική Αμυντική Βιομηχανία».

Σε σχέση με την ψήφιση της

νομοθεσίας East Med Act και τη στήριξη στον αγωγό East Med, ο κ. Δένδιας εκτιμά ότι «αποτελούν έμπρακτα αναγνώριση του ρόλου της Ελλάδας ως αξιόπιστου εταίρου και πυλώνα σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή».

Ο Αμερικανός πρέσβης Τζέφρι Πάιατ σημειώνει την αξιοσημείωτη πρόοδο των ελληνοαμερικανικών σχέσεων τα τελευταία χρόνια και χαρακτηρίζει την επίσκεψη Μπτσοτάκη αφενός αναγνώριση της ενισχυμένων στρατηγικής διμερούς σχέσης και αφετέρου ευκαιρία για οικοδόμηση δυναμικής για το μέλλον.

«Όπως συζητήσα με τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη, η

συνάντηση θα κεφαλαιοποιήσει πάνω στη δικομματική υποστήριξη, αλλά και την υποστήριξη του συνόλου της κυβέρνησης στη σχέση ΗΠΑ-Ελλάδας, όπως αποδεικνύουν η υπογραφή από τον πρόεδρο Τραμπ του νόμου για την Ανατολική Μεσόγειο κι η επίσκεψη Πομπέο στην Αθήνα...».

Επιπρόσθετα, ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο χαρακτηρισμός που δίδει στην Ελλάδα ο Αμερικανός πρέσβης «πυλώνας της ευρωπαϊκής ενεργειακής ασφάλειας, αλλά και η αναφορά πως η συνάντηση Μπτσοτάκη – Τραμπ θα προωθήσει «το όραμα για ένα κοινό μέλλον ως σταθεροί και αξιόπιστοι σύμμαχοι, οι οποίοι θα εργάζονται από κοινού

για την αντιμετώπιση θεμάτων σ' αυτή την περίπλοκη γειτονιά».

Οι ομογενείς

Τόσο ο πρόεδρος του ΑΗΙ Νίκος Λαρυγγάκης, όσο κι ο πρόεδρος της ΑΧΕΠΑ, Γιώργος Χωριάτης, εγείρουν το θέμα της τουρκικής στάσης και της ανάγκης να λάβουν θέση οι ΗΠΑ. «Θα πρέπει να αξιοποιηθεί η ευκαιρία στη διάρκεια της συνάντησης, ο πρόεδρος Τραμπ να δεσμευτεί πως θα διασφαλίσει την ασφάλεια και την ανάπτυξη της Ελλάδας, οι οποίες απειλούνται πολλαπλώς από την Τουρκία», δηλώνει ο Νίκος Λαρυγγάκης. «Η Τουρκία είναι ο υποκινητής της αστάθειας στην Ανατολική Μεσόγειο και την ευρύτερη περιοχή, που είναι καθοριστικής σημασίας για τα αμερικανικά συμφέροντα. Η Τουρκία είναι ένας αποτυχημένος Νατοϊκός εταίρος που φλερτάρει με τη Ρωσία και

Πάιατ: «Η συνάντηση θα κεφαλαιοποιήσει πάνω στη δικομματική υποστήριξη, αλλά και την υποστήριξη του συνόλου της κυβέρνησης στην σχέση ΗΠΑ-Ελλάδας».

το Ιράν. Όμως η προσωπική σχέση του προέδρου Τραμπ με τον πρόεδρο της Τουρκίας, Ταγίπ Ερντογάν, μπορεί να αποτελέσει θετικό στοιχείο και ευκαιρία για να ανοίξει η πόρτα στην ειρήνη και τη συνεργασία στην Ανατολική Μεσόγειο».

Για το ίδιο θέμα, ο πρόεδρος της ΑΧΕΠΑ, Γιώργος Χωριάτης, ζητά από τις ΗΠΑ να σταθούν ξεκάθαρα και αποφασιστικά στο πλευρό της Ελλάδας. «Οι τουρκικές εκθρόνιτες και όλες κακόβουλες επιρροές στην περιοχή είναι εις βάρος των αμερικανικών συμφερόντων και της ευημερίας της Ελλάδας», σημειώνει, αναφέροντας ότι συνεχείς τουρκικές παραβιάσεις των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας.

Προς μηχανισμούς ασφάλειας ελέω αγωγών Φ.Α.

Η διακρατική συμφωνία για τον EastMed δημιουργεί το πλαίσιο μετάλλαξης των υφιστάμενων τριμερών συνεργασιών

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Νέα δεδομένα με θετική επίδραση στη γεωπολιτική σκακιέρα της Ανατολικής Μεσογείου, αφήνει πίσω της η υπογραφή της διακρατικής συμφωνίας για τον αγωγό EastMed. Το καθοριστικό βήμα, Κύπρου, Ελλάδας και Ισραήλ για τη δημιουργία του πρώτου διαδρόμου φυσικού αερίου της περιοχής προς το ευρωπαϊκό ενεργειακό σύστημα, δημιουργεί το αναγκαίο υπόβαθρο ενίσχυσης και επέκτασης του υφιστάμενου δικτύου τριμερών συνεργασιών, σε περιφερειακούς μηχανισμούς ασφάλειας. Μια προοπτική που αναδεικνύεται περίτρανα από τα άρθρα της διακρατικής συμφωνίας που υπογράφηκε την περασμένη Πέμπτη στο Ζάμπειο και που επιβεβαιώνει στη Λευκωσία ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Κυριάκος Κούσιος, κληθείς να σχολιάσει δημοσίευμα της «Κ». Πίσω από τους ηχηρούς χαρακτηρισμούς για τη σπουδαιότητα της συμφωνίας, το άρθρο 10 της Διακρατικής καθορίζει το πλαίσιο του νέου τοπίου, που εκτός από το νομικό καθεστώς που δημιουργεί στην Ανατολική Μεσόγειο, θέτει τις βάσεις για τη μετάλλαξη των υφιστάμενων συνεργασιών. Εξέλιξη που δεν περιορίζεται μόνο στην περίπτωση του αγωγού EastMed, αλλά θεωρείται βέβαιο πως θα επεκταθεί και προς την πλευρά της Αιγύπτου και τις σχεδιαζόμενες υποδομές μεταφοράς Φ.Α., από το κοιτάσμα «Αφροδίτη» στα εδαφικά υδρογονάνθρακες (LNG) της Αιγύπτου.

Το άρθρο 10

Στη Διακρατική, που υπέγραψαν οι υπουργοί Ενέργειας των τριών χωρών, σαφώς καθορίζεται το πλαι-

σιο ασφάλειας του υπό δημιουργία αγωγού. «Ξεκινώντας από τις αρχικές δραστηριότητες του σχεδίου που σχετίζονται με τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση της διαδρομής και συνεχιζονται καθ' όλη τη διάρκεια του έργου, κάθε συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να λάβει τα μέτρα που κρίνει αναγκαία για να εξασφαλίσει την ασφάλεια του αγωγού και όλα τα πρόσωπα που βρίσκονται στο έδαφος αυτού του μέρους που εμπλέκεται σε δραστηριότητες του έργου. Τα μέρη θα συνεργαστούν, λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την ασφάλεια του αγωγού. Από την άποψη αυτή, τα μέρη μπορούν να διατυπώσουν πολυμερείς ή διμερείς συμφωνίες και διακανονισμούς σχετικά με συνεργασίες στα ζητήματα ασφάλειας που σχετίζονται με το έργο-αγωγό», αναφέρεται στο σχετικό άρθρο της συμφωνίας.

Προπομπές

Οι αναφορές για μεμονωμένες αναγκαίες ενέργειες ή συνεργασίες στο κομμάτι ασφάλειας των εγκαταστάσεων, μεταφράζονται ως το επόμενο βήμα των τριών χωρών, στην προκειμένη περίπτωση, που είναι η συνεργασία για τη δημιουργία ενός μόνιμου μηχανισμού που ως αποστολή θα έχει την προστασία των εγκαταστάσεων, από τα ισραηλινά κοιτάσματα, στην κυπριακή ΑΟΖ και από εκεί στην Κρήτη. Η συγκεκριμένη αναφορά, όπως επισημαίνουν διπλωματικές πηγές στη Λευκωσία, αποτελεί το πρώτο βήμα προκειμένου οι χώρες της περιοχής να θωρακιστούν απέναντι σε ασύμμετρες απειλές και σε δεύτερη φάση να ενισχύσουν την απαραίτητη για τέτοια έργα, επενδυτική ηρεμία. «Εί-

Οι ηγέτες Κύπρου, Ελλάδας και Ισραήλ, με την υπογραφή της Διακρατικής συμφωνίας στην Αθήνα, έθεσαν τις βάσεις προκειμένου από το δίκτυο των τριμερών συνεργασιών να περάσουν στο επόμενο στάδιο, αυτό των περιφερειακών μηχανισμών για ζητήματα ασφάλειας.

ναί θέματα τα οποία θα συζητηθούν και θα αποφασιστούν από επιτροπές των χωρών που συμμετέχουν για τον τρόπο προστασίας του αγωγού», τόνισε με νόημα ο εκπρόσωπος της κυβέρνησης. Η δημιουργία ενός μόνιμου μηχανισμού ασφάλειας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, αποτελούσε πάγια επιδίωξη της κυπριακής πλευράς υπό το πρίσμα της συνεχιζόμενης τουρκικής επιθετικότητας και της προσπάθειας πρόκλησης κλίματος αστάθειας στην περιοχή.

Αν η υπογραφή της Διακρατικής

μπορεί να θεωρηθεί ως το επιστέγασμα διαμόρφωσης ενός νέου γεωπολιτικού τοπίου στην Ανατολική Μεσόγειο, ο σχεδιασμός μπορεί να υποστηριχθεί ότι είχε ξεκινήσει τα τελευταία τρία χρόνια, που ωρίμασε ο EastMed ως εμβληματικό ενεργειακό έργο, όπως αυτό χαρακτηρίστηκε στην Αθήνα την περασμένη Πέμπτη. Πολιτικοί αναλυτές που παρακολουθούν στενά τις εξελίξεις στην περιοχή, επισήμαναν στην «Κ» πως σημαντικό μερίδιο στα δραματιζόμενα έχει η νέα πολιτική της Ουάσινγκτον για την περιοχή,

έτσι όπως σαφώς καθορίζεται στο νομοσχέδιο των Μενέντες και Ρούμπιο, που υπέγραψε πρόσφατα ο Αμερικανός πρόεδρος. Με αιχμή τους ενεργειακούς πόρους και τον απόρροιστο εφοδιασμό της ευρωπαϊκής αγοράς με Φ.Α., η ανάγκη για δημιουργία μηχανισμών περιφερειακής ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο, προέκυψε μετά την ανάφλεξη του Συριακού και την εμπλοκή της δυτικής συμμαχίας στις εξοπλιστικές κατά του καθεστώτος Άσαντ. Χρονική περίοδο που άρχισε η αντίστροφη μέτρηση και είχε ως κατάληξη και την άρση του εμπάργκο των ΗΠΑ κατά της Κύπρου. Διπλωματικές πηγές υποστηρίζουν πως η δημιουργία μηχανισμών που θα άπτονται της ασφάλειας των ενεργειακών υποδομών, συγκεντρώνουν όλες τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για μετεξελίξεις τους, σε ένα περιφερειακό σύστημα ασφάλειας με διευρυμένες αρμοδιότητες.

Η Γραμματεία

Η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για σύσταση μόνιμης Γραμματείας Τριμερών Συνεργασιών με έδρα την Κύπρο, αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία θα αναπτυχθούν ο μηχανισμός ή οι μηχανισμοί ασφάλειας. Με βάση την απόφαση, στη μόνιμη γραμματεία θα υπηρξει αποσπασμένο διπλωματικό προσωπικό, καθώς και τεχνοκράτες και ακαδημαϊκοί, από Κύπρο, Ελλάδα, Ισραήλ και Αίγυπτο. Η αποστολή και ο ρόλος της Γραμματείας αποκαλύπτεται από το εισηγητικό σημείωμα του Υπουργείου Εξωτερικών προς το Υπουργικό Συμβούλιο. «Η Γραμματεία, ως πυρήνας μόνιμης βάσης συνεργασίας των Μερών, θα συμβάλει ουσιαστικά στον στόχο

της περιφερειακής ενσωμάτωσης για τα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου κατ' αναλογία άλλων περιπτώσεων περιφερειακής ενσωμάτωσης και στην προώθηση της ασφάλειας και της σταθερότητας στις σχέσεις των κρατών που την συναποτελούν αλλά και της περιοχής γενικότερα».

Οι σχεδιασμοί

Οι επερχόμενες γεωπολιτικές διαφοροποιήσεις εν πολλοίς έπαιξαν καταλυτικό ρόλο στον μακρόπνοο σχεδιασμό των εξοπλιστικών προγραμμάτων της Εθνικής Φρουράς, προκειμένου η Κύπρος να ανταποκριθεί στις ανάγκες και υποχρεώσεις που δημιουργεί η Εθνική Φρουρά ένεκα και των περιορισμών που είχαν επιβληθεί από πλευράς ΗΠΑ. Το βάρος όπως φαίνεται και επί του πρακτέου, εστιάζεται στη θάλασσα και σε μέσα παρακολούθησης και έρευνας που θα καλύπτουν την περιοχή ευθύνης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Όπως σημείωναν πηγές στη Λευκωσία, ανάλογο υπόβαθρο ασφάλειας θα δημιουργηθεί και με τις υποδομές που θα αναπτυχθούν προς της Αίγυπτο κάτι που θα αυξήσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις σχετικές συμφωνίες. Η άρση του Αμερικανικού εμπάργκο, πέραν του συμβολικού χαρακτήρα θεωρείται βέβαιο πως θα προσφέρει επιλογές στο Υπουργείο Άμυνας της Κύπρου και στους σχεδιασμούς που έχουν γίνει σε βάθος πενταετίας.

Να αποδείξουμε ότι εγκαταλείψαμε την έπαρση

Χωρίς μεταρρυθμίσεις και δημιουργίας νέας προοπτικής στο Κυπριακό θα χάσουμε τις επόμενες εκλογές λέει ο Μιχάλης Σοφοκλέους

Συνέντευξη στη
MARINA ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«**Άστοχα και άκαιρα**, έγιναν στο παρελθόν από κάποιους κινήσεις για να πλασαριστούν ως φερέλπιδες υποψήφιοι που στοίχισαν πολύ στην παράταξη», λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο βουλευτής του ΔΗΣΥ Μιχάλης Σοφοκλέους, προειδοποιώντας πως «εάν δεν προχωρήσουμε με τόλμη στις μεταρρυθμίσεις και τη δημιουργία νέας προοπτικής στο Κυπριακό, εάν με το έργο μας δεν πείσουμε ότι δικαιούμαστε μία τρίτη συνεχόμενη θητεία, τότε όποιος κι αν είναι ο υποψήφιος, το βέβαιο είναι ότι θα χάσει». Μιλάει και για την αποχώρησή του από το Προεδρικό, αποκαλύπτοντας πως είχε πολύ διαφορετικές προσεγγίσεις με τον πρόεδρο σε κρίσιμα ζητήματα και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο δεν ήταν ορθό να συνεχιστεί η συνεργασία τους. Σημειώνει πως μετά τις προεδρικές εκλογές υπήρξε τάση αλαζονείας και μικρομεγαλισμού στην κυβερνητική παράταξη, υπογραμμίζοντας πως «η δυσαρέσκεια και η απογοήτευση που πολλοί συναγερμικοί εκφράσαμε τον τελευταίο καιρό, οδήγησε σε μια ανασύνταξη, μια νέα αρχή».

–**Τι αλλαγές προτίθεστε να κάνετε ως βουλευτής πλέον;**

–Στα χρόνια της κρίσης επιβαλλόταν πρώτα η προσέλευση επενδύσεων και η στήριξη των μεγάλων επιχειρήσεων και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Πλέον, οφείλουμε να επικεντρωθούμε στη μεσαία τάξη και τους νέους μας. Πώς μία νέα οικογένεια θα αποκτήσει κατοικία, πώς πιο εύκολα θα δημιουργηθεί μια νέα επιχείρηση. Στο νέο αναπτυξιακό μοντέλο της χώρας και πώς θα ανεβούν οι μισθοί με ποιοτικές θέσεις εργασίας τώρα που εξαφανίζεται η ανεργία. Το δημογραφικό πρόβλημα, που δεν είναι μόνο πρόβλημα εθνικής επιβίωσης, αλλά και οικονομικού μέλλοντος. Και να ασχοληθούμε πιο ουσιαστικά με τη Λευκωσία, οι πολίτες της οποίας δικαία ζητούν πολύ μεγαλύτερο σεβασμό. Είναι επείγουσα ανάγκη να αντιμετωπιστεί η ανοργανωσιά των έργων, αλλά και να εκπονηθεί ένας πιο μακρόπνοος και ολοκληρωμένος σχεδιασμός για την πρωτεύουσα.

–**Έχετε διαχωρίσει στο παρελθόν τη θέση σας από χειρισμούς της κυβέρνησης και του ΔΗΣΥ. Να υποθέσουμε πως με την είσοδό σας στη Βουλή θα συμπλέξετε πλήρως;**

–Έχω διαχωρίσει τη θέση μου κάποιες φορές, εξαιτίας της αγωνίας μου να πάμε καλύτερα. Από τα 15 μου χρόνια έχω υπηρετήσει σε θέσεις μεγάλης ευθύνης στον ΔΗΣΥ και ουδέποτε έκανα κάτι που ζημίωσε την παράταξή μου. Αντιθέτως, βλέπω πως εκεί όπου έκανα κριτική στο παρελθόν, γίνεται πλέον μια προσπάθεια βελτίωσης, στην οποία θέλω να συμβάλω. Με ρωτάτε αν θα διατηρήσω το θάρρος της γνώμης μου. Σας λέω ότι είμαι πάντα από 30 χρόνια με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο στην πολιτική και πάντα το είχα, με προσωπικό κόστος πολλές φορές. Το είχα ακόμη και όταν ήμουν στο Προεδρικό Μέγαρο. Ο πλουραλισμός είναι πλούτος για την παράταξή μας. Για μένα είναι κάπως αργά

να πάψω να είμαι ο εαυτός μου.

–**Ο ΔΗΣΥ έχει πολλές φορές διαφοροποιηθεί από την κυβέρνηση. Είναι για να αποφύγει τη φθορά της κυβέρνησης;**

–Εγώ δεν διαχωρίζω την κυβέρνηση από τον ΔΗΣΥ.

–**Ο ΔΗΣΥ, όμως, το έχει επιχειρήσει αρκετές φορές.**

–Η συντριπτική πλειοψηφία δεν μας βλέπει ως κάτι διαφορετικό. Δεν μπορεί να πηγαίνει καλά η κυβέρνηση και άσχημα ο ΔΗΣΥ, ούτε το αντίθετο. Η πορεία μας είναι άρρηκτα δεμένη και συνδεδεμένες είναι οι μεγάλες προσδοκίες που έχει ο κόσμος από εμάς. Να είμαστε η δύναμη του εκσυγχρονισμού και της μεταρρύθμισης, να βελτιώνουμε τη ζωή των πολιτών, να εφαρμόζουμε εξωστρεφείς πολιτικές και να παλεύουμε για την προοπτική του Κυπριακού. Όταν δεν εκπληρώνουμε αυτή την αποστολή, οι ψηφοφόροι, με πρώτους τους υποστηρικτές μας, μας τιμωρούν πολύ σκληρά.

“

Άστοχα και άκαιρα, έγιναν στο παρελθόν από κάποιους κινήσεις για να πλασαριστούν ως φερέλπιδες υποψήφιοι που στοίχισαν πολύ στην παράταξη.

–**Ο ανασχηματισμός σε κυβέρνηση και ΔΗΣΥ είναι παραδοχή λαθών για το κυβερνητικό έργο και τον προεκλογικό των ευρωεκλογών;**

–Έχουμε μάθει τον ΔΗΣΥ να είναι ένα κόμμα συνεπές και βασισμένο στις αρχές, τις αξίες και τις ιδέες του. Αυτές δεν μπορούν να αλλάζουν για να εξυπηρετηθεί καμία προεκλογική σκοπιμότητα. Έγινε λάθος στις ευρωεκλογές. Κανένας συναγερμικός δεν θέλει το κόμμα του να είναι το μη χείρον βέλτιστον ή επιλογή ανάγκης. Ο συναγερμικός θέλει το κόμμα του να είναι το καλύτερο. Στο κυβερνητικό επίπεδο τώρα, η μεγάλη πρόκληση ήταν η μετατροπή μιας διακυβέρνησης διαχείρισης μιας μεγάλης κρίσης σε διακυβέρνηση δημιουργίας ενός αναγεννημένου κράτους. Αυτή η μετάβαση πήρε πολύ περισσότερο χρόνο από όσο θα έπρεπε. Υπήρξε εφσυσχασμός μετά τις προεδρικές. Αδίκησαμε και τους εαυτούς μας και τον κόσμο μας. Βλέπουμε, όμως, τη μετάβαση πλέον να γίνεται και τα μηνύματα που έστειλαν οι ψηφοφόροι στις ευρωεκλογές, να έχουν ληφθεί πολύ σοβαρά υπόψη.

–**Πώς ακριβώς;**

–Επανερχεται επιτέλους, ως κορυφαία προτεραιότητα, το θέμα των μεταρρυθμίσεων και η προώθηση του οράματος για την Κύπρο της νέας εποχής. Παράλληλα, αναδεικνύεται ξανά η ανάγκη η φιλοδοξία της χώρας μας να παίξει τον γεωστρατηγικό και ενεργειακό της ρόλο, να συνοδεύεται με μια πειστική προσπάθεια να λυθεί το εθνικό θέμα. Με αυτόν τον τρόπο, έστω και αν δεν καταφέρουμε να λύσουμε το

Υπήρξε εφσυσχασμός μετά τις προεδρικές. Αδίκησαμε και τους εαυτούς μας και τον κόσμο μας. Βλέπουμε, όμως, τη μετάβαση πλέον να γίνεται και τα μηνύματα που έστειλαν οι ψηφοφόροι στις ευρωεκλογές, να έχουν ληφθεί πολύ σοβαρά υπόψη λέει στην «Κ» ο Μιχάλης Σοφοκλέους

Κυπριακό, τουλάχιστον θα διαφυλάξουμε την αξιοπιστία μας. Βλέπω, ακόμη, τάσεις έπαρσης και μικρομεγαλισμού που κυριάρχησαν –δυστυχώς– μετά τις προεδρικές εκλογές να υποχωρούν και να έχουμε πλέον μια πιο σεμνή και προσγειωμένη εθνική προσπάθεια, σε όλα τα επίπεδα.

–**Πού επιδείξατε έπαρση και μικρομεγαλισμό;**

–Σε πολλά ζητήματα, αλλά δεν

είναι η ώρα να αναφερθούμε σε αυτά. Πιο ωφέλιμο είναι να αποδείξουμε ότι διορθωθήκαμε και εργαζόμαστε σκληρά για να πετύχουμε. Η δυσαρέσκεια και η απογοήτευση που πολλοί συναγερμικοί εκφράσαμε τον τελευταίο καιρό οδήγησε σε μια ανασύνταξη, μια νέα αρχή. Και, γι' αυτόν τον λόγο, αισθάνομαι έντονα την ανάγκη να απευθύνω ισχυρό κάλεσμα σε όσους έχουν απομακρυνθεί από

την παράταξη να επιστρέψουν. Δεν έχει νόημα πλέον για κάποιον να βγαίνει έξω από το σπίτι του και να το πετροβολεί. Αντιθέτως, τώρα είναι η ώρα να αποδείξουμε με τη συμμετοχή μας ότι η προσήλωσή στις αρχές, στην εκσυγχρονιστική φυσιογνωμία και την εθνική αποστολή ήταν πάντα ο μόνος δρόμος για την παράταξή μας.

–**Μιλάτε για σωστή προσέγγιση πλέον στο Κυπριακό, ωστόσο, τα πράγματα άλλαξαν άρδην το τελευταίο χρονικό διάστημα που δυσκόλεψαν την όποια επίτευξη λύσης. Αυτό δεν είναι υποκρίσια;**

–Μετά το Κραν Μοντάνα θα μπορούσαμε να χειριστούμε διαφορετικά κάποια ζητήματα. Δεν θεωρώ, όμως, ότι έχουμε φτάσει στο τέλος της διαδικασίας. Πιστεύω ότι η λύση του Κυπριακού μπορεί να προκύψει, κυρίως, ως αποτέλεσμα μιας ευνοϊκής διεθνούς συγκυρίας. Σήμερα αυτό που δεν φαίνεται εφικτό, μπο-

“

Δεν είναι στρατιωτικές συμμαχίες οι τριμερείς και όποιοι άφησαν να εννοηθεί αυτό το πράγμα στον κόσμο, τον παραπλάνησαν και λειτούργησαν και εις βάρος της ουσίας των συνεργασιών.

ρεί να γίνει τους επόμενους μήνες. Να μην ξεχνάμε πως η Τουρκία πέσαν από τις προκλήσεις και τις επεκτατικές ενέργειες, έχει κάνει και λάθη. Όπως, ποτεύω ότι είναι λάθος της όλος ο χειρισμός με τη Λιβύη.

–**Αυτό θα λειτουργήσει υπέρ μας;**

–Αυτό αναβαθμίζει την ανάγκη να λυθεί το Κυπριακό και να χαλιναγωγηθούν οι νέες ορέξεις της Τουρκίας από τη διεθνή κοινότητα. Δεν βλέπω πόσο εύκολα μπορεί η Τουρκία να πάρει με γεωτρύπανα έξω από την Κρήτη, έξω από την εκεί αμερικανική βάση. Ούτε πώς μπορεί να διακινδυνεύσει μία αμετρηση με την Αίγυπτο έξω από την Τρίπολη της Λιβύης.

–**Παρόμοια πράγματα λέγαμε και για το ότι η Τουρκία δεν θα τρυπούσε εντός της κυπριακής ΑΟΖ**

–Δεν είναι το ίδιο η Συρία, με την οποία συνορεύει, και η Κύπρος, που δεν έχει τις στρατιωτικές ικανότητες να αντιπαραταχθεί, με τη Λιβύη. Το λάθος της Τουρκίας είναι ότι έφερε όλες τις χώρες της περιοχής μαζί, για να αντιμετωπίσουν τις πειρατικές της ενέργειες. Τώρα είναι η ώρα των τριμερών συνεργασιών και των μηχανισμών που πετύχαμε να στησουμε να αποδώσουν. Το είδαμε στο θέμα των υπογραφών για τη μελέτη του Eastmed, θα το δούμε και αλλού. Στέλνεται στην Τουρκία μήνυμα ότι είναι με λανθασμένο τρόπο που προωθεί τις διεκδικήσεις της.

–**Είχαμε μιλήσει και για διασφάλιση της ΑΟΖ μέσω των Τριμερών, βεβαίως και κάτι τέτοιο δεν επετεύχθη...**

–Δεν είναι στρατιωτικές συμμαχίες οι Τριμερείς και όποιοι άφησαν

να εννοηθεί αυτό το πράγμα στον κόσμο, τον παραπλάνησαν και λειτούργησαν και εις βάρος της ουσίας των τριμερών συνεργασιών. Οι Τριμερείς είναι πολύτιμες πολιτικές συνεργασίες για την προώθηση των κοινών μας συμφερόντων. Στο θέμα τώρα του καθορισμού ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας ανάμεσα στις χώρες της περιοχής μας, αυτός δεν θα μπορέσει ποτέ να προκύψει από ελεύθερες διαπραγματεύσεις, αλλά μόνο μέσα από έναν διαιτητικό μηχανισμό, στη βάση του δικαίου της θάλασσας και του εθιμικού δικαίου. Ελλάδα και Κύπρος πρέπει να αναλάβουμε πρωτοβουλία προκειμένου όλες οι γείτονες χώρες να ζητήσουμε μαζί μια τέτοια διεθνή διαιτησία. Θα είναι πολύ δύσκολο για την Τουρκία να την αρνηθεί. Και βλέπω, με ικανοποίηση, τον κ. Μητσοτάκη και τον κ. Αναστασιάδη να έχουν πρόσφατα αναφερθεί σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο.

Εθνική συνείδηση

–**Για μία μερίδα του ακροατρίου σας έχετε χάσει την έξωθεν καλή μαρτυρία για τις συνεχείς μεταλλάξεις, ενώ ζήτημα τίθεται και για το ότι έχετε κάνει «λάστιχο» την κληριδική σχολή σκέψης...**

–Η κληριδική σχολή σκέψης δεν είναι λάστιχο. Είναι τοποθετημένη ξεκάθαρα στη διακήρυξη αρχών του ΔΗΣΥ. Προϋποθέτει την ανάγκη μιας ρεαλιστικής προσέγγισης που θα υπηρετεί αταλάντευτα την ανάγκη λύσης του Κυπριακού, με τρόπο που δεν θα επηρεάζει την ισοπέδωση των εθνικών χαρακτηριστικών των Κυπρίων, είτε αυτοί είναι Ε/κ ή Τ/κ. Η λύση του Κυπριακού μπορεί μόνο να εδράζεται στον σεβασμό της μιας κοινότητας προς την άλλη. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος και δεν μπορεί να είναι τρόπος ο εθνικός απογαλακτισμός που κάποιοι ευαγγελίζονται. Αλλά ούτε και επιτρέπεται, σε οποιοδήποτε θέλει να ονομάζεται πατριώτης, η σκέψη του να απειμολήσουμε έδαφος, είτε με τα δύο κράτη, είτε με τη συνομοσπονδία, για χώρα της δικής μας καλοζήτας. Τα σύνορα με την Τουρκία εντός Κύπρου θα είναι η οριστική καταδίκη του κυπριακού ελληνοισμού. Μια γεύση αυτής της καταδίκης έχουμε ήδη πάρει τον τελευταίο καιρό.

–**Κατηγορείστε, βεβαίως, για τον τρόπο που χρησιμοποιείτε την εθνικοφοροσύνη ότι αυτή είναι αντίθετη με το φιλελεύθερο προφίλ που θέλετε να προσδώσετε στο κόμμα.**

–Από πού κι ως πού ο φιλελευθερισμός, μία ιδεολογία που αναδεικνύει την ατομική και ιδιωτική πρωτοβουλία, θέλει ένα κόμμα ανοικτό στην κοινωνία, ανοικτό στην οικονομία και ανοικτό στην αλλαγή, είναι ενάντια στη διατήρηση της εθνικής συνείδησης; Παρασυρόμαστε πολλές φορές και γινόμαστε απολογητές αποτυχημένων αριστέρων κοσμοθεωριών. Δεν είμαστε διεθνιστές εμείς. Πιστεύουμε στον απεριόριστο σεβασμό του ενός προς τον άλλο και στα χαρακτηριστικά του. Η εθνική συνείδηση και ο φιλελευθερισμός, κοινωνικός ή οικονομικός, συνυπάρχουν σε όλα τα κεντροδεξιά κόμματα της Ευρώπης. Έτσι εκφράζεται ο υγιής πατριωτισμός και η ανάγκη για πρόοδο των πολιτών και των οργανωμένων κοινωνιών.

Θες το καλύτερο; Ψάξε το... Σε περιμένουμε!

Καινοτόμες Υπηρεσίες, σε τιμή που σου αξίζει

Αν θα πιείς, μην οδηγήσεις! Αν όμως έχεις πιεί, σε πάμε εμείς σπίτι με ασφάλεια με το **MotorShield**.

IN TRUST WE TRUST.

Χωρίς κουλτούρα στα ανθρώπινα δικαιώματα

Η υπόθεση της 19χρονης Βρετανίδας είναι η αφορμή για να θιγεί το ζήτημα, σχετικά με την Αστυνομία και τη Δικαιοσύνη

Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ**

Η υπόθεση της 19χρονης καταδικασθείσας για δημόσια βλάβη Βρετανίδας αποτελεί την αφορμή για να θιγεί το θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικά όσον αφορά τους λειτουργούς της δικαιοσύνης, δικηγόρους και δικαστές, αλλά και τα μέλη της Αστυνομίας. Ο αναπληρωτής καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Δικαίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Κύπρου, Αριστοτέλης Κωνσταντινίδης, μιλώντας στην «Κ», κάνει αναφορά σε κακώς κείμενα και σε εν εξελίξει διαδικασίες για βελτίωση της κατάστασης.

Σύμφωνα με τον κ. Κωνσταντινίδη, δεν είναι βέβαιο κατά πόσον όλοι οι εμπλεκόμενοι σε τέτοιου είδους υποθέσεις έχουν τύχει εκπαίδευσης στο Δίκαιο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ή ακολουθούν τη διαρκώς εξελισσόμενη σχετική νομολογία. Αυτό έχει επιπτώσεις, σημείωσε, καθώς βλέπουν μια υπόθεση υπό το μικροσκόπιο των ποινικών κανόνων, προσκολλώντας σε διαδικασίες χωρίς συνήθως να λαμβάνουν υπόψη την πτυχή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κάτι το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε παραβιάσεις τους και να εκθέσει την Κυπριακή Δημοκρατία. Σχετικά με την υπόθεση της 19χρονης, διευκρίνισε, αν ισχύουν τα όσα η πλευρά της προβάλλει, οι αντιδράσεις εκ μέρους της Βρετανίας θα είναι δικαιολογημένες.

Ένα άλλο ερώτημα το οποίο τίθεται, λέει ο κ. Κωνσταντινίδης, αφορά το κατά πόσον η Κυπριακή Δημοκρατία ενήργησε κατά τρόπο που να προστατεύει την ιδιωτική ζωή της νεαρής, αναφορικά με τη βιντεοσκόπηση και τη διάδοση προ-

Η υπόθεση «Ορέστης» ανέδειξε σε μεγάλο βαθμό τις προβληματικές διαδικασίες στην εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με τις επτά δολοφονίες αλλοδαπών γυναικών και παιδιών από τον Νίκο Μεταξά.

σωπικών της στιγμών. Το μεγάλο ζήτημα, ωστόσο, σε αυτή την περίπτωση αφορά τον βιασμό, του οποίου κριτήριο θα πρέπει να είναι η συναίνεση, υπογράμμισε, εξηγώντας ότι αν η ερωτική συνεύρεση ξεκίνησε μεταξύ της κοπέλας και ενός εκ των Ισραηλινών, αλλά εάν εξελίχθηκε με τρόπο ο οποίος συνέβαλε στην άρση της συναίνεσης εκ μέρους της, σημαίνει ότι υπήρξε βιασμός, με την προϋπόθεση, πάντοτε, να ισχύουν τα όσα αναφέρονται. Ο βιασμός, πρόσθεσε, θεωρείται σοβαρή μορφή βίας και διάκρισης κατά της γυναίκας.

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει τους δικούς της κανόνες απόδειξης των πιο πάνω. Τίθεται, όμως, ζήτημα εάν οι κανόνες αυτοί λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση του φύλου, όπως απαιτούν οι σύγχρονες προσεγγίσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ή εάν εφαρμόζονται με τρόπο που συνεπάγεται έμφυλη διάκριση. Δύο σημαντικοί τρόποι απόδειξης είναι η χρήση της τεχνολογίας και της ιατροδικαστικής επιστήμης, σημείωσε ο κ. Κωνσταντινίδης, θέτοντας παράλληλα τα ερωτήματα αν τα τεχνολογικά μέσα, όπως η εξέταση των κινητών τηλεφώνων που κατέ-

Κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας (σύλληψη, ανάκριση, κράτηση, δίκη), τίθενται διάφορα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που διέπονται και από ευρωπαϊκές οδηγίες και διεθνείς συμβάσεις.

γραφαν, εξαντλήθηκαν στην περίπτωση της Βρετανίδας.

Πρόβλημα υπάρχει και στο θέμα διακρίβωσης της αξιοπιστίας ενός θύματος βιασμού, δηλώνει ο κ. Κωνσταντινίδης, καθώς φαίνεται ότι παρατηρείται δυσπιστία προς τα θύματα, ενώ δεν πρέπει να αναμένεται ότι κάθε φορά που ένα θύμα καλείται να εξιστορήσει τα γεγονότα, θα το κάνει με πανομοιότυπο τρόπο, εξαιτίας του σοκ που υπέστη. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο πάντα πρέπει να παρέχεται στήριξη στα θύματα.

Από πέρυσι, στο πλαίσιο της διετούς φοίτησης των δόκιμων αστυνομικών, εντάχθηκε ένα εξάμηνο εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Κύ-

πρου, με ένα εκ των μαθημάτων να είναι η Αστυνόμευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα. Με αυτό τον τρόπο, οι νεοεισερχόμενοι αστυνομικοί μαθαίνουν κάποια βασικά πράγματα, θεμελιώδεις αρχές και κανόνες και τη βασική νομολογία. Προηγούμενος, τα μέλη της Αστυνομίας παρακολουθούσαν κάποια σεμινάρια στην Αστυνομική Ακαδημία, κάτι το οποίο δεν είναι αρκετό, σύμφωνα με τον κ. Κωνσταντινίδη.

Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση που εφαρμόζεται τώρα επιτρέπει κατόπιν αιτήματος της Αστυνομίας Κύπρου, και παρόλο που μάλλον θα αργήσει να δώσει απτά αποτελέσματα, έγινε η αρχή. Την ίδια ώρα, οι αστυνομικοί πρέπει να κατανοή-

σουν ότι αυτοί έχουν την πρωταρχική υποχρέωση και αποστολή να σέβονται και να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων χωρίς διακρίσεις. Φαινόμενα, όπως ο «Ορέστης», η υπόθεση της Πετράνα, του Στυλιανού και τώρα της 19χρονης δείχνουν ότι δεν υπάρχει εδραιωμένη στον κρατικό μηχανισμό και στην κυπριακή κοινωνία γενικότερα η κουλτούρα των δικαιωμάτων του ανθρώπου, που συνεπάγεται συγκεκριμένες υποχρεώσεις για τα διάφορα κρατικά όργανα, αναφέρει ο κ. Κωνσταντινίδης.

Όσον αφορά τους λειτουργούς της δικαιοσύνης, όπως είναι οι δικαστές, αλλά και οι δικηγόροι, οι οποίοι ασχολούνται με το ποινικό δίκαιο, δεν είναι βέβαιο κατά πόσον έχουν εκπαιδευτεί ή μετεκπαιδευτεί στο δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σύμφωνα με τον πρόεδρο του Τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου Κύπρου. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας (σύλληψη, ανάκριση, κράτηση, δίκη) τίθενται διάφορα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που διέπονται και από ευρωπαϊκές οδηγίες και διεθνείς συμβάσεις και εξειδικεύονται σε αποφάσεις διεθνών δικαστηρίων που διαρκώς εξελίσσονται, με τη συνεχή επιμόρφωση να καθίσταται αναγκαία. Η Σχολή Δικαστών έχει ξεκινήσει τη λειτουργία της, ωστόσο, ο σχετικός νόμος θα ψηφιστεί εντός του 2020 και η εκπαίδευση αναμένεται να περιλαμβάνει και το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ανάγκη προκύπτει και από τις υποδείξεις διεθνών εποπτικών οργάνων που επισημαίνουν ότι πρέπει να εκπαιδεύονται διαρκώς οι λειτουργοί της Δικαιοσύνης σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διακρίσεων κατά των γυναικών.

Η υπόθεση «Ορέστης»

Η υπόθεση, η οποία ανέδειξε σε μεγάλο βαθμό τις προβληματικές διαδικασίες στην εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είναι αναμφίβολα αυτή των επτά δολοφονιών αλλοδαπών γυναικών και παιδιών από τον Νίκο Μεταξά. Σύμφωνα με τον κ. Κωνσταντινίδη, τίθεται θέμα σχετικά με τον τρόπο χειρισμού, εκ μέρους των μελών της Αστυνομίας, καταγγελιών για εξαφάνισεις αλλοδαπών γυναικών. Αυτό ισχύει και στην περίπτωση που μια γυναίκα καταγγείλει βία εναντίον της, επισημαίνει, τονίζοντας ότι πρέπει να υπάρχει επαγγελματισμός και ευαισθησία στον τρόπο χειρισμού, καθώς εάν ο αστυνομικός διακατέχεται από σεξισμό ή ρατσισμό και αποθαρρύνει το θύμα, αυτόματα αισθάνεται ακόμη περισσότερο ευάλωτο και απροστάτευτο. Η Πολιτεία πρέπει να λάβει πολύ σοβαρά υπόψη τα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αναφέρει, καταλήγοντας, ο Άρης Κωνσταντινίδης. Τονίζει ότι χρειάζεται συστράτευση από όλα τα αρμόδια υπουργεία και κρατικά όργανα, τα σχολεία, την κοινωνία, τις ΜΚΟ και τα ΜΜΕ, για πιο ριζικά αποτελέσματα, καθώς τα προβλήματα δεν εμφανίζονται μεμονωμένα, αλλά αφορούν στην έλλειψη κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην κοινωνία μας.

Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας

Η πολυπλοκότητά του και η ανεπιτυχής προσπάθεια αναθεώρησής του, το 1963

Μία κριτική επισκόπηση του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας

«Εν αρχή ήν το ήθος. Και το ήθος του συγγραφέα αντανακλά στο περιεχόμενο και στον τρόπο της γραφής του βιβλίου. Ύψος σεμνό, απέριπτο, κατανοητό, αλλά παράλληλα αυστηρά επιστημονικό. Πρόκειται για κείμενο που σε πείθει σε όλο το μήκος και πλάτος, ότι ο συγγραφέας με αφοσίωση και αγάπη για την πατρίδα, χωρίς οποιαδήποτε σκοπιμότητα είναι ένας ασυμβίβαστος κυνηγός της επιστημονικής αλήθειας. Η επεξεργασία των θεμάτων υπόκειται σε επιστημονική συνέπεια χωρίς εκλεκτικισμούς.»

Ανδρέας Δημητράπουλος,
Ομ. Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου
Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα: Ιννοκράτους 23 - Τ.Κ. 106 79 - Τηλ. 210 33 87 500 - Fax 210 33 90 075 - Θεσσαλονίκη: Φράγκων 1 - Τ.Κ. 546 26 - Τηλ. 2310 535 381 - Fax 2310 546 812
Εθνικός Αμύνος 42 - Τ.Κ. 546 21 - Τηλ. 2310 244 228, 9 - Fax 2310 244 230 - www.sakkoulas.gr - info@sakkoulas.gr

Δύο σενάρια με Ιωνά στη Νομική Υπηρεσία

Παρασκηνιακές διεργασίες σε εξέλιξη ενόψει της αφυπηρέτησης του γενικού εισαγγελέα Κώστα Κληρίδη μέχρι τον ερχόμενο Μάιο

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η **αφυπηρέτηση** του γενικού εισαγγελέα της Δημοκρατίας, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020, είναι ένα από τα καυτά ζητήματα που καλείται να διαχειριστεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, πολύ νωρίτερα από την ημερομνία αποχώρησής του Κώστα Κληρίδη, από τη Νομική Υπηρεσία. Η επιλογή του νέου Γενικού Εισαγγελέα, ουσιαστικά θα είναι το επιστέγασμα μιας δύσκολης περιόδου, στο χώρο του δικαστικού συστήματος, με κύριο χαρακτηριστικό, το στοιχείο της έντασης τόσο εντός όσο και εκτός Νομικής Υπηρεσίας. Τα όσα διημείφθησαν στο χώρο της Δικαιοσύνης, τα τελευταία επτά χρόνια με πρωταγωνιστή, σε αρκετές περιπτώσεις, τον επικεφαλής της Νομικής Υπηρεσίας εκ των πραγμάτων εντείνουν το δημόσιο ενδιαφέρον που ανέκαθεν υπήρχε για την επιλογή, βάλσει Συντάγματος, του προέδρου της Δημοκρατίας.

Μια επιλογή όχι συνηθισμένη, αν ληφθούν υπόψη το τεταμένο κλίμα στις σχέσεις του Κώστα Κληρίδη με τον Νίκο Αναστασιάδη, κατά το πρώτο μισό της θητείας του αλλά και η εμπλοκή του γενικού εισαγγελέα στις δημόσιες αντεγκλήσεις, με την ανώτατη βαθμίδα του συστήματος απονομής Δικαιοσύνης. Ένα τρίτο στοιχείο που υπό προϋποθέσεις μπορεί να ανάψει και πολιτικές φωτιές, έχει να κάνει με το πρόσωπο που θα επιλεγεί για να αναλάβει τη Νομική Υπηρεσία. Τρεις μήνες πριν, εάν ο Κώστας Κληρίδης κάνει χρήση της αφυπηρετικής του άδειας, το παρασκήνιο βρίσκεται σε εξέλιξη με κοινό παρονομαστή των σεναρίων τον τώως υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης Ιωνά Νικολάου. Τη θετική προσέγγιση για διορισμό του Ιωνά

Με βάση τις πληροφορίες που υπάρχουν στο παρασκήνιο, τα σενάρια για τη διάδοχο κατάσταση στη Νομική Υπηρεσία είναι δύο και δείχνουν Ιωνά Νικολάου. Στο ένα από αυτά φαίνεται να εκφράζονται ανησυχίες ή προβληματισμοί από συναγερμικούς κύκλους.

Νικολάου, επιβεβαιώνουν και κυβερνητικές πηγές με τις οποίες μίλησε η «Κ» και θέλησαν να τηρήσουν την ανωνυμία τους. Επιλογή που εάν και εφόσον προκριθεί, ενδεχομένως να προκαλέσει παράπλευρες παρενέργειες που θα αγγίζουν το κυβερνών κόμμα και τις επικείμενες βουλευτικές εκλογές.

Τα κριτήρια

Με δεδομένο ότι τον τελευταίο λόγο θα τον έχει ο Νίκος Αναστασιάδης, ο οποίος, πέρα από προθέσεις που λέγεται ότι έχει αφήσει να αιωρούνται, δεν έχει ανοίξει ακόμα τα χαρτιά του, θεωρείται βέβαιο πως η επιλογή του θα καλύπτει κάποια βασικά κριτήρια τα οποία συνηγορούν προς την πλευρά του Ιωνά Νικολάου. Λαμβάνοντας υπόψη τα όσα διαδραματίστηκαν κατά την επταετία του Κώστα Κληρίδη, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας θεωρείται απίθανο να κινηθεί προς την πλευρά του δικαστικού συστήματος για εντοπισμό του επόμενου γενικού εισαγγελέα. Πηγές με γνώση του παρασκήνιου, προερχόμενο από το χώρο του δικαστικού συστήματος, θεωρούν πως ο Νίκος

Αναστασιάδης απέκλεισε την επιλογή Δικαστικού τερματίζοντας έτσι σενάρια που κυοφορούσαν προς το τέλος του 2019, για ανώτερο Δικαστή του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας. Στο πνεύμα αυτό, ο Νίκος Αναστασιάδης εμφανίζεται να προκρίνει την εξεύρεση ενός προσώπου, το οποίο να μπορεί να συγκρατήσει την απαραίτητη για τη θέση, νομική κατάρτιση με την πολιτική εμπειρία και συμπεριφορά, προκειμένου να είναι σε θέση να διαχειριστεί δύσκολες καταστάσεις.

Τα αγκάθια

Το θετικό πρόσημο που φέρεται να έχει ο Ιωνάς Νικολάου στο Προεδρικό, φαίνεται να βρίσκει εμπόδια στις ανησυχίες που εκφράζονται από κύκλους του κυβερνώντος κόμματος. Παρά τις καλές προσβάσεις που έχει ο πρώην Υπουργός στον συναγερμικό κομματικό μηχανισμό, αυτό που φαίνεται να προκαλεί προβληματισμούς είναι η ενδεχόμενη έκρηξη αντιδράσεων από το

Μερικούς μήνες πριν από την αφυπηρέτηση του γενικού εισαγγελέα στο παρασκήνιο φουντώνουν τα σενάρια διαδοχής με τον Ιωνά Νικολάου να εμφανίζεται ως η ισχυρή επιλογή του προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Αναστασιάδη.

χώρο της αντιπολίτευσης, την ώρα που το κόμμα θα ετοιμάζεται να δώσει τη μάχη των βουλευτικών εκλογών.

Η επικριματολογία που αναπτύσσεται σε σχετικούς κύκλους, υποστηρίζει πως ο ΔΗΣΥ θα βρεθεί σε δύσκολη θέση να αντικρούσει μια έντονη επίθεση από το ΑΚΕΛ, ο γενικός γραμματέας του οποίου

έχει προεξοφλήσει ποια θα είναι η στάση του κόμματος, στο ενδεχόμενο Ιωνά Νικολάου για τη θέση του Γενικού Εισαγγελέα. Ωστόσο, σύμφωνα με το κομματικό παρασκήνιο, ακόμα και αυτοί που εκφράζουν ανησυχίες ή προβληματισμούς, προκρίνουν ένα ενδιαμέσο σενάριο, σύμφωνα με την πληροφόρηση της «Κ», προκειμένου να

ξεπεραστεί ο σκόπελος των βουλευτικών.

«Μεταβατική» επιλογή

Εάν και εφόσον οι απόψεις που εκφράζονται την παρούσα περίοδο, σε στενό κομματικό κύκλο θεωρηθούν εύλογες, σε φάση εκκώλυσης βρίσκεται μια ενδιαμέσως επιλογή η οποία πιστεύεται ότι μπορεί να συγκρατήσει, τις φερόμενες προεδρικές επιλογές με τα όσα ενδεχομένως να τεθούν από το Συναγερμό. Μια λύση ικανοποιητική φαίνεται να είναι ο διορισμός νέου Γενικού Εισαγγελέα με όριο αφυπηρέτησης, πριν την εκπνοή της θητείας του Προέδρου. Με τον τρόπο αυτό υποστηρίζεται πως ο Συναγερμός θα αποφύγει την έκρηξη σκανδαλογίας, για τα όσα καταμαρτυρούσε το ΑΚΕΛ στον τώως Υπουργό, ενώ ο Πρόεδρος θα έχει την επιλογή να διορίσει τον Ιωνά Νικολάου στη θέση του Γενικού Εισαγγελέα. Παρά ταύτα όπως τονίζεται εμφαντικά από όλους τους «ενδιαφερόμενους», η τελική επιλογή είναι του Προέδρου της Δημοκρατίας χωρίς να παραγνωρίζεται ο αστάθμητος παράγοντας όταν θα έλθει η ώρα λήψης της απόφασης από το Νίκο Αναστασιάδη.

Ιανουάριο θέλει να μεταφέρει τα Τετράμηνα το Υπουργείο

Με τη συμπλήρωση ερωτηματολογίων και συνεντεύξεις θα γίνει η αξιολόγηση των εξετάσεων από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Του ΓΙΑΝΝΟΥ ΑΥΤΡΑ

Σε **εξέλιξη** βρίσκεται η αξιολόγηση εκ μέρους του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου της πορείας εφαρμογής της πρώτης φάσης της αξιολόγησης του μαθητή ανά τετράμηνο, σύμφωνα με δηλώσεις αρμοδίων πηγών στην «Κ». Όπως φαίνεται, σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει η πρόταση για μεταφορά των εξετάσεων Τετραμήνων τον Ιανουάριο και η κατάργηση των 20λεπτων διαγωνισμάτων. Συγκεκριμένα, εκ μέρους του Υπουργείου Παιδείας ο κ. Σπύρος Αντωνέλλος, Α΄ λειτουργός Εκπαίδευσης και προϊστάμενος της αξιολόγησης ανά τετράμηνο, ετοίμασε πολυσέλιδη έκθεση με εισηγήσεις, η οποία περιλαμβάνει επισημάνσεις σχετικά με το πώς εξελίχθηκε η πρώτη φάση της διαδικασίας.

Η έκθεση καταπνέεται με σημαντικές πιυχές των εξετάσεων ανά τετράμηνο, που αφορούν στον τρόπο με τον οποίο αποστέλλονται τα θέματα ηλεκτρονικά στα σχολεία, με ασφάλεια και με τους κωδικούς τους να παραδίδονται στους διευθυντές των σχολείων, διαδικασία την οποία χαρακτήρισε «έργο τιτάνιο» εκ μέρους του Υπουργείου Παιδείας. Ο κ. Αντωνέλλος σημείωσε ότι πλέον απομένει να δοθούν τις βαθμολογίες των μαθητών, οι οποίες θα παραδοθούν μετά το πέρας των διακοπών των Χριστουγέννων, για να διαπιστωθεί το πώς ανταποκρίθηκαν στα θέματα. Στις επισημάνσεις του ο κ. Αντωνέλλος περιέλαβε και το θέμα του ασφυκτικού χρονικού πλαισίου, στο οποίο έπρεπε να πραγματοποιηθούν οι εξετάσεις —πριν από τις

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο θα δημιουργήσει, με τυχαία επιλογή και δειγματοληπτικά, ομάδες εστίασης, με μαθητές, εκπαιδευτικούς και γονείς, για συζήτηση και εξαγωγή συμπερασμάτων.

γιορτές των Χριστουγέννων— κάτι που, όπως είπε, ζητούσαν τόσο οι μαθητές όσο και οι γονείς από τον πρώην υπουργό Παιδείας. Ο κ. Αντωνέλλος είπε ότι το θέμα αυτό θα βελτιωθεί με τη μεταφορά των εξετάσεων τον Ιανουάριο, αλλαγή την οποία αναφέρει και στην έκθεσή του, θεωρώντας ότι αυτή η μεταφορά θα αμβλύνει τυχόν προβλήματα. Τόνισε δε στην «Κ» ότι δεν υπήρξαν ιδιαίτερες αντιδράσεις κατά το διάστημα διεξαγωγής των εξετάσεων και εξέφρασε τη βεβαιότητα ότι ο υπουργός Παιδείας θα μελετήσει σοβαρά την έκθεσή του, καθώς και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, προκειμένου, σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, να βρεθούν οι λύσεις για τη βελτίωση του συστήματος αξιολόγησης, ώστε να κυλήσουν όλα ομαλότερα, καθώς με τη νέα σχολική χρονιά θα παρακάθονται και οι μαθητές της Β΄ Λυκείου στις εξετάσεις.

Από την πλευρά της ΠΣΕΜ, όπως είχε αναφέρει και παλαιότερα ο πρόεδρος της Γιάννης Λαπής στην «Κ», θα μελετηθούν δυναμικές

Την ελάφρυνση των μαθητών και των εκπαιδευτικών από τα ασφυκτικά χρονοδιαγράμματα επιθυμεί το Υπ. Παιδείας.

αντιδράσεις. Ο πρόεδρος της ΠΣΕΜ σημείωσε ότι κατά την πρόσφατη συνάντηση που είχαν με τον υπουργό Παιδείας, τέθηκε ξανά η πάγια θέση των μαθητών για την κατάργηση των εξετάσεων ανά τετράμηνο, με τροποποίηση της νομοθεσίας, λαμβάνοντας από το Υπουργείο αρνητική απάντηση. Σημειώνεται ότι τόσο η Παγκύπρια Συνομοσπονδία Γονέων Μέσης Εκπαίδευσης όσο και οι εκπαιδευτικές οργανώσεις ΟΕΑΜΕΚ και ΟΛΤΕΚ εισηγούνται όπως οι εξετάσεις των τετραμήνων πραγματοποιούνται τον Ιανουάριο, αντί τον Δεκέμβριο,

ώστε να μην υπάρχει πίεση και άγχος στους μαθητές αλλά και στους ίδιους. Οι εκπαιδευτικές οργανώσεις προσδοκούν σε βελτίωση του νέου συστήματος αξιολόγησης, μέσω του διαλόγου.

Τα ερωτηματολόγια

Με συνεντεύξεις ομάδων εστίασης και τη συμπλήρωση ερωτηματολογίων εκ μέρους των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των γονέων θα γίνει η αξιολόγηση όπως εξήγησε στην «Κ» πηγή από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Με το τέλος της αξιολόγησης της πρώτης φάσης

των εξετάσεων τετραμήνων, που υπολογίζεται περί τα τέλη Ιανουαρίου, αναμένεται ότι θα προκύψουν αρκετές εισηγήσεις οι οποίες θα κατατεθούν στο Υπουργείο Παιδείας για τη βελτίωσή τους. Σε σχέση με τις εισηγήσεις από τα εμπλεκόμενα μέρη, θα ληφθούν σοβαρά υπόψη οι διάφορες φωνές που ζητούν επτακτικά τη μεταφορά των εξετάσεων τον μήνα Ιανουάριο, όπως αναφέρεται και στην έκθεση του κ. Αντωνέλλου, καθώς και η κατάργηση των 20λεπτων διαγωνισμάτων.

Συγκεκριμένα εκπαιδευτικοί και

γονείς θα κληθούν να απαντήσουν σε ερωτηματολόγια, τα οποία θα ετοιμαστούν και θα περιλαμβάνουν ερωτήσεις που αφορούν το πώς βίωσαν τη διαδικασία και ποιες είναι οι εισηγήσεις της κάθε πλευράς για τη βελτίωση της όλης διαδικασίας. Οι βαθμολογίες, οι οποίες θα παραδοθούν μετά τις γιορτές, θα αποτελέσουν τεκμήριο στην αξιολόγηση, ενώ θα πραγματοποιηθούν και συνεντεύξεις με ομάδες εστίασης (focus group), που θα αποτελούνται από μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς, οι οποίοι θα επιλέγονται τυχαία και δειγματοληπτικά από διάφορα σχολεία. Θα γίνεται μια συζήτηση με την κάθε ομάδα, για εμβάθυνση στο αντικείμενο, πέρα από τις απαντήσεις που θα δοθούν μέσω ερωτηματολογίων και των στατιστικών στοιχείων τα οποία θα συλλεγούν στο τέλος. Η διαδικασία θα γίνεται ανώνυμα, σύμφωνα με τη διαβεβαίωση που έλαβε η «Κ». Τέλη Ιανουαρίου αναμένεται ότι θα είναι έτοιμη η ενδιαμέσως έκθεση από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, με επίσημα στοιχεία και την εικόνα όπως αυτή διαμορφώθηκε από την πρώτη φάση των εξετάσεων ανά τετράμηνο. Στην αξιολόγηση θα ληφθούν υπόψη, σύμφωνα με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, και οι συνθήκες υπό τις οποίες πραγματοποιήθηκαν οι εξετάσεις, καθώς και το φρόνιμο και το κατά πόσο αυτά ικανοποιούνται, όπως και οι προσδοκίες των εμπλεκόμενων. Επιπρόσθετα, θα αξιολογηθεί και ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να αξιοποιηθούν οι εξετάσεις ανά τετράμηνο για σκοπούς βελτίωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων των μαθητών.

Με Ψινάκη στο τιμόνι ο Λόφος θα πετάει το 2020

Ο κολλητός του προέδρου

«Happy New Year 2020 σε όλους μας φιλαράκια μου αγαπημένα!!! Εμένα μου μήπκε υπέροχα, με καλούς φίλους που εκτιμώ, σέβομαι και αγαπώ @elsaanastasiades και την Α.Ε Πρόεδρο Κυπριακής Δημοκρατίας κκ Νίκο Αναστασιάδη...!!!» Τάδε έφη Ηλίας Ψινάκης. Και για όσους είναι δύσπιστοι με τα αισθήματα συμπάθειας του μετρ της ελληνικής Showbiz ας ρίξει μια ματιά στα κοινωνικά δίκτυα. Κάθε τρεις και λίγο τα λέει τει α τετ με τον Νίκο Αναστασιάδη, στάζοντας μέλη για το έργο του προέδρου της Δημοκρατίας. Με τέτοιο φίλο κ. Πρόεδρε, ψάχνεις ακόμα επικοινωνιακή ομάδα που θα σε προστατεύσει από τις κακοτοπιές της εξουσίας;

• • • • •

Μέλι γάλα

Πάντως, στη τελετή υπογραφή της διακρατικής του EastMed, ο Νίκος Αναστασιάδης πήγε φρέσκο-φρέσκος μετά το πρωτοχρονιάτικο ρεβεγιόν. Και για να σκάσουν από την κακία τους, όσοι σπέρνουν διχόνοιες για τη σχέση του, με τον Κυριάκο Μητσοτάκη άρρισαν από τα σκαλιά του Μεγάρου Μαξίμου τις θερμές χειραψίες, τα χαμόγελα και τα αστειάκια για τον καιρό. Έως εκεί όμως, γιατί μετά στην κοινή φωτογραφία με τον Βενιαμίν, οι παλιές συμπάθειες δεν κρύβονται. Αυτά βλέπει ο Κυριάκος και βγάζει καπνούς με ένα χαμόγελο έως τα αυτιά. Απορία, του Αλέξη του τηλεφώνησε για το νέο έτος;

• • • • •

Αχ! Μουσταφά

Ο Μουσταφά Ακιντζί έχει αποδείξει σε αρκετές περιπτώσεις πως δεν διατάζει να συγκρουστεί με την Άγκυρα, μέχρι ενός σημείου, όμως. Οι αναφορές του, μετά την υπογραφή της Διακρατικής συμφωνίας και το κατά πόσο αυτή επηρεάζει το Κυπριακό, ήταν ακατανόητες. Ο κ. Ακιντζί δεν χρειαζόταν να γίνει βασιλικότερος του βασιλέως, επειδή η Άγκυρα κρατά και το μαχαίρι και το καρπούζι. Ας έβαζε μπροστά το λεγόμενο ΥΠΕΞ που ξέρει τον δρόμο και δεν πρόκειται να το παρεξηγήσει κανένας.

• • • • •

Τέλος διακοπές

Μέχρι και την περασμένη Πέμπτη, τα περισσότερα μέλη της κυβέρνησης ήταν εξαφανισμένα. Κάποιοι μάλιστα είχαν φροντίσει να γίνουν αόρατοι, κλείνοντας ακόμα και τα κινητά τους τηλέφωνα. Η φετινή άδεια που πήραν ήταν βασιλική με τον πρόεδρο της

Στην Κύπρο τον έψαχναν, στη Μεγάλη Βρετανία τον βρήκε ο Νίκος Αναστασιάδης και μάλιστα σημαδιακά την ώρα που άλλαζε ο χρόνος. Με τέτοια πόζα μπορεί να είναι fake news ότι ο Ηλίας Ψινάκης θα ξελασπώσει επικοινωνιακά το κυβερνητικό έργο;

Δημοκρατίας αρχικά να έχει μετακομίσει στο Τρόδο και στη συνέχεια στην Αθήνα για πρωτοχρονιά και διακρατική του αγωγού Φ.Α. Ονόματα δεν θα πω αλλά κάποιοι υπουργοί δεν άλλαξαν την καθημερινότητά τους, μέσα στις γιορτές. Πάντως, την επόμενη Πέμπτη το βράδυ, με όσους υπουργούς συνομίλησα όλοι τους ετοιμαζόντουσαν για επιστροφή στα γραφεία πρωί - πρωί Παρασκευής και με τη δροσούλα.

• • • • •

This is Αγία Νάπα

Η πρώτη πυροσβεστική παρέμβαση του υπουργού Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων Γιάννη Καραούσου στη διαφορά εταιρείας και εργαζομένων, στα Λεωφορεία Λάρνακας

απέτρεψε τα απεργιακά μέτρα που είχαν εξαγγελθεί. Και η ταλαιπωρία των Λαρνακέων αποτράπηκε και οι εργαζόμενοι θα πληρωθούν την επόμενη Τρίτη. Ο υπουργός ως γνήσιος τέκνο της Αγίας Νάπας, απέδειξε πως τέτοιου είδους ζητήματα δεν θέλουν κόπο, θέλουν τρόπο. Και φάνηκε πως έχει τον τρόπο του να προλαβαίνει τα χειρότερα. Να δείτε έτσι που το πάει θα καταφέρει να φέρει βόλτα και όσους αντιδρούν, με την επένδυση στο λιμάνι της Λάρνακας.

• • • • •

Μέχρι τις Ινδίες

Η χώρα του υπουργού Εσωτερικών Νίκου Νουρή, έφθασε μέχρι τα μακρινές Ινδίες που λέει και ο ποιητής. Δεν πρόλαβε να κα-

θίσει στην υπουργική καρέκλα και όπως έμαθα τηλεοπτικό δίκτυο της Ινδίας, ήλθε στη Λευκωσία για την πρώτη του συνέντευξη, σε ξένο τηλεοπτικό κανάλι. Πάντως, ο Ινδός συνάδελφος αποδείχθηκε πως ήταν καλά διαβασμένος για τα καυτά θέματα του ΥΠΕΞ, δείχνοντας ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το θέμα με τα Χρυσά Διαβτήρια. Ο Νίκος Νουρήs όχι μόνο δεν στριμώχτηκε, αλλά κάλεσε Ινδούς να έλθουν στην Κύπρο να επενδύσουν λαμβάνοντας το περιζήτητο κυπριακό διαβατήριο.

• • • • •

Ανακωχή τέλος

Ανακωχή για το θέμα της τοπικής αυτοδιοίκησης κήρυξαν στο Δημοκρατικό Κόμμα λό-

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΘΑΝΟΣ ΜΙΚΡΟΥΤΣΙΚΟΣ

Σημάδεψε ανεξίτηλα τις γενιές της μεταπολιτευτικής Ελλάδας με την ψυχή του, την ευαισθησία και το πάθος του. Η φυγή του δεν είναι απώλεια. Ο πλούτος του, ως ανθρώπου και ως καλλιτέχνη, θα μείνει παρακαταθήκη πολιτισμού να θυμίζει σε όλους ότι ήταν ο βασικός υπεύθυνος για τα καλύτερά μας χρόνια.

γω των εορτών. Το σοβαρό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν με τις δημόσιες διαφωνίες στελεχών και τοπικών παραγόντων του κόμματος αναμένεται να φουντώσει μετά το πέρας της εορταστικής περιόδου οπότε και τυπικά θα λήξει η ανακωχή. Τα κεντρικά του κόμματος στη Λευκωσία δέχονται αφόρπτες πιέσεις από κάθε μεριά της Κύπρου για τις προτάσεις συνενώσεων που παρουσίασε το ΥΠΕΞ. Μέχρι να περάσει το νομοθετικό πλαίσιο από τη Βουλή, η ΔΗΚΟϊκή ηγεσία θα βρεθεί ανάμεσα σε συμπληγμάδες πέτρες, προκειμένου να συντείσει τους ΔΗΚΟϊκούς αντάρτες.

• • • • •

Θυμήθηκε τα νιάτα του

Ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού Αβέρωφ Νεοφύτου δεν ξέχασε όπως φαίνεται την περίοδο που ήταν υπουργός Συγκοινωνιών και Έργων, στην κυβέρνηση Γλαύκου Κληρίδη. Με μια φωτογραφία του στα κοινωνικά δίκτυα δεν έκρυψε την αγάπη του, για το ποδήλατο. Περίπου 20 χρόνια πριν είχε δεχθεί έντονες επικρίσεις, όταν επέλεγε ευφάνταστες καμπάνιες για να προωθήσει το έργο του ως υπουργού. Μια από αυτές ήταν και τα εγκαίνια ποδηλατοδρόμου στην Αγλαντζιά, δίνοντας ο ίδιος το καλό παράδειγμα.

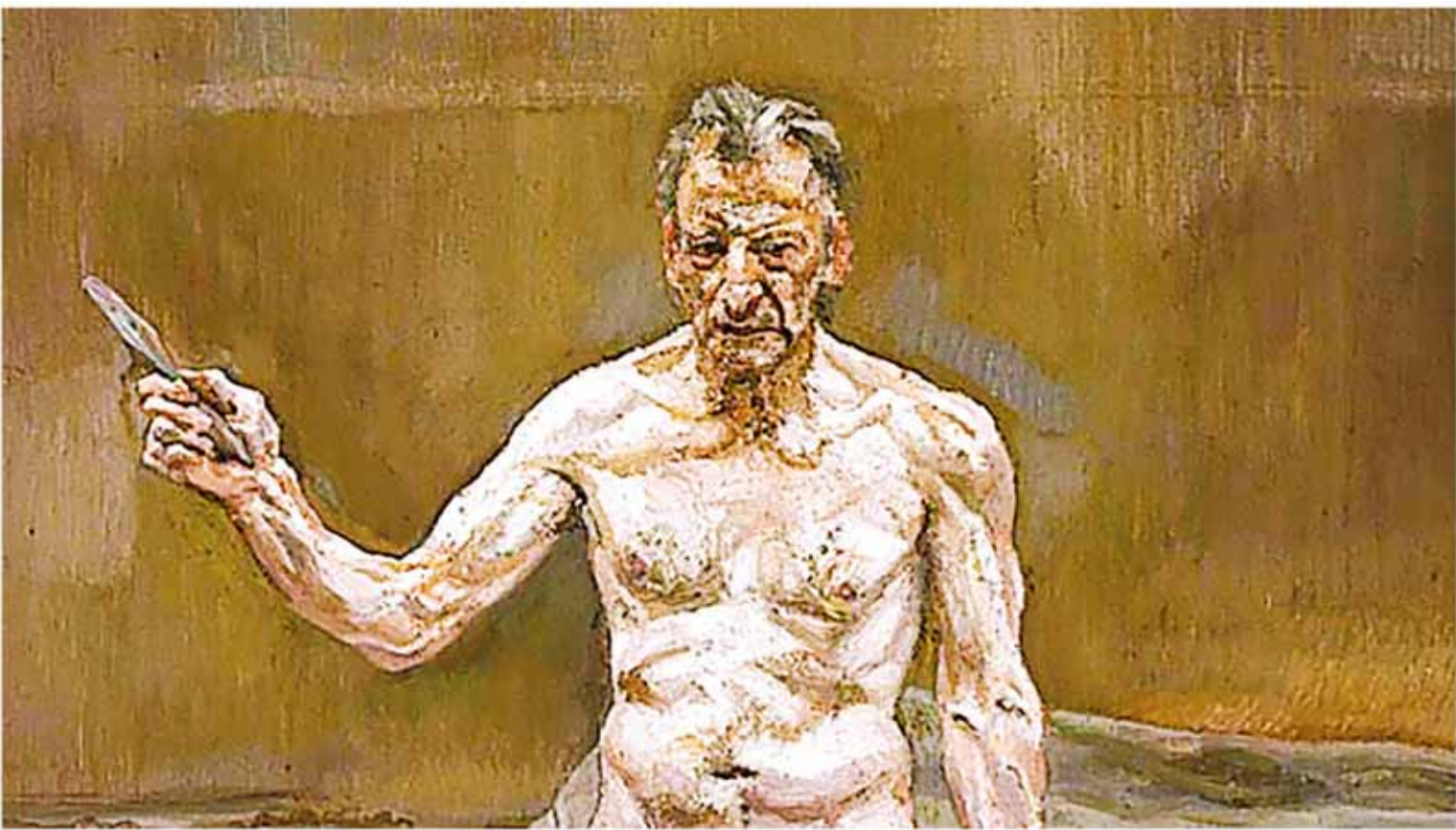
Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

Γράμμα από το Λονδίνο

Του **ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΣΙΜΑΤΗ**

Καλή χρονιά. Ας είναι αυτές οι πρώτες λέξεις της στήλης για το 2020. Όχι σε όλους ανεξαιρέτως, όμως! Διότι υπάρχει ένα πρόβλημα με τη «δημοκρατικότητα» των ευχών: δεν είναι δυνατό να απευθύνονται σε όλους εξίσου. Δεν είναι λογικό, θέλω να πω, οι ευχές να εκτείνονται, π.χ., στον Κιμ Γιονγκ Ουν ή στη Χεζμπολά. Γι' αυτό η γενναιοδωρία του στερεότυπου «καλή χρονιά σε όλους» μου φαινόταν πάντα μια συναισθηματική κουταμάρα, όπως το «καλή επιτυχία σε όλους», που ακούγεται συχνά από τους υπουργούς Παιδείας, όταν φτάνει η ώρα των εισαγωγικών εξετάσεων. Η πανανθρώπινη ευτυχία, που υπονοεί η συγκεκριμένη ευχή, ισοδυναμεί με την άρνηση της φυσικής κατάστασης του ανθρώπινου είδους. Καλή χρονιά, λοιπόν, στους καλούς για τους άλλους, ας είναι κακή, ψυχρή και ανάποδη. Όχι δηλαδή ότι έχει και πολλή σημασία εντέλει, διότι οι ευχές είναι σαν τις πορδές: δεν βάφουν αυγά.

Εδώ στο Λονδίνο, η ατμόσφαιρα είναι αισθητά διαφορετική εν σχέση με την κατάσταση προ των εκλογών που ανέδειξαν νικητές τους Συντηρητικούς. Βέβαια, το «σφαργάδενο νησί» του Σαίξπηρ, όσο και αν αυτό δυσαρεστεί τους φραντικούς του Brexit, γεωγραφικά τουλάχιστον παραμένει στην Ευρώπη και δεν προβλέπεται αλλαγή επ' αυτού - άλλωστε η περιοχή δεν είναι σεισμογενής. Δεν υπάρχει τρόπος να πλεύσει προς την άλλη ακτή του Ατλαντικού. Ωστόσο, η εκλογική νίκη των Συντηρητικών και του Brexit έχει κλείσει πια το θέμα πολιτικά και ούτε οι δυσκολίες των διαπραγματεύσεων που έπονται, για την εμπορική συμφωνία με την Ε.Ε., πρόκειται να το ανοίξουν.

Λούσιαν Φρόνιντ, «Painter working, reflection», αυτοπροσωπογραφία του 1993 (λεπτομέρεια).

Η ανακούφιση είναι έκδηλη και στον Τύπο και στους ανθρώπους που συναντάς και ανοίγει κουβέντα μαζί τους. Είτε ήσαν υπέρ είτε κατά της παραμονής στην Ένωση, όλοι συμφωνούν ότι η αβεβαιότητα των περασμένων τριών ετών ήταν ένα εθνικό ρεζιλίκι που λίγο έλειψε να διαλύσει το πολιτικό σύστημα και χαιρόνται που τελείωσε. Οι «remainers» έχουν εξαφανισθεί σαν να μην υπήρξαν ποτέ και η εντολή υπέρ του Brexit δεν μπορεί να

αγνοηθεί από κανέναν. Ακόμη και η επιδοξη διάδοχος του Κόρμπιν στους Εργατικούς, η Ρεμπέκα Λονγκ-Μπέιλι (εκλεκτή της ακροαριστερής ηγεσίας του κόμματος) έχει ως σύνθημα τη φράση «προοδευτικός πατριωτισμός», όπου πατριωτισμός είναι μια μετωνυμία για το Brexit. Εν ολίγοις, όσοι υποστήριζαν από την αρχή του δράματος ότι το κεντρικό ζήτημα της πολιτικής ζωής στη Βρετανία δεν είναι πια η οικονομική πολιτική, αλλά η εθνική

ταυτότητα, έχουν δικαιωθεί πανηγυρικά. Το δείχνει εξάλλου και η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης Τζόνσον, ιδίως η διοχέτευση δημοσίων επενδύσεων στον παραμελημένο Βορρά της Αγγλίας.

Μία όψη του προβλήματος της ταυτότητας είναι το πλήθος των μαύρων γραμματοκιβωτίων που βλέπεις να κυκλοφορούν στον δρόμο. Είναι οι μουσουλμάνες που καλύπτονται με την μπούργκα, αφήνον-

τας μόνο μια σχισμή στο πρόσωπο για τα μάτια. Βλέπεις, π.χ., μια λιμουζίνα να σταματά σε έναν εμπορικό δρόμο και να αποβιβάζει ένα κοπάδι γραμματοκιβώτια, που κατευθύνεται αμέσως σε ένα από τα πολυτελή καταστήματα. Αν εξαιρέσεις το ύψος ή το πλάτος, όλα τους είναι ίδια, ακόμη και στη σχισμή μέσα από την οποία ρίχνεις το γράμμα. Διότι οι αισθητικές παρεμβάσεις (τα μόνιμα ζωγραφιστά φρύδια, το έντονο μακιγιάζ κ.λπ.) κάνουν τα μά-

τια των πλασμάτων που ζουν εκεί μέσα να είναι πανομοιότυπα. Σκέπτομαι ότι, τελικά, το Ισλάμ -με λίγη βοήθεια από τον καταναλωτισμό της Δύσης, είναι αλήθεια- έχει καταφέρει να καταργήσει τελείως τη γυναικεία μορφή. Φρικτό να είσαι γυναίκα υπό αυτές τις συνθήκες. Ευτυχώς, υπάρχει τουλάχιστον το Harvey Nichols για παρηγοριά...

Η δική μου παρηγοριά είναι η Royal Academy, που γιορτάζει την ανθρωπινή μορφή με την έκθεση των αυτοπροσωπογραφιών του Λούσιαν Φρόνιντ. Αυτό που κάνει τόσο ξεχωριστή την τέχνη του Φρόνιντ είναι ότι γυμνώνει, μεταφορικά και κυριολεκτικά, την ανθρωπινή μορφή από την αφήγηση που κατά κανόνα συνοδεύει τις προσωπογραφίες. Τον ενδιαφέρει μάλλον «η αίσθηση της ατομικότητας, η ένταση της ματιάς και η συγκέντρωση στο συγκεκριμένο», με τα δικά του λόγια. Στοιχεία που κυριαρχούν στο αριστούργημά του, το ολόσωμο γυμνό «Painter working, reflection» του 1993, το κεντρικό έργο της έκθεσης.

Μπροστά σε αυτό κυρίως συγκεντρώνεται το πλήθος των επισκεπτών, που ως επί το πλείστον, όταν πιά εγώ, ήταν ηλικιωμένες γυναίκες, 75 και άνω. Τις παρατηρώ καθώς εξετάζουν τη γυμνή μορφή του καλλιτέχνη και αναρωτιέμαι, ποιος ξέρει, ίσως πολλές από αυτές να υπήρξαν ερωμένες του. Αλλωστε, ο Φρόνιντ ήταν περιβόητος για τη ροπή του στην ακολασία. Υπολογίζεται ότι έσπειρε τουλάχιστον 17 παιδιά, αν και κανένας δεν είναι βέβαιος για τον αριθμό. Ούτε ο ίδιος...

ΦΑΛΗΡΕΥΣ
kassimatis@kathimerini.gr

ΑΡΘΡΟ / Της **ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ**

Το μονόσπιτο ως πατρίδα

Αεν εγκαταλείπει τη γη της η Ρηνιώ Κατσοτούρχη, η μοναδική κάτοικος της Κινάρου, ακόμη και στις πιο παρατεταμένες κακοκαιρίες, χωρίς ρεύμα, τηλέφωνο, προμήθειες. Φρικιά στη σκέψη ότι η νησίδα των 4,5 τ.χλμ. μεταξύ Λέρου και Αμοργού θα μπορούσε να μεταβληθεί σε ακατοίκητο βράχο χωρίς καμία δραστηριότητα: να μεν με αιγιαλίτιδα ζώνη, αλλά χωρίς δικαίωμα στην υφαλοκρηπίδα και στην αποκλειστική οικονομική ζώνη, σε terra nullius, γη με αδιευκρίνιστο καθεστώς, γκριζο... Αυτός είναι ο εφιάλτης της – τον επαναφέρουν αρκετές φορές την ημέρα τα τουρκικά αεροσκάφη που σκίζουν επιθετικά τον ουρανό πάνω της: τι θα απογίνει ο τόπος της όταν εκείνη φύγει από τη ζωή. Έτσι ερήμωσε η Πλάτη, μεταξύ Καλύμνου και Ψερίμου, όταν αρρώστησε και πέθανε τον Σεπτέμβριο, στα 70 του, ο επονομαζόμενος «Πατάρχης», ο Μιχάλης Λαμπρόπουλος, που είχε εγκατασταθεί εκεί προς 20ετίας για να στεριώσει σπιτικό στο νησί.

Τα γειτονικά Λέβιθα –6 μίλια ανατολικά της Κινάρου– κρατούν γερά. Από το 1820 η οικογένεια Καμπόσου δεν έχει εγκαταλείψει ποτέ τη νησίδα των 9 τ.χλμ. Τέσσερα άτομα τον χειμώνα (ο 78χρονος Δημήτρης Καμπόσος, η γυναίκα του Ειρήνη, οι γιοι τους Μανώλης και Αναστάσης), δέκα με δώδεκα το καλοκαίρι, όταν καταφθάνουν από την Πάτμο οι σύζυγοι και τα παιδιά των δύο γιων και οι οικογένειες των άλλων δύο παιδιών τους. Ασχολούνται με την κτηνοτροφία –ποιμαίνουν 650 αιγοπρόβατα και παράγουν τυρί και μυζήθρα–, τη γεωργία, την αλιεία, το καλοκαίρι υποδέχονται στο ταβερνάκι τους επιβάτες ιστιοφόρων. Η πολυπόθητη οικονομική ζωή, ώστε να οριοθετηθεί γύρω από βραχονησίδες υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ, αποκτάται και μόνο με την ποιμνιοβοσκή, όπως παλιότερα στα Ιμια και στην Καλόλιμνο – στην τελευταία διαβιούν πλέον μόνο οι στρατιώτες που επανδρώνουν το τοπικό φυλάκιο. Η παρουσία κοπαδιών στα Ιμια υποδήλωνε οικονομική δραστηριότητα, το πηγαίνελα των αιγοβοσκού προσυπέγραφε την ελληνικότητά τους.

Βραχονησίδες, λέξη για εμάς με βαρύ φορτίο. Ύπνουν όχι εικόνες ερμηικών παραδεισών, αλλά φόβους – διαρκής η τυραννία των τουρκικών βλέψεων. Όμως, η Ρηνιώ στην Κίναρο, ο Δημήτρης στα Λέβιθα, ο Μιχάλης Κάβουρας στο Μαράθι, η δασκάλα Μαρία-Φαίδρα Τσιαλέρα του μοναδικού μαθητή στους Αρκιούς των 44 κατοίκων, η Ειρήνη Ντούσκου στη Δοκό, μια χούφτα άνθρωποι σπαρμένοι στον Αγίο Μηνά, στη Σαμιοπούλα, στο Φαρμακονήσι, στα Αντίψαρα, στο Γαϊδουρονήσι, στο Πελαγονήσι, στην Περιστέρα, στο Πιπέρι, στο Γυαλί..., δεν είναι μονάχα ακατάβλητοι βιγλάτορες των ελληνικών οριζώντων, σκοπιφοί των αλίμενων ακτών, ζωντανοί κυματοθραύστες αμεταγύριστων ορέξεων – από 5 έως... 152 ελληνικά νησιά, νησίδες και βραχονησίδες, από τη Ζουράφα, ανατολικά της Σαμοθράκης, έως τη Γαύδο στο Διbukό Πέλαγος διεκδικεί κατά καιρούς η Τουρκία, αμφισβητώντας την ελληνική κυριότητα. Δεν είναι φυγόκοσμοι μοναστές, που ευτυχούν αποκλειστικά στους θαλασσοδαρμένους χερσότοπους. Μάχονται να συντηρήσουν τις ρίζες τους, να διατηρήσουν το λεπτότατο νήμα της συνέχειας στη γη τους, στα πατρογονικά χώματα που πατούν, γιατί εκεί νιώθουν πιο πολύ την Ελλάδα: να εμφυσήσουν ξανά την πνοή της ανθρώπινης δημιουργίας σε εδάφη όπου μόνο η φύση έχει απομείνει να σμιλεύει αργά κόσμους: να αντιπαλέψουν τα δυσυπέρβλητα, να δαμάσουν τα ατιθάσευτα. Με τα αγροτόσπιτά τους, τα περιβόλια τους, τα ζώα τους, την υποδοχή ταξιδευτών.

Όσο ισχυρά κι αν είναι η συνείδηση του ακρίτα φύλλακα, κάτι πιο απόλυτο, πιο βαθύ μοιάζει να τους συνδέει με τα ανεμοδαρμένα σιωπηλά κομμάτια γης, να τους κρατά καρφωμένους στα άγρια χώματα που προβάλλουν από τα άπατα των απάτων: η ισόβια αγάπη τους για τις «πέτρινες κεφαλές στα μελανά βάθη της άβυσσος», όπως ονόμαζε τις βραχονησίδες ο Φώτης Κόντογλου. Μια αγάπη πιο ακατάβλητη από την εξυψωτική αίσθηση της αυτοθυσίας και του ηρωισμού, πιο ανθεκτική απέναντι στη φουρτούνιαμενη ακροθάλασσα. Το σπίτι ως πατρίδα. Αρφαρτές ταυτότητες, πρόρεες αξίες, αμείωτη ένταση βούλησης. Η υποδρία, ενίοτε έκδηλη, αδιαφορία της χώρας-πατρίδας, μια κάθετη βολή πάνω σε πολύτιμες βεβαιότητες.

Εικόνα από το γήπεδο Κρίκετ του Σύνδευ του αγώνα, λίγο πριν από τον τρίτο δοκιμαστικό αγώνα μεταξύ Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας.

ΔΙΕΛΚΥΣΤΙΝΔΑ / Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η πραγματική βλάβη

Όταν το περασμένο καλοκαίρι μία 19χρονη Βρετανίδα κατάγγελλε τον ομαδικό βιασμό της από 12 Ισραηλινούς, ο τότε δήμαρχος της Αγίας Νάπας Γιάννης Καρούσος θυμήθηκε να μας ενημερώσει ότι

η Αγία Νάπα μετατρέπεται σε άντρο της ακολασίας. Περιφερόταν μάλιστα από κανάλι σε κανάλι κρουώντας παντού τον κώδωνα του κινδύνου για το brandname που ονομάζεται Αγία Νάπα και που διασύρεται ποικιλοτρόπως. Αληθμόντα και τα πρωτοεξίδια στα ΜΜΕ για την εγκληματικότητα στην Αγία Νάπα, την πώληση laughing gas, τις ουσίες και τα «έκτροπα» που μαντέψτε ποιος τα διέρρηξε γενναιοδωρα.

Μόνο που όταν η 19χρονη ανείρεσε την κατάσταση της για βιασμό, αποφάσισε να τα πάρει όλα πίσω ο κ. Καρούσος. Δεν υπήρχε πλέον θέμα ανομίας στην Αγία Νάπα, πώλησης παράνομων ουσιών, οργίων και παραβάσεων στην πόλη του. Και όχι μόνο μπήκε στο συρτάρι η οποία προσπάθεια αλλαγής της πόλης, αλλά φρόντισε να ριζεί πάνω σε μία 19χρονη ό,τι σαθρό κουβαλά η πόλη ως τουριστικό προϊόν, προειδοποιώντας μας πως θα κινηθεί και αγωγή για δυσφήμιση.

Έκτοτε υπουργοποιήθηκε. Επιβραβεύτηκε για το ήθος και την ενσυναίσθηση που επέδειξε στην περίπτωση. Η αλήθεια, όμως, είναι πως από τον Γιάννη Καρούσο δεν περιμέναμε κάτι περισσότερο. Εκείνος ακριβώς ο χειρισμός είναι εκεί για να μας θυμίζει το ήθος του ανθρώπου και αυτό ακριβώς αντανακλάται πάνω στον πρόεδρο που τον διόρισε σε υπουργείο. Αναμέναμε όμως περισσότερα από τον γενικό εισαγγελέα. Γιατί, όταν τον Απρίλη του 2015 εκστόμισε το αμίμητο «ντροπή, κύριε Πρόεδρε» με έδωσε την αίσθηση πως έχει και την τόλη αλλά και το ανάλογο τσαγανό να αρθεί στο ύψος που αρμόζει στο αξιμά του.

Στην περίπτωση της 19χρονης όμως ήταν θεαματικά απών. Και εντελώς άτολμος. Ένωσε πως δεν είναι δική του αρμοδιότητα να δώσει ένα τέρμα στην ντροπιαστική εικόνα που έβγαζε η Κύπρος στον διεθνή καιγχώριο Τύπο: Μιας 19χρονης να τραβολογιέται με καλυμμένο πρόσωπο και φόρμες μέσα στον καύσωνα στα δικαστήρια και στους αστυνομικούς σταθμούς.

Υπό την υψηλή προστασία των ΜΜΑΔ και διά μέσου των ΜΜΕ και των περιεργών που περιμεναν να την περιεργαστούν. Ξαν συνην εγκληματίας. Προφανώς γιατί κανένας σε αντίθεση με τους Ισραηλινούς δεν αντέδρασε από την αρχή στη δική της περίπτωση δυναμικά.

Όμως οι καταγγελίες πλήθυναν και γειγρόταν ερωτήματα γύρω από τον τρόπο που έτυχε χειρισμού η 19χρονη από τις ανακριτικές αρχές. Είχε δικηγορά να την υπερασπιστεί κατά την πολύωρη ανάκριση που από θύμα μετατρεπόταν σε θύτη; Ήταν δική της η ομολογία ή απλώς την υπέγραψε υπό πίεση; Υπήρξε θύμα καταπάτησης δικαιωμάτων και κυρίως: αξίζει να σύρεται για μία τέτοια υπόθεση έξι μήνες στα δικαστήρια; Αυτά όφειλε να τα ελέγξει.

Και αν το ανθρωπιστικό κομμάτι δεν τον αφορά, θα έπρεπε να τον αφορά αν θα τραβολογούν την Κύπρο στο ΕΑΔΑ. Και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο θα μπορούσε τουλάχιστον να κάνει το προφανές: Να ασκήσει το συνταγματικό του δικαίωμα, διακόπτοντας την ποινική δίωξη. Να σκεφτόταν, λοιπόν, το δημόσιο συμφέρον. Ενός κράτους που διασύρει και από τις αδυναμίες του δικαστικού του συστήματος. Ενός κράτους ακόμα απαίδευτου σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, έτοιμου να εξαντλήσει την όποια αυστηρότητά του στον πλέον αδύναμο. Που δεν είχε ούτε τα χρήματα ούτε τις πλάτες να υπερασπιστεί τον εαυτό του. Άς τα σκεφτεί όλα αυτά την επόμενη φορά που θα περιφέρεται σαν τον Βασίλακη Καϊλα δεξιά και αριστερά, καταγγέλλοντας τα κακά ΜΜΕ ότι τον πολεμούν για αλλότρια συμφέροντα και να κάνει την αυτοκριτική του για την ατομία του.

Ένας δήμαρχος, λοιπόν, που φόρτωσε τον βόρβορο της Αγίας Νάπας στην πλάτη μιας 19χρονης και υπουργοποιήθηκε. Ένας γενικός εισαγγελέας που δεν ακούει, δεν μιλά και κλείνει τα μάτια, φοβούμενος τη σκιά του. Και μία πολιτεία της υποκρισίας, που θυμήθηκε σε αυτή και μόνο την περίπτωση ότι πρέπει να σεβαστεί τις δικαστικές αποφάσεις. Και δέχτηκε με την αναληψία τις και την ακαμψία της να μετατρέψει αυτό το θλιβερό συμβάν σε πραγματική βλάβη για τον τόπο.

economidou@kathimerini.com.cy

ΒΟΛΕΣ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Χωριά SOS και στην Κύπρο

Ένα μικρός άγγελος, ένα φωτεινό κοριτσάκι, κατάφερε να «πυρπολήσει» τις ψυχές όλου του ελληνισμού το 2004, όταν φύσηξε και έσπασε τη φλόγα των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας. Από τότε η εικόνα της Φωτεινής Παπαλεωνοπούλου, του μικρού αγγέλου

από τα χωριά SOS, παραμένει στη μνήμη, όχι μόνο των Ελλήνων, αλλά και εκατομμυρίων ανθρώπων σε όλο τον κόσμο. Σήμερα η Φωτεινή είναι πρέσβειρα των χωριών SOS στην Ελλάδα, είναι μια σπουδαία επιστήμονας, στον τομέα της μοριακής βιολογίας, με σπουδές στην Ελλάδα και τις Ηνωμένες Πολιτείες και στηρίζει «ψυχική τε και σώματι» τα απροστάτευτα παιδιά, τα οποία διαμένουν στα Παιδικά Χωριά SOS. Σε μια πρόσφατη ομιλία της, σε εκδήλωση για στήριξη του έργου των Παιδικών Χωριών ανέφερε: «Μέσα μας έχουμε μια μαγική δύναμη και με τη στήριξη σας είμαι σίγουρη ότι όλο και περισσότερα παιδιά που μεγαλώνουν στα Παιδικά Χωριά SOS θα καταφέρουν να αγγίζουν τα αστέρια.» Τα Παιδικά Χωριά SOS δεν είναι τα προβληματικά και παρεξηγημένα ορφανοτροφεία, αλλά μικρά χωριά, με πολλά σπιτάκια, στα οποία διαμένουν απροστάτευτα παιδιά, τα οποία για οποιοδήποτε λόγο δεν μπορούν να διαμένουν με τους βιολογικούς γονείς τους. Γυναίκες αναλαμβάνουν να φροντίζουν τα παιδιά, μία για κάθε παιδί, χωρίς να διαμένουν πάντα μαζί τους με αγάπη, σεβασμό και ασφάλεια και προετοιμάζονται για την έξοδό τους στην κοινωνία, όταν βεβαίως αυτή καταστεί δυνατή. Σε Παιδικά Χωριά SOS διαμένουν επίσης παιδιά με αναπηρίες, καθώς και άλλα ιατρικά ή και ψυχολογικά προβλήματα. Στην Ελλάδα λειτουργούν Παιδικά Χωριά SOS από το 1977, σε όλη την Ευρώπη εδώ και πολλές δεκαετίες, ενώ και στα Κατεχόμενα λειτουργεί χωριό SOS από το 1989. Ξυνηθώς στον περιβάλλοντα χώρο των σπιτιών, υπάρχουν γήπεδα, παιδικές χαρές, μικρές εκκλησίες και άλλοι χώροι για την εκπαίδευση, τη δημιουργική απασχόληση και την ψυχική ανάπτυξη των παιδιών. Οι δαπάνες για λειτουργία των Παιδικών Χωριών προέρχονται από δωρεές και εκδηλώσεις και όχι από κυβερνητικές χορηγίες. Κοινωνική λειτουργός με πολυχρόνη εμπειρία, σε υποθέσεις προβληματικών οικογενειών και σε κοινωνικά δράματα με παιδιά, έλεγε πρόσφατα σε καφετέρια της Λευκωσίας ότι ίσως είναι καλύτερα τα άτεκνα ζευγάρια, να μην υποθετούν ή να μην αναλαμβάνουν την φροντίδα απροστάτευτων παιδιών. Επικαλέστηκε την κυπριακή παροιμία «λείψε που το ψυχικό, να μην σε βρει το κρίμα» και αναφέρθηκε σε περιπτώσεις ευκατάστατων και πολύ μορφωμένων άτεκνων οικογενειών, οι οποίες δεν μπόρεσαν να διαχειριστούν και να μεγαλώσουν σωστά «προβληματικά» παιδιά. Η εμπειρία λειτουργός έλεγε ότι συνήθως οι θεοί γονείς δεν θέτουν κανόνες και περιορισμούς κατά το ανάγιωμα των παιδιών, προσφέρουν χωρίς περιορισμούς χρήματα και διασκεδάσεις στα παιδιά και στο τέλος της ημέρας τα παιδιά καταντούσαν νωθρά, αμόρφωτα και όχι σπάνια οδηγούνταν στα ναρκωτικά και σε άλλα καταστροφικά πάθη. Στην παρέα της καφετέρας και ψυχολόγος, η οποία έλεγε ότι το μπτρύκι ένστικτο είναι πολύ πιο ισχυρό από το σεξουαλικό ένστικτο στις γυναίκες. Αντιθέτως στους άντρες υπερισχύει το σεξουαλικό. Είναι κατάλληλη η ώρα, ή μάλλον αργήσαμε πολύ, για να λειτουργήσουν και στην Κύπρο Παιδικά Χωριά SOS. Όλες αυτές οι τραγικές ιστορίες με παιδιά θύματα, ανήλικων και όχι σπάνια ευπολόγητων ανθρώπων, πρέπει επιτέλους να περιοριστούν ή να εκλείψουν. Δεν είναι με τις καταδίκες από τα δικαστήρια, δεν είναι με τα «κούφια λόγια» κυβερνώντων και μεγαλόσχημων ταγών και δεν είναι με τις απεργίες των κοινωνικών λειτουργών, που θα αντιμετωπιστούν τα καθημερινά δράματα ανήλικων αγγέλων, οι οποίοι σε μια στιγμή μεταβαίνουν από τον παράδεισο της παιδικής ανεμελιάς, στην κόλαση της εκμετάλλευσής και του εξευτελισμού. Ένα παιδικό χαμόγελο αξίζει περισσότερο από ολόκληρες περιουσίες ακρότατων πλούσιων, για όσους ξεκινούν ότι όλοι «δύο μέτρα παίρνουν γη».

kaparispan@yahoo.gr

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΤΑΓΚΟΥ**

Γεωπολιτική η σημασία του EastMed

Τα πράγματα είναι πολύ σοβαρά και οι καιροί δεν επιτρέπουν ούτε επιπολαιότητες ούτε αυταπάτες, που άλλωστε αποτελούν προνομακό πεδίο του Αλ. Τσίπρα. Με αυτή την έννοια, θα είναι καλό η μεν κυβέρνηση να μην παρασυρθεί από λόγια εσωτερικής κατανάλωσης, αλλά να διατηρήσει στη σωστή της διάσταση τη σημασία του κειμένου που Ελλάδα, Κύπρος και Ισραήλ υπέγραψαν την περασμένη Πέμπτη στην Αθήνα, το δε νοήμον κοινό να καταλάβει ότι πρόκειται ουσιαστικά για συμφωνία προθέσεων όσον αφορά τον EastMed και ότι η κατασκευή του θα προχωρήσει «αν» και «εφόσον» κάποτε στο μέλλον.

Τούτων λεχθέντων, το γεγονός από γεωπολιτικής πλευράς είναι θετικό έως και πολύ σημαντικό. Πρώτον, γιατί οι υπογραφές που

έπεσαν αποτελούν προφανώς συνέχεια του νόμου που πέρασε πρόσφατα από το αμερικανικό Κογκρέσο περί ασφάλειας και αξιοποίησης πηγών ενέργειας στην Ανατολική Μεσόγειο, δεύτερον, γιατί ο σχεδιασμός του συγκεκριμένου αγωγού δεν περνά από τουρκικό έδαφος και στέλνει ένα μήνυμα στην Αγκυρα, τρίτον, γιατί η συμμετοχή του Ισραήλ προσφέρει μια ιδιαίτερη βαρύτητα στο εγχείρημα, τέταρτον, γιατί μπορεί να μην περιλαμβάνεται ακόμη στα ευρωπαϊκά έργα, η Ιταλία όμως δείχνει να ενδιαφέρεται και η Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοδοτεί κατά το ένα τρίτο τουλάχιστον την προκαταρκτική έρευνα. Επομένως, η κίνηση από την πλευρά της Αθήνας θεωρείται ορθή, αρκεί αντίστοιχα ορθή να είναι και η ερμηνεία της, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τον εκνευ-

ρισμό που προκάλεσε στην Αγκυρα και τις απειλές του καθεστώτος Ερντογάν.

Δύσκολο πολύ να προβλεφθεί η συνέχεια. Δηλαδή, πώς θα προχωρήσει η υπόθεση και ποιες θα είναι οι αντιδράσεις της Αγκυρας. Ειδικά όταν «σκάνε» σχεδόν καθημερινά γεγονότα στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, όπως τελευταία η εξουδετέρωση του επικεφαλής των Φρουρών της Επανάστασης του Ιράν, με εντολή του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ των ΗΠΑ (πιθανώς για να ενισχύσει τη θέση του στο εσωτερικό ενόψει παραπομπής και εκλογών), και η απόφαση του Ταγίπ Ερντογάν να εμπλακεί στρατιωτικά στον εμφύλιο της Λιβύης, αν το κρίνει σκόπιμο και παρά τις αντιδράσεις της τουρκικής αντιπολίτευσης... Το ενδιαφέρον που αξίζει να σημειωθεί είναι ότι, αν κλιμα-

κωθεί η κρίση ΗΠΑ - Ιράν, η Τουρκία από τη μία πλευρά συμμετέχει σε μια συμφωνία με το Ιράν και τη Ρωσία σχετικά με τη Συρία και διατηρεί καλές σχέσεις γενικά με το καθεστώς της Τεχεράνης, από την άλλη πλευρά οι ΗΠΑ έχουν μεγαλύτερη ανάγκη τις βάσεις τους σε τουρκικό έδαφος και μάλλον δεν θα θέλουν χειροτέρευση των σχέσεών τους με την Αγκυρα.

Το θέμα της Λιβύης είναι διαφορετικό. Κανείς δεν βλέπει με καλό μάτι την εμπλοκή της Τουρκίας στη Λιβύη. Η ανάμειξη του Ταγίπ Ερντογάν στον λιβυκό εμφύλιο εξοργίζει τους πάντες, από τις ΗΠΑ ως τη Ρωσία και από την Αίγυπτο μέχρι τη Γαλλία και την Ιταλία. Όμως, αυτή η εμπλοκή είναι μέρος σχεδίου της Αγκυρας που βρίσκεται σε εξέλιξη. Βασικός στόχος, η αναβάθμιση της Τουρκίας

σε νεοοθωμανική υπερπεριφερειακή δύναμη που α) θα εξουσιάζει ως δορυφόρους γειτονικές και άλλες χώρες της περιοχής, όπως η Συρία, η Ελλάδα, η Βουλγαρία, η Βοσνία, το Κόσοβο, η Αλβανία, η Τυννησία, β) θα θέσει σε κατάσταση ομηρίας την Ευρώπη, με αγωγούς μεταφοράς ενέργειας που θα περνούν αποκλειστικά από την Τουρκία, με άνοιγμα ή κλείσιμο προσφυγικών ροών, με τουρκικούς πληθυσμούς (και ισλαμικά δίκτυα) που είναι ήδη εγκατεστημένοι στη Γερμανία, στο Βέλγιο, στην Ολλανδία και αλλού, γ) θα γίνει κέντρο πολιτικών έκφυλλο εξοργίζει τους πάντες, από τις ΗΠΑ ως τη Ρωσία και από την Αίγυπτο μέχρι τη Γαλλία και την Ιταλία. Όμως, αυτή η εμπλοκή είναι μέρος σχεδίου της Αγκυρας που βρίσκεται σε εξέλιξη. Βασικός στόχος, η αναβάθμιση της Τουρκίας

Ο δρόμος του Ταγίπ Ερντογάν για να φέρει εις πέρας το σχέδιό του περνάει μέσα από αύξηση της τουρ-

κικής επιρροής στις ασιατικές χώρες που δημιουργήθηκαν από τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης (το μισοκατάφερε), εδραίωση ενός προσωπικού καθεστώτος μέσα στη χώρα του (θα δούμε...), εξουδετέρωση της κούρδικης απειλής (φαίνεται πως την έφερε εις πέρας), ακύρωση της Συνθήκης της Λωζάννης (που ανατολικά την επέβαλε ουσιαστικά στη Συρία και δυτικά προς την Ελλάδα, την προωθεί με πτήσεις πάνω από νησιά και... προβολή γκριζών ζωνών), πλήρη έλεγχο της Ανατολικής Μεσογείου μέσω «απόβασης» στη Λιβύη. Πατάει, πάντως, πολλούς «κάλους» στη διαδρομή και αν αποτύχει, ειδικά στη Λιβύη, τα περί ελέγχου της Ανατολικής Μεσογείου και εξαρτημένης Ευρώπης θα μείνουν όνειρα. Το ερώτημα είναι αν και η Ελλάδα θα ανακουφιστεί σε αυτή την περίπτωση.

Μια συνάντηση με άγνωστη κατάληξη

Του ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ

Η συνάντηση του πρωθυπουργού με τον πρόεδρο Τραμπ στις 7 Ιανουαρίου θα είναι κρίσιμη. Έχει προγραμματιστεί σε μια στιγμή κατά την οποία οι ελληνοτουρκικές σχέσεις έχουν μπει σε περίοδο μεγάλης έντασης και η κρίση με το Ιράν μόλις ξεκινάει.

Κανείς δεν μπορεί να πει στον κ. Μητσοτάκη αν η συνάντηση θα πάει καλά ή όχι. Ο Αμερικανός ηγέτης θα ζητήσει την ευθυγράμμιση της Αθήνας με την Ουάσινγκτον έναντι του Ιράν. Η ελληνική κυβέρνηση δεν έχει προφανή λόγο να το κάνει, ενώ και οι μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες αποστασιοποιούνται. Το ζήτημα του Ιράν θα δοκιμάσει τη διπτική συμμαχία και η Ελλάδα θα βρεθεί μπροστά σε διλήμματα, ακόμη και γύρω από τη χρήση των αμερικανικών εγκαταστάσεων στο έδαφός της. Όσο για τον Τραμπ έχει τον δικό του... τρόπο να απαιτεί στήριξη από τους συμμάχους.

Ο Τραμπ λειτουργήσει αυθόρμητα την πρώτη φορά που επικοινωνήσε με τον πρωθυπουργό, λίγο μετά την εκλογή του. Είχε προηγηθεί ένα τηλεφώνημα του αντιπροέδρου Πενς, ο οποίος εν συνέχεια συναντήθηκε με τον πρόεδρο στο Οβάλ Γραφείο. Του είπε ότι του άρεσαν αυτά που άκουσε για τις περικοπές φόρων και τις αλλαγές στο κράτος και ο Τραμπ ζήτησε από το γραφείο του –χωρίς καμία προετοιμασία– να τηλεφωνήσουν στον κ. Μητσοτάκη.

Ο Ερντογάν έχει νιώσει πόσο δύσκολο είναι να μαντέψει τι θα ακούσει ή θα διαβάσει από τον Τραμπ. Άλλοτε τον δικαιολογεί για τα πάντα και του δίνει το πράσινο φως να μπει στη Συρία, αγνοώντας όλο το αμερικανικό βαθύ κράτος. Και άλλοτε πάλι του γράφει ότι θα τον διαλύσει οικονομικά. Η δημόσια αντίθεση της Αγκυρας στην εξουδετέρωση του αρχηγού των «Φρουρών της Επανάστασης» σίγουρα δεν έχει κερδίσει πόντους για τον Ερντογάν – κάθε άλλο.

Στην εποχή Τραμπ ο μηχανισμός παροχής συμβουλών και λήψης αποφάσεων δεν λειτουργεί. Όλα εξαρτώνται από τις προσωπικές του διαθέσεις και σχέσεις. Οι άνθρωποι που τον επηρεάζουν είναι ελάχιστοι και –κυρίως– συγγενείς και προσωπικοί φίλοι. Ανάμεσά τους δεν φαίνεται να συγκαταλέγονται εκείνοι που καταλαβαίνουν τις ελληνικές θέσεις. Ο Νετανιάχου και το Ισραήλ μπορεί να βοηθήσουν μέχρι ενός σημείου. Το πρόγραμμα αναβάθμισης των F-16 και η ασαφής υπόσχεση για τα F-35 σίγουρα συμβάλλουν.

Όλα, όμως, είναι ανοικτά γύρω από την Τουρκία. Οι Αμερικανοί ανησυχούν βαθύτατα και θεωρούν ότι μια ελληνοτουρκική κρίση είναι πολύ πιθανή στις αρχές του 2020. Ο Έλληνας πρωθυπουργός ενδέχεται να ακούσει οτιδήποτε στον Λευκό Οίκο, από το «θα καταστρέψω εγώ τον Ερντογάν» έως το «είναι καλός για μπίζνες και τον εμπιστεύομαι. Βρείτε τα μαζί του». Μία επίσκεψη στον Λευκό Οίκο μοιάζει με επίσκεψη σε καζίνο αυτή την εποχή...

Ο φόνος του Ιρανού στρατηγού Κασέμ Σουλεϊμάνι από πύραυλο των ΗΠΑ στη Βαγδάτη αναμένεται να προκαλέσει σκληρή αντίποινα από την Τεχεράνη και κλιμάκωση της βίας στην ήδη ασταθή Μέση Ανατολή, ίσως όμως και παραπέρα. Ουδείς γνωρίζει εάν η αμερικανική επίθεση εναντίον του εμβληματικού εγκεφάλου της ιρανικής στρατηγικής στην περιοχή θα οδηγήσει σε ολοκληρωτικό πόλεμο – αυτό εξαρτάται από τον βαθμό που η πγεσία στην Τεχεράνη έχει επίγνωση των ορίων της στρατιωτικής ισχύος της. Όμως, είναι πιθανότατο ότι οργανώσεις που λειτουργούσαν υπό την καθοδήγηση του Σουλεϊμάνι να ξεσπάσουν σε βίαιες εκδηλώσεις, όχι μόνο εναντίον αμερικανικών και ισραηλινών στόχων αλλά και εναντίον σουνιτών μουσουλμάνων, τροφοδοτώντας περαιτέρω τη σύγκρουση μεταξύ σιιτών και σουνιτών, που εδώ και χρόνια διεξάγεται μέσω αντιπροσώπων στο Ιράκ, στον Λίβανο, στη Συρία, στην Υεμένη και αλλού. Το ίδιο το Ιράν ίσως να περιμένει την κατάλληλη στιγμή για να πλήξει τις ΗΠΑ, το Ισραήλ, ίσως και τον μεγάλο αντίπαλό

Η Ελλάδα μπροστά στη θύελλα

Του ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ

του στον μουσουλμανικό κόσμο, τη Σαουδική Αραβία. Από την πιθανή εξαγωγή βίας έως την αύξηση της τιμής του πετρελαίου και τις αναταράξεις στις αγορές, τα κύματα της αστάθειας θα φθάσουν και στη δική μας χώρα.

Ηδη, η στρατηγικής σημασίας συμφωνία της Ελλάδας με το Ισραήλ και την Κύπρο για την κατασκευή του υποθαλάσσιου αγωγού αερίου EastMed, η βελτίωση των ελληνοαμερικανικών σχέσεων και η επιθετικότητα της Τουρκίας ανάγκαζαν τη χώρα μας να ξεκαθαριθεί διπλωματικά σε μια διένεξη από την οποία απείχε. Έτσι, η Ελλάδα πήρε θέση υπέρ του στρατηγού Χαφτάρ, ο οποίος ελέγχει το μεγαλύτερο κομμάτι της Λιβύης και επιχειρεί να καταλάβει και την πρωτεύουσα. Η απόφαση της Τουρκίας να στείλει στρατιωτική δύναμη και οπλισμό στη Λιβύη, υπέρ της κυβέρνησης στην Τρίπολη και εναντίον του Χαφτάρ, θα κλιμακώσει την έν-

ταση μεταξύ Αθηνών και Αγκυρας. Επίσης, η Ελλάδα και η Κύπρος θα πρέπει να βρίσκονται στο πλευρό των ΗΠΑ και του Ισραήλ – παρέχοντας τουλάχιστον στήριξη και διευκολύνσεις, εγκαταλείποντας την ουδετερότητα προηγούμενων χρόνων. Η σχέση με τη Ρωσία, επίσης, απαιτεί λεπτές κινήσεις.

Όσο περιπλέκονται τα πράγματα, ίσως αφυπνιστεί το εγχώριο «αντιμπεριαλιστικό» μέτωπο, το οποίο βρισκόταν σε αγρανάπαυση επί κυβερνήσεως ΣΥΡΙΖΑ. Όσο και αν τέτοιες ομάδες αποτελούν εθνολογικό είδος στη χώρα μας, οι περιφερειακές και διεθνείς εντάσεις θα προσδώσουν νέα υπόσταση στις «συμβολικές» επιθέσεις τους σε συμμαχικούς στόχους. Όμως, η Ελλάδα σήμερα δεν έχει την πολυτέλεια να «εξάγει» εικόνες αστάθειας: είναι ήδη δύσκολο η προσπάθεια να διατηρήσουμε καλές σχέσεις με τις ΗΠΑ και το Ισραήλ, να διαχειριστούμε τα μέτωπα που ανοίγει η Τουρκία, να αποφύγουμε ρήξη με το Ιράν και με τις οργανώσεις που αυτό στηρίζει. Εάν η αστάθεια εκτός Ελλάδας φαίνεται να επηρεάζει και το εσωτερικό, όχι μόνο δεν θα υλοποιηθούν πιθανές επενδύσεις, αλλά και ο τουρισμός θα υποστεί

ζημία. Επιπλέον, κλιμάκωση των διενέξεων στην περιοχή θα προκαλέσει νέα κύματα μετανάστευσης προς την Ελλάδα και την υπόλοιπη Ε.Ε· αυτά, με τη σειρά τους, θα απειλήσουν τις ήδη ευθραυστες κοινωνικές και πολιτικές ισορροπίες σε πολλές χώρες-μέλη και μεταξύ χωρών-μελών.

Η Ελλάδα έχει ανάγκη από σταθερότητα εντός και εκτός συνόρων για να μπορέσει να βελτώσει τη δημόσια διοίκηση και το εκπαιδευτικό σύστημα, για να κερδίσει το χαμένο έδαφος δεκαετιών. Σήμερα, βρισκόμαστε σε μια τρικυμία που ούτε προκαλέσαμε ούτε μπορούμε να επηρεάσουμε, αλλά που θα υποστούμε τις συνέπειές της. Ο σημαντικότερος σύμμαχός μας θα πρωταγωνιστεί στην ένταση, ενώ η Ε.Ε. δεν είναι σε θέση να προστατεύσει εμάς ή οποιοδήποτε άλλο μέλος της. Αυτό που μπορούμε –και οφείλουμε– να κάνουμε, είναι να διαχειριστούμε τις δυσκολίες, τις χρόνιες αλλά και τις νέες. Στο εξωτερικό, η χώρα μας να έχει σαφείς στόχους και να είναι αξιόπιστος σύμμαχος· στο εσωτερικό, να είμαστε σοβαροί και ενωμένοι, ώστε να κρατηθούμε όρθιοι μέσα στους απρόβλεπτους ανέμους.

ΣΧΙΤΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΩΝΑΚΗ, apetr@oiaib.gr, kallimenei.gr

Το Μεγάλο Παιχνίδι άρχισε

Του ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ

Η συμφωνία για την κατασκευή του αγωγού EastMed, που υπεγράφη στο Ζάμπειο την Πέμπτη μεταξύ Ελλάδος, Κύπρου και Ισραήλ, έχει αποκλειστικά πολιτική διάσταση. Ως εκ τούτου, η σημασία της είναι ευθέως ανάλογη του ειδικού βάρους των συγκεκριμένων κρατών, σε μία περίοδο που θεωρείται δεδομένη η ενεργειακή αναβάθμιση της Ανατολικής Μεσογείου. Ένας αγωγός μήκους 1.872 χλμ. –υποθαλάσσιος σε ένα τμήμα 1.335 χλμ.– είναι αναμενόμενο να αντιμετωπίζεται από ορισμένους ως εγχείρημα επιστημονικής φαντασίας, όταν δεν είναι ακόμη σαφές ο όγκος των κοιτασμάτων φυσικού αερίου στην Κύπρο και όταν η Αίγυπτος δεν έχει αποφασίσει έως τώρα εάν θα συμμετάσχει στο πρόγραμμα EastMed.

Αλλά από μίαν άποψη ήταν ο

Στη μεγάλη ενεργειακή σκακιέρα που στήθηκε στην περιοχή μας, ο αγωγός EastMed και οι χώρες που μετέχουν στην πρωτοβουλία αυτή καταλαμβάνουν κάποια λίγα τετράγωνα, γύρω από τα οποία –σε Κύπρο και Ελλάδα– στη διάρκεια των τελευταίων μηνών, η Αγκυρα διά των ενεργειακών της ερευνών προσδιόρισε τα σημεία των ειδικών ενδιαφερόντων της.

Όταν αυτή η διαδικασία ολοκληρώθηκε, η Αγκυρα συνομολόγησε με την κυβέρνηση της Λιβύης συμφωνία καθορισμού της ΑΟΖ των δύο κρατών. Και την ημέρα που υπογράφονταν η συμφωνία EastMed στην Αθήνα, η Τουρκική Εθνοσυνέλευση ενέκρινε τη στρατιωτική συνεργασία Τουρκίας - Λιβύης. Πρόκειται για συμβολική ενέργεια που αποδοκιμασθηκε από τις ΗΠΑ και τη Ρωσία.

Το διεθνές ενδιαφέρον πλέον εστιάζεται στη διαδικασία του Βερολίνου για την ειρήνευση της Λιβύης στην οποία δεν μετέχουν η Ελλάς αλλά ούτε το Ισραήλ ή η Κύπρος. Μετέχει βεβαίως η Τουρκία, με τις μεγάλες Ευρωπαϊκές Δυνάμεις, τις ΗΠΑ και τη Ρωσία, μεταξύ άλλων συμμετεχόντων.

Προκειμένου να κάνουν τα περιπλοκά απλούστερα και πιο κατανοητά: Το Μεγάλο Παιχνίδι άρχισε. Η Τουρκία έχει περάσει μπροστά με διαφορά εν σχέσει με την Ελλάδα και την Κύπρο, αλλά δέχεται αυστηρότατες προειδοποιήσεις. Ακολουθούμε καταβάλλοντας φιλότιμες προσπάθειες, με όσα μέσα διαθέτουμε, επικαλούμενοι αρχές του διεθνούς δικαίου και καλής γειτονίας, που δυστυχώς είναι ανοικτές σε διάφορες «αναγνώσεις».

Και όλα αυτά τη στιγμή που οι παίκτες έχουν ήδη τοποθετηθεί στη μεγάλη ενεργειακή σκακιέρα, όπου πολλά θα κριθούν στο επίπεδο της στρατιωτικής ισχύος, της γεωπολιτικής αξίας του «οικοπέδου» που κατέχει κάθε χώρα και οικονομικών μεγεθών.

Τα πάντα θα κριθούν από το ειδικό βάρος που όντως διαθέτει η κάθε χώρα της περιοχής και όχι στη βάση συμβολικών κινήσεων ή ρητορικής αλληλεγγύης. Θα είναι δύσκολο το 2020.

Μπήκε στον καινούργιο χρόνο η ζωή μας, ζούμε στο 2020. Ο συλλογικός μας χαρακτήρας και η καλλιέργειά μας δεν μας αφήνουν περιθώρια να βλέπουμε κατάρματα την πραγματικότητα – δεν την αντέχουμε. Αυτό το ξέρουν καλά οι δυνάστες μας, κομματάνθρωποι και τηλεπερσόνες. Έτσι, εκλείπει εντελώς η κοινωνική αυτοκριτική, η αναγνώριση λαθών, άρα και οι ρεαλιστικές προοπτικές.

Σταματάμε σε αστοχίες χειρισμών, κρίνουμε και τις επικαιρικές στραβοπομιονίες, εκεί τελειώνει ο δημόσιος προβληματισμός μας. Η μάζα (λέξη ταπεινωτική αλλά δυστυχώς ρεαλιστική) προτιμάει το ψέμα, αρκεί να είναι ευφραντικό: να ζει με «εντυπώσεις», όχι με πιστοποιήσεις.

Αυτό είναι που ξέρουν καλά οι δυνάστες μας, θύματα και αυτοί, αλλά της αυτοκριτίας τους. Το δικό τους ντοπάρισμα θέλει διαφορετικό αριόνι, πανάκριβο, και η στέρηση του βασανιστικού: δεν μπορούν να ζήσουν χωρίς δημοσιότητα. Το αποδεικνουν, άθελά τους, δέκα χρόνια τώρα που ο τόπος ρημάζει, λαφυραγωγείται χυδαία από τα ευρωπαϊκά μας ινδάλματα, η νεολαία φεύγει, η στέρηση και η ανεπάρκεια συντρίβουν το δυναμικότερο κομμάτι του πληθυσμού. Όμως οι κομματικές αντιμαχίες συνεχίζονται ερήμην της τρομακτικής συμφοράς και με αναστήματα όλο και πιο ασήμαντα έως και σπιθαμιαία.

Καίριος παράγων γι' αυτή τη δραματική, ανέλπιδη έκπτωση είναι, κατά το «κοινό αίσθημα», η θεσιμοποιημένη ατιμωρησία και τα ΜΜΕ: Η έγκαιρη και σκόπιμη μεσολάβηση

πρωτόγονης νομοθεσίας που αμνηστεύει, σε ελάχιστο χρόνο, εξόφθαλμα εγκλήματα πρωθυπουργών και υπουργών, επιτρέπει, προκλητικότητα, να δημιουργούν άθρηρα, να κάνουν βαρύνουσες δηλώσεις και να μας δίνουν αφ' υψηλού συμβουλές «πολιτικοί» ένοχοι, τουλάχιστον για τον εξωφρενικό δανεισμό της χώρας. Κατάφωρα ένοχοι για εξαγορά ψήφων με αντάλλαγμα τον διορισμό στο Δημόσιο εκατοντάδων χιλιάδων περιττών υπαλλήλων. Ένοχοι για παραγραφές χρεών του κόμματος τους. Για εύνοια (καταστροφική της δημόσιας οικονομίας) σε μεριστάνες του πλούτου. Ατιμωρησία για τους υπουργούς με ακέραη την ενοχή που η υποχρεωτική σχολική Παιδεία παράγει κάθε χρόνο ποσοστό, πολύ πάνω από 50%, λειτουργικώς αναλφαβήτων.

Δεύτερος παράγων για τη δραματική ανέλπιδη έκπτωση του Ελληνισμού και του ελλαδικού κράτους, είναι, στην κοινή πια συνείδηση, τα ΜΜΕ. Δεν χρειάζεται ανάλυση, τα ΜΜΕ στη σημερινή Ελλάδα είναι κοινή ντροπή. Τα μη κρατικά κανάλια έχουν μεταβληθεί, με ελάχιστες εξαιρέσεις, σε μικρομάγαζα ευτελισμένου γιουσουρούμι – που λάνε κοφτερά μαχαίρια και μαλακές παντούφλες, ματογυάλια, βερνίκια και εσώρουκα, θαυματουργές αλοιφές και πάσης χρήσεως ράφια, μαζί με αναριθμητές άλλες άθλιες μικροπραμάτειες. Είναι η εικόνα μιας κοινωνίας που έχει παραδώσει τη ραδιοτηλεοπτική πληροφόρηση και την ψυχαγωγία των πολιτών στην πιο φτηνιάριχη αγοράία ασυδοσία, σε λιανοπουλητές της «ευκαιρίας».

Όσα κανάλια έχουν Δελτία «Ειδήσεων» και όσες εφημερίδες επιβιώνουν μέσα στην πλημμυρίδα των «λειτουργικών αναλφαβήτων», μιλάνε για την εκρηκτική δυναμική του τουρκικού μεγαλοϊδεατισμού, τις εξωφρενικές επεκτατικές διεκδικήσεις της Τουρκίας, το σοβαρό ενδεχόμενο να καθούν για την Ελλάδα να πιασθούν πανάρχαιες ελληνικές καταγωγής ή και κερσαία εδάφη. Όμως δεν μοιάζει να διερωτάται κανείς: με ποιο ψυχολογικό σθένος, με ποιο «παικό» (φρόνημα και αυταπάτη) θα υπερασπίσουμε οι σημερινοί Ελληνώνημοι τη γη μας και τις θάλασσές μας; Σαφάντα χρόνια τώρα, οι «προοδευτικές δυνάμεις» έχουν μεθοδικά ξεριζώσει από το σχολείο και από την κομική (λίγων μηνών) στρατιωτική θητεία κάθε εκτίμηση και αξιολόγηση της ελληνικότητας (γλώσσας, Ιστορίας, Τέχνης που πήγασε από την εμπειρία της μεταφυσικής, όχι από ιδεολογίες). Το ΠΑΣΟΚ εμπέδωσε στην Παιδεία τον «προοδευτικό» μηδενισμό – πήγαινε πακέτο με τον πολιτικό αμοραλισμό του. Η Ν.Δ. πηθίκιζε πάντοτε το ΠΑΣΟΚ και πλειοδότησε στον αφελληνισμό της ελλαδικής κοινωνίας, τρέμοντας μη χαρακτηριστεί «Ακροδεξιά». Ο ΣΥΡΙΖΑ, μεθοδικός στην πανουργία, ξεριζωσε «σύριζα» (εκ βαθέων) κάθε βιωματική συνέχεια πατρίδας. Ο πατριωτισμός ταυτίζεται πια με κόμματα «της πλάκας».

Λογικά πιθανότερο μοιάζει, ότι σε περίπτωση τουρκικής εισβολής, σε οποιοδήποτε σημείο της κρατικής εδαφικής μας υπόστασης, η αντίδραση των Ελλαδιτών θα είναι επανάληψη του υποδείγματος των

Ελληνοκυπρίων: Θα επιβαστούν στα Ι.Χ. τους και θα φύγουν, για να εγκατασταθούν στο λεκανοπέδιο της Αττικής. Αυτό οι Τούρκοι το ξέρουν και τα ευρωπαϊκά μας ινδάλματα έκδηλα το ποθούν. Ο «πόθος» τους δεν μοιάζει άσχετος και με τη στελέχωση των υπουργείων Παιδείας και Εξωτερικών – η σύνθεση των κυβερνήσεων αντανakλά τις «φιλοευρωπαϊκές» προτεραιότητες, καθόλου την αγωνία ιστορικής επιβίωσης του Ελληνισμού.

Εξάλλου, τα πατρογονικά χωράφια, ακόμα και αρχοντόσπιτα στα χωριά δεν γοντεύουν όσο ένα «τρίαιρη» ή και «δυάρι» στην ατιμασμένη βάνουσα και τερατοπλασμένη Αττική. Η αυτοδιαχειριζόμενη κοινότητα (το χωριό) πνίγηκε μεθοδικά και αφανίστηκε με απαίτηση των ευρωπαϊκών «αγορών». Οι εκπαιδευτικές «μεταρρυθμίσεις» καταστρέψανε, επίσης μεθοδικά, τη γλώσσα και στρέβλωσαν εξαμβλωματικά τη διδασκαλία της Ιστορίας. Το σχολείο έγινε θανατερά χρηστικό, βαρετό συμπλήρωμα ή υποκατάστατο του κερδοσκοπικού φροντιστηρίου.

Το όραμα του Κοραή και των Ευρωπαίων Διαφωτιστών ήταν μια Ελλάδα «πολιτισμικό» προτεκτοράτο της «πρωτοπορίας» Ευρώπης, περιορισμένο στα εδάφη που φέρουν αρχαιοελληνικά ονόματα: Αθήνα, Ελευσίνα, Θήβα, Μυκήνες, άντε και Δελφοί. Κυρίως, να κοπεί ο λώρος που συνέδεε τους Έλληνες με την «Πόλη και την Αγία-Σοφία», την αυτοκρατορική μνήμη και αρχοντία.

Μοιάζει το όραμα να πλησιάζει στην πραγμάτωσή του.

Τέτοιες απόψεις είναι κακοπιστία

Του ΧΡΙΣΤΑΚΗ ΛΟΥΚΑ

Απάντηση στο άρθρο του δημοσιογράφου κ. Ανδρέα Παράσχου στην «Κ» που αφορά κριτική του Γενικού Εισαγγελέα.

Διάβασα το άρθρο του δημοσιογράφου κ. Ανδρέα Παράσχου στην εφημερίδα «Καθημερινή» (24/012/19) και στο οποίο ασκεί έντονη κριτική της θέσης του Γενικού Εισαγγελέα (ΓΕ) επειδή δεν κατονόμασε τα έντυπα που του ασκούν, εργολαβικά, ένα «αθήν και ανελέπτο πόλεμο» για τον χειρισμό διαφορών ποινικών υποθέσεων. Διπλῶν, από την αρχή του παρόντος σημειώματός μου, ότι όλοι μας θα ήμασταν πιο ευτυχείς εάν κατονόμαζε αυτούς που γνωρίζει ή που υπονοεί ότι του ασκούν αυτόν τον αθήν και ανελέπτο πόλεμο. Ανεξάρτητα, όμως, η σοβαρότητα των αναφορών ή καταγγελιών του δεν μπορεί να μειωθεί ή να απαξιωθεί, με ιονδδήποτε τρόπο, όπως ο κ. Παράσχος και άλλοι προσπάθησε να κάνει με το άρθρο του, επειδή δεν κατονόμασε τα έντυπα ή τους πολίτες που τον υποσκάπτουν. Η σοβαρότητα των αναφορών του ΓΕ δεν μπορεί να υποβαθμιστεί ή να μειωθεί μ' αυτό το υπεραπλουστευμένο επιχείρημα του δημοσιογράφου ότι, για να είχαν σοβαρότητα και αξιοπιστία τα λεγόμενά του, θα έπρεπε να τους είχε κατονόμασει αλλιώς, όπως λένε και οι πολιτικοί, μένει έκθετος στον λαό. Ο λαός, όπως κι εσείς, που διαβάζει και παρακολουθεί τα τεκταινόμενα στον δημόσιο βίο μπορεί να υπολογίσει ποιους εννοεί ο ΓΕ. Λέει στο άρθρο σας ότι «προφανώς, ο κ. Κληρίδης θεωρούσε ότι ο δείκτης ευφύας όλων ημών των υπολοίπων είναι πολύ κατώτερος του δικού του και πως τα όσα είπε θα τα καταπίναμε αμάσπτα». Αντίθετα, ο ΓΕ γνωρίζει ότι το IQ του πολιτή είναι υψηλό και μπορεί να κρίνει, με αντικειμενικότητα και χωρίς εμπάθεια, αυτά που δήλωσε. Εσείς που σίγουρα (χωρίς ίχνος ειρωνείας) το IQ σας είναι υψηλό να θεωρήσω ότι δεν έχετε αντιληφθεί ποιους εννοούσε ο ΓΕ; Είμαι σίγουρος ότι γνωρίζετε, ως ένας καταξιωμένος, λόγιος, μάλιστα, δημοσιογράφος, αλλά προσπαθείτε, μ' αυτό το «ευλογωφανές» επιχείρημα ότι όφειλε να τους κατονομάσει, να μειώσετε τη σοβαρότητα και αλήθεια των αναφορών του. Αυτό, όμως, δεν είναι άδικο για τον ΓΕ και τι λέει, άραγε, η δημοσιογραφική δεοντολογία και συνείδησή σας;

Διάβασα τα ερωτήματα που ρητορικά υποβάλατε στον ΓΕ και από τα οποία, όμως, εύλογα ο αναγνώστης μπορεί να διακρίνει ότι αφήνουν υπονοούμενα κατά του ΓΕ. Ένα από τα ερωτήματά σας, αφού αναφέρατε σε ορισμένα έγγραφα

που αφορούν υποθέσεις (FOCUS), είναι εάν «υπήρξε αντίτιμο για να μην πάνε ενώπιον της δικαιοσύνης». Για να υποβάλλετε τέτοια ερωτήματα, συνειρμικά, μπορεί να υπολογίσει ο αναγνώστης ότι εσείς πρέπει να έχετε απαντήσεις σ' αυτά τα ερωτήματα και, επομένως, γνωρίζετε, για να ρωτάτε, και το «αντίτιμο» που εισέπραξε ο ΓΕ για να μην οδηγήσει τις υποθέσεις στο δικαστήριο. Δεν είναι λογικό τότε ο αναγνώστης να σας ρωτήσει, με τη σειρά του, καλά, εσείς που επικρίνετε τον ΓΕ, γιατί δεν λέτε αυτά που γνωρίζετε ώστε να τον εκθέσετε αλλά, ταυτόχρονα, να μάθουν και οι πολίτες αυτά που ξέρετε; Εάν ο ΓΕ είναι εκτεθειμένος επειδή δεν κατονομάζει αυτούς που υπονοεί, με τον ίδιο τρόπο, άραγε, δεν είναι και όσοι, που ενώ γνωρίζουν αυτούς που υπονοεί, ποιούν τη νήσσα;

Χωρίς να αμφισβητώ την αξία και επιστημονική κατάσταση των προηγούμενων Γενικών Εισαγγελέων, οι οποίοι ήταν όλοι γνωσμένου κύρους νομικές προσωπικότητες και οι οποίοι διαχειρίστηκαν, με επάρκεια, τις, κατά τον ουσιώδη εκείνο χρόνο, υποθέσεις, όπως αυτές προέκυπταν μέσα από το τότε κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον. Οι υποθέσεις, όμως, τις οποίες κλήθηκε ο τωρινός ΓΕ να διαχειριστεί ήταν και είναι ασύγκριτα δυσανάλογες σε όγκο, δυσκολία, πολυπλοκότητα, σοβαρότητα και φύση. Εάν είναι μια αντικειμενική αλήθεια και πραγματικότητας. Ο ΓΕ κλήθηκε να διαχειριστεί μια πρωτόγνωρη οικονομική κρίση, με κούρεμα καταθέσεων, κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος (Λαϊκή-Συνεργατισμός) διαχείριση μιας πρωτοφανούς σ' έκταση διαφθοράς σ' ολόκληρο το οικονομικό και κοινωνικό οικοδόμημα, σε θεσμούς και «καταξιωμένους μύθους» (τραπέζιτες, δημάρχους, βουλευτές κ.ά.) και πολλά άλλα σοβαρότητα ποινικά αδικήματα. Εάν οι νομικές δυσκολίες στην ολοκλήρωση κάποιων ποινικών υποθέσεων και στην προώθησή τους στη δικαιοσύνη δεν μπορούν να γίνουν κατανόητες και, αυθαίρετα, τους αποδίδεται σκοπιμότητα και «αντίτιμο», τότε, αυτό που μπορεί, επιεικώς, να λησθεί, σε τέτοιες απόψεις, είναι κακοπιστία. Αναμένεται, μέσα στο διεφθαρμένο οικονομικό, τραπεζικό και κοινωνικό περιβάλλον ότι ο κάθε πολίτης, ανεξάρτητα από αξίωμα, θα σεβαστεί τουλάχιστον τους φορείς που τιμούν τον θεσμό που υπηρετούν, τους οποίους ο κάθε πολίτης ή πολίτες γνωρίζουν ποιοι είναι.

Ο κ. Χριστάκης Λουκάς είναι δικηγόρος. loucachr@cytanet.com.cy

Οι Λεγόμενοι «Dziady» από την επαρχία Żywiec παρελαύνουν στους δρόμους του Bielsko-Biala στην Πολωνία κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ «Żywieckie Gody».

Η γεωγραφία στην «πίσω αυλή» του Νετανιάχου...

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Ουδείς γνωρίζει αν η θάλασσα στην Ανατολική Μεσόγειο διαθέτει ικανές ποσότητες φυσικού αερίου, ώστε αυτές να ικανοποιούν ενεργειακές ανάγκες στο εσωτερικό μιας χώρας ή αν επαρκούν για να γίνονται εξαγωγές. Τα προγράμματα των ερευνών που άρχισαν οι εταιρείες πριν από οκτώ χρόνια, έχουν τερματιστεί, πρακτικά δεν υφίστανται, με εξαίρεση τη ζώνη προς την Αίγυπτο. Οι εταιρείες ζύγισαν τα συμφέροντά τους και παίζουν με διαρκείς αναβολές. Εδώ και τρία χρόνια έχουν παγώσει τα ερευνητικά τους προγράμματα. Ως καλοί επενδυτές περίμεναν να δουν πώς θα εξελιχθεί ο διακοινοτικός διάλογος για την επίλυση του Κυπριακού, δίνοντας διαρκώς παρατάσεις στα προγράμματά τους. Οι συνομιλίες για επίλυση δεν υφίστανται. Κλειδί για τις εξελίξεις υπήρξε η 9η Φεβρουαρίου 2018: τουρκικά πολεμικά πλοία παρεμπόδισαν τις έρευνες στην ΑΟΖ της Κύπρου σκάφους της ιταλικής εταιρείας ENI.

Με διάφορους τρόπους αξιολογήθηκαν οι δυνατότητες όλων (Κύπρος, Τριμερείς, αμυντικές δυνατότητες) και απεδείχθη ακόμα μια φορά ποιο είναι το πραγματικό εύρος της κυριαρχίας της Κύπρου στις πραγματικές συνθήκες άσκησης της. Οι διακηρύξεις Αναστασιάδης περί «επιβεβαίωσης της ενδοσκόπησης των κυριαρχικών δικαιωμάτων στην Αποκλειστική Οικονομική τους Ζώνη», αφορούν αφητιά που συνήθισαν στον ήχο της παραπλάνησης. Σε μια κρίσιμη στιγμή, η Κύπρος ήταν και θα είναι μόνη: η γεωγραφία, η αδυναμία

και η ακρισία, κατά κανόνα, οριοθετούν την τύχη της. Οι εταιρείες που έλαβαν αδειοδοτήσεις έχουν ήδη αποχωρήσει από τα ύδατα της νήσου, αλλά ο Ν. Αναστασιάδης θεωρεί ότι αν καταγγείλεις τις NAFTEX ως παράνομες, είναι «εντάξει». Ο EastMed είναι ένα πολιτικό project, που έχει τη στήριξη χαμηλόβαθμων αξιωματούχων στο αμερικάνικο ΥΠΕΕ. Οι ποικίλες ισορροπίες ανάμεσα στον Λευκό Οίκο και τις τάσεις που υπάρχουν στο ΥΠΕΕ δείχνουν τη ρηχότητα των όσων ανέλαβαν να το πουλήσουν σε ακριβή, πολιτική τιμή. Οι «τριμερείς σχεδιασμοί» προσφέρουν μια fake agenda, η οποία έχει ήδη αντικταστασθεί στην προσπάθεια για επίλυση του Κυπριακού. Είναι, γι' αυτό που οι δυνάμεις, οι οποίες, χωρίς να το ομολογούν, προτιμούν τη συντήρηση του στάτους κβο με την εκχώρηση στην Τουρκία του 37% του εδάφους του νησιού, στηρίζουν με φανατισμό αυτή την «ψευδή ατζέντα».

Η ολοένα και πιο έντονη μετατροπή της Κύπρου στην «πίσω αυλή» του Ισραήλ, εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους –ακόμα και αυτή η δικαστική απόφαση για την 19χρονη Βρετανή και η αθώωση των 12 Ισραηλινών, είναι χαρακτηριστική. Η Λευκωσία τρέφει την αυταπάτη ότι θα συμβάλει σε μια πολιτική αποκλεισμού της Τουρκίας από τους ενεργειακούς σχεδιασμούς και ότι αυτή θα παρακολουθεί εκ του μακρόθεν. Αυτό δεν θα συμβεί γιατί διακυβεύονται σημαντικά γεωπολιτικά συμφέροντα, και, κυρίως το γόητρο της Τουρκίας, γύρω από το οποίο συ-

σπειρώνονται, σχεδόν, όλα τα τουρκικά κόμματα. Οι πιθανότητες για πρόκληση ενός θερμού επεισοδίου αυξάνονται. Η διεκυστινδα Ισραήλ-Τουρκίας στην Α. Μεσόγειο έχει μόνο έναν χαμένο, την Κύπρο. Το Ισραήλ αναγνωρίζει την υπεροχή της Τουρκίας στη θάλασσα, ενώ η Τουρκία την ισχύ της πολεμικής αεροπορίας του Ισραήλ.

Η Άγκυρα την 1η Ιανουαρίου, παραμονή της συνάντησης στην Αθήνα, εξέδωσε NAFTEX «νοτιοδυτικά της Πάφου, κοντά στα ικόπεδα 6 και 7, με σκοπό τις ναυτικές ασκήσεις, ενώ ανακοίνωσε «τη διεξαγωγή ασκήσεων και Ν/Α της Λάρνακας στα 14 ν.μ. από τις ακτές της Κύπρου. Οι ασκήσεις θα πραγματοποιηθούν κοντά στο «Μπαρμπαρός», το οποίο συνεχίζει τις έρευνες. Το «Γιαβούζ», συνοδευόμενο από τουρκική φρεγάτα, παραμένει κοντά στο οικόπεδο 7, ενώ το «Φατίχ» βρίσκεται νότια του Αποστόλου Ανδρέα και θα παραμείνει εκεί, σύμφωνα με την NAFTEX, έως τις 17 Μαρτίου», (εφ/δα, Πολίτης 1-1).

Πρακτικά οι θαλάσσιες ζώνες γύρω από την Κύπρο είναι αποκλεισμένες, («Μπαρμπαρός», «Γιαβούζ», «Φατίχ»), ενώ επιτηρείται από πολεμικά πλοία, πρωτίτως, η ζώνη ανατολικά της Κύπρου, όπως απέδειξε η εκδίωξη ισραηλινού ερευνητικού σκάφους με συμμετοχή ε/κ ερευνητή, από τουρκικά πολεμικά με το πρόσχημα ότι ενεργούν για προστασία της υφαλοκρηπίδας της «ΤΑΒΚ».

Ο αντιπρόεδρος της Τουρκίας Φ. Οκτάι θεωρεί ότι «υπάρχουν παιχνίδια εναντίον μας που στόχο

έχουν να μην μπορούμε να βάλουμε τα πόδια μας στο νερό», ενώ ο εκπρόσωπος της τουρκικής προεδρίας Ι. Καλίν πώς «το Ισραήλ, η Ελλάδα, οι Ελληνοκύπριοι και η Αίγυπτος συγκεντρώθηκαν και άρχισαν να μιλούν για τον EastMed. Όταν συμβαίνουν αυτά, εμείς δεν μπορούμε να καθόμαστε με σταυρωμένα τα χέρια».

Οι σχεδιασμοί της Λευκωσίας στην πράξη πιέζουν τον Μ. Ακιντζί, τον πολιτικό ηγέτη που κατέβαλε τις πιο συνεπείς προσπάθειες για την επίλυση του Κυπριακού. Όλες οι ενέργειες Αναστασιάδης στοχεύουν στην αποδυνάμωση της υποψηφιότητας Ακιντζί ενόψει των εκλογών του Απριλίου: πρώτο, με τη μυστική συνάντηση με τον Όζερσαϊ, δεύτερο, με μέτρα που παρεμποδίζουν την επικοινωνία Ε/κ και Τ/κ, και, τρίτο, με την απόρριψη της πρότασης του γ.γ. του ΟΗΕ στο Βερολίνο στις 25 Νοεμβρίου για «συμφωνία στους όρους αναφοράς» πάνω στα γνωστά τρία σημεία-Συμφωνία Έργουλου-Αναστασιάδης, οι έως τότε συγκλίσεις, και το Πλαίσιο Γκουτιέρες. Η απόρριψη έχει ως στόχο τη δημιουργία προβλημάτων στη δυναμική που έχει η υποψηφιότητα Ακιντζί, καθώς, χωρίς προοπτική επίλυσης, το κεντρικό του επιχείρημα τίθεται εν αμφιβόλω σε μερίδα ψηφοφόρων. Έτσι ο Ν. Αναστασιάδης με άνεση που δεν δικαιολογείται από τους κινδύνους που βρίσκονται εν εξελίξει, δηλώνει ότι «στο άμεσο μέλλον δεν μπορούμε να περιμένουμε κάτι στο Κυπριακό»...

www.larkoslarkou.org.cy

EastMed, «διά πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν»

Του ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Τις τελευταίες μέρες κινούμαστε σε ρυθμούς Eastmed. Μετά την τελετή υπογραφής της συμφωνίας μεταξύ Κύπρου, Ελλάδας, Ισραήλ, στην παρουσία μάλιστα αντιπροσώπου της Ιταλίας, το μεγαλειώδες έργο του αγωγού EastMed παίρνει άλλες διαστάσεις. Οσονούπω τα αέρια μας θα βρίσκονται στην Ευρώπη.

Παράλληλα, οι τριμερείς, οι οποίες τον τελευταίο καιρό είχαν ατονήσει έρχονται και πάλι στο προσκήνιο. Τρέχουμε και δεν φτάνουμε. Ο Νίκος Χριστοδουλόπουλος δεν ξέρει από πού να αρχίσει. Ποια νέα συνεργασία να συνομολογήσει. Μετά την τριμερή των Αθηνών για τον Eastmed και την Τριμερή στο Κάιρο μεταξύ Κύπρου, Ελλάδας και Αιγύπτου σε επίπεδο ΥΠΕΕ με την παρουσία της Γαλλίας, κάτι ανάλογο με την 3+1 που είχε γίνει στα Ιεροσόλυμα στην παρουσία του Μάικ Πομπέο, προγραμματίζεται Πολυμερής συνάντηση με όσους ήδη υφίστανται συμφωνίες συνεργασίας. Τριμερείς, 3+1, Τετταμερείς,

και στο βάθος Πολυμερείς. Όλοι μας οι γείτονες δηλώνουν ότι είναι παρά το πλεονέκτημα. Όσον αφορά τα αέρια μας οι εξελίξεις καταιγιτικές. Ο αγωγός Eastmed είναι η απάντηση στη συμφωνία Τουρκίας Λιβύης για την οριοθέτηση ΑΟΖ.

Στο εσωτερικό μέτωπο το ηθικό αναβαθμίστηκε σε ακμαϊότητα. Όπου να 'ναι θα κτυπήσουν χαρμόσυνα οι καμπάνες των εκκλησιών. Όλοι τώρα μιλούν για τον αγωγό θαύμα. Όλοι τώρα παρουσιάζονται ειδικοί σε θέματα μεταφοράς και εμπνευστικότητα υδρογονανθράκων. Το αν θα γίνει, το αν είναι εφικτό και το αν είναι βιώσιμος ουδὼς μας ενδιαφέρει. Αγωγός που να αφήνει έξω την Τουρκία και ό,τι θέλει ας είναι.

«Ως προς τη δυνατότητα υλοποίησης του αγωγού και κατά πόσο το έργο είναι βιώσιμο, αυτό το θέμα θα πρέπει να αφήσουμε τους ειδικούς να αποφανθούν. Δεν θα μπω στη συζήτηση περί κόστους ή κατά πόσο το έργο είναι συμφέρον», δήλωσε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος (ΚΕ). Έχουμε θέσει λάβαρο του αγώνα μας τον EastMed ο οποίος,

διά στόματος του Κ.Ε., δεν γνωρίζουμε αν είναι εφικτός και αν τελικά θα υλοποιηθεί. Στο εσωτερικό, το απορριπτικό μέτωπο πανηγυρίζει. Μέχρι και η Ελένη Θεοχαρούς κάλεσε ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ να μην επικρίνουν τον πρόεδρο. Όποιος τολμάει να αναφέρει τους προβληματισμούς του είναι της όποιας λύσης, τουρκοπροσκυνημένος, της γονυκλισίας και των φοβικών συνδρόμων. Ο Αβέρωφ Νεόφυτος, ο οποίος μίλησε τις προάλλες στο Λονδίνο για την πιθανότητα πώλησης αερίου μέσω αγωγού προς την Τουρκία μετά την λύση, αυτομάτως «Είς το πυρ το εξώτερον».

Στην Ελλάδα η κατάσταση χειρότερη. Η ελληνική πολιτική ηγεσία κινείται σε ρυθμούς Καμένου και Παυλόπουλου. «Μολών λαβέ», «Νυν υπέρ πάντων ο αγών». Το δόγμα, «Η Κύπρος αποφασίζει και η Ελλάς συμπαρίσταται» έχει λάβει πλέον νέα μορφή. «Η Κύπρος αποφασίζει και η Ελλάς συμπαρίσταται».

«Αυτό το οποίο κάνουν δεν είναι αντίδραση σε κάποιον άλλον. Είναι η προσπάθεια να βελτιώσουμε την ποιότητα της ζωής των πολιτών

των χωρών μας, να βελτιώσουμε τις οικονομίες μας, να δώσουμε λύσεις και ο EastMed είναι μια μεγάλη ενεργειακή ενίσχυση στο ενεργειακό ισοζύγιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης», δήλωσε ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας στο αεροδρόμιο Λάρνακας μετά το ταξίδι αστραπή που πραγματοποιήθηκε σε Βεγγάζη και Κάιρο.

«Ο αγωγός EastMed θα προχωρήσει ό,τι κι αν λέει ο Ερντογάν. Είμαστε αποφασισμένοι να προχωρήσουμε μπροστά με βάση το διεθνές δίκαιο», δήλωσε ο υπουργός Ενεργειών της Ελλάδας Κωστής Χατζηδάκης. Την ώρα όμως που εμείς προχωρούμε μπροστά, εμπειρογνώμονες του κλάδου ενέργειας από το Ισραήλ, την Ελλάδα και την Κύπρο, στο πλαίσιο workshop που διοργάνωσε το IENE στην Αθήνα στις 30 και 31 Οκτωβρίου, εκφράζουν τους προβληματισμούς τους για τη βιωσιμότητα του πολυαναμενόμενου αγωγού.

Τόσο η Dr. Gina Cohen, ενεργειακή σύμβουλος στο Ισραήλ όσο και ο Dr. Ηλίας Κονοφάγος, αντιπρόεδρος της εταιρείας Flow Ener-

gy στην Ελλάδα αλλά και ο κ. Τσαρλς Έλλιντας, CEO της Cyprus Natural Hydrocarbons Company, δηλώνουν ότι υπάρχουν αρκετά «εμπόδια», τα οποία φράσσουν τον δρόμο του αγωγού East Med μέσω Ελλάδας. Η Dr. Cohen ανέφερε σχετικά ότι πρόκειται για ένα δύσκολο έργο, το οποίο θα έπρεπε να ξεπεράσει τεχνικές δυσκολίες, να αντιμετωπίσει γεωπολιτικούς κινδύνους, ενώ όπως σημειώνει πρόκειται για ένα έργο πολύ υψηλού κόστους, το οποίο θα πρέπει να βασιστεί στη λογική των υψηλών τιμών του αερίου. Την ίδια άποψη έδειξε να συμπεριζέται και ο κ. Έλλιντας ενώ ο Dr. Κονοφάγος έθεσε θέμα αποθεμάτων.

Άσος στο μανίκι μας, λοιπόν, ο EastMed. Η κίνηση MAT Ελλάδος και Κύπρου απέναντι στην τουρκική προκλητικότητα. Μια απάντηση στις έντονες ενέργειες της Τουρκίας τόσο όσον αφορά την κυπριακή ΑΟΖ αλλά και τις ελληνοτουρκικές διαφορές. Ο EastMed απαντά σε όλα. Επενεργεί ως «πολυεργαλείο». Είναι το αντίδοτο «διά πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν».

Δυστυχώς και πάλι πίσω από τις εξελίξεις. Και πάλι με λάθος αντίδοτο στις τουρκικές προκλήσεις. Τη στιγμή που έχουμε στη φαρέτρα μας την ιστορική συμφωνία του Ελσίνκι που επέτρεψε ο Κώστας Σημίτης τον Δεκέμβριο του 1999, η οποία προνοεί προσφυγή στο δικαστήριο της Χάγης για τα ελληνοτουρκικά και την πρόσκληση πρόκληση του Μουσταφά Ακιντζί για υπογραφή στρατηγικής συμφωνίας με βάση το πλαίσιο Γκουτιέρες, συνεχίζουμε τις ασυναρτησίες, τις παλινδρομήσεις, τις μεταλλάξεις και τις υπεκφυγές με προμετωπίδα τον EastMed, ένα αγωγό «ανέκδοτο» και «άλλα λόγια να αγαπιόμαστε».

Υπογράφουμε συμφωνίες για θωράκιση των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων και παραγνωρίζουμε, δυστυχώς εσκεμμένα, το γεγονός ότι το μόνο που θωρακίζουμε είναι την μη λύση και την οριστική διχοτόμηση, δηλαδή το Taksim του Ραούφ Ντενκτάς.

Ο κ. Θεόδωρος Θεοδώρου είναι ειδικός προγραμμάτων ηλεκτρ. υπολογιστών.

Η συλλεκτική ατζέντα της ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ για το 2020 είναι αφιερωμένη σε μεγάλες στιγμές της επιστήμης και της τεχνολογίας κατά τον αιώνα που κυκλοφορεί η «Κ» της Ελλάδος, αλλά και στο πώς παρουσιάστηκαν μέσα από τις σελίδες της εφημερίδας. Μην τη χάσετε!

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Σπινθήρας σε... αποθήκη πυρομαχικών η επίθεση

Η δολοφονία - σοκ του Σουλεϊμανί

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Από το πρωί της Παρασκευής οι κωδικοί #WorldWar3 και #WWIII, που παραπέμπουν σε Τρίτο Παγκόσμιο Πόλεμο, έκαναν θραύση ανάμεσα στους χρήστες του Twitter σε όλο τον κόσμο. Ο Ντόναλντ Τραμπ έκανε ποδαρικό στο 2020 δίνοντας το πρόστιμο φως από τη Φλόριντα, όπου περνούσε τις χριστουγεννιάτικες διακοπές του, για τη δολοφονία του Ιρανού στρατηγού Κασέμ Σουλεϊμανί, επικεφαλής της επίλεκτης δύναμης «Αλ Κουντς», ενδεχομένως δε του δεύτερου ισχυρότερου άνδρα της Ισλαμικής Δημοκρατίας μετά τον ανώτατο ηγέτη, Αγιατολάχ Αλί Χαμενεΐ. Ο Ρεπουμπλικανός πρόεδρος που πάσχιζε να αποσύρει μια ώρα αρχύτερα τα αμερικανικά στρατεύματα από τη Μέση Ανατολή και το Αφγανιστάν προχώρησε σε μια τόσο επιθετική κίνηση, που ούτε οι νεοσυντηρητικοί ιέραιες της εποχής Μπους τζούνιορ είχαν αποτολμήσει. Εν αναμονή της απάντησης από την πλευρά της Τεχεράνης, ο φόβος ενός νέου μεγάλου πολέμου στον Κόλπο, με απρόβλεπτες επιπτώσεις στην ευρύτερη περιοχή, μέχρι και την Ανατολική Μεσόγειο, πλανάται στη διεθνή ατμόσφαιρα.

Δύσκολα θα μπορούσε να επιλέξει η Ουάσινγκτον κάτι πιο προκλητικό. Ο στρατηγός Σουλεϊμανί, που σκοτώθηκε από πύραυλο αμερικανικού drone τις πρώτες πρωινές ώρες της Παρασκευής, στο αεροδρόμιο της Βαγδάτης, δεν θα μπορούσε σε καμία περίπτωση να παραλληλιστεί με τον Οσάμα μπιν Λάντεν, αρχιτέκτονα της πλέον πολύνεκρης τρομοκρατικής επίθεσης στο έδαφος των ΗΠΑ. Οι επίλεκτες στρατιωτικές δυνάμεις και οι σιιτικές πολιτοφυλακές που καθοδηγούσε ο Σουλεϊμανί σε Ιράκ, Συρία και Λίβανο, ήταν μεν ανταγωνιστικές των Αμερικανών, αλλά απέφευγαν να συγκροτήσουν στρατιωτικά μαζι τους. Όταν ο επίσημος ιρακινός στρατός γινόταν λαγός μπροστά στην έφοδο του Ισλαμικού Κράτους, ήταν οι δυνάμεις του Σουλεϊμανί, μαζί με τους μαχητές των Κούρδων, που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στην αναχαίτιση των τζιχαντιστών.

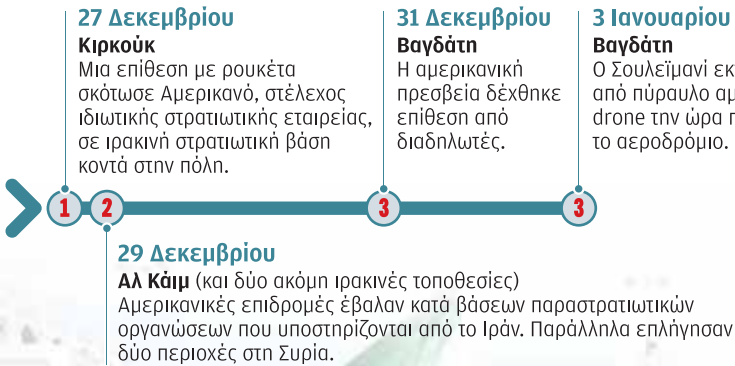
Ο Αμερικανός υπουργός Εξω-

τερικών Μάικ Πομπέο έκανε λόγο για «αμυντική κίνηση» των ΗΠΑ ενόψει επιθέσεων που υποτίθεται ότι ετοίμαζε ο Σουλεϊμανί εναντίον αμερικανικών συμφερόντων, ενώ ο Τραμπ είχε επικαλεστεί προηγουμένως τον θάνατο Αμερικανού εργολάβου στη διάρκεια βομβαρδισμού βάσης, στο Κιρκούκ. Δεδομένου του μεγέθους της αμερικανικής ενέργειας, όμως, παρόμοιες επικλήσεις ακούγονται ως προσχηματικές. Είναι χαρακτηριστικό μάλιστα ότι τις τελευταίες ώρες πριν από τη δολοφονία Σουλεϊμανί η ένταση έμοιαζε να αποκλιμακώνεται, καθώς οι σιίτες που πολιορκούσαν την αμερικανική πρεσβεία στη Βαγδάτη είχαν απομακρυνθεί ύστερα από εντολή των ηγετών τους.

Ασφαλώς, η προχθεσινή εξέλιξη δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία. Οι σχέσεις ΗΠΑ - Ιράν ήταν ηλεκτρισμένες από τον Μάρτιο του 2018, όταν ο Τραμπ αποφάσισε να αποσύρει την Αμερική από τη σημαντική συμφωνία που είχε επιτευχθεί επί προεδρίας Ομπάμα για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα. Η απειλή ενός θερμού επεισοδίου ήρθε κάμποσες φορές στο προσκήνιο την περασμένη χρονιά με την κατάρριψη αμερικανικού drone από τους Ιρανούς, τα σαμπιάτζι τάνκερ στον Κόλπο για τα οποία κατηγορήθηκε η Τεχεράνη και τη θεαματική επίθεση φιλοϊρανών ανταρτών Χούθι της Υεμένης εναντίον διυλιστηρίου και πετρελαιοπηγής της Aramco, στη Σαουδική Αραβία. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, ο Τραμπ εμφανιζόταν έτοιμος να διατάξει στρατιωτικά πλήγματα, για να κάνει την τελευταία στιγμή πίσω. Γι τον παρότρυνε αυτή τη φορά να προχωρήσει σε επίδειξη ισχύος και μάλιστα με τόσο προκλητικό τρόπο:

Δελεάζεται κανείς να εκάσει ότι οι εσωτερικές πολιτικές σκοπιμότητες πρέπει να έπαιξαν κάποιο ρόλο. Η πολεμική ατμόσφαιρα απομακρύνει προσωρινά το ενδιαφέρον από την επικείμενη δική Τραμπ στη Γερουσία, συσπειρώνει τους Ρεπουμπλικανούς γύρω από τον πρόεδρο-στρατάρχη, ενώ απειλεί να διχάσει τους Δημοκρατικούς, όπως έδειξαν και οι πρώτες αντιδράσεις. Όταν όμως διακυβεύονται τόσο πολλά για το κύρος και την επιρροή της

Επικίνδυνη κλιμάκωση

Χιλιάδες Ιρανοί βγήκαν στους δρόμους ζητώντας εκδίκηση για τον θάνατο του Σουλεϊμανί.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Δραματική κλιμάκωση της έντασης μεταξύ ΗΠΑ - Ιράν με απρόβλεπτες επιπτώσεις σε Μέση Ανατολή και Ανατολική Μεσόγειο.

υπερδύναμης στην πιο εύφλεκτη περιοχή του πλανήτη, είναι δύσκολο να πιστέψει κανείς ότι οι εσωτερικές πολιτικές σκοπιμότητες είχαν τον τελευταίο λόγο. Το πιθανότερο είναι ότι οι σύμβουλοι του Τραμπ και οι Πεντάγωνο, βλέποντας το Ιράν να αναδεικνύεται σε ισχυρότατη περιφερειακή δύναμη σε όλο το σιιτικό τόξο, που ξεκινάει από την Κασπία και καταλήγει στην Ανατολική Μεσόγειο, περνώντας από Τεχεράνη, Βαγδάτη, Δαμασκό και Βηρυτό, πείσθηκαν ότι είναι αναγκαία μια θεαματική κίνηση ανόσχευσης. Ενδεχομένως εκτιμούν ότι, ύστερα από μια αναπόφευκτη περίοδο έντονων αναταράχης, η Τεχεράνη θα δείξει αυτοσυγκράτηση στις αντιδράσεις της και θα περιορίσει τις φιλοδοξίες της.

Το ερώτημα είναι τι θα συμβεί αν παρόμοιες εκτιμήσεις αποδειχθούν εσφαλμένες και αν η ιρανική ηγεσία επιλέξει παράτολμες απαντήσεις στο σοβαρό πλήγμα που δέχθηκε. Θεωρητικά, η Τεχεράνη θα μπορούσε να πλέξει αμερικανικές βάσεις στον Κόλπο ή κάποιους από τους 5.200 Αμερικανούς στρατιώτες

που βρίσκονται στο Ιράκ και τους 1.000 που έχουν μείνει στη Συρία. Φονικές επιθέσεις εναντίον αμερικανικών συμφερόντων θα μπορούσαν να εκδηλωθούν και από φιλοϊρανικές πολιτοφυλακές, από την Υεμένη μέχρι το Ιράκ, χωρίς η ίδια η Τεχεράνη να αναλάβει την ευθύνη. Σε οποιαδήποτε από αυτές τις περιπτώσεις, ο κυβερνηση Τραμπ, ακόμη και αν δεν το έχει σχεδιάσει, κινδυνεύει να παρασυρθεί σε μια ανοικτή πολεμική σύγκρουση με ένα συγκροτημένο και ισχυρό κράτος, ενώπιον της οποίας ο ολέθριος πόλεμος του 2003 με το αποδυναμωμένο Ιράκ του Σαντάμ Χουσέιν θα μοιάζει με σαπουνόπερα. Οι αμέσως επόμενες ώρες και μέρες, στις οποίες θα αποσαφηνιστεί η αντίδραση της Τεχεράνης, διαγράφονται εξαιρετικά κρίσιμες.

Στο εσωτερικό του Ιράν, η δολοφονία του Σουλεϊμανί αναμένεται να συσπειρώσει, τουλάχιστον προσωρινά, μεγάλο μέρος του πληθυσμού, ακόμη και ανθρώπους που δεν τρέφουν συμπάθεια προς τον ισλαμισμό, σε πατριωτική, αντιαμερικανική βάση όπως έδειξαν και οι πρώτες μαζικές πορείες μετά την προσηυχή της Παρασκευής. Αναλυτές εκφράζουν ανησυχίες ότι η ιρανική ηγεσία μπορεί να στραφεί προς την απόκτηση του πυρηνικού όπλου μετά τη δραματική κλιμάκωση της έντασης με τις ΗΠΑ, ακόμη κι αν μέχρι χτες χρησιμοποιούσε το πυρηνικό πρόγραμμα μόνο ως διαπραγματευτικό όπλο για την άρση των κυρώσεων από τη Δύση.

Κόκκινος συναγερμός για την απάντηση Ιράν

Οι αμέσως επόμενες ώρες και μέρες, στις οποίες θα αποσαφηνιστεί η αντίδραση της Τεχεράνης, διαγράφονται εξαιρετικά κρίσιμες. Οι επιπτώσεις προμηνύονται βαρύτατες για τις χώρες της περιοχής και πρώτα απ' όλα για το Ιράκ, το οποίο κινδυνεύει άμεσα να οδηγηθεί στο κείλος της διάλυσης. Η δολοφονία Σουλεϊμανί έφερε αυτομάτως σε κοινό μέτωπο όλη τη δικασμένη, μέχρι προχθές, ηγεσία των σιιτών, από τον πρωθυπουργό Αντέλ Αμπντούλ Μαχντί μέχρι τον ριζοπάστη πολιτικό Μοκτάντα αλ Σαντρ, που ανασυνγκρότησε τον Στρατό του Μαχντί και τον θρησκευτικό ηγέτη Αγιατολάχ Σιστάνι.

Οι πανηγυρισμοί

Όλοι τους καταδίκασαν απερίφραστα την αμερικανική επίθεση, ενώ το Κοινοβούλιο εξετάζει πρόταση για απομάκρυνση των αμερικανικών στρατευμάτων από τη χώρα. Από την άλλη πλευρά, πολλοί σουνίτες, αλλά και αρκετοί σιίτες που είχαν υποστεί σκληρή καταστολή από πολιτοφυλακές υπό τον Σουλεϊμανί στη διάρκεια των πρόσφατων αντικυβερνητικών διαδηλώσεων, βγήκαν στους δρόμους

της Βαγδάτης να πανηγυρίσουν τη δολοφονία του, γεγονός που καταδεικνύει τα μεγάλα ρήγματα, τα οποία απειλούν να διαλύσουν τη χώρα.

Εντονή είναι η ανησυχία και στο Ισραήλ, που φοβάται ενδεχόμενα πλήγματα από τη σιιτική, φιλοϊρανική πολιτοφυλακή του Λιβάνου Χεζμπολάχ, έναν από τους πιο επικίνδυνους στρατιωτικούς εχθρούς του εβραϊκού κράτους. Αποτελεί μικρή ειρωνεία το γεγονός ότι ο Ισραηλινός πρωθυπουργός Μπέντζαμιν Νετανιάχου αναγκάστηκε να φύγει εσπευσμένα από τον Αθήνα, λίγες ώρες αφότου είχε χαιρετίσει τη συμφωνία για τον EastMed ως ιστορικό βήμα για την ασφάλεια της (ολοένα και περισσότερο ανασφαλούς) περιοχής.

Σε κατάσταση κόκκινου συναγερμού θα βρίσκονται το αμέσως προσεχές διάστημα και οι αραβικές χώρες του Κόλπου που φιλοξενούν αμερικανικά στρατεύματα και στηρίζονται στις ΗΠΑ στον ανταγωνισμό τους με το Ιράν. Στην πρώτη γραμμή του μετώπου κινδυνεύει να βρεθεί η Σαουδική Αραβία, η οποία είναι άμεσα εκτεθειμένη στους φιλοϊρανούς αντάρτες Χούθι της Υεμένης.

Η στρατηγική του προέδρου Τραμπ κατά της Τεχεράνης

Του MICHAEL DORAN*

Περισσότερο από κάθε άλλη αμερικανική στρατιωτική επιχείρηση μετά την εισβολή στο Ιράκ, η δολοφονία του υποστρατήγου Κασέμ Σουλεϊμανί, αποτελεί σεισμικό γεγονός. Οι δολοφονίες του Οσάμα μπιν Λάντεν και του Αμπού Μπακρ αλ Μπαγκντάντι, ηγετών της Αλ Κάιντα και του Ισλαμικού Κράτους αντίστοιχα, ήταν σίγουρα σημαντικές, αλλά αποτελούσαν συμβολικές πράξεις, καθώς οι οργανώσεις τους είχαν σχεδόν καταστραφεί. Η εξόντωση του αρχιτέκτονα της χρόνιας ενεργούς εκστρατείας βίας της Ισλαμικής Δημοκρατίας κατά των ΗΠΑ και των συμμάχων τους αντιπροσωπεύει τεκτονική μετατόπιση στην πολιτική της Μέσης Ανατολής.

Η σημασία του θανάτου του Σουλεϊμανί αποτυπώνεται στον ρόλο που έπαιξε στην ενίσχυση της λιβανικής σιιτικής οργάνωσης Χεζμπολάχ και στην ανάδειξή της σε ισχυρό κράτος εν κράτει. Η τρομοκρατική αυτή οργάνωση εξασφάλισε κεφάλαια, όπλα και διατάγες από την Τεχεράνη, για να αποκτήσει πυραυλική ισχύ μεγαλύτερη από εκείνη πολλών κρατών της περιοχής. Η επιτυχία της οργάνωσης

Ο Σουλεϊμανί ανέλαβε την αναπαραγωγή του προτύπου της Χεζμπολάχ σε Ιράκ, Συρία και Υεμένη, ενισχύοντας τις τοπικές πολιτοφυλακές με οπλικά συστήματα και τεχνογνωσία.

υπήρξε εντυπωσιακή, βοηθώντας στην εξάπλωση της ιρανικής επιρροής σε όλο τον αραβικό κόσμο. Οικοδομώντας πάνω στην επιτυχημένη αυτή εμπειρία, ο Σουλεϊμανί ανέλαβε την αναπαραγωγή του προτύπου της Χεζμπολάχ σε Ιράκ, Συρία και Υεμένη, ενισχύοντας τις τοπικές πολιτοφυλακές με οπλικά συστήματα ακριβείας και τεχνογνωσία. Στη Συρία, οι δυνάμεις του συνσυστήθηκαν με τη Ρωσία για να στηρίζουν το καθεστώς του Μπασάρ αλ Ασάν.

Ο Σουλεϊμανί έχτισε την αυτοκρατορία του στοιχηματίζοντας ότι οι ΗΠΑ θα απέφευγαν την ευθεία αντιπαράθεση. Το στοιχείο αυτό απέδωσε καρπούς κατά τη διάρκεια

Η δολοφονία του Ιρανού υποστρατήγου Κασέμ Σουλεϊμανί (κέντρο) αποτελεί τεκτονική μετατόπιση στην πολιτική των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή.

της προεδρίας του Μπαράκ Ομπάμα, ενώ όλα έδειχναν ότι η προεδρία Τραμπ θα έμενε στο δόγμα της άσκησης «ανώτατης πίεσης» πάνω στο Ιράν. Η πολιτική ενισχυμένων οικονομικών κυρώσεων του Τραμπ, μαζί με τις διαδηλώσεις σε Ιράν, Ιράκ και Λίβανο ήρθαν να προστεθούν στην πίεση που αντιμετώπιζε η Τεχεράνη, παρότι ο Σουλεϊμανί υπέθετε ότι η ιρανική υπεροπλία σε Ιράκ και Λίβανο θα οδηγούσε σε νίκη. Την ίδια στιγμή, ο Τραμπ δεν

ήθελε να εμπλακεί σε πόλεμο, ενώ η Ουάσινγκτον δεν διέθετε στρατηγικό σχέδιο.

Το Σεπτέμβριο, ο Σουλεϊμανί αποφάσισε να διακινδυνεύσει εξαπολύοντας επίθεση εναντίον πετρελαιοπηγών στη Σαουδική Αραβία, με την πρόκληση αυτή να παραμένει αναπάντητη, ενώ διέταξε την πραγματοποίηση επιθέσεων εναντίον Αμερικανών από συμμάχους του Ιράν. Η κυβέρνηση Τραμπ είχε ξεκαθαρίσει ότι οι επιθέσεις εναντί-

ον Αμερικανών σηματοδοτούσαν «κόκκινη γραμμή», αλλά ο Σουλεϊμανί είχε ήδη γίνει στόχος απειλών από προηγούμενους ηγέτες των ΗΠΑ χωρίς να υποστεί επιπτώσεις. Η αποχώρηση του Σουλεϊμανί από τη σκηνή θα εξασθενήσει το Ιράν και θα δώσει νέα πνοή στους περιφερειακούς αντιπάλους της Τεχεράνης, όπως το Ισραήλ και τη Σαουδική Αραβία. Θα προσφέρει επίσης στους διαδηλωτές σε Ιράν, Λίβανο και κυρίως στο Ιράκ, την ελπίδα για αποδέσμευση των κυβερνήσεων των χωρών τους από τα νύχια της Τεχεράνης.

Για την Ουάσινγκτον, η απόφαση εξόντωσης του Σουλεϊμανί αντιπροσωπεύει το τέλος της στρατηγικής Ομπάμα για τη Μέση Ανατολή και της προσπάθειας αποκλιμάκωσης της έντασης μεταξύ ΗΠΑ και Ιράν. Η στρατηγική συνύπαρξης μεταξύ των δύο χωρών, που προώθησε ο πρόεδρος Ομπάμα, ουδέποτε συμβάδισε με τον πολιτικό χαρακτήρα της Ισλαμικής Δημοκρατίας και τις περιφερειακές της φιλοδοξίες. Ο πρόεδρος Τραμπ, αντίθετα, συνειδητοποίησε ότι στόχος της Τεχεράνης ήταν η υποκατάσταση των ΗΠΑ ως κεντρικού παίκτη στη Μέση Ανατολή. Ο

πρόεδρος Τραμπ θα προτιμούσε σίγουρα την οδό της διαπραγμάτευσης για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, αντί της δολοφονίας του διασημότερου Ιρανού στρατηγού. Ο πρόεδρος αντιλήφθηκε, όμως, ότι η διασφάλιση της περιφερειακής ισχύος των ΗΠΑ απαιτεί ισχυρή και αποφασιστική απάντηση στην κλιμάκωση που επεδίωκε ο Σουλεϊμανί. Μία τέτοια απάντηση ήταν επιβεβλημένη. Γνωρίζω από την προσωπική μου εμπειρία ότι οι ΗΠΑ είχαν πολλές ευκαιρίες να εξοντώσουν τον Σουλεϊμανί και οπισθοχώρησαν κάθε φορά. Η υπευθυνότητα αυτή δεν έκανε τον κόσμο ασφαλέστερο, αλλά έδωσε πίστωση χρόνου στον Σουλεϊμανί για να χτίσει την αυτοκρατορία του. Ο κόσμος μας είναι σήμερα ένα καλύτερο μέρος. Οφείλουμε να αφουγκραστούμε τις εκδηλώσεις χαράς σε πολλές χώρες της Μέσης Ανατολής για τον θάνατο του Σουλεϊμανί και να συνεχίσουμε την ανόσχευση της φονικής αντιαμερικανικής κληρονομιάς του.

* Ο κ. Michael Doran είναι συνεργάτης του Ινστιτούτου Hudson. Υπηρέτησε στα υπουργεία Εξωτερικών, Αμυνας και στο Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας των ΗΠΑ.

Απειλή ασύμμετρου πολέμου στη Μέση Ανατολή

Η κορύφωση αντιπαράθεσης ΗΠΑ-Ιράν υποθάλπει ημι-απρόβλεπτες εκθροπραξίες

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

«**Δεν νομίζω** ότι πλησιάζουμε σε έναν μεγάλο πόλεμο. Νομίζω ότι βρισκόμαστε ένα βήμα πριν από μια σειρά ασύμμετρων ημι-απρόβλεπτων επιθέσεων κατά των συμφερόντων του αντιπάλου». Η συγκεκριμένη επισήμανση ανήκει στην πρώην στενή συνεργάτιδα του προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ, την Kirsten Fontenrose. Η Fontenrose, που διετέλεσε διευθύντρια του τομέα του Περσικού Κόλπου του Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΠΑ και σήμερα είναι αναλύτρια του Atlantic Council, προβλέπει ότι η δολοφονία του Ιρανού στρατηγού Κασίμ Σουλεϊμάνι στη Βαγδάτη από αμερικανικά πυρά, φέρνει αντιμέτωπη ολόκληρη την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής με την απειλή ενός παρατεταμένου ασύμμετρου πολέμου με απρόβλεπτα αποτελέσματα. «Ενώ οι ένοπλες ομάδες που υποστηρίζονται από το Ιράν στο Ιράκ θα μπορούσαν να επιτεθούν κατά των αμερικανικών στόχων αμέσως, η Τεχεράνη δεν αποκλείεται να αναμένει την κατάλληλη στιγμή, τον κατάλληλο τόπο και τον τρόπο για να εκδικηθεί –ίσως ξανά και ξανά κατά τα επόμενα χρόνια», προειδοποιεί και προσθέτει: «Νομίζω ότι πιθανότατα θα προσπαθήσουν να μας χτυπήσουν σε άλλα μέρη του κόσμου, ίσως στη δυτική Αφρική, ίσως στη Λατινική Αμερική, για να στείλουν το μήνυμα ότι μπορούν να μας πλήξουν οπουδήποτε και ότι πλέον δεν πρέπει ποτέ να νιώθουμε ασφαλείς. Και νομίζω ότι οι ΗΠΑ πρόκειται να προσπαθήσουν να απαντήσουν με παρόμοιο τρόπο». Με την άποψη της πρώην στενής συνεργάτιδας του προέδρου Τραμπ, εμφανίζονταν να συμφωνούν, το απόγευμα της Παρασκευής, τουρκικές, κουρδικές και αραβικές πηγές με τις οποίες επικοινωνήσε η «Κ» και οι οποίες παρακολουθούν από κοντά τις εξελίξεις στα πεδία της άμυνας και της διπλωματίας. Στο σύνολό τους δε προβάλλουν την άποψη ότι, αμέσως μετά την δολοφονία του στρατηγού Σουλεϊμάνι, κυρίως στις περιοχές της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης

Ανατολής ακολουθεί μια ασύμμετρη αναμέτρηση ανάμεσα στο Ιράν και τις ΗΠΑ, με την χρήση μη συμβατικών δυνάμεων και ομάδων, με χαμηλό κόστος αλλά δυσανάλογα, μεγάλα πλήγματα και αποτελέσματα. Οι ίδιες πηγές προβλέπουν ότι ο απώτερος στόχος στη νέα περίοδο τόσο του Ιράν όσο και των ΗΠΑ δεν θα είναι η τελική πολεμική αναμέτρηση, αλλά η εξασθένιση του αντιπάλου για την έναρξη νέου κύκλου διαπραγματεύσεων για τις περιφερειακές και πυρηνικές φιλοδοξίες του Ιράν. Τόσο το Ιράν όσο και οι ΗΠΑ επιθυμούν να συμπετάσουν στην τελική διαπραγμάτευση, αν και εφόσον λάβει χώρα ποτέ, από θέση ισχύος.

Δεδομένα τα αντίποινα

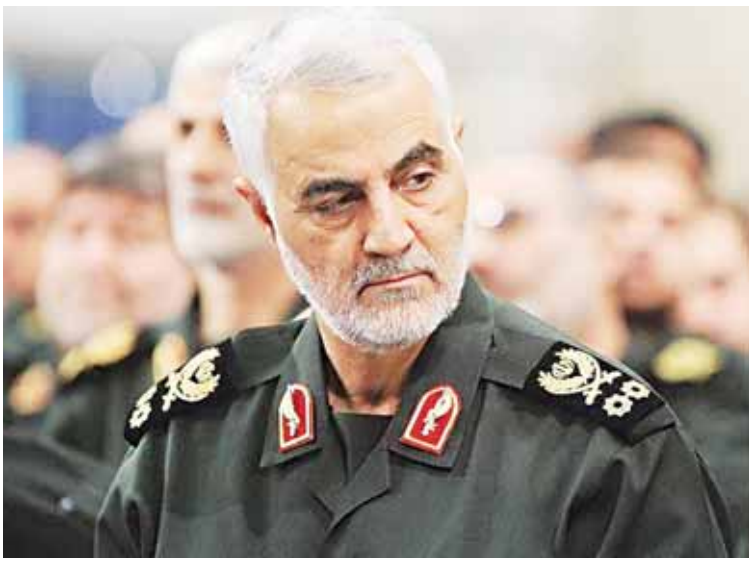
Μπορεί στον απόηχο των τελευταίων δραματικών εξελίξεων στη Βαγδάτη, οι αναλυτές να μην μπορούν να προβλέψουν το περιεχόμενο, την προέκταση και τη διάρκεια των εκθροπραξιών που ακο-

Τυχόν αποσύνθεση του κράτους σε Ιράκ, Συρία και Λίβανο, ως αποτέλεσμα νέας πολεμικής κρίσης, δεν αποκλείεται να στείλει νέα караβάνια προσφύγων στις πύλες της Δύσης.

λουθούν, ωστόσο είναι σε θέση να τοποθετηθούν με σιγουριά για ένα ζήτημα: Μετά την εξουδετέρωση του «θρυλικού» Ιρανού στρατηγού από τις ΗΠΑ, τα ιρανικά αντίποινα θα πρέπει να θεωρούνται δεδομένα. «Η δολοφονία του Σουλεϊμάνι είναι το χειρότερο σενάριο και η απάντηση του Ιράν δεν θα αργήσει να έρθει», προειδοποιεί ο Κωνσταντίν Κωσάτσος, επικεφαλής της επιτροπής εξωτερικών υποθέσεων στη ρωσική Δούμα. Ο Ρώσος αξιωματικός προσθέτει: «Θα χαρώ να έχω λανθασμένη άποψη. Ωστόσο, γνωρίζουμε ότι οι πόλεμοι είναι εύκολο να ξεκινήσουν, αλλά πολύ δύσκολο να τελειώσουν». Η επισήμανση του Ρώσου αξιωματικού

«**Νομίζω** ότι πιθανότατα θα προσπαθήσουν να μας χτυπήσουν σε άλλα μέρη του κόσμου, ίσως στη δυτική Αφρική, ίσως στη Λατινική Αμερική, για να στείλουν το μήνυμα ότι μπορούν να μας πλήξουν οπουδήποτε και ότι πλέον δεν πρέπει ποτέ να νιώθουμε ασφαλείς. Και νομίζω ότι οι ΗΠΑ πρόκειται να προσπαθήσουν να απαντήσουν με παρόμοιο τρόπο», εκτιμά η Αμερικανή αναλύτρια και πρώην σύμβουλος του Ντόναλντ Τραμπ, Kirsten Fontenrose.

βρίσκεται σε συμφωνία με τα τελευταία μηνύματα που εκπέμπει η Τεχεράνη στον απόηχο της εκτέλεσης του Σουλεϊμάνι. Στην ιρανική πρωτεύουσα, στις σχετικές τοποθετήσεις της θρησκευτικής, πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας της χώρας ξεχωρίζει ένα και μοναδικό μοτίβο, αυτό της εκδίκησης. Παρόμοια είναι η άποψη και των μέσων ενημέρωσης που ελέγχονται από την Τεχεράνη.

Παρακολουθώντας με έντονη ανησυχία τα τελευταία μηνύματα του Ιράν, η φιλελεύθερη ισραηλινή εφημερίδα «Χάρετζ» δίνει το δικό της, απαισιόδοξο στίγμα της ημέρας: «Είναι αδύνατο να υπερβάλουμε για τις επιπτώσεις αυτού

του γεγονότος και ακόμη και οι πιο ένθερμοι υποστηρικτές του Ντόναλντ Τραμπ θα πρέπει να προβληματίζονται για την απουσία ενός έμπειρου αξιωματούχου εθνικής ασφάλειας στον κύκλο του Προέδρου, ικανού να αμφισβητήσει τις αποφάσεις και τις θεωρίες του Τραμπ. Για τα τελευταία 22 χρόνια, ο Σουλεϊμάνι ήταν ένας σταθερός (προβλέψιμος) παράγοντας. Δίκως αυτόν τα πράγματα γίνονται λιγότερο προβλέψιμα». Η «Χάρετζ» παραθέτει την εξής εκτίμηση: «Υπάρχει ένας αριθμός στόχων για το Ιράν: οι δυνάμεις των ΗΠΑ στην περιοχή, τα δυτικά πετρελαιοφόρα στον Κόλπο, οι σύμμαχοι της Αμερικής - η Σαουδική Αραβία και το

«**Η δολοφονία** του Σουλεϊμάνι (αριστερά) είναι το χειρότερο σενάριο και η απάντηση του Ιράν δεν θα αργήσει να έρθει», προειδοποιεί ο Κωνσταντίν Κωσάτσος επικεφαλής της επιτροπής εξωτερικών υποθέσεων στη ρωσική Δούμα.

Ισραήλ. Το Ιράν μπορεί να πλήξει αυτούς τους στόχους με δορυφωρικές του δυνάμεις, όπως άλλωστε συνηθίζει. Ή μήπως θα εκδικηθεί την δολοφονία του Σουλεϊμάνι με μια απευθείας επίθεση;

Όποια και αν είναι η πορεία δράσης, το Ιράν θα πρέπει να είναι σε θέση να περιορίσει την κλιμάκωση για να διασφαλίσει ότι μπορεί να αποτρέψει την εξάπλωσή των συγκρούσεων στην επικράτειά του, έτσι όπως έχει επιτευχθεί σε μεγάλο βαθμό από το τέλος του πολέμου Ιράν-Ιράκ. Ωστόσο, δεν πρέπει να αγνοούμε ότι ο υπεύθυνος αυτής της στρατηγικής της αυτοσυγκράτησης δεν είναι πια στην ζωή».

Στα πρόθυρα κατάρρευσης Ιράκ και Λίβανος

Η Ανατολική Μεσόγειος και η Μέση Ανατολή, λοιπόν, αναμένουν τη θερμή απάντηση του Ιράν, σε μια περίοδο που χώρες όπως το Ιράκ και ο Λίβανος βιώνουν δραματικές εξελίξεις. Τους τελευταίους μήνες, μαζικές λαϊκές κινητοποιήσεις οδηγούν τους κρατικούς μηχανισμούς του Ιράκ και του Λιβάνου στα πρόθυρα της κατάρρευσης. Και οι δυο χώρες βρίσκονται πλέον σε καθεστώς ακυβερνησίας, με τους Προέδρους τους να ψάχνουν απεγνωσμένα τις κατάλληλες προσωπικότητες για το αξίωμα του μεταβατικού πρωθυπουργού. Υπάρχει μια κοινή συνισταμένη που ενώνει το Ιράκ με τον Λίβανο και είναι ο ιρανικός-σιιτικός παράγοντας. Και στις δυο χώρες η παρουσία των Σιιτών στον κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό ιστό των κοινωνιών είναι αξιοσημείωτη. Έμπειροι αναλυτές προβληματίζονται για τον αντίκτυπο των επιπτώσεων της δολοφονίας του Ιρανού στρατηγού στα ήδη ευάλωτα κοινωνικοοικονομικά και πολιτικά οικοδομήματα αυτών των χωρών, με τους πιο απαισιόδοξους να προβλέπουν ότι ο νέος ασύμμετρος πόλεμος θα φέρει σταδιακή διάλυση του Ιράκ, της Συρίας και του Λιβάνου. «Ανεξάρτητα από το αν οι κεντρικές διακυβερνήσεις του Ιράκ, της Συρίας και του Λιβάνου θα καταφέρουν να ξεπεράσουν την μεγάλη κρίση με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, το σίγουρο είναι ένα: η νέα περίοδος φέρνει στο προσκήνιο την ανανεωμένη απειλή της τρομοκρατίας, το κλίμα αβεβαιότητας στα ενεργειακά και στην οικονομία της περιοχής και φυσικά νέα караβάνια προσφύγων», επισημαίνει στην «Κ» τουρκική πηγή που τις τελευταίες δεκαετίες καταγράφει τις εξελίξεις στο πεδίο της ασφάλειας και της άμυνας στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Σύμφωνα με την ίδια πηγή, οι τελευταίες εξελίξεις και οι επιπτώσεις της κορύφωσης της έντασης στις σχέσεις ΗΠΑ-Ιράν θέτουν σε κίνδυνο τις λεπτές ισορροπίες στον ενεργειακό τομέα της περιοχής. Ενδεχόμενες εκθροπραξίες στον Αραβικό Κόλπο ή στα παράλια της Ανατολικής Μεσογείου θα μπορούσαν να στείλουν στα ύψη την τιμή του πετρελαίου και να υποκρεώσουν τις κυβερνήσεις της περιοχής να αναθεωρήσουν τα ενεργειακά σχέδιά τους. Την ίδια στιγμή, το σκηνικό που δημιουργεί η κορύφωση της έντασης εννοεί την εκ νέου ενίσχυση ριζοσπαστικών ομάδων, όπως λ.χ. το Ισλαμικό Κράτος. Τέλος, η επιπλέον αποσύνθεση του ιρακινού, συριακού και λιβανέζικου κράτους δεν αποκλείεται να στείλει νέα караβάνια προσφύγων στις πύλες της Δύσης.

Πώς επηρεάζουν την Κύπρο οι εντάσεις μεταξύ ΗΠΑ και Ιράν

Καθώς τα βλήματα όλων στη Μεσόγειο κατά τις τελευταίες μέρες του 2019 ήταν καρφωμένα στις εξελίξεις στα εδάφη της Λιβύης, στην Τουρκία και στην τριήμερη υπογραφή του αγωγού EastMed, η μακροχρόνια διαμάχη μεταξύ ΗΠΑ και Ιράν έχει κλιμακωθεί με πολλούς να εικάζουν πως η σύγκρουση των δύο χωρών βρίσκεται «προ των πυλών». Πώς, όμως, ο θάνατος του δεύτερου στην ιεραρχία του Ιρανικού Στρατού της Επανάστασης μετά από την επίθεση των ΗΠΑ με μη επανδρωμένο αεροσκάφος το πρωί της Παρασκευής, 3 Ιανουαρίου, μπορεί να επηρεάσει την Κύπρο και τη γύρω περιοχή; Ο διεθνολόγος και συνιδρυτής του Geopolitical Cyprus Ζήνωνας Τζιάρρας περιγράφει στην «Κ» ποιοι είναι οι τρόποι με τους οποίους η Κύπρος μπορεί να επηρεαστεί από την επικείμενη αποσταθεροποίηση της περιοχής. Ο κ. Τζιάρρας αρχικά θεωρεί ότι υπάρχουν ακόμα πολλά αναπάντητα ερωτήματα ώστε να διευκρινιστεί επακριβώς πώς η Τεχεράνη θα αντιδράσει και ποιος

θα είναι ο στόχος της επιλογής της. Παράλληλα, τίθεται το ερώτημα εάν το Ιράν πρόσκειται θετικά σε μια γενίκευση της κρίσης. Ο θάνατος του υποστράτηγου Κασίμ Σουλεϊμάνι αποτελεί δυσαναπλήρωτο κενό στη στρατιωτική ιεραρχία, καθώς υπό την ηγεσία του βρισκόταν ο συντονισμός των πλειστων επιχειρήσεων του Ιράν έξω από τη χώρα. Η περιοχή του Κόλπου και γενικότερα της Μέσης Ανατολής αποτελεί πρόσφορο έδαφος για διάφορες μορφές συμπλοκής, και όπως τόνισε ο κ. Τζιάρρας, μία απάντηση του Ιράν μπορεί να πάρει τη μορφή επιθέσεων με οικονομικά, εμπορικά ασύμμετρα και άλλα αντίμετρα, αναζωπύρωση των εκθροπραξιών στη Συρία ή προσπάθεια για το κλείσιμο των Στενών του Ορμούζ. Επίσης, υπάρχει και η επιλογή αφύπνισης μη κρατικών δρώντων στην περιοχή, για τρομοκρατικές χτυπήματα σε Ισραήλ ή αραβικές χώρες που έχουν στενούς δεσμούς με την Ουάσινγκτον. Σε ό,τι αφορά την Κύπρο, ο διεθνολόγος καθυσχάζει, σημειώνοντας πως

Ο κ. Τζιάρρας σημειώνει πως αν και το περιθώριο μιας σύγκρουσης μεταξύ ΗΠΑ και Ιράν είναι πολύ μικρό, η χώρα μας δεν ενδέχεται να επηρεαστεί ή να έχει σοβαρές επιπτώσεις από οποιοδήποτε γεγονός.

Ο διεθνολόγος Ζήνωνας Τζιάρρας εξηγεί στην «Κ» ποιες μπορεί να είναι οι επιπτώσεις από την επικείμενη αποσταθεροποίηση της περιοχής.

αν και το περιθώριο μιας σύγκρουσης μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν είναι πολύ μικρό, η χώρα μας δεν ενδέχεται να επηρεαστεί ή να έχει σοβαρές επιπτώσεις από οποιοδήποτε γεγονός.

Συγκεκριμένα, τόνισε πως αυτή τη στιγμή μια γενικευμένη περιφερειακή σύγκρουση, αν και προς το παρόν απομακρυσμένο σενάριο, στο πλαίσιο αντίδρασής του, το Ιράν πιθανό να ενεργοποιούσε και άλλους κρατικούς και μη κρατικούς δρώντες της περιοχής. Ένα παράδειγμα σύρραξης που θα μπορούσε να πυροδοτηθεί από την όλη κρίση είναι αυτό μεταξύ του

Ισραήλ, το οποίο είναι ένας παραδοσιακός σύμμαχος των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή και της Χεζμπολάχ, η οποία έχει μεγάλη στρατιωτική και πολιτική δύναμη εντός Λιβάνου και υποστηρίζεται ευρέως από το Ιράν. Η Κύπρος, στην περίπτωση που ισχύσει το σενάριο αυτό, σύμφωνα πάντα με τον κ. Τζιάρρα, θα επηρεαζόταν μέσω της εισροής μεγάλων κυμάτων προσφύγων – μεταναστών από τις χώρες οι οποίες θα εμπλέκονταν στη σύρραξη. Στην περίπτωση του πιο πάνω παραδείγματος, ο κίνδυνος ροών είναι μεγάλος, καθώς ο Λίβανος φιλοξενεί 2 εκατομμύρια πρόσφυγες από τη Συρία, οι οποίοι θα αναγκάζονταν να αναζητήσουν διέξοδο από τη θάλασσα, με αποτέλεσμα να πυροδοτηθεί προσφυγική κρίση στην Κύπρο ανάλογη με αυτή του 2006.

Η μακρινή απειλή

Το δεύτερο σενάριο, το οποίο ο κ. Τζιάρρας θίγει, εντάσσεται στο πλαίσιο, στο οποίο η Κύπρος θα μπορούσε να αποτελέσει στόχο

μιας ασύμμετρης απειλής ή επίθεσης, μέσω σιιτικών αντιπροσώπων του Ιράν ή και της ίδιας της Ισλαμικής Δημοκρατίας. Όπως παραπάνω, έκανε λόγο σε τρομοκρατικές οργανώσεις οι οποίες για χρόνια επιδιόταν σε τρομοκρατικά χτυπήματα ανά την υφήλιο. Η Κύπρος κατά τα λεγόμενα του διεθνολόγου, αν και σχετικά ουδέτερη ως κράτος στην περιοχή, λόγω των στενότερων σχέσεών της τα τελευταία χρόνια με το Ισραήλ και τις ΗΠΑ το τελευταίο διάστημα και με την υπογραφή του αγωγού EastMed στις 2 Ιανουαρίου, ίσως αποτελέσει στόχο κάποιας επίθεσης στο μέλλον. Το ενδεχόμενο –αν και μακρινό– υφίσταται, καθώς υπάρχει το προηγούμενο προσπάθειας τρομοκρατικού χτυπήματος στο νησί το 2012 με την σύλληψη του μέλους της Χεζμπολάχ, Hossam Yaacoub σε ξενοδοχείο της Λεμεσού, όπου μετά από ανάκρισή του, παραδόθηκε την εννοχή του σε σχεδιασμό μεγάλης κλίμακας τρομοκρατικής επίθεσης στη χώρα μας.

ΝΙΚΟΛΑΣ ΒΩΝΙΑΤΗΣ

Ζητείται ελπίδα σε μια δίσεκτη χρονιά

Πολεμικές απειλές, αμερικανικές εκλογές, Brexit και κλιματική αλλαγή στη βαρυφορτωμένη ατζέντα του 2020

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Το Σίδνεϊ, μία από τις πόλεις που υποδέχονται πρώτες κάθε καινούργιο χρόνο, οργάνωσε και φέτος τον καθιερωμένο πρωτοχρονιάτικο εορτασμό με τα γνώριμα φαντασμαγορικά πυροτεχνήματα. Αυτή τη φορά υπήρχε όμως κάτι αλλόκοτο στην ατμόσφαιρα. Με την ανατολική Αυστραλία να συγκλονίζεται εδώ και αρκετές ημέρες από φονικές πυρκαγιές, ο πανηγυρικός εορτασμός προκάλεσε εύλογες επικρίσεις. Μια χώρα που συμβάλλει όσο ελάχιστες στην κλιματική αλλαγή, με την κυβέρνηση της όμηρο της βιομηχανίας άνθρακα, εξακολουθεί να συμπεριφέρεται σαν την ορχήστρα του Τιτανικού μετά την πρόσκρουση στο παγόβουνο.

Θα μπορούσε να φανταστεί κανείς το πρωτοχρονιάτικο Σίδνεϊ σαν αλληγορία του παγκόσμιου χωριού μας. Στην αυγή ενός δίσεκτου χρόνου, οι λαοί αναζητούν μια καινούργια ελπίδα για να πιστούν, ένα καινούργιο ξεκίνημα που θα αφήσει πίσω μας τους χειρότερους συλλογικούς και ατομικούς φόβους. Ωστόσο, οι πολιτικές ηγесίες των ισχυρότερων κρατών παραμένουν αιχμάλωτες олигархικών συμφερόντων και φαντασιώσεων μεγαλείου, ροκανίζοντας πολύτιμο χρόνο, κρύβοντας τα επιτακτικά προβλήματα κάτω από το χαλί και διευρύνοντας το χάσμα με εκείνους που υποτίθεται ότι αντιπροσωπεύουν.

Για τον Ντόναλντ Τραμπ, το 2020 θα σημάνει σε κάθε περίπτωση τη στιγμή της αλήθειας, κάπου ανάμεσα στη δική του από τη Γερουσία, αυτό τον μήνα και στις προεδρικές εκλογές, τον Νοέμβριο. Αντί για μια ήρεμη, εορταστική ανάπαυλα πριν από τη μεγάλη δική, ο Αμερικανός πρόεδρος μπήκε με το αριστερό στον καινούργιο χρόνο. Η πολιορκία της αμερικανικής πρεσβείας στη Βαγδάτη από οργισμένους οίτες και φιλοϊρανούς πολιτοφύλακες έδειξε ότι η έξοδος της Αμερικής από τα ναρκοπέδια της Μέσης Ανατολής δεν είναι τόσο απλή υπόθεση όσο ο ίδιος φανταζόταν. Το περιστατικό ζωντάνεψε τις εφιαλτικές αναμνήσεις από την κρίση των ομήρων στην πρεσβεία της Τεχεράνης, το 1979, που αποτέλεσε τη χαρακτηριστική βολή για την προεδρία Κάρτερ. Η συνακόλουθη δολοφονία του στρατηγού Σολέϊμανί, πιθανόν του δεύτερου ισχυρότερου προσώπου της Ισλαμικής Δημοκρατίας, από τους Αμερικανούς, φέρνει τη Μέση Ανατολή στο χείλος ενός μεγάλου πολέμου, με απρόβλεπτες επιπτώσεις.

Ενώπιον κρίσιμων αποφάσεων θα βρεθεί φέτος και ο Βλαντιμίρ Πούτιν. Εχοντας συμπληρώσει 20

Ο ουρανός του Σίδνεϊ παίρνει... φωτιά από τα βεγγαλικά με την έλευση του νέου έτους. Με την ανατολική Αυστραλία να συγκλονίζεται εδώ και αρκετές ημέρες από φονικές πυρκαγιές, ο πανηγυρικός εορτασμός προκάλεσε επικρίσεις.

Ενώπιον δύσκολων επιλογών θα βρεθούν ΗΠΑ, Ρωσία και Κίνα, ενώ η Ε.Ε. καλείται να δώσει απαντήσεις σε καίρια, εκκρεμή ερωτήματα.

χρόνια στην εξουσία –περισσότερα από κάθε άλλον ηγέτη του Κρεμλίνο μετά τον Στάλιν– ο Ρώσος πρόεδρος πιστώθηκε τη γεωπολιτική ανόρθωση της χώρας του. Ωστόσο, τα εγγενή προβλήματα της οικονομίας, που επιδεινώνονται από τις κυρώσεις της Δύσης, και οι επώδυνες μεταρρυθμίσεις για την αντιμετώπισή τους έχουν αρχίσει να υπονομεύουν τη δημοτικότητά του. Τα πρόσφατα μικρά βήματα στις σχέσεις με την Ουκρανία (ανταλλαγή αιχμαλώτων, συμφωνία για το φυσικό αέριο) υποδηλώνουν μια προσπάθεια εξομάλυνσης, αλλά τα πιο δύσκολα (εκλογές στο Ντονμπάς, έλεγχος των συνόρων) βρίσκονται μπροστά του. Πληροφορίες που είναι δύσκολο να διασταυρωθούν λένε ότι η συζήτηση για μια ομαλή αλλαγή φρουράς στο Κρεμλίνο έχει ήδη ξεκινήσει στο ανώτατο επίπε-

δο, με τον ίδιο τον Πούτιν να μην έχει ακόμη ανοίξει τα χαρτιά του απέναντι στους δύο βασικούς πόλους: τον υπουργό Άμυνας Σεργκέι Σοϊγκού, υποστηρικτή της συνέχειας και της στενότερης συμμαχίας με την Κίνα, από τη μια πλευρά, και εκείνους που επιδιώκουν πιο ομαλές σχέσεις με την Ευρώπη, προς όφελος της οικονομικής ανάπτυξης, από την άλλη.

Ρεβεγιόν με πορείες, δακρυγόνα και κλομπ έκαναν δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτές στο Χονγκ Κονγκ, υπενθυμίζοντας στον Σι Τζινπίνγκ ότι η πρόκληση του 2019 ήρθε για να μείνει. Τα μεγάλα αναπτυξιακά σχέδια του Κινέζου ηγέτη σκιάζονται πάντα από την απειλή ενός ανοικτού εμπορικού πολέμου με τις ΗΠΑ, όσο κι αν οι πρόσφατες ανακοινώσεις του Τραμπ για μια «μίνι συμφωνία» με το Πεκίνο, προς τα μέσα Ιανουαρίου, εκτόνωσαν κάπως τις εντάσεις. Πάντως, το μοναδικό υπερθέαμα με τα χιλιάδες φωτισμένα drones στον πρωτοχρονιάτικο ουρανό της Σαγκάης ήρθε να υπογραμμίσει τον τεράστιο τεχνολογικό δυναμισμό του ασιατικού γίγαντα, που διεκδικεί πρωταγωνιστικό ρόλο στα στρατηγικά πεδία των δικτύων 5G και της τεχνητής νοημοσύνης.

Στην Ευρώπη, το 2020 θα φέρει την αποχώρηση της Βρετανί-

ας, στις 31 Ιανουαρίου. Ωστόσο το Brexit, που τόσοι και τόσο έχει κουράσει, δεν θα σταματήσει να απασχολεί τις δύο πλευρές της Μάγκης μέχρι το τέλος του χρόνου, καθώς μένει σε εκκρεμότητα το μέγα θέμα των μελλοντικών οικονομικών σχέσεων. Στο μεταξύ, η Ε.Ε. των «27» θα κληθεί να απαντήσει στα καίρια, ανοικτά προβλήματα για τη μεταρρύθμιση της Ευρωζώνης και τον μετασχηματισμό της σε πολιτική οντότητα, που όσο μένουν άλυτα απειλούν την εσωτερική συνοχή της και την καθυλώνουν σε ρόλο γεωπολιτικού νάνου, με τους εσωτερικούς δικασμούς να την παραλύουν σε κάθε εξωτερική πρόκληση, από τη Λιβύη μέχρι τα Βαλκάνια.

Η δυσφορία των λαών

Σε παγκόσμια κλίμακα, η καινούργια δεκαετία ξημέρωσε σε ατμόσφαιρα διάχυτης δυσφορίας των λαών, χωρίς σαφή πολιτική κατεύθυνση, όπως μαρτυρεί η πλανητική παλίνροια κινημάτων διαμαρτυρίας των τελευταίων μηνών, από τα νέα παιδιά που κινητοποιούνται για την κλιματική αλλαγή μέχρι τους διαδηλωτές σειράς χωρών της Λατινικής Αμερικής και της Μέσης Ανατολής. Έχει κανείς την αίσθηση πως ο κόσμος βρίσκεται σε νεκρό σημείο, όπου η παλιά τάξη πραγμά-

των έχει πλέον ξεπεραστεί, αλλά η καινούργια δεν φαίνεται ακόμη στον ορίζοντα.

Η δεκαετία του 1990 ξεκίνησε από την ευφορία με την κατάρρευση του Τείχους και κατέληξε στην αυτοκρατορική Υβρι της παγκοσμιοποίησης και των «ανθρωπιστικών» πολέμων. Τη δεκαετία του 2000 ήρθε η Νέμεσις με τις ολέθριες επιπτώσεις από τους πολέμους της εποχής Μπους και τη σφοδρή οικονομική κρίση του 2008, που έφερε ένα τσουνάμι αριστερόστροφης ριζοσπαστικοποίησης στη Λατινική Αμερική, στη νότια Ευρώπη, εν μέρει και στην Αμερική του Ομπάμα.

Η πρώτη δεκαετία του νέου αιώνα σφραγίστηκε από τη διάψευση των λαϊκών ελπίδων και τη μετατόπιση του ιδεολογικού εκκρεμούς προς τον εθνικιστικό νεοσυντηρητισμό πολιτικών τύπου Τραμπ. Μια νέα οικονομική κρίση, την οποία πολλοί φοβούνται για μέσα στο 2020, δεν αποκλείεται να σμάνει την απομυθοποίηση αυτού του ρεύματος, με κρίσιμο ορόσημο τις αμερικανικές εκλογές. Το μεγάλο, ανοικτό στοιχείο της νέας δεκαετίας είναι αν οι πικρές διαψεύσεις του πρόσφατου παρελθόντος και η δυσφορία για το παρόν μετασχηματιστούν σε μια καινούργια, προωθητική ελπίδα για το μέλλον.

Τα νέα σύνορα της Επιστήμης

Στην έρευνα και στην τεχνολογία, οι προβλέψεις είναι πάντα επισφαλείς, καθώς οι σημαντικότερες ανακαλύψεις έρχονται συχνά εκεί όπου δεν τις περιμένουμε. Σε κάθε περίπτωση, τα τρέχοντα επιστημονικά προγράμματα επιτρέπουν να περιμένουμε μια χρονιά με σημαντικά ορόσημα.

Την καινούργια χρονιά αναμένεται να αποκτήσουν για πρώτη φορά σημαντικές διαστάσεις τα νέα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας πέμπτης γενιάς (5G), επιτρέποντας πολύ μεγαλύτερες ταχύτητες μεταφοράς δεδομένων και άλματα στο περίφημο Διαδίκτυο των Πραγμάτων (IoT).

Σημαντική συγκομιδή περιμένουμε και στο πεδίο της τεχνητής νοημοσύνης, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις εφαρμογές των τεχνητών νευρωνικών δικτύων στη διαγνωστική Ιατρική, αλλά και στα αυτόνομα αυτοκίνητα.

Στο Διάστημα, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στον πλανήτη Άρη, όπου θα λάβουν χώρα δύο παρόμοιες αποστολές: το πρόγραμμα Mars 2020 της NASA και το Exo Mars, προϊόν συνεργασίας της ρωσικής Roscosmos και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Διαστήματος. Αν αυτός ο δυϊσμός έχει κάποιο γεωπολιτικό συμβολισμό, είναι νωρίς να το πούμε. Μεγαλύτερη προσοχή και περισσότερα κονδύλια αναμένεται να δοθούν σε ερευνητικά προγράμματα για εφαρμογές των νεότερων τεχνολογιών στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

Τον Νοέμβριο πρόκειται να πραγματοποιηθεί διάσκεψη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για το καυτό αυτό θέμα, η σημαντικότερη από το 2015. Η διάσκεψη θα συγκληθεί στη Γλασκώγη της Βρετανίας μία εβδομάδα μετά τις αμερικανικές εκλογές, κάτι που αφήνει ανοικτή την ελπίδα για μια θετική στροφή της αμερικανικής υπερδύναμης στο εν λόγω θέμα.

ΑΠΟΨΗ

Μπλέξαμε

Του **ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΥΡΙΓΟΥ***

Ο φόνος τρομοκρατών όπως ο Μπιν Λάντεν ή ο Μπαγκντάτι είναι εντελώς διαφορετική περίπτωση από την επίθεση εναντίον ανώτατου αξιωματικού των ενόπλων δυνάμεων ενός άλλου κράτους σε περίοδο ειρήνης. Το γεγονός ότι οι Ιρανοί «Φρουροί της Επανάστασης» έχουν χαρακτηριστεί τρομοκρατική οργάνωση από τις ΗΠΑ δεν αλλάζει αυτή την πραγματικότητα. Με βάση τα στοιχεία που έχουν δοθεί μέχρι τώρα στη δημοσιότητα, ο φόνος του Ιρανού στρατηγού Κασίμ Σουλεϊμάνι δεν δικαιολογείται κατά το διεθνές δίκαιο. Πολύ χειρότερες αναμένεται να είναι οι πολιτικές συνέπειες του φόνου. Το Ιράν μπαίνει σε φάση ένοπλης συγκρούσεως με τα αμερικανικά συμφέροντα στη Μέση Ανατολή. Δυνάμεις του Ιράν βρίσκονται σε Ιράκ, Συρία και Λίβανο. Αυτό σημαίνει ότι ο χώρος ανατολικά των συνόρων μας θα βυθιστεί ακόμη περισσότερο στη ζώνη του πολέμου.

Η επίκληση του διεθνούς δικαίου δεν αρκεί. Παραβιάζεται κατάφωρα και χωρίς πρόβλημα από πολλούς από τους παίκτες που δρουν στην περιοχή μας.

Το Ιράν συνορεύει με την Τουρκία. Πρόκειται για τη χώρα που το τελευταίο χρονικό διάστημα εισέβαλε στο έδαφος ανεξάρτητου κράτους, της Συρίας και κατέχει τμήμα του· αποστέλλει κρυφά όπλα και στρατιωτική βοήθεια στη Λιβύη και αποφάσισε επισήμως να στείλει και στρατεύματα κατά ρητή παραβίαση των σχετικών ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ· προχώρησε συνοδεία πολεμικών πλοίων στη διενέργεια γεωτρήσε-

ων για την ανεύρεση υδρογονανθράκων στην ΑΟΖ ενός άλλου κράτους, της Κύπρου· οριοθέτησε κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου (αλλά και της γεωγραφίας και λογικής) θαλάσσιες ζώνες που δεν της ανήκουν· απειλεί να στείλει στην Ευρώπη εκατομμύρια Σύρους πρόσφυγες, εάν δεν της επιτραπεί να προχωρήσει σε εθνοκάθαρση κατά μήκος των συνόρων της με τη Συρία· Όλα αυτά που αναφέρθηκαν, συνιστούν κατάφωρες παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου που πολλές μάς αφορούν άμεσα. Σε αυτές πρέπει να προστεθεί και η ισχυρή επιρροή της Αγκυρας στο κίνημα των Αδελφών Μουσουλμάνων που απειλεί να αποσταθεροποιήσει κράτη όπως η Αίγυπτος.

Επιπλέον πρέπει να αντιληφθούμε ότι η Τουρκία δεν δρα παρορμητικά. Έχει υιοθετήσει στρατηγική επιθετικών κινήσεων. Επί παραδείγματι, τα σχέδια για την υπογραφή συμφωνίας Τουρκίας - Λιβύης ετοιμάστηκαν ήδη από το 2010. Τότε

τουλάχιστον πρωτοδημοσιεύθηκαν. Εκείνη την εποχή δεν υπήρχε ούτε συνεργασία με Ισραήλ και Αίγυπτο, ούτε EastMed για να ενοκληθεί η Τουρκία, όπως ακούστηκε προσφάτως. Η διεκδίκηση νοτίως της Κρήτης ήλθε για να μείνει. Δεν είναι κάτι περιστασιακό. Η Αγκυρα το υφαίνει χρόνια και πιστεύει σε αυτό. Είναι η νέα της στρατηγική.

Ούτε και το 1996 συνειδητοποιήσαμε εγκαίρως τη σημασία της στροφής της Τουρκίας στην αμφισβήτηση ελληνικών νησιωτικών εδαφών. Όλες οι οριοθετήσεις θαλασσίων ζωνών (όπως η αγιαλιτίδα ζώνη και η υφαλοκρηπίδα, αλλά και ο εθνικός εναέριος χώρος που βρίσκεται πάνω από θάλασσα) αρχίζουν από την ακτογραμμή των ηπειρωτικών και νησιωτικών εδαφών. Εάν είναι άγνωστη ή αμφισβητούμενη η κυριαρχία επί κάποιων εδαφών, δεν είναι δυνατή η οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών. Επομένως, ακόμη και εάν συναινέσει η Τουρκία να προσφύγει για την οριοθέτηση της

υφαλοκρηπίδας στο Διεθνές Δικαστήριο, πρώτο θέμα προσφυγής θα πρέπει να είναι η διαπίστωση της κυριαρχίας επί των νησιών. Μόνο έτσι θα προχωρήσει ως δεύτερο θέμα η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας.

Θα μπορούσε, όμως, η Τουρκία να υποχωρήσει από τις «γκρίζες ζώνες» ή από τα δικαιώματα που θεωρεί ότι έχει έξω από την Κρήτη; Τα θέματα που θέτει η Αγκυρα στο πεδίο των ελληνοτουρκικών σχέσεων είναι πολλά. Για οποιαδήποτε χώρα θα ήταν δύσκολο να τα αποσύρει, ακόμη και εάν υποθεθεί ότι ετέθησαν για διαπραγματευτικούς λόγους. Και να υπήρχε τουρκική ηγесία που να ήθελε γνησίως την αποκατάσταση των ελληνοτουρκικών σχέσεων, θα ήταν εξαιρετικά δύσκολο να προχωρήσει σε αυτή την πορεία αποσύροντας θέματα από τη διαπραγμάτευση. Αυτό ισχύει πολύ περισσότερο για την ηγесία Ερντογάν. Η Τουρκία θεωρεί ότι μπορούμε να ασκήσουμε τα δικαιώ-

μάτά μας μόνον στον βαθμό που θα μας το επιτρέπει εκείνη.

Ενών η γεγονιά μας έχει μπει για τα καλά σε πρωτοφανή γεωπολιτική ρευστότητα, εμείς καλούμαστε όχι μόνον να παραμείνουμε στη ζώνη της ειρήνης αλλά και να αναδειχθούμε σε άξονα σταθερότητας. Η επίκληση του διεθνούς δικαίου δεν αρκεί. Παραβιάζεται κατάφωρα και χωρίς πρόβλημα από πολλούς από τους παίκτες που δρουν στην περιοχή μας. Αντιθέτως, γίνεται αντιληπτή η σημασία των τριμερών σχημάτων ασφαλείας Αθήνας-Λευκωσίας με Τελ Αβίβ και Κάιρο. Παράλληλα, το ταξίδι του Έλληνα πρωθυπουργού στις ΗΠΑ αποκτά μία άλλη διάσταση. Η Ελλάδα δεν αρκεί να λείει ότι είναι προπύργιο της Δύσεως στην περιοχή. Πρέπει να προστατευθεί αποτελεσματικά.

* Ο κ. Αγγελος Συρίγος είναι αν. καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής και βουλευτής της Ν.Δ. στην Α΄ Αθηνών.

Πέντε συν ένα στοιχήματα του Μητσοτάκη για το 2020

Τα μέτωπα και οι προκλήσεις

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Κλείνοντας ένα εξάμηνο διακυβέρνησης και κοιτάζοντας πλέον το 2020, τα μέτωπα –και μαζί οι προκλήσεις– για την κυβέρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη είναι πολλά, καθώς πλέον, μαζί με το 2019 τελείωσε και η λεγόμενη «περίοδος χάριτος». Η κυβέρνηση έχει δώσει ήδη ένα πρώτο δείγμα γραφής έχοντας υλοποιήσει μέρος των προεκλογικών εξαγγελιών της, όπως χαρακτηριστικά η μείωση του ΕΝΦΙΑ και πλέον καλείται μέσα σε ένα πολύπλοκο διεθνές αλλά και εγχώριο περιβάλλον να κερδίσει δύσκολες μάχες και να δώσει ακόμα πιο σαφές στίγμα της πολιτικής της. Οι προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει το νέο έτος είναι κωδικοποιημένες σε πέντε άξονες: ελληνοτουρκικά, οικονομία, μεταναστευτικό - προσφυγικό, πολιτικές επιλογές και καθημερινότητα.

Ελληνοτουρκικά: Με το καλημέρα του 2020, η υπογραφή του EastMed αποτυπώνει τη διπλωματική κινητικότητα που έχει αναπτύξει η ελληνική πλευρά το τελευταίο διάστημα, απαντώντας στις συνεχείς και κλιμακούμενες τουρκικές προκλήσεις. Η συνεργασία με το Ισραήλ και την Κύπρο και εν δυνάμει με την Ιταλία, δημιουργεί μια «ζώνη ασφαλείας» και μια πολιτική κίνηση στη γεωπολιτική σκακιέρα, έναντι των παράλογων τουρκικών διεκδικήσεων, οι οποίες ωστόσο δεν προβλέπεται να σταματήσουν εδώ. Συνεπώς, η ελληνική κυβέρνηση καλείται να βρει λύσεις και να ενισχυθεί τις συμμαχίες της σε ένα πολύ σύνθετο διεθνές περιβάλλον. Εξ ου και ο πρωθυπουργός, αρχής γενομένης από σήμερα, που πετάει για τις ΗΠΑ, όπου θα συναντηθεί με τον πρόεδρο Τραμπ στον Λευκό Οίκο την Τρίτη, ξεκινά έναν πολι-

τικό και διπλωματικό μαραθώνιο με στόχο την ενίσχυση των διεθνών συμμαχιών της χώρας. Στις 29 Ιανουαρίου θα συναντηθεί με τον Ερ. Μακρόν στο Παρίσι, τον Απρίλιο αναμένεται να βρεθεί στο Πεκίνο, ενώ είναι πολύ πιθανό την ερχόμενη άνοιξη να έχει τετ α τετ και με τον Βλ. Πούτιν, στη Μόσχα.

Οικονομία: Εξαρχής αποτελούσε το μεγαλύτερο στοίχημα της κυβέρνησης Μητσοτάκη έπειτα από εννέα χρόνια ασφυκτικής συμπίεσης, ιδιαίτερως της «μεσαιάς τάξης». Στην κορυφή των στόχων βρίσκεται η μείωση των πρωτογενών πλεονασμάτων, που αναμένεται να τεθεί εντός του πρώτου εξαμήνου με τον πιο επίσημο

Οι βασικοί άξονες είναι τα ελληνοτουρκικά, η οικονομία, το μεταναστευτικό - προσφυγικό, οι πολιτικές επιλογές και η καθημερινότητα.

τρόπο, δηλαδή στο Eurogroup. Για το Μαξίμου, η επίτευξη αυτού του στόχου, πλην της ουσίας της, θα είναι μια επιβεβαίωση πως η χώρα, μετά τις εκλογές της 7ης Ιουλίου, «έχει ανακτήσει την αξιοπιστία της». Κυβερνητικό στοίχημα αποτελούν και τα μεγάλα επενδυτικά projects, ξεκινώντας από τις περιφημες πλέον μπουλντόζες στο Ελληνικό, που δεν μπήκαν ποτέ, παρά τις εξαγγελίες, το πρώτο εξαμήνο του 2020. Στον ίδιο πυλώνα, του στοιχήματος της οικονομικής ανάπτυξης, εντάσσεται και η αλλαγή του πολύπαθου ασφαλιστικού συστήματος. Τους πρώτους μήνες του 2020 θα έρθει προς συζήτηση και ψήφιση το νέο ασφαλιστικό, το

ΑΠΕ-ΜΠΕ

Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης καλείται, μέσα σε ένα πολύπλοκο διεθνές αλλά και εγχώριο περιβάλλον, να κερδίσει δύσκολες μάχες και να δώσει ακόμα πιο σαφές πολιτικό στίγμα.

οποίο θα επιχειρήσει να άρει αδικίες του νόμου Κατρούγκαλου. «Θα είναι απλό και δίκαιο» σημειώνουν κυβερνητικές πηγές, αφού θα συνδέει τις εισφορές με το ύψος των συντάξεων. Στο ίδιο πλαίσιο, αναμένονται και νέες αντικειμενικές αξίες ακινήτων, ενώ στους στόχους είναι και νέος γύρος μειώσης του ΕΝΦΙΑ κατά 8% μεσοσταθμικά.

Μεταναστευτικό - προσφυγικό: Παρά το γεγονός ότι το τελευταίο διάστημα το θέμα του «έπες» πιο χαμηλά στην ατζέντα λόγω της έντασης στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, δεν σημαίνει πως έπαψε να αποτελεί μείζον πρόβλημα και εν δυνάμει «ωρολογιακή βόμβα». Το πρόβλημα γίνεται ακόμα μεγαλύτερο καθώς οι ψυχοφόροι της Ν.Δ., φύσει πιο συντηρητικοί, ζητούν άμεσα αποτελεσματικότερες λύσεις. Δεδομένου ότι πρόκειται – όπως και τα ελληνοτουρκικά – για ένα ζήτημα που εξαρτάται από εξωγενείς παράγοντες, η αντιμετώπισή του αποτελεί γρίφο. Η κυβέρνηση έχει εξαγγείλει ήδη μια νέα ατζέντα, που περιλαμβάνει από αλλαγές στο σύστημα χορήγησης ασύλου έως κλειστά προαναχωρησιακά κέντρα, αλλά και αυστηρότερη φύλαξη των συνόρων. Απομένει να φανεί, ενώ οι ροές συνεχίζονται με αμείωτη ένταση, εάν τα μέτρα θα έχουν απτά αποτελέσματα.

Κρίσιμες πολιτικές επιλογές: Το πρόσωπο που θα προταθεί για Πρόεδρος της Δημοκρατίας αποτελεί ούτως ή άλλως μια κορυφαία

πολιτική πράξη με έντονη σημασία. Το μείζον που έχει επιτευχθεί είναι πως έχει αποφευχθεί η παλιά παθογένεια μιας πρόωρης προσφυγής στην κάλπη με αφορμή την εκλογή Προέδρου, καθώς η κυβέρνηση έχει τη δυνατότητα να εκλέξει «αυτοδύναμη» τον πολιτειακό άρχοντα. Κάτι τέτοιο, ωστόσο, δεν είναι στις προθέσεις του πρωθυπουργού, ο οποίος θα επιδιώξει ευρύτερες συναρτήσεις. Σε κάθε περίπτωση και οι πολιτικές προεκτάσεις που αναπόφευκτα θα έχει, θα δώσουν ένα ακόμα στίγμα. Την ίδια ώρα, ο εκλογικός νόμος έρχεται εντός του Ιανουαρίου. Η κατάργηση της απλής αναλογικής αποτελούσε προεκλογική δέσμευση του κ. Μητσοτάκη. Η κυβέρνηση προανατολίζεται σε ένα σύστημα ενισχυμένης αναλογικής, που θα δίνει ισχυρό bonus –έως και 50 έδρες– στο πρώτο κόμμα, κάτι που προκαλεί ήδη αντιδράσεις από το ΚΙΝΑΔ, που είναι εν δυνάμει σύμμαχος στον εκλογικό νόμο. Ο ίδιος, πάντως, ο πρωθυπουργός έχει ξεκαθαρίσει πως, «αν χρειαστεί», ο εκλογικός νόμος θα ψηφιστεί μόνο από τους 158, δηλαδή την κοινοβουλευτική ομάδα της Ν.Δ.

Καθημερινότητα: Η κυβέρνηση, πλην όλων των παραπάνω, καλείται εντός του 2020 να κερδίσει ένα στοίχημα που είναι από τα δυσκολότερα για κάθε κυβέρνηση: τη βελτίωση της καθημερι-

νότητας των πολιτών. Ηδη έχει προαναγγελθεί ότι θα έρθει προς ψήφιση το νομοσχέδιο για τις πορείες, ώστε «να σταματήσει η ομπρία των πολλών από τους λίγους». Παράλληλα, το 2020 θα έρθει νέο πλαίσιο για τη δημόσια υγεία, που θα προβλέπει τον εξορθολογισμό του συστήματος, την ενίσχυση της πρωτοβάθμιας φροντίδας, καλύτερες υπηρεσίες στον πολίτη αλλά και σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, με πιλοτικές εφαρμογές σε τρία νοσοκομεία.

Ως αυτόνομο κεφάλαιο αντιμετωπίζεται η **Παιδεία**, η αναβάθμιση της οποίας, η καλύτερη σύνδεση με την αγορά εργασίας και η αξιολόγηση των Ιδρυμάτων – βάσει των οποίων θα χρηματοδοτούνται – αποτελούν πάγιες θέσεις του πρωθυπουργού. Δεν είναι τυχαίο ότι στο σημερινό ταξίδι του στις ΗΠΑ τον ακολουθεί η αρμόδια υπουργός κ. Κεραμέως, με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ Ελλάδος και ΗΠΑ σε θέματα εκπαίδευσης, όπως η εκπόνηση κοινών προγραμμάτων σπουδών, η ανταλλαγή φοιτητών, ακαδημαϊκών και ερευνητών, η διεύρυνση του προγράμματος υποτροφιών Fulbright. Στο Μαξίμου είναι πεπεισμένοι ότι από το πώς θα εξελιχθούν οι παραπάνω 5+1 πυλώνες, θα μπουν οι βάσεις όχι μόνο της κυβερνητικής θητείας των επόμενων ετών, αλλά και της πορείας της ίδιας της χώρας τη δεκαετία που μόλις ξεκίνησε.

«Αλλού ο Αλέξης Τσίπρας κι αλλού ο ΣΥΡΙΖΑ»

Η στρατηγική για συντεταγμένη διεκδίκηση της εξουσίας και η ριζοσπαστική μερίδα της βάσης του κόμματος

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Η μετεξέλιξη του ΣΥΡΙΖΑ από το 2010 μέχρι σήμερα θα μπορούσε κάλλιστα να αποτυπωθεί σε δύο ανακρινώσεις για το ίδιο θέμα, με διαφορά εννέα ετών.

Τότε, με αφορμή τις επαφές της κυβέρνησης Παπανδρέου με το Ισραήλ για την έναρξη των συνομιλιών για τον EastMed, ο ΣΥΡΙΖΑ με ανακοίνωσή του εξέφραζε την αντίθεσή του, αναφέροντας, μεταξύ άλλων, πως «αν η κυβέρνηση Παπανδρέου αποβλέπει να εκμεταλλευθεί τις σημερινές κακές τουρκοϊσραηλινές σχέσεις, σχεδιάζει κοντόφθαλμα. Αν πάλι έχει αναλάβει τον ρόλο του ενδιάμεσου, προκειμένου να βγει το Ισραήλ από την απομόνωση, προσφέρει κακές υπηρεσίες στην ειρήνη στην περιοχή μας και στον κόσμο».

Την Πέμπτη το βράδυ ο σημερινός ΣΥΡΙΖΑ έβγαζε μία ανακοίνωση σε εκ διαμέτρου αντίθετη φιλοσοφία, που αποτυπώνει, θα έλεγε κανείς, την απόσταση που έχει καλυφθεί όλα αυτά τα χρόνια μεταξύ του μικρού ριζοσπαστικού ΣΥΡΙΖΑ του 2010 σε σχέση με τον ΣΥΡΙΖΑ του 32% του 2019.

Συγκεκριμένα, η αξιωματική αντιπολίτευση «καλωσόρισε» την υπογραφή της διακρατικής συμφωνίας Ελλάδας - Κύπρου - Ισραήλ, για τον Αγωγό EastMed, επιβεβαιώνοντας τη «στροφή» του Αλέξη Τσίπρα, όπως την είχε διατυπώ-

σει πριν από λίγο καιρό, όταν είχε δηλώσει πως με τα εθνικά θέματα δεν πρόκειται να κάνει «άσκοπη αντιπολίτευση». Ο ΣΥΡΙΖΑ με μία αναλυτική ανακοίνωση χαρακτήρισε τον αγωγό ένα «έργο που συνεισφέρει καθοριστικά στην αναβάθμιση της θέσης της Ελλάδας ως ενεργειακού κόμβου στην περιοχή». Σε δεύτερο επίπεδο η αξιω-

Ενδεικτική της μεταστροφής που έχει συντελεστεί είναι η στάση της Κουμουνδούρου στο θέμα του αγωγού EastMed το 2010 και σήμερα.

ματική αντιπολίτευση, στη λογική της υπεράσπισης του δικού της κυβερνητικού έργου, επιχειρήσει να αναδείξει τη συμβολή της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ στην υλοποίηση του έργου, αφήνοντας μάλιστα και μια αιχμή για την κυβέρνηση, που δείχνει πως θα μπορούσε και η ίδια να είχε προχωρήσει στις υπογραφές της περασμένων Πέμπτων.

Συγκεκριμένα, η αξιωματική αντιπολίτευση σημειώνει πως η συμφωνία σε τριμερές σχήμα «θα μπορούσε να είχε λάβει χώρα από

INTIME NEWS / ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΑΜΑΡΟΣ

Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης Αλέξης Τσίπρας (στιγμιότυπο από παλαιότερη ομιλία του στην κοινοβουλευτική ομάδα του) θέλει να επαναφέρει τον ΣΥΡΙΖΑ σε τροχιά εξουσίας. Τα τεκτονόμενα στη βάση του κόμματος, όμως, απομακρύνουν αυτό το σενάριο.

τον Φεβρουάριο του 2019, ωστόσο στόχος της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ ήταν η συμμετοχή της Ιταλίας στους υπογράφοντες».

Η ανακοίνωση, πάντως, του κόμματος, όπως προειπώθηκε, που περιείχε και προσεκτικές νουθεσίες προς την κυβέρνηση, αποτυπώνει τη στρόφη του κόμματος επί Αλέξη Τσίπρα. Τουλάχιστον στην κορυφή. Γιατί στη βάση ο μικρός και ριζοσπαστικός ΣΥΡΙΖΑ εξακολουθεί και να υπάρχει και να επιμένει, ασχέτως αν οι αντιδράσεις δεν

έχουν τη μορφή διαφοροποιήσεων επί πολιτικών θεμάτων αλλά διαδικαστικών. Στέλεχος που γνωρίζει πολύ καλά τα όσα λαμβάνουν χώρα στο παρασκήνιο της αξιωματικής αντιπολίτευσης σημειώνει στην «Κ» πως η εικόνα του ΣΥΡΙΖΑ το τελευταίο διάστημα συμπυκνώνεται στη φράση, «αλλού ο Τσίπρας και αλλού ο ΣΥΡΙΖΑ». Στην πράξη αυτό μεταφράζεται πως ενώ ο ίδιος ο τέως πρωθυπουργός αυτό που επιδιώκει είναι ένα κόμμα που θα διεκδικήσει συντεταγμένα την επιστροφή του

στην εξουσία, υπάρχει ένα κομμάτι που προτιμά την «ιδεολογική καθαρότητα» και τις ατέρμονες ιδεολογικές συζητήσεις. Είναι αυτό που περιέγραψε σχηματικά ο κ. Φλαμπουράρης ως «ναρκισσιστικές αντιπαραθέσεις» που ουσιαστικά βάζουν φρένο στην προοπτική επανόδου στην εξουσία.

Βεντέτα Πολάκη - Λιάκου

Είναι γεγονός πως στο εσωτερικό του ΣΥΡΙΖΑ με την προσθήκη πλέον πολλών στελεχών από

**Στις ΗΠΑ
έως τις 8/1**

Ο πρωθυπουργός μεταβαίνει σήμερα στις ΗΠΑ, όπου θα παραμείνει έως τις 8 Ιανουαρίου. Στο πρόγραμμα δεσπόζει η συνάντηση με τον πρόεδρο των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ, με τον στόχο του κ. Μητσοτάκη να είναι η ανάδειξη της Ελλάδας ως βασικού παράγοντα σταθερότητας στα Βαλκάνια και στην Αν. Μεσόγειο, αλλά και ως του πλέον αξιόπιστου συμμάχου των ΗΠΑ. Σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές, ο πρωθυπουργός είναι προετοιμασμένος και για προτάσεις στον τομέα των εξοπλισμών. Η Αθήνα συνομιλεί ανοικτά με το Παρίσι, με σκοπό την ολοκλήρωση της προμήθειας υπερσύγχρονων φρεγατών τύπου Belh@rra, της γαλλικής Naval. Ωστόσο, βασικό πρόβλημα παραμένει η απουσία ενδιάμεσης λύσης για τον γερασμένο ελληνικό στόλο φρεγατών, έως ότου παραδοθεί η πρώτη νέα φρεγάτα, το 2024-25. Πληροφορίες αναφέρουν ότι οι ΗΠΑ ενδεχομένως προτείνουν στην Ελλάδα την προμήθεια αμερικανικής κατασκευής φρεγατών (Lockheed Martin), με κίνητρο την παραχώρηση μιας ή δύο παλαιού τύπου Ticonderoga. Το επόμενο χρονικό διάστημα θα αποσυρθούν έξι φρεγάτες αυτού του τύπου από το αμερικανικό ναυτικό, ενώ αν δεν καρποφορήσει κάτι τέτοιο, στο υπουργείο Εθνικής Αμυνας εξετάζουν ξανά το σενάριο των αυστραλιανών ANZAC. Ο κ. Μητσοτάκης θα έχει σειρά συναντήσεων και με οικονομική διάσταση, ενώ σημαντικά μηνύματα αναμένεται να προκύψουν από τη συνάντηση με τη γενική διευθύντρια του ΔΝΤ, Κρισταλίνα Γκεοργκιέβα. Τον κ. Μητσοτάκη θα συνοδεύουν ο ΥΠΕΕ Ν. Δένδιας, ο ΥΕΘΑ Ν. Παναγιωτόπουλος, ο υπ. Ανάπτυξης Αδ. Γεωργιάδης, η υπ. Παιδείας Νίκη Κεραμέως, ο υπ. Εξωτερικών αρμόδιος για την οικονομική διπλωματία Κ. Φραγκογιάννης και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Στ. Πέτσας.

Εξαρση του αντισημιτισμού στις ΗΠΑ και στη Βρετανία

Πληθαίνουν οι επιθέσεις, ενώ οι δράστες δεν είναι πλέον αποκλειστικά ακροδεξιοί

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Μία σειρά από αντισημιτικές επιθέσεις στη Νέα Υόρκη έχει σκορπίσει τον τρόμο στις εβραϊκές κοινότητες του Μπρούκλιν και άλλων περιοχών. Η πιο πρόσφατη στο Μόνσεϊ, ένα προάστιο με πληθυσμό πλειοψηφικά υπερορθόδοξο, όπου ένας άνδρας με σπαθί τραυμάτισε πέντε ανθρώπους, έναν εξ αυτών σοβαρά, ήρθε να προστεθεί σε αντίστοιχη ενέργεια εις βάρος κόσερ παντοπαλείου στο Νιου Τζέρσεϊ με τρεις νεκρούς. Δύο είναι τα στοιχεία που υπογραμμίζουν οι Αμερικανοί αναλυτές.

Πρώτον, ότι οι δράστες δεν είναι πλέον αμιγώς λευκοί και ακροδεξιοί, ενίοτε έχουν εντελώς συγκεχυμένη ιδεολογία. Δεύτερον ότι η –αδιέξοδη και αναποτελεσματική– αντίδραση των Αρχών είναι οικουμενική: αυξημένα μέτρα ασφαλείας γύρω από δυνάμει στόχους. Ελάχιστα, αντίθετα, ενδιαφέρει η πρόληψη τέτοιων επιθέσεων, που κυμαίνεται από την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους στον δημόσιο λόγο ως την αποτροπή διασποράς θεωριών συνωμοσίας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Οι συναγωγές και τα εβραϊκά μουσεία ανά τον κόσμο εγκαθιστούν ανιχνευτές μετάλλων και αλεξίσφαιρες γυάλινες πόρτες και οι επισκέπτες υποχρεώνονται να

Υπερορθόδοξοι Εβραίοι συγκεντρωμένοι έξω από το σπίτι του ραββίνου Τσάιμ Ρότενμπεργκ (κέντρο), στο Μόνσεϊ της Νέας Υόρκης, στο οποίο ένας άνδρας εισέβαλε κρατώντας σπαθί και τραυμάτισε πέντε ανθρώπους.

Το κύμα της ρατσιστικής ρητορικής

Αριστερός πολιτικός έπεσε θύμα αντισημιτικής επίθεσης στη Βενετία, την παραμονή της Πρωτοχρονιάς, με αποτέλεσμα την παρέμβαση του δημάρχου της ιταλικής πόλης, Λουίτζι Μπρουνάρο, πως τέτοιου είδους συμπεριφορές δεν θα γίνουν ανεκτές στη χώρα. Οι δράστες κορόιδευσαν τον πολιτικό φωνάζοντάς του «Ντούτσε, Ντούτσε», σε μία αναφορά στον φασίστα Ιταλό ηγέτη Μπενίτο Μουσολίνι. Ο αντισημιτισμός γνωρίζει έξαρση σε ολόκληρη την Ευρώπη. Τον Δεκέμβριο εκατό εβραϊκοί τάφοι βεβηλώθηκαν με ναζιστικούς αγκυλωτούς σταυρούς στη Γαλλία, εξωθώντας τις Αρχές να προχωρήσουν στη δημιουργία ειδικής υπηρεσίας κατά των εγκλημάτων μίσους. Στην πόλη Χάλε της Γερμανίας σημειώθηκε επίθεση κατά της συναγωγής, ανήμερα το Γιου Κιπούρ, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν δύο άνθρωποι. Ωστόσο, ο αντισημιτισμός εντάσσεται από αναλυτές σε ένα συνολικό κύμα ρατσιστικής ρητορικής στην Ιταλία και αλλού. Δημοσκόπηση του περασμένου Νοεμβρίου απέδειξε πως περίπου οι μισοί Ιταλοί θεωρούν δικαιολογημένες τις ρατσιστικές επιθέσεις.

ρίεργο για τα δεδομένα του Ντόναλντ Τραμπ. Το 2017, κατά την επίθεση στο Σάρλοτσβιλ, είχε αποφυγή να χαρακτηρίσει αντισημιτική την ενέργεια.

Ενίσχυση της αντιπάθειας

Ακόμη και όταν ο ίδιος καυχείται για τη φιλοσυναισθητική του πολιτική (όπως η μεταφορά της πρεσβείας των ΗΠΑ στην Ιερουσαλήμ), στην πραγματικότητα με τη στάση του ενισχύει την αντιπάθεια κατά των Εβραίων, επιβεβαιώνοντας στα μάτια καχύποπτων μουσουλμάνων και άλλων την επιρροή του ισραηλινού λόμπι στην αμερικανική διπλωματία. Δεν είναι τυχαίο ότι ο αντισημιτισμός στις ΗΠΑ κατέγραψε στη διάρκεια της θητείας του ρεκόρ των τελευταίων 16 ετών. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία καταγράφεται σημαντική αύξηση του ανοιχτού και βίαιου αντισημιτισμού σε σχέση με το 2018. Στη Νέα Υόρκη τα εγκλήματα με στόχο Εβραίους

έχουν εκτοξευτεί το 2019 κατά 63% με 152 αναφορές εγκλημάτων το 2019 έναντι 93 το 2018.

Τέτοιου είδους ενέργειες δεν είναι αποκλειστικά αμερικανικό φαινόμενο. Πρόσφατα ένας τηλεφωνικός θάλαμος στο Λονδίνο βάφτηκε, ανήμερα τη Χάνουκα, με ένα αστέρι του Δαβίδ που τρέχει αίμα και την ημερομηνία 11η Σεπτεμβρίου («9/11»), υπονοώντας ότι οι επιθέσεις στους διδύμους πύργους της Νέας Υόρκης ήταν έργο Εβραίων, μία ιδιαίτερα διαδεδομένη θεωρία συνωμοσίας που θέλει όλους τους Εβραίους να απουσιάζουν τη συγκεκριμένη μέρα του 2001 από τους δύο ουρανοξύστες. Άλλοι δεν αποκλείουν, πάντως, το «9/11» να αναφέρεται στη διαβόητη «Νύκτα των Κρυστάλλων», την 9η Νοεμβρίου του 1938 στη ναζιστική Γερμανία, που σημαδεύτηκε από την καταστροφή των εβραϊκών περιουσιών και αποτελεί την επίσημη έναρξη των πογκρόμ του καθεστώτος κα-

τά των Εβραίων. Παράλληλα, το γεγονός ότι ο αντισημιτισμός εξακολουθεί να διατρέχει διακομματικά τον λόγο ακόμη και αριστερών κομμάτων στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ δείχνει μία επέκταση του αντισημιτισμού από την Ακροδεξιά σε όλο το ιδεολογικό φάσμα. Ο αντισημιτισμός του απερχόμενου ηγέτη των Εργατικών, Τζέρεμι Κόρμπιν και η αδυναμία του για αυτοκριτική και κάθαρση στο εσωτερικό του κόμματός του θεωρείται ένας από τους λόγους της πρόσφατης δεινής ήττας του στις εκλογές του Δεκεμβρίου.

Ενώ λοιπόν, στην Ακροδεξιά, υπάρχει εξιδανίκευση της βίας κατά των Εβραίων, στην Αριστερά ο αντισημιτισμός συνδέεται με την αντι-ιμπεριαλιστική και αντι-αποικιοκρατική κοσμοθεωρία και ενδύεται τον μανδύα της κριτικής στην πολιτική του Ισραήλ έναντι των Αράβων. Χαρακτηριστικό είναι πρόσφατο άρθρο του αριστερού περιοδικού Jacobin με τίτλο «ο αντισημιτισμός δεν είναι αντισημιτισμός», που καταγγέλλει την προσπάθεια περιορισμού της κριτικής στην ισραηλινή πολιτική με την επίκληση του αντισημιτισμού και αποδοκιμάζει το σχετικό νομοσχέδιο που εγκρίθηκε στη Γαλλία από την Εθνοσυνέλευση της χώρας και εξισώνει αντισημιτισμό και αντισημιτισμό. Έρευνα του Ιδρύματος Ασφαλείας των Κοινοτήτων, μιας ανθρωπιστικής οργάνωσης που έχει συσταθεί για να προστατεύει τους Βρετανούς Εβραίους, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο αντισημιτισμός έχει καταστεί αναπόσπαστο στοιχείο του εθνικού πολιτικού διαλόγου, σε βαθμό που δεν έχει προηγουμένο, θεωρώντας τον Κόρμπιν βασικό υπεύθυνο γι' αυτήν την εξέλιξη.

Προς σχηματισμό κυβέρνησης οδεύει η Ισπανία

Την Τρίτη η κρίσιμη ψηφοφορία

Μετά δύο εκλογικές αναμετρήσεις το 2019 και τέσσερις συνολικά την τελευταία τετραετία, η Ισπανία φαίνεται να απέχει πλέον ένα βήμα από τον σχηματισμό κυβέρνησης. Το κατά πόσον η κυβέρνηση μειοψηφίας Σοσιαλιστών και Podemos θα αποδειχθεί ικανή να κυβερνήσει ολόκληρη την τετραετία παραμένει αβέβαιο και σε κάθε περίπτωση θα αποτελέσει πρόκληση.

Την Πέμπτη, ο ηγέτης των Σοσιαλιστών (PSOE) Πέδρο Σάντσεθ και ο ηγέτης του Podemos Πάμπλο Ιγκλέσιας πρέπει να πληροφορηθούν αν ικανοποίησαν την απόφαση του μικρού καταλανικού αποσχιστικού κόμματος ERC να αποσχει κατά την ψηφοφορία για χορήγηση ψήφου εμπιστοσύνης στην ισπανική Βουλή. Πρόκειται για κρίσιμη απόφαση, που και μεν δεν θα δώσει απόλυτη πλειοψηφία στην κυβέρνηση συνεργασίας, αλλά θεωρητικά θα της επιτρέψει να κερδίσει τη σχετική πλειοψηφία την Τρίτη και να γίνει η πρώτη κυβέρνηση συνεργασίας στην πολιτική ιστορία της Ισπανίας μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας.

Η πρώτη ψηφοφορία για τη χορήγηση ψήφου εμπιστοσύνης στη νέα κυβέρνηση θα διεξαχθεί σήμερα. Οι Σοσιαλιστές απέσπασαν στις εκλογές του Νοεμβρίου 120 έδρες και το Podemos 35, επί συνόλου 350 εδρών που έχει η ισπανική Βουλή. Η αποχή των 13 βουλευτών του ERC και η υποστήριξη των έξι βουλευτών του βασκικού εθνικιστικού κόμματος PNV προς την κυβέρνηση μειοψηφίας θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην κατάκτηση της πολυπόθητης σχετικής πλειοψηφίας εδρών στην ψηφοφορία της Τρίτης. Το δεξιό Λαϊκό Κόμμα, το ακροδεξιό Vox και το κεντροδεξιό Ciudadanos διαθέτουν αθροιστικά 150 έδρες.

Τη Δευτέρα, Σοσιαλιστές

και Podemos είχαν ανακοινώσει την οικονομική πολιτική που θα εφαρμόσουν, εάν σχηματίσουν φυσικά κυβέρνηση. Τα βασικά μέτρα δείχνουν πως τα δύο κόμματα θα ακολουθήσουν φιλεργατική πολιτική, αντιστρέφοντας ορισμένες από τις μεταρρυθμίσεις που είχαν ψηφιστεί στο απόγειο της κρίσης, το 2012.

Προτείνουν, μεταξύ άλλων, την αύξηση του κατώτατου μισθού στο 60% του εθνικού μέσου όρου (δηλαδή, περίπου στα 1.200 ευρώ) και νέο ελάχιστο φορολογικό συντελεστή επιχειρήσεων στο 15%, αυξημένο στο 18% για τράπεζες και επιχειρήσεις κοινής ωφελείας στον κλάδο της ενέργειας. Η φορολόγηση των κεφαλαιακών κερδών άνω των 140.000 ευρώ θα αυξηθεί κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες, στο 27%, και ο φόρος

Τα δύο συνεργαζόμενα κόμματα, Σοσιαλιστές και Podemos, υποσχονται φιλεργατική πολιτική αυξάνοντας, μεταξύ άλλων, τον κατώτατο μισθό.

εισοδήματος θα αυξηθεί αντίστοιχα για εισόδημα άνω των 300.000 ευρώ. Στα εργασιακά, τα δύο κόμματα προτείνουν την κατεπείγουσα κατάργηση νόμου της δεξιάς κυβέρνησης Ραχόι, που επιτρέπει σε επιχειρήσεις να απολύουν υπαλλήλους τους που έχουν λάβει άδεια ασθενείας. Στο θέμα των συντάξεων προτείνεται η αποσύνδεση του ελαχίστου ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης από το προσδόκιμο ζωής και της αύξησης των συντάξεων από τον ρυθμό ανάπτυξης της ισπανικής οικονομίας.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΡΚΑΓΙΑΝΝΗΣ

Η κυβέρνηση μεταξύ των Σοσιαλιστών του Πέδρο Σάντσεθ (δεξιά) και του Podemos του Πάμπλο Ιγκλέσιας (αριστερά), που κατά πόσα πιθανότητα θα προκύψει την Τρίτη, θα είναι κυβέρνηση μειοψηφίας. Το κατά πόσον θα αποδειχθεί ικανή να εξαντλήσει ολόκληρη την τετραετία παραμένει αβέβαιο.

Ο Σαλβίνι λίγο μετά την αποχώρησή του από την κυβέρνηση, το περυσινό φθινόπωρο.

Ο Σαλβίνι προσπαθεί να αποφύγει την παραπομπή σε δίκη

ΡΩΜΗ. Ο Ιταλός ακροδεξιός ηγέτης της Λέγκας του Βορρά, Ματέο Σαλβίνι, σε μια προσπάθεια να αποφύγει την παραπομπή σε δίκη με την κατηγορία της απαγωγής, υπερασπίστηκε την απόφασή του να συλλάβει μετανάστες πάνω σε πλοίο της ακτοφυλακής τον περασμένο Ιούλιο, ισχυριζόμενος ότι η ενέργεια είχε την υποστήριξη ολόκληρης της κυβέρνησής του.

Ο Σαλβίνι ήταν υπουργός Εσωτερικών εκείνη την εποχή και είχε υποσχεθεί ότι θα περιόριζε τη

μαζική μετανάστευση από τη Λιβύη, δυσχεραίνοντας τη διέλευση πλοιαρίων με μετανάστες προς τα ιταλικά λιμάνια.

Τον Ιούλιο, δύο εβδομάδες πριν από την αποχώρησή της Λέγκας από τον κυβερνητικό συνασπισμό, ο Σαλβίνι αρνήθηκε να επιτρέψει την αποβίβαση 131 μεταναστών από λέμβο της ιταλικής ακτοφυλακής, αν δεν συμφωνούσαν άλλες ευρωπαϊκές χώρες να τους υποδεχθούν. Ειδική επιτροπή πρότεινε να πα-

ραπεμφθεί σε δίκη για το επεισόδιο και η κατηγορία σε βάρος του επισείει ποινή κάθειρξης έως και 15 ετών. Ωστόσο, με βάση την ιταλική νομοθεσία, πρώην υπουργοί δεν μπορούν να δικαστούν για ενέργειες που ανέλαβαν όσο κατείχαν κυβερνητικό αξίωμα, εκτός αν κοινοβουλευτική επιτροπή εγκρίνει έρευνα εις βάρος τους. Η 23μελής επιτροπή αναμένεται να πάρει απόφαση στις 20 Ιανουαρίου και ο συνήγορος του Σαλβίνι παρέδωσε χτες όλο το υλι-

κό για την υπεράσπισή του, συμπεριλαμβανομένων e-mails από το γραφείο του πρωθυπουργού Τζουζέπε Κόντε, τα οποία, σύμφωνα με τον πελάτη του, αποδεικνύουν ότι η κυβέρνηση στήριζε τις ενέργειές του.

«Η διαχείριση του μεταναστευτικού δεν ήταν καρπός της αυτόνομης βούλησής του υπουργείου Εσωτερικών, αλλά πρωτοβουλία της ιταλικής κυβέρνησης», έγραψε ο Σαλβίνι σε έγγραφο που βρίσκεται στη διάθεση του πρακτο-

ρίου Reuters, προσθέτοντας ότι ενήργησε με βάση το εθνικό συμφέρον. Η υπόθεση αποτελεί επανάλυση παρόμοιου περιστατικού στις αρχές του 2019, όταν εισαγγελείς θέλησαν να τον παραπέμψουν για την απόφασή του να κρατήσει 150 μετανάστες εν πλώ επί πέντε ημέρες, τον Αύγουστο του 2018. Τότε το Κοινοβούλιο είχε μπλοκάρει την προσπάθεια των εισαγγελέων, εμμένοντας ότι η απόφαση του Σαλβίνι δεν ήταν προσωπική, αλλά συλλογική κυβερνητική πολιτική.

Ενας αιώνας γεμάτος Ελλάδα

Δεκαετία του 1950

Κρίσιμη, παρότι παραμένει στην αφάνεια, η δεκαετία του 1950. Η χώρα καλείται να επουλώσει τις πληγές της προηγούμενης δεκαετίας, με πρωταγωνιστές αρχικά τον Αλέξανδρο Παπάγο και στη συνέχεια τον Κωνσταντίνο Καραμανλή.

Η Ελλάδα εντάσσεται στο ΝΑΤΟ και βιώνει κρίσιμες εξελίξεις: τον αγώνα της ΕΟΚΑ στην Κύπρο (1955-1959), τις Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου και τα δραματικά γεγονότα στην Κωνσταντινούπολη, τον Σεπτέμβριο του 1955.

Οι ελευθερίες δοκιμάζονται, όμως σε οικονομικό επίπεδο η χώρα βαδίζει σε πορεία ανάπτυξης, με σύμβολα τα δημόσια έργα, την αναγέννηση της ναυτιλίας και την Ολυμπιακή του Ωνάση.

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ο κάβουρας πάγουρος μετακινείται από το ένα άδειο κέλυφος στο άλλο, αναζητώντας κατοικία. Η κατανομή των κατοικιών του αναπαράγει την οικιστική ανισότητα που πλήττει και τις ανθρώπινες κοινωνίες.

Μπενου, αρχαίοι Δανοί και «πάγουροι»

Ανακαλύψεις που απασχόλησαν την επιστημονική και αρχαιολογική κοινότητα τη χρονιά που μας πέρασε

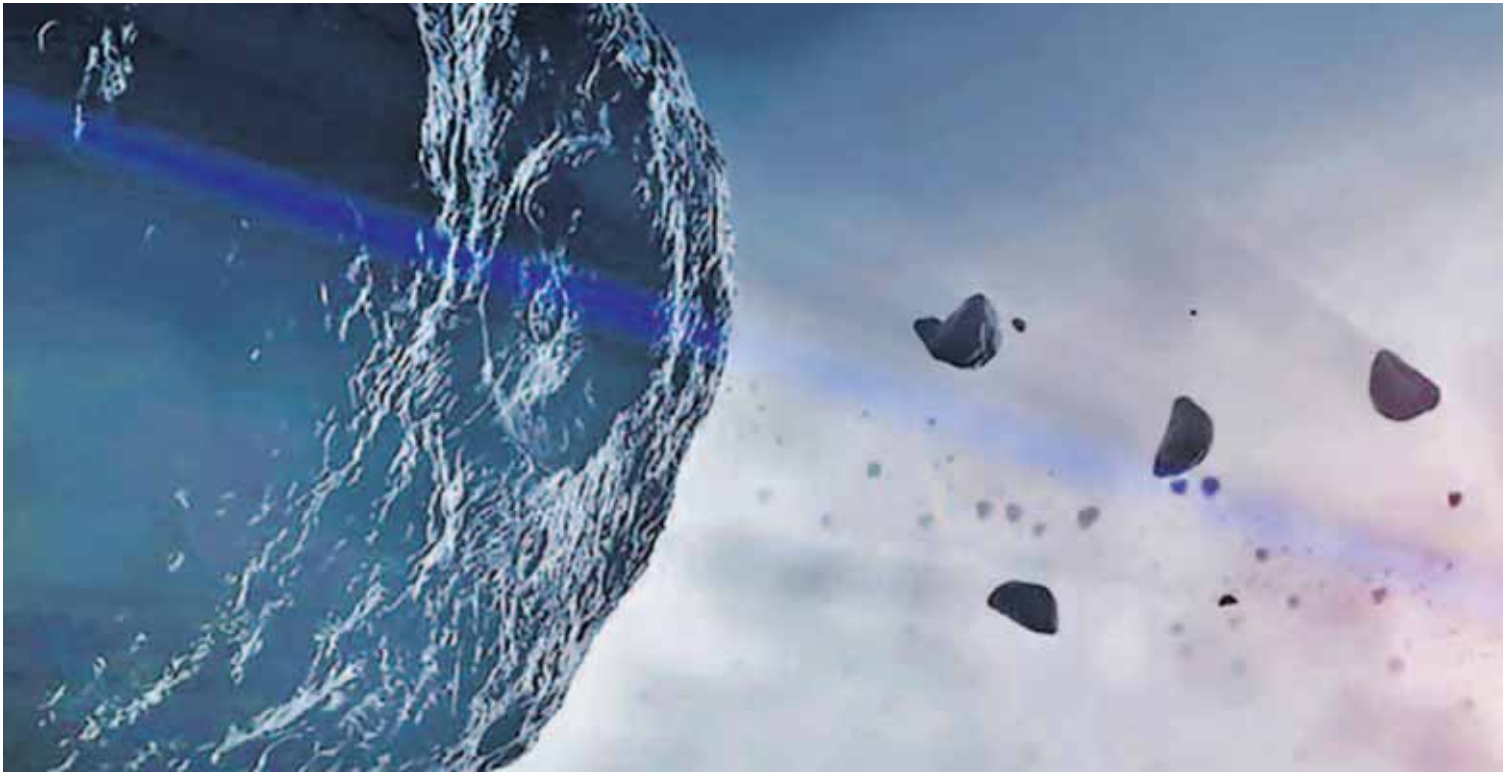
Σημαντικές και άλλες σε πρώτη ανάγνωση λιγότερο σημαντικές ανακαλύψεις από την επιστημονική κοινότητα ανοίγουν νέες λεωφόρους στην ανθρώπινη γνώση, θέτοντας βάσεις για την κατανόηση του παρελθόντος και εξερεύνηση του μέλλοντος.

Ο αρχαίος αστεροειδής

Ιδανικό σημείο προσεδάφισης εντόπισε η NASA σε αρχαίο αστεροειδή του ηλιακού μας συστήματος. Το διαστημόπλοιο Osiris-Rex εγκατέλειψε τη Γη το 2016 με στόχο τη μελέτη του αστεροειδούς Μπενου, που θεωρείται ένα από τα αρχαιότερα αστρικά σώματα του ηλιακού συστήματος, με ηλικία 4 δισεκατομμυρίων ετών. Η αποστολή του ρομποτικού διαστημόπλοιου αφορούσε τη συλλογή δείγματος από την επιφάνεια του Μπενου, το οποίο θα αναλυθεί στη Γη. «Τα πράγματα ήταν πολύ δύσκολα. Ελπίζαμε ότι θα εντοπίζαμε μία επίπεδη επιφάνεια στον Μπενου, αλλά το μόνο που είδαμε ήταν βράχια», λέει ο Ντάντε Λαουρέτα, επικεφαλής της επιστημονικής ομάδας. Στις αρχές του περασμένου μήνα, ύστερα από ένα χρόνο υπομονετικής χαρτογράφησης της επιφάνειας του Μπενου, η ομάδα της NASA ανακοίνωσε ότι επέλεξε κατάλληλο σημείο προσεδάφισης. Με κωδική ονομασία «Αηδώνι», η περιοχή προσεδάφισης του διαστημόπλοιου χαρακτηρίστηκε ιδανική, καθώς βρίσκεται κοντά στον βόρειο πόλο του αστεροειδούς και είναι προστατευμένη χάρη σε μικρό κρατήρα που την περιβάλλει. (Shannon Stirone)

Τσιχλα, ηλικίας 5.700 ετών

Όταν κυνηγοί - συλλέκτες, που ζούσαν στη σημερινή νότια Δανία, μασούσαν και έφτυναν τον φλοιό από τις λεύκες, για να παρασκευάσουν κολλώδη ουσία κατάλληλη για τη κατασκευή βελών, δεν θα μπορούσαν να φανταστούν ότι προσέφεραν το DNA τους στους ερευνητές του μέλλοντος. Οι αρχαίοι Δανοί χρησιμοποιούσαν την κολλώδη

Στην επιφάνεια του αστεροειδούς Μπενου πρόκειται να προσεδάφισθεί το διαστημόπλοιο «Osiris-Rex» της NASA.

ουσία για να στερεώσουν τις αιχμές των βελών τους και για την επιδιόρθωση πέτρινων εργαλείων. Όταν η κόλλα άρχιζε να ξεραίνεται, τη μασούσαν ξανά για να την ξαναχρησιμοποιήσουν. Τα αντισπιντικά έλαια που περιέχει ο φλοιός της λεύκας ίσως να χρησιμοποιούνταν και για την ανακούφιση του πονόδοντου, ενώ μπορεί τα παιδιά να μασούσαν την κόλλα, όπως κάνουν σήμερα τις

Δείγματα από την επιφάνεια αστεροειδούς ηλικίας 4 δισ. ετών θα καταφέρουν να αναλύσουν οι ειδικοί.

τσιχλες. Το αρχαίο DNA οδήγησε στην αποκωδικοποίηση γονιδιώματος γυναίκας, ενώ προσέφερε στοιχεία για τους κατοίκους της περιοχής, για την τροφή που κατανάλωναν, ακόμη και για τα βα-

κτήρια που «φιλοξενούσαν» στα δόντια τους. (Knnul Sheikh)

Αιγυπτιακός κεφαλόδεσμος

Πολλά αιγυπτιακά ιερογλυφικά απεικονίζουν τους συνδαιτυ-

μόνες επίσημων δειπνών. Στην κορυφή της κεφαλής πολλών από τους καλεσμένους βρίσκονται παράξενοι λευκοί κώνοι. Οι αρχαιολόγοι αναρωτιούνται εδώ και δεκαετίες για τη χρησιμότητα των

Αυτή τη μορφή είχε το κορίτσι της παλαιολιθικής εποχής στη Δανία, σύμφωνα με την αποκωδικοποίηση του DNA (πάνω), ενώ η αρχαιολογική σκαπάνη έδωσε στοιχεία για τη χρήση κωνικών κεφαλόδεσμων από τους αρχαίους Αιγυπτίους (αριστερά).

κεφαλόδεσμων και για το εάν τα καλύμματα αυτά φοριούνταν από τους Αιγύπτιους ή αποτελούσαν εικαστικές απεικονίσεις, όπως τα φωτοστέφανα στη χριστιανική αγιογραφία. Ομάδα αρχαιο-

λόγων ανέσκαψε πρόσφατα δύο δείγματα τέτοιων κώνων στην πόλη Αμάρνα της Αιγύπτου. Οι κώνοι ήταν κατασκευασμένοι από κερι και χρονολογήθηκαν μεταξύ 1.347 και 1.332 π.Χ., κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Φαραώ Ακενατόν, συζύγου της βασίλισσας Νεφερτίτης. Το εύρημα αποδεικνύει ότι οι κώνοι ήταν χρηστικά αντικείμενα και χρησιμοποιούνταν και ως κεφαλόδεσμοι στην ταφή σορών. Η χημικός του Πανεπιστημίου Ράτγκερς, Κορίνα Ρόουγκ, απέδειξε ότι οι κωνικοί κεφαλόδεσμοι ήταν πραγματικά αντικείμενα. Αρχαιολόγοι εντόπισαν τους πρώτους τέτοιους κώνους το 2010, κατά τη διάρκεια ανασκαφής τάφου. Ο δεύτερος ήλθε στο φως το 2015 σε σκελετό συλημένου ταφικού μνημείου. Και οι δύο τάφοι ανήκαν σε απλούς πολίτες και όχι σε μέλη της αιγυπτιακής ελίτ. «Εικάζουμε ότι βοηθούσαν κατά κάποιον τρόπο στη μετάβαση του νεκρού στη μεταθανάτια ζωή και στην αναγέννησή του, αν και αυτή δεν ήταν η αποκλειστική τους χρήση», λέει η Άννα Στίβενς του Πανεπιστημίου Μονάς της Αυστραλίας. (Nicholas St. Fleur)

Ανισότητες στα καβούρια

Ο κάβουρας «πάγουρος» (ή στρουμπάρι) έχει ανάγκη από ολόενα και μεγαλύτερη κατοικία, καθώς αναπτύσσεται. Αδυνατεί, όμως, να δημιουργήσει το κατάλληλο κέλυφος από μόνος του. Βρίσκεται, λοιπόν, σε διαρκή αναζήτηση για εγκαταλελειμμένα κελύφη από σαλιγκάρια της θάλασσας. Επιστημονική μελέτη, που δημοσιεύθηκε πριν από λίγες ημέρες, διαπίστωσε ότι η κατανομή των κελυφών σε πληθυσμούς από καβούρια-πάγουρους είναι παραπλήσια με εκείνη του πλούτου μεταξύ ανθρώπων. Οι πάγουροι γίνονται έτσι τα πρώτα ζώα που βιώνουν ανισότητα στην «αγορά στέγης», με λίγα καβούρια να εξασφαλίζουν τα μεγαλύτερα –και πιο επιθυμητά– κελύφη. (Elizabeth Preston)

THE NEW YORK TIMES

Τα οφέλη της απεξάρτησης από το κινητό τηλέφωνο

Η «δοκιμασία» για να απαλλαγεί ο εγκέφαλος από τις επιβλαβείς συνήθειες που έχει υιοθετήσει και να επιλέξει άλλες

Του **KEVIN ROOSE**
THE NEW YORK TIMES

Είμαι εξαρτημένος από το κινητό μου και αν πιστέψουμε τις στατιστικές, το ίδιο συμβαίνει και σε εσάς. Αποφεύγω να χρησιμοποιώ τον όρο «εθισμός» γιατί μου φαίνεται υπερβολικά αποστειωμένος και κλινικός για να περιγράψει τι συμβαίνει στον εγκέφαλό μας την εποχή των κινητών.

Αντίθετα με το οινόπνευμα και τα οπιοειδή, τα τηλέφωνα δεν είναι εξαρτησιογόνες ουσίες. Δεν αποκλείεται μελλοντικά να αποκτήσουμε το κατάλληλο βιολογικό υλικό το οποίο θα μας επιτρέψει να συμβιώνουμε αρμονικά με τους υπερπολογιστές που θα ικανοποιούν κάθε μας ανάγκη και θα μας παρέχουν πληθώρα ερεθισμάτων. Όμως για τους περισσότερους, αυτό δεν έχει ακόμα συμβεί.

Ανέκαθεν, χρησιμοποιούσα υπερβολικά το κινητό μου, αλλά πέρυσι εμφάνισα συμπτώματα:

αδυναμία να διαβάσω βιβλία, να παρακολουθήσω ολόκληρες ταινίες ή να συζητήσω χωρίς περισπασμούς. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με θύμωναν και με γέμιζαν άγχος. Εφάρμοσα διάφορα κόλπα για να απελευθερωθώ από την εξάρτησή μου αλλά πάντα ξανάπεφτα στη χρήση. Έτσι αποφάσισα και επικοινωνήσα με την Κάρολιν Πράις, δημοσιογράφο και συγγραφέα του βιβλίου «Πώς να χωρίσετε με το κινητό σας» και ευτυχώς δέχθηκε να με βοηθήσει.

Καθώς καλύπτω δημοσιογραφικά τα θέματα τεχνολογίας ήταν προφανές ότι η απεξάρτησή μου δεν θα μπορούσε να είναι ολοκληρωτική. Το πρόγραμμα της Κάρολιν, άλλωστε, επικεντρώνεται στα βασικά αίτια της εξάρτησης από το κινητό. Βασικός στόχος του είναι να ξεκολλήσει ο εγκέφαλος από τις επιβλαβείς συνήθειες που έχει υιοθετήσει και να επιλέξει άλλες.

Πρώτα από όλα, η Κάρολιν μου επέβαλε να δημιουργήσω ένα von-

τό φρένο, έτσι ώστε να αναγκάζομαι να σκέφτομαι προτού αρπάξω το κινητό. Έτσι αντιλήφθηκα πόσο πολύ γεμίζω τον χρόνο μου με το κινητό. Αν ήθελα να αποκαταστήσω τον εγκέφαλό μου έπρεπε να εξασκηθώ στο να μην κάνω απολύτως

«Καθάρισα τις περιττές εφαρμογές, ενώ χωρίς διαταγμό έσβησα το Facebook και το Twitter. Έπειτα από πάρα πολύ καιρό, αρχίζω να νιώθω και πάλι άνθρωπος».

τίποτα. Εμαθα να βάζω το τηλέφωνο στην τσέπη και να παρατηρώ τα κτίρια και τους ανθρώπους που βρίσκονταν μπροστά μου.

Στη συνέχεια καθάρισα το κινητό μου από τις περιττές εφαρμογές και άφησα εκείνες που μου

Η βιομηχανία της κινητής τηλεφωνίας μάς έπεισε ότι ένα μικρό παραλληλόγραμμο από ατσάλι και γυαλί είναι ο ιδανικός αγωγός για τις εμπειρίες μας.

δημιουργούν χαρά και συμβάλλουν στη διατήρηση υγιεινών συνθηκών. Χωρίς διαταγμό έσβησα το Facebook και το Twitter. Εμαθα, επίσης, τη νύχτα να κλειδώνω το κινητό σε ένα μίνι χρηματοκιβώτιο που αγόρασα για αυτόν το σκοπό. Αυτό περιορίσε δραστικά τη χρήση του κινητού κατά τη διάρκεια της νύχτας, ενώ άρχισα να ασχολούμαι με άλλες δραστηριότητες που μπορούσαν να υποκαταστήσουν την εξάρτησή μου.

Το «διαζύγιο»

Η μεγαλύτερη δοκιμασία ήταν το «πειραματικό διαζύγιο» από το κινητό, μία 48ωρη περίοδος κατά την οποία απαγορευόταν η χρήση οποιασδήποτε ψηφιακής συσκευής. Παρότι αρχικά φοβόμουν το πείραμα, όταν ήρθε η στιγμή όλα πήγαν τέλεια. Επί δύο ημέρες διάβαζα βιβλία, έλυνα σταυρόλεξα, άναψα το τζάκι και απόλαυσα τον έναστρο ουρανό. Φυσικά ήρθαν και κάποιες στιγμές που ένιωθα θυμό, κατά του

εαυτού μου, επειδή επί τόσα χρόνια στερήθηκα αυτήν την αναζωογονητική ανία, επειδή οι μηχανικοί της Σίλικον Βάλεϊ εκμεταλλεύονται τις γνωσιακές μας αδυναμίες και κυρίως επειδή η βιομηχανία της κινητής τηλεφωνίας μας έπεισε ότι ένα μικρό παραλληλόγραμμο από ατσάλι και γυαλί είναι ο ιδανικός αγωγός για τις εμπειρίες μας. Σήμερα, που ο χρόνος που περνώ παρέα με το κινητό έχει μειωθεί δραστικά και που έχω συναισθηματικά αποστασιοποιηθεί από αυτό, άρχισα και πάλι να το εκτιμώ.

Κάτι σημαντικό έχει αλλάξει στον εγκέφαλό μου. Σήμερα με συναρπάζει και πάλι ο φυσικός κόσμος, που έχει χώρο για σκέψη αλλά και τεμπελιά. Κοιτάω τους ανθρώπους στα μάτια και τους παρακολουθώ όταν μου μιλούν. Σίγουρα δεν πρόκειται για πλήρη αποθεραπεία και πρέπει να βρίσκομαι σε διαρκή επαγρύπνηση. Όμως, έπειτα από πάρα πολύ καιρό, αρχίζω να νιώθω και πάλι άνθρωπος.

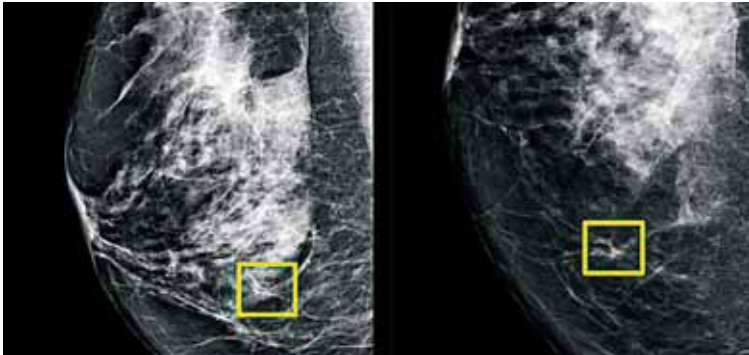
Η τεχνητή νοημοσύνη όπλο στη διάγνωση καρκίνου του μαστού

Η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να βοηθήσει σημαντικά τους ιατρούς στον εντοπισμό καρκίνου του μαστού, σύμφωνα με μελέτη ειδικών της Google αλλά και βρετανικών και αμερικανικών ερευνητικών κέντρων, η οποία δημοσιεύθηκε στο επιστημονικό περιοδικό Nature.

Το νέο σύστημα ανάνγνωψς μαστογραφιών από «εκπαιδευμένους» ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ένα από τα ιατρικά προγράμματα της Google, βρίσκειται ακόμη σε ερευνητικό στάδιο και δεν έχει ευρεία κλινική εφαρμογή. Ωστόσο, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές μπορούν να εκπαιδευτούν να αναγνωρίζουν πρότυπα και να αποκωδικοποιούν εικόνες. Ο τεχνολογικός κολοσσός ανακοίνωσε, επίσης, ότι έχει δημιουργήσει αλγορίθμους που εντοπίζουν καρκινικούς όγκους στους πνεύμονες μελετώντας αξονικές τομογραφίες, διαγιγνώσκουν οφθαλμιατρικές παθήσεις σε πάσχοντες από

Όταν το νέο σύστημα δοκιμάστηκε σε μαστογραφίες όπου η διάγνωση ήταν ήδη γνωστή, τα κατάφερε καλύτερα από τους ακτινοδιαγνώστες.

διαβήτη και ανιχνεύουν καρκινικά κύτταρα σε πλακίδια μικροσκοπίου. Διαπιστώθηκε πως όταν το νέο σύστημα τεχνητής νοημοσύνης δοκιμάστηκε σε μαστογραφίες όπου η διάγνωση ήταν ήδη γνωστή, τα κατάφερε καλύτερα από τους ακτινοδιαγνώστες. Στις ΗΠΑ, το ηλεκτρονικό σύστημα περιόρισε τις ψευδείς αρνητικές διαγνώσεις –περιπτώσεις, δηλαδή, όπου η μαστογραφία θεωρείται φυσιολογική και οι ειδικοί αδυνατούν να εντοπίσουν τον υπάρχοντα καρκίνο– κατά 9,4%.

Στο κίτρινο πλαίσιο εικονίζεται ο καρκίνος του μαστού που εντόπισε η τεχνητή νοημοσύνη. Εξ ακτινοδιαγνώστες δεν τα είχαν καταφέρει.

Ταυτόχρονα, μείωσαν κατά 5,7% τις ψευδείς θετικές διαγνώσεις –περιπτώσεις όπου μια τομογραφία θεωρείται μη φυσιολογική, παρότι στην πραγματικότητα δεν υπάρχουν καρκινικές αλλοιώσεις. Στη Βρετανία, τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 2,7% και 1,2%. Στις ΗΠΑ, κάθε χρόνο πραγματοποιούνται 33 εκατ. δια-

γνωστικές μαστογραφίες. Η εξέταση «χάνει» περίπου το 20% των καρκίνων σε μαστούς, σύμφωνα με την Αμερικανική Αντικαρκινική Εταιρεία, ενώ και οι ψευδείς θετικές διαγνώσεις αφθονούν, με αποτέλεσμα χιλιάδες γυναίκες να υποβάλλονται αδικώς σε περαιτέρω εξετάσεις ή ακόμα και σε βιοψίες.

Προκειμένου να «εκπαιδευθούν» το σύστημα, οι ερευνητές χρησιμοποίησαν μαστογραφίες από 75.000 Βρετανίδες και 15.000 Αμερικανίδες, των οποίων η διάγνωση ήταν ήδη γνωστή. Στη συνέχεια, αξιολόγησαν τη διαγνωστική ακρίβεια του συστήματος σε μαστογραφίες άλλων 25.000 γυναικών από τη Βρετανία και 3.000 από τις ΗΠΑ. Επίσης, συνέκριναν τις διαγνώσεις των υπολογιστών με εκείνες των ακτινοδιαγνώστών. Διαπιστώθηκε, λοιπόν, ότι η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης ήταν πολύ πιο αξιόπιστη και η ακρίβεια μεγαλύτερη από αυτήν που επιτύχαναν οι ακτινοδιαγνώστες. Αλλωστε, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, σε αντίθεση με τους ανθρώπους, δεν κουράζονται ούτε αποσιπάτι η προσοχή τους στο τέλος μιας μακράς ημέρας ανάνγνωψς μαστογραφιών.

Όπως τονίζει η δρ Κόνστανς Λέιμαν, επικεφαλής του τμήματος απει-

κονίσεων μαστού στο Γενικό Νοσοκομείο της Μασαχουσέτης, όπου διαμορφώνονται συστήματα τεχνητής νοημοσύνης που θα μπορούν να διαβάζουν μαστογραφίες, οι διαπιστώσεις της μελέτης είναι σημαντικές, αλλά υπάρχουν ορισμένες ανησυχίες, λ.χ. ότι το δείγμα των γυναικών που εξετάστηκαν δεν ήταν αντιπροσωπευτικό του γενικού πληθυσμού. Το επόμενο βήμα είναι η εφαρμογή του νέου εργαλείου στην καθημερινή εργασία των ακτινοδιαγνώστών. Πολλές ηλεκτρονικές μέθοδοι επιτυγχάνουν στις αρχικές δοκιμασίες, αλλά δεν καταφέρνουν να αναπαράγουν τα θετικά αποτελέσματα υπό φυσιολογικές συνθήκες. «Οφείλουμε να είμαστε πολύ προσεκτικοί στο πώς θα προχωρήσουμε», επισημαίνει η δρ Λέιμαν. «Πρέπει να σιγουρευτούμε ότι η νέα μέθοδος βοηθάει πραγματικά τους ασθενείς».

THE NEW YORK TIMES

Το Διαδίκτυο σήμανε το τέλος της λήθης

«**Έχουμε** ξεχάσει τη λήθη», είναι ο τίτλος ενδιαφέρουσας ανάλυσης της γερμανικής εφημερίδας Zeit για τις τάσεις της δεκαετίας που μας πέρασε. Ειδικότερα, αναφέρεται στον τρόπο που ο καταγισμός προσωπικών εικόνων στο Διαδίκτυο καθορίζει τη συμπεριφορά των νέων και τους εμποδίζει να ξεκινήσουν ως άγραφο πίνακα την ενήλικη ζωή τους. Η επιστήμων, ειδική στη θεωρία των ΜΜΕ, Κέιτ Αίχορν, έγραψε ένα ολόκληρο βιβλίο για το θέμα, με τίτλο «Το τέλος της λήθης». Η γερμανική εβδομαδιαία επιθεώρηση σημειώνει ότι από την έναρξη της υπηρεσίας Google Photos, την άνοιξη του 2015, 200 εκατ. άνθρωποι «ανέβασαν» συνολικά 13,7 petabytes εικόνων. Σύμφωνα με υπολογισμούς, για κάθε παιδί που πάει σχολείο υπάρχουν αυτή τη στιγμή περί τις 1.000 φωτογραφίες του στο Διαδίκτυο. Η ύπαρξη αυτών των εικόνων επιπρεάζει μελλοντικά τον τρόπο που θυμάται κανείς τον εαυτό του, καθιστώντας αδύνατη τη λήθη. Ο Φρίντριχ Νίτσε εξήρε τη λήθη ως tabula rasa της συνείδησης, ώστε να ελευθερωθεί χώρος για νέα στοιχεία. Πρόκειται για μια διαδικασία που διασφαλίζει την ψυχική ισορροπία και ηρεμία. Χωρίς τη λήθη, έλεγε ο Νίτσε, δεν υπάρχει ευτυχία, ελπίδα, περηφάνια. Χωρίς λήθη δεν υπάρχει παρόν, σύμφωνα με τη θεωρία του. Οι σύγχρονοι νευροεπιστήμονες τον δικαιώνουν. Ο εγκέφαλος ξεκνάει εσκεμμένα. Το είχε πει και ο Ζίγκμουντ Φρόιντ, ο οποίος αρεσκόταν στο να ερευνά το Εγώ. Περισσότερο από έναν αιώνα νωρίτερα, είχε περιγράψει τον τρόπο που «ξαναγράφουν» οι άνθρωποι την παιδική ηλικία. Σε συνομιλίες με τους ασθενείς του και ίσως και με τον ίδιο του τον εαυτό, διαπίστωσε ότι παραδοσιακά, όταν θυμόμαστε σκηνές από την παιδική μας ηλικία, είναι σαν να παρατηρούμε τον εαυτό μας απέξω. Είναι σαν να μας θυμόμαστε από μια προοπτική την οποία είναι αδύνατο να έχουμε πράγματι ζήσει ως τέτοια. Είναι περισσότερο μια εικόνα την οποία δημιουργούμε μόνοι μας. Αυτή η διαδικασία, όμως, είναι που παραμποδίζεται τελικά από την πληθώρα φωτογραφιών και στοιχείων με την οποία μεγαλώνουν οι σημερινοί άνθρωποι.

Από πολύ μικρή ηλικία, κάθε παιδί έχει εκατοντάδες φωτογραφίες του στον διαδικτυακό χώρο.

Κρυολόγημα;

Όσοι υποφέρετε, ξέρετε.

Μια από τις πιο συχνές εποχιακές μεταδιδόμενες λοιμώξεις του αναπνευστικού συστήματος, με ήπια συμπτώματα τις περισσότερες φορές.

Περισσότερο συχνό στα παιδιά, ιδιαίτερα σε εκείνα που πηγαίνουν σχολείο.

Αιτία; Μετάδοση των παθογόνων ιών από πάσχοντα άτομα, κυρίως μέσω της εισπνοής ή μέσω των χεριών.

Τρόποι θεραπείας; Παραμονή στο σπίτι, όχι κάπνισμα και αλκοόλ, σούπες, ζεστά ροφήματα, πολύ νερό και ξεκούραση!

Τα συμπτώματα συνήθως διαρκούν 7 με 10 μέρες. Αν τα συμπτώματα επιμένουν πέραν του φυσιολογικού, απευθυνθείτε στο γιατρό ή στο φαρμακοποιό σας.

Είναι η υγεία σου. Δεν είναι παιχνίδι!

Κίνδυνος αποβολής του εμβρύου λόγω ψηλής πίεσης

Οι γυναίκες με υψηλή αρτηριακή πίεση είτε πριν από την εγκυμοσύνη είτε στην αρχή της κύησης, αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο αποβολής του εμβρύου, ακόμη κι αν δεν υπάρχει διάγνωση υπέρτασης, σύμφωνα με επιστημονική έρευνα. Είναι η πρώτη φορά που μια μελέτη συσχετίζει την υψηλή πίεση προ της εγκυμοσύνης με τον κίνδυνο αποβολής στις υγιείς γυναίκες που δεν έχουν ούτε υπέρταση ούτε καρδιοπάθεια. Οι ερευνητές, με επικεφαλής την επιδημιολόγο δρ Κάρι Νόουμπλς του Εθνικού Ινστιτούτου για την Υγεία του Παιδιού στο Μέριλαντ, που έκαναν τη σχετική δημοσίευση στο περιοδικό «Hypertension» (Υπέρταση) της Αμερικανικής Καρδιολογικής Εταιρείας, ανέλυσαν στοιχεία από 1.228 γυναίκες με μέση ηλικία 29 ετών, που είχαν ήδη κάνει μια ή δύο αποβολές και προσπαθούσαν να μείνουν ξανά έγκυοι. Η πίεση των γυναικών μετρήθηκε τόσο πριν από την εγκυμοσύνη όσο και στην αρχή της.

Όσον αφορά τη μέση πίεση πριν από την εγκυμοσύνη, η συστολική ήταν 112 (mm Hg) και η διαστολική 72,5 (δηλαδή 11,2 η υψηλή και 7,2 η χαμηλή). Από τις 800 γυναίκες που έμειναν έγκυοι σε ένα εξάμηνο από την έναρξη της μελέτης, μία στις τέσσερις (24%) απέβαλε. Για κάθε αύξηση κατά 10 μονάδες στη διαστολική πίεση (το χαμηλότερο νοούμερο),

Οι γυναίκες που γεννούν παιδιά με ανωμαλίες στην καρδιά εκ γενετής, έχουν αυξημένη πιθανότητα να εμφανίσουν και οι ίδιες καρδιοπάθεια, σύμφωνα με καναδική έρευνα.

υπήρχε αύξηση κατά 18% του κινδύνου αποβολής. Για κάθε αύξηση κατά δέκα μονάδες της μέσης αρτηριακής πίεσης (του μέσου όρου της διαστολικής και της συστο-

Ακόμη κι αν δεν υπάρχει διάγνωση υπέρτασης, σύμφωνα με αμερικανική έρευνα.

λικής) υπήρχε κατά 17% υψηλότερος κίνδυνος αποβολής.

«Η αυξημένη πίεση του αίματος μεταξύ των νέων ενηλίκων σχετίζεται με αυξημένο κίνδυνο για καρδιοπάθεια αργότερα στη ζωή και η νέα μελέτη δείχνει ότι μπορεί επίσης να έχει επιπτώσεις στην αναπαραγωγική υγεία», δήλωσε η Νόουμπλς.

Σε μια άλλη εξέλιξη αποδείχθηκε ότι τα εκ γενετής καρδιολογικά προβλήματα του μωρού μπορεί να «προβλέπουν» κατοπινά προβλήματα στην καρδιά της μητέρας. Οι γυναίκες που γεννούν παιδιά με ανωμαλίες στην καρδιά εκ γενετής, έχουν αυξημένη πιθανότητα να εμφανίσουν και οι ίδιες καρδιοπάθεια, σύμφωνα με μια νέα καναδική επιστημονική έρευνα. Η μελέτη, η μεγαλύτερη του είδους της μέχρι σήμερα, καθώς έγινε σε περισσότερες από ένα εκατ. γυναίκες, είναι η πρώτη που δείχνει ότι τα καρδιολογικά προβλήματα του νεογέννητου μπορεί να αποτελούν προγνωστικό δείκτη για τα κατοπινά καρδιολογικά προβλήματα της μητέρας, μεταξύ άλλων εμφράγματος και καρδιακής ανεπάρκειας, ακόμη και αρκετά χρόνια μετά τη γέννα.

Οι νυχτερινοί τύποι κινδυνεύουν με πρόωρο θάνατο

Οι άνθρωποι που μένουν ξύπνιοι έως αργά τη νύχτα και δυσκολεύονται να σπκωθούν από το κρεβάτι την επόμενη μέρα, αντιμετώπιζουν αυξημένο κίνδυνο πρόωρου θανάτου, σε σχέση με όσους πέφτουν νωρίς για ύπνο και ξυπνούν επίσης νωρίς, σύμφωνα με μια νέα αμερικανοβρετανική επιστημονική έρευνα. Προηγούμενες μελέτες είχαν δείξει ότι οι νυχτερινοί τύποι έχουν περισσότερες μεταβολικές διαταραχές και καρδιαγγειακές νόσους. Η νέα μελέτη είναι η πρώτη που δείχνει ότι οι νυχτερινοί τύποι κινδυνεύουν με πρόωρο θάνατο περισσότερο από ό,τι οι πρωινοί τύποι. Οι πρώτοι πάσχουν από περισσότερες ασθένειες (διαβήτη, νευρολογικές κ.ά.), καθώς και διαταραχές ψυχικής υγείας, σε σχέση με τους δεύτερους. Οι ερευνητές της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Νορθγουέστερν του Σικάγο και του Πανεπιστημίου του Σάρεϊ, με επικεφαλής τους καθηγητές νευρολογίας Κρίστεν Κνούτσον και βιολογίας Μάλκολμ φον Σαντζ αντιστοιχώς, που έκαναν τη σχετική δημοσίευση στο Chronobiology International, μελέτησαν στοιχεία για σχεδόν 434.000 ανθρώπους ηλικίας 38 έως 73 ετών, οι οποίοι είχαν ερωτηθεί κατά πόσον είναι πρωινοί ή νυχτερινοί τύποι.

Στη συνέχεια, μελετήθηκε για όλους το ιατρικό ιστορικό τους σε βάθος εξαιτίας. Διαπιστώθηκε ότι κατά μέσον όρο οι νυχτερινοί τύποι έχουν 10% μεγαλύτερη πιθανότητα πρόωρου θανάτου από διάφορες αιτίες.

«Μπορεί οι νυχτερινοί τύποι να έχουν ένα εσωτερικό βιολογικό ρολόι που δεν ταιριάζει με το εξωτερικό περιβάλλον τους. Μπορεί να είναι το ψυχολογικό στρες, το ότι τρώνε σε λάθος ώρα για το σώμα τους, ότι δεν ασκούνται αρκετά, ότι δεν κοιμούνται αρκετά, ότι κάνουν μεγαλύτερη χρήση αλκοόλ ή ναρκωτικών. Υπάρχει μια ολόκληρη γκάμα ανθυγιεινών συμπεριφορών που σχετίζονται με το ότι μένουν ξύπνιοι μέχρι αργά», δήλωσε η Κνούτσον.

Οι συνήθειές μας σε σχέση με τον ύπνο συνδέονται και με την υγεία μας.

Ο «εκτελεστής» Μέσι και οι δύο μεγάλοι της Μαδρίτης

Η ανασκόπηση της La Liga για το 2019

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΚΗ**

Στην Κύπρο οι περισσότεροι ποδοσφαιρόφιλοι παρακολουθούν με... αφοσίωση το πρωτάθλημα της Premier League. Πιστεύουν ότι η Αγγλία σε συλλογικό επίπεδο, έχει το καλύτερο πρωτάθλημα στον κόσμο. Ωστόσο, υπάρχουν και αρκετοί συμπατριώτες μας που έχουν σε πολύ μεγάλη εκτίμηση και τη La Liga, το Ισπανικό πρωτάθλημα.

Στη La Liga θα δεις την αποθέωση της τεχνικής αλλά χωρίς αυτό να σημαίνει ότι χάνεται το στοιχείο της δύναμης. Κάθε άλλο... Μειονέκτημα του Ισπανικού πρωταθλήματος είναι ότι σχεδόν κάθε χρόνο οι μεγάλοι πρωταγωνιστές στη «μάχη» του τίτλου είναι οι αιώνιοι αντίπαλοι Μπαρτσελόνα και Ρεάλ Μαδρίτης. Πάλι καλά που στα τελευταία χρόνια μπήκε σαν «σφήνα» η Ατλέτικο Μαδρίτης.

Χωρίς τις μεγάλες εκπλήξεις

Στη μεγάλη κατηγορία της Ισπανίας το παιχνίδι εκφραζόταν, εκφράζεται με έναν διαφορετικό τρόπο, από ότι στο «μεγάλο νησί». Κάπως έτσι κύλησε και το 2019. Σε αυτό το «τεχνικό» πρωτάθλημα μπορεί να απουσιάζουν οι μεγάλες εκπλήξεις, μα η μπάλα που παίζεται στη La Liga έχει τους δικούς της λάτρεις. Θα ήταν πολύ μεγάλη παράλειψή μας αν στην εισαγωγή μας δεν κάναμε ιδιαίτερη αναφορά στον Λιονέλ Μέσι. Ο Αργεντινός άσος είναι για πολλούς ο καλύτερος παίκτης στον κόσμο και συνεχίζει να μεγαλώνει τον «θρύλο» του με ασύλληπτα ρεκόρ, τίτλους και διακρίσεις.

Πρώτη αλλά δεν πείθει

Εάν δεν είχε συμβεί το παταράκ στο «Ανφίλντ», η Μπαρτσελόνα λογικά θα είχε την τέλεια στιγμή της στο 2019. Ωστόσο, υπήρξαν στιγμές που έπαιξε καλή μπάλα, αλλά και άλλες που αμφισβητήθηκε ο Ερνέστο Βαλβέρδε. Γενικότερα, κυριαρχεί αίσθημα αμφισβήτησης εις βάρος του Βάσκου τεχνικού και δεν φαίνεται ότι θα αλλάξει. Ακόμα και η κατάκτηση του πρωταθλήματος με 14 και 17 βαθμούς διαφορά από Ατλέτικο και Ρεάλ αντίστοιχα, δεν είναι ικανή να μεταβάλει υπέρ του Ερνέστο την ευρύτερη αίσθηση. Ούτε και το ότι φέτος βρίσκεται και πάλι μόνη της στην κορυφή της La Liga. Η Μπάρτσα δεν πείθει με τον τρόπο της και οι πολυδάπανες μεταγραφές των

Η 11άδα «αποκάλυψη»

Ντε Γιονγκ, Γκριεζμάν δεν έχουν βρει ακόμα τη θέση και τον ρόλο τους.

Το παλεύει η Ρεάλ

Μέχρι τις 11 Μαρτίου, η Ρεάλ βίωνε την απόλυτη... ταλαιπωρία στα χέρια των Χουλέν Λοπετέγκι, Σαντιάγο Σολάρι. Γνώρισε τη συντριβή στη Μαδρίτη με το 1-4 από τον Αγιαξ και στη La Liga τερμάτισε 3η, στο -17 από την κορυφή. Εκείνη την ημέρα όμως επέστρεψε ο Ζινεντίν Ζιντάν. Τα πράγματα, ωστόσο, δεν είναι εύκολο να διορθωθούν. Οι μεταγραφές που ζήτησε δεν έγιναν και ακόμα κι ο Εντέν Αζάρ δεν έχει βοηθήσει όσο θα περίμεναν. Τα προβλήματα είναι πολλά σε μία ομάδα, η οποία ακόμα δεν έχει βρει τα βήματά της στην μετά Κριστιάνο Ρονάλντο εποχή. Ακόμα κι έτσι όμως, η Ρεάλ του Ζιντάν το παλεύει και στο -2 από την Μπαρτσελόνα διεκδικεί φέτος τον τίτλο.

Σε μεταβατικό στάδιο

Ο Ντιέγο Σιμεόνε έμεινε, έκανε μεταγραφές, άλλαξε αρκετά πράγματα, αλλά η υπόθεση τίτλος δείχνει να είναι μακριά και στο πρώτο μισό αυτής της σεζόν. Η περσινή χρονιά βρήκε την Ατλέτικο να τερματίζει 2η πάνω από τη Ρεάλ, μα στο -13 από την κορυφή. Το καλοκαίρι αποχώρησε η μισή ιστορική βάση της (Γκοδίν, Χουανφράν,

Η επθετική τριπλέτα της Μπαρτσελόνα είναι το μεγαλύτερο όπλο της.

Το Κλάσικο του δευτέρου γύρου είναι στο Μπερναμπέου και ίσως παίξει το ρόλο του.

Φίλιπε Λουίς) και η ομάδα βρέθηκε σε μεταβατικό στάδιο. Πλέον έχει τη δυνατότητα να πληρώνει 125 εκατ. ευρώ για τον Ζοάο Φέλιξ, δείγμα ότι έχει αλλάξει επίπεδο σε κάθε τομέα. Ωστόσο, ακόμα δεν μπορεί να βρει ρυθμό και το 2019 την άφησε 4η, στο -7 από την 1η θέση.

Η χρονιά του Μέσι

Χωρίς καμιά αμφιβολία ήταν η χρονιά του Μέσι. Είχε καιρό να τα κάνει όλα αυτά μαζί. Από την 5η θέση της περσινής «Χρυσής Μπάλας», φέτος επέστρεψε στην κορυφή. Ο Λιονέλ Μέσι έβαλε 50 γκολ και μοίρασε 21 ασίστ σε 58 αγώνες σε όλες τις διοργανώσεις. Κατέκτησε τη La Liga, της οποίας βγήκε πρώτος σκόρερ για 6η φορά, ενώ στην κορυφή των σκόρερ βρέθηκε και στο Champions League γενικότερα στο πλαίσιο της σεζόν και όχι ημερολογιακά. Το 2019 αποχαιρέτησε τον Αργεντινό σούπερ σταρ με τις καλύτερες αναμνή-

σεις από εκείνον. Άλλωστε, από το 2010 και με εξαίρεση το 2013 (έβαλε 43 γκολ), βρίσκει δίκτυα πάντα πάνω από 50 φορές μέσα στον χρόνο.

Ο κορυφαίος προπονητής

Συνολικά 15 νίκες, 14 ισοπαλίες και μονοψήφιος αριθμός ηττών. Ουδέποτε η Χετάφε είχε τέτοια επίδοση στην ιστορία της στη La Liga. Το φοβερό όμως ήταν ότι πάλεψε μέχρι και την τελευταία αγωνιστική για την έξοδό της στο Champions League και την έχασε για δυο βαθμούς. Ένα χρόνο νωρίτερα και αφού την είχε επαναφέρει στη La Liga, ο Χοσέ Μπορδάλς την είχε οδηγήσει στην 8η θέση. Ο τρόπος που έπαιξε πέρσι η Χετάφε και που συνεχίζει και φέτος, ενώ μάλιστα παραμένει στους «32» του Europa League, χάρισε στον 55χρονο τεχνικό το βραβείο «Μιγκέλ Μουνιόθ» για τον κορυφαίο προπονητή της χρονιάς που μας άφησε.

ΑΠΟΦΕΙΣ

Βηματάκι προς τα εμπρός

Σε εφτά αγώνες πρωταθλήματος εντός έδρας η Ομόνοια έχει διαθέσει 65.503 εισιτήρια. Ο μέσος όρος διάθεσης εισιτηρίων στους εντός έδρας αγώνες της τρέχουσας αγωνιστικής περιόδου ανέβηκε στον αριθμό 9.357! Ήδη με τον αριθμό των 65.503 εισιτηρίων έχει το τριφύλλι – ο κόσμος της ομάδας για την ακρίβεια - ξεπεράσει το συνολικό αριθμό της προηγούμενης χρονιάς που ήταν 60.223 εισιτήρια. Σε εφτά μόλις ματς υπερκαλύφθηκε η περυσινή συγκομιδή! Κατά την περίοδο 2017-18 η Ομόνοια διέθεσε 95.222, αριθμός που, όπως δείχνουν τα πράγματα, θα ξεπεραστεί.

Μία άλλη ομάδα που φέρνει κόσμο στο γήπεδο είναι η Ανόρθωση. Είναι εμφανής σε όλα τα μέχρι τώρα ματς στο «Αντώνης Παπαδόπουλος» η επιστροφή του κόσμου της ομάδας στο γήπεδο. Δεν υπάρχουν αριθμοί, δυστυχώς, για την προσέλευση του κόσμου στο συγκεκριμένο γήπεδο. Είναι αυτονόητο ότι η επιστροφή του κόσμου των δυο ομάδων στο γήπεδο έχει να κάνει με την πορεία τους στο πρωτάθλημα.

Οι πρόσφατες δηλώσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Αναστασιάδη για το θέμα της κάρτας φιλάθλου έχουν βάλει «τελεία και παύλα» στις αμπελοφιλοσοφίες για το θέμα. Οι δηλώσεις, ενδεχομένως να επηρεάσουν κάποιους που δεν ανήκουν στους λεγόμενους οργανωμένους οπαδούς, αλλά μέχρι τώρα για δικούς τους λόγους δεν έρχονταν στο γήπεδο γιατί δεν ήθελαν να κάνουν κάρτα. Να τους επηρεάσουν, με την έννοια ότι έχουν... χωνέψει ότι η κάρτα ήλθε για να μείνει. Εννοείται ότι η κάρτα φιλάθλου δεν είναι ο κύριος λόγος της περιορισμένης προσέλευσης του κόσμου στα γήπεδα. Υπάρχουν άλλοι, με κύριο την τηλεόραση. Εκείνο που μπορεί κανείς να εκτιμήσει είναι ότι υπάρχουν οι προϋποθέσεις για αύξηση του κόσμου στα γήπεδα. Η αύξηση δεν αναφέρεται γενικά και αόριστα. Ας πούμε η προσέλευση της τρέχουσας σεζόν να είναι μεγαλύτερη από την περσινή. Η σεζόν 2018-19... έφερε 259.722 εισιτήρια. Νοούμενο ότι οι δυο ομάδες που αναφέρθηκαν θα συνεχίσουν την πορεία που κάνουν μέχρι τώρα ενώ παράλληλα παραμένουν και άλλες ομάδες στην υπόθεση τίτλος – π.χ. ΑΠΟΕΛ-Απόλλωνας - ο ανταγωνισμός είναι εντονότερος.

Επίσης, η συνέχιση του φαινομένου της απουσίας εισισοδίων – κάτι που έχει επικρατήσει από την εμφάνιση της κάρτας και μετά - δημιουργεί μια νέα φιλάθλη νοοτροπία και μαζεύει περισσότερα... γυναικόπαιδα στο γήπεδο. Αυτές οι προϋποθέσεις μας κάνουν αισιόδοξους ότι η προσέλευση φέτος θα είναι αυξημένη και φέτος με το πέρσι. Δεν έγινε δα και τίποτα σπουδαίο θα πει κανείς όμως είναι ένα βηματάκι προς τα εμπρός.

Καλή χρονιά, μία από τα ίδια...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΥΤΙΑ**

Υγεία πάνω απ' όλα και όλα τ' άλλα γίνονται, αντιμετωπίζονται και αντέχονται... Για κάποιους, το 2020 θα είναι μια καλή ποδοσφαιρική χρονιά, όχι για όλους όσοι διεκδικούν για λογαριασμό τους αυτό τον χαρακτηρισμό, η αλήθεια είναι όμως πως πολύ περισσότεροι, σε σύγκριση με προηγούμενες χρονιές, διατηρούν βάσιμες ελπίδες! Κατά τ' άλλα, μία από τα ίδια αναμένεται και φέτος. Με

εξαίρεση τον αυξημένο, για την ώρα

τουλάχιστον, ανταγωνισμό στη διεκδίκηση του τίτλου,

δεν προκύπτει κάτι άλλο που να δημιουργεί προοπτική

για μια καλύτερη χρονιά. Και πώς να υπάρχει τέτοια προ-

οπτική, αφού κανείς δεν φρόντισε ή έστω προσπάθησε

για κάτι τέτοιο.

Τα γήπεδα άδεια και δεν προκύπτει ελπίδα ανατροπής του σκηνικού. Τα ρίξαμε όλα στην κάρτα φιλάθλου, λες και πριν την εφαρμογή του μέτρου μετρούσαμε τα sold out στους αγώνες, αλλά και σε αυτό το θέμα, κοινή γραμμή απ' όλες τις ομάδες δεν υπάρχει. Η προκατάληψη παραμένει στα ύψη, ξεπερνά σε πολλές περιπτώσεις τα όρια, από μόνη της, ωστόσο, δεν δημιουργήθηκε και από μόνη της δεν μειώνεται. Ακούω κατά καιρούς για την αποφασιστικότητα κάποιων να μιλήσουν, να «καθαρίσουν» το χώρο, αλλά τις πράξεις ακόμη τις περιμένουμε και μάλλον η αναμονή θα συνεχισθεί και εντός του 2020. Μία από τα ίδια και με τη διατησία. Όσο και αν υπάρχει υπερβολή στον καταλογισμό ευθυνών στους διαιτητές ή και σκοπιμότητας κάποιες φορές, η αλήθεια είναι ότι διανύουμε μια από τις χειρότερες σε απόδοση περιόδους. Ζήτημα αν υπάρχουν ακόμη ένας ή δύο διαιτητές καθολικά αποδεκτοί και μέγα ζήτημα πως θα πορευθούμε στη συνέχεια και ειδικά στα μαζεμένα κρίσιμα παιχνίδια της δεύτερης φάσης.

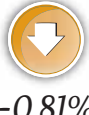
Ελπίδα για κάτι καλύτερο δημιουργεί η προδιαγραφόμενη έλευση του VAR. Αρκεί να προετοιμαστούμε όσο το δυνατό καλύτερα, να μάθουμε από τα λάθη και τις παραλείψεις που παρουσιάστηκαν σε άλλες χώρες και να προνοήσουμε με τρόπο που το VAR να μην μετατραπεί σε ένα ακόμη πρόβλημα στο κυπριακό ποδόσφαιρο. Προνοητικότητα, προγραμματισμός και καλή οργάνωση, δεν είναι στοιχεία που εύκολα βρίσκει κάποιος στο κυπριακό ποδόσφαιρο, μας δίδεται ωστόσο μια ευκαιρία.

Δημιουργείται μια ελπίδα, ίσως η μόνη στο ποδόσφαιρο μας, ίσως η μόνη ρεαλιστική πιθανότητα για μια αλλαγή προς το καλύτερο, εντός του 2020...

Μεταβολές εβδομάδας

X.A.K.
0,47%X.A.
-0,5%

Dow Jones

-0,81%

Nasdaq

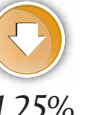
-0,69%

Nikkei

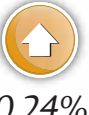
-0,76%

Dax

-1,25%

FTSE 100

0,24%

ΕΛΛΑΔΑ
Οι μεγάλες
προκλήσεις για
τις τράπεζες
το 2020
Σελ. 8

Πετρέλαιο

1,72%

€/ \$

-0,8%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΠΕΚΟΡ ΤΟ 2019

Πτωχεύσεις 18,6 δισ.
δολαρίων στην Κίνα

Στο ιλιγγιώδες ποσό των 18,6 δισ. δολαρίων έφτασαν οι πτωχεύσεις κινεζικών επιχειρήσεων το 2019. Η δεύτερη οικονομία στον κόσμο αναπτύσσεται πλέον με τον χαμηλότερο ρυθμό των τελευταίων 30 ετών. Οι πτωχεύσεις έσπασαν το ρεκόρ του 2018, που ήταν 17,5 δισ. δολάρια. **Σελ. 10**

ΕΛΛΑΔΑ

Συνεχίζεται το ράλι
στην κτηματαγορά

Σταθεροποιήθηκε η ανάκαμψη της αγοράς ακινήτων στη διάρκεια του 2019, με τις τιμές σε ετήσια βάση να ενισχύονται κατά 9,1%. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη ετήσια αύξηση από το 2006. Ατμοσφαιρική της ανάπτυξης είναι η Αττική, που καταγράφει τις μεγαλύτερες αυξήσεις (11,9%). **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών
ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,52%	0,00%
Γερμανία	-0,24%	-0,03%
Γαλλία	0,06%	0,03%
Ιταλία	1,38%	0,05%
Ισπανία	0,44%	0,00%
Ιρλανδία	0,07%	0,04%
Ελλάδα	1,34%	0,01%
Ην. Βασίλειο	0,80%	-0,02%

Βαθμολογία
από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο- πρόθεσμο Χρέος	Βραχυ- πρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

Ο Ιούνιος δοκιμάζει τις αντοχές ΓεΣΥ

Τα οικονομικά και η βιωσιμότητα των δημ. νοσηλευτηρίων ψηλά στην ατζέντα του υπ. Υγείας

Το 2020 θα είναι το έτος που θα δοκιμασθούν στην πράξη, οι αντοχές του ΓεΣΥ σε πλήρη ανάπτυξη. Η υλοποίηση της δεύτερης φάσης εφαρμογής του ΓεΣΥ, την 1η Ιουνίου, θεωρείται η κορυφαία πρόκληση που έχει να

διαχειριστεί, μέσα στο 2020, το Υπουργείο Υγείας και όχι μόνο. Τα εμπόδια που έχουν παρουσιασθεί κατά το πρώτο εξάμηνο μετάβασης σε περιβάλλον ΓεΣΥ, λίγο πολύ έχουν καταδείξει τα αδύναμα σημεία του συστήμα-

τος. Η προσοχή της κυβέρνησης αλλά και του ΟΑΥ, στρέφεται στην οικονομική πτυχή του ΓεΣΥ, για την οποία οι ανησυχίες που υπήρχαν έχουν ενταθεί. Το Υπουργείο Υγείας αναγνωρίζει ότι ένα από τα θέματα που πρέ-

πει να τύχουν ιδιαίτερης προσοχής είναι το οικονομικό σκέλος του συστήματος υγείας και πιο συγκεκριμένα δύο ζητήματα. Το πρώτο έχει να κάνει με τον προϋπολογισμό του ΟΑΥ και το δεύτερο με την αυτονομία των

δημόσιων νοσηλευτηρίων σε συνάρτηση με τη βιωσιμότητά τους. Δύο θέματα που σχετίζονται με τα ανοικτά μέτωπα των ιδιωτικών κλινικών, αλλά και τα κίνητρα προς τους γιατρούς του δημοσίου. **Σελ. 7**

Χρυσές επενδύσεις στη νέα δεκαετία

Αυτοκίνητα που κινούνται χωρίς οδηγό, έξυπνες πόλεις και ρομποτί με τεχνητή νοημοσύνη που θα καταλάβουν θέσεις στις διοικήσεις μεγάλων ομίλων είναι μερικά από τα τεχνολογικά επιτεύγματα που θα αλλάξουν τη ζωή μας στη νέα δεκαετία που ξεκινάει. Παράλληλα, όμως, θα προσφέρουν και νέες ευκαιρίες για πολύ επικερδείς επενδύσεις για όσους κινηθούν έξυπνα και γρήγορα. Η «οικονομία του Διαστήματος», που αυτή τη στιγμή έχει τζίρο 340 δισ. δολαρίων, προβλέπεται πως μέσα στις επόμενες δύο δεκαετίες θα ανέλθει στο 1 τρις. δολάρια. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / DEUTSCHE WELLE

Έτος προκλήσεων για την Ευρώπη

Κρίση για τη συνοχή της Ε.Ε. η επόμενη χρονιά. Επειτα από μήνες προεκλογικών αλλά και μετεκλογικών ζυμώσεων, οι Ευρωπαίοι πρέπει επιτέλους να καταλήξουν σε λύσεις. Ποιες είναι οι μεγαλύτερες προκλήσεις;

Ο Μάνφρεντ Βέμπερ, επικεφαλής της Κ.Ο. του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (ΕΛΚ), δίνει προτεραιότητα στο Green Deal, τις πράσινες επενδύσεις, που είναι άλλωστε το κορυφαίο στοίχημα για τη νέα πρόεδρο της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Πάντως, δεν παραλείπει να εκφράσει την ανησυχία του για τη χρηματοδότηση της Ε.Ε., καθώς και για το προσφυγικό ζήτημα. «Μετά το 2019 που ήταν μια χρονιά εκλογών, θα έχουμε μία χρονιά με πολλή

δουλειά», σημειώνει ο Γερμανός ευρωβουλευτής στην Deutsche Welle. «Πρέπει να προχωρήσουμε στο Green Deal και στον αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής. Πρέπει να διασφαλίσουμε τη χρηματοδότηση της Ευρώπης μέχρι το 2027. Πρέπει να διατηρήσουμε την ευημερία μας, άρα και τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Τέλος, πρέπει να εστιάσουμε στο προσφυγικό και στην προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ευρώπης». Το προσφυγικό, τα δυτικά Βαλκάνια και το brain drain – η φυγή καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού από τη νότια Ευρώπη – είναι θέματα που θα προτάξει η κροατική προεδρία στην Ε.Ε. το πρώτο εξάμηνο του 2020.

Το 2020 ζητείται λύση για το

Το προσφυγικό,
τα δυτικά Βαλκάνια
και το brain drain ει-
ναι οι βασικές προτε-
ραιότητες της κροατι-
κής προεδρίας για το
α' εξάμηνο.

αποκαλούμενο «πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο», που καθορίζει τους πόρους της Ε.Ε. έως το 2027. Η «πίτα» μικραίνει με την αποχώρηση της Μ. Βρετανίας, οι πλουσιότερες χώρες αρνούνται να συνεισφέρουν περισσότερα χρήματα, αλλά την ίδια στιγμή η Ευρώπη

καλείται να βρει επιπλέον δισεκατομμύρια για φιλόδοξους στόχους όπως η κοινή άμυνα και η προστασία του κλίματος.

Η αποχώρηση της Μ. Βρετανίας αφαιρεί πόρους από τον κοινωτικό προϋπολογισμό, αλλά τουλάχιστον έχει ένα πλεονέκτημα: ότι πλέον ξέρουμε πού βαδίζουμε. «Η μήπως όχι; Οι απόψεις διίστανται. Θεωρητικά μέσα στο 2020 Λονδίνο και Βρυξέλλες θα πρέπει να συμφωνήσουν σε νέους όρους εμπορικής συνεργασίας μετά το Brexit. Όμως αυτό δεν θα είναι εύκολο, προειδοποιεί ο επικεφαλής της ευρωπαϊκής Κεντροδεξιάς, Μάνφρεντ Βέμπερ. «Ο Μπόρις Τζόνσον και η βρετανική κυβέρνηση πρέπει να γνωρίζουν ότι μας περιμένει μια σκληρή διαπραγμάτευση. Δεν

θα δεχθούμε στην εσωτερική αγορά βρετανικά προϊόντα εφόσον δεν πληρούν τις προδιαγραφές μας, για παράδειγμα σε ό,τι αφορά την ασφάλεια των τροφίμων...».

Η κρίση του ευρώ έχει παρέλθει, αλλά η δημοσιονομική πολιτική επιστρέφει στην ατζέντα από τον Ιανουάριο του 2020: Η νέα Κομισιόν καλείται να παρουσιάσει προτάσεις για την επανεξέταση της νομοθεσίας six pack (για την ενισχυμένη εποπτεία στα 19 κράτη-μέλη της Ευρωζώνης) και two pack (για την οικονομική διακυβέρνηση). Ευκαιρία για χαλάρωση της δημοσιονομικής πειθαρχίας; Ο χρόνος θα δείξει. Κατά καιρούς, πάντως, πολλοί έχουν ζητήσει να εξαιρεθούν οι δαπάνες για τις πράσινες επενδύσεις.

pwc

Φορολογικές Πληροφορίες
2020 - Κύπρος

Ο οδηγός είναι διαθέσιμος στην
ιστοσελίδα μας
www.pwc.com.cy/tax-facts-figures

ΑΝΑΛΥΣΗ Του JAN-HENRIK FÖRSTER / BLOOMBERG

Κινήσεις για τραπεζικές συμμαχίες στην Ευρώπη

Ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών, Ολαφ Σολτς, επιδιώκει να πείσει τους Ευρωπαίους ομολόγους του για την ανάγκη να υλοποιηθεί η τραπεζική ένωση.

Τον περασμένο μήνα μίλησε δημοσίως για ένα ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης καταθέσεων, το οποίο είναι προϋπόθεση για να φέρει κανείς εις πέρας διασυννοριακές συμφωνίες – ο λόγος είναι ότι η ύπαρξή του θα διευκολύνει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να λαμβάνουν καταθέσεις από τη μία αγορά και να τις δανείζουν στην άλλη. Ασκει πιέσεις για να αντιληφθούν και οι άλλοι υπουργοί τα οφέλη της ένωσης και, ενώ η πρότασή του έχει προκαλέσει αντιδράσεις, αυτά καθ'αυτά τα δεδομένα είναι τόσο απογοητευτικά, που δεν αγνοούνται.

Ο όγκος των εξαγορών ευρωπαϊκών τραπεζών έχει μειωθεί, ανεξαρτήτως του ότι τα υψηλόβαθμα στελέχη τους αποδέχονται πως πρέπει να μείνουν λιγότεροι παίκτες στο κατακερματισμένο τοπίο της Γηραιάς Ηπείρου και του ότι οι κυβερνήσεις ενδιαφέρονται για υγιέστερους χρηματοπιστωτικούς ομίλους, ώστε να τυνώσουν την ανάπτυξη. Επίσης, ορισμένες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις εξακολουθούν να διατηρούν μεγάλα μερίδια στις αντίστοιχες τράπεζες, τα οποία θέλουν να πουλήσουν.

Μπορεί η μετακίνηση καταθέσεων μεταξύ των συνόρων να είναι μόνο ένα από τα εμπόδια για μια εφικτή επιχειρηματική συμφωνία, αλλά η πορεία προς ένα κοινό σύστημα ασφάλισης καταθέσεων θα είναι ξεκάθαρα ένα μεγάλο πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή. Οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν θεσπίσει διαφορετικούς κανόνες για το «ξέπλυμα» χρήματος και τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, ενώ οι τράπεζες δεν μπορούν σε επίπεδο αποταμιεύσεων να συνενώσουν κεφάλαια ή λειτουργίες ταμείων. Αντιθέτως με όσα ισχύουν στις ΗΠΑ, ο τραπεζικός τομέας στην Ευρώπη μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 δεν διήλθε μιας ευρείας κλίμακας συσπείρωσης. Το κανονιστικό πλαίσιο που διαμορφώθηκε απέτρεπε την υπερμεγέθυνση των τραπεζών. Κι έτσι, αυτές μείωσαν τις δραστηριότητες επενδυτικής τραπεζικής και απο-

χώρησαν από άλλα πεδία που απαιτούσαν πολύ κεφάλαιο. Σήμερα, δέκα χρόνια μετά την κρίση, και πάλι οι διοικήσεις των ευρωπαϊκών τραπεζών εξακολουθούν να δέχονται πιέσεις όχι λόγω κεφαλαιακής επάρκειας, αλλά λόγω κερδοφορίας.

Τα χαμηλότατα επιτόκια, οι δαπάνες για τη συμμόρφωση προς το κανονιστικό πλαίσιο, η συνεχής αναδιοργάνωσή τους και η ανάγκη αντικατάστασης των πεπαλαιωμένων τεχνολογικών συστημάτων τους, όλα αυτά βαραίνουν στα κέρδη τους.

Η γερμανική Deutsche Bank περικόπτει 18.000 θέσεις εργασίας επισημαίνοντας πως η επίτευξη ορισμένων από τους στόχους της θα είναι δύσκολη. Η ιταλική UniCredit θα μειώσει κατά 8.000 το προσωπικό της. Η οποιαδήποτε κίνηση προς τη συσπείρωση δυνάμεων θα βοηθήσει τους προβληματικούς τραπεζικούς ομίλους στη Γερμανία, οι οποίοι είναι από τους ασθενέστερους στην Ευρώπη. Η απόδοση του κεφαλαίου για τις ευρωπαϊκές τράπεζες ήταν 6,1% το 2018, χαμηλότερα και από τα προ κρίσης επίπεδα και από το διψήφιο ποσοστό των αμερικανικών. Για τις γερμανικές τράπεζες η απόδοση είναι μόλις 2,4%, κατά τι καλύτερη από την αρνητική των ελληνικών. Ο ολλανδικός όμιλος της ING, όπως και η UniCredit, μελέτησαν το ενδεχόμενο να αποκτήσουν την Commerzbank, αφότου ναυάγησαν οι συνομιλίες της με την Deutsche.

Άλλη μια πιθανολογούμενη συμμαχία ήταν η συμμαχία της γαλλικής Societe Generale και της UniCredit, οι οποίες έχουν βελτιώσει το «μαξιλάρι» των κεφαλαίων τους, έχουν περιορίσει τα κόκκινα δάνεια και διέκοψαν δραστηριότητές τους σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Επέκταση του ρόλου της ίσως να επιζητεί και η επίσης γαλλική BNP Paribas, μια από τις ισχυρότερες στην Ευρώπη, η οποία αναδύθηκε άτρωτη από τις κακουχίες της περασμένων δεκαετιών. Εχει ήδη εκμεταλλευθεί την αδυναμία της Deutsche Bank προσλαμβάνοντας σχεδόν 1.000 από τους πρώην υπαλλήλους της, οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες στα επενδυτικά κεφάλαια αντιστάθμισης κινδύνου.

ΔΗΚΤΗΣ

Ανανεώσιμες και Κύπρος

Κοντά στο 50% της κατανάλωσης ηλεκτρισμού της Δανίας για το 2019 έχει παραχθεί από τον άνεμο. Πρόκειται για νέο ρεκόρ για την σκανδιναβική χώρα και αποτελεί σημαντικό βήμα για την πραγμάτωση ενός από τους πιο φιλόδοξους στόχους για το κλίμα ανά το παγκόσμιο. Στην Κύπρο ακόμα δεν ξέρουμε ποιοι είναι οι στόχοι μας στο θέμα.

Λιγότερες ώρες

Εβδομάδα εργασίας τεσσάρων ημερών και εργάσιμη μέρα έξι ωρών ζήτησε η νεαρή Φινλανδή Πρωθυπουργός. Κάτι που ήδη εφαρμόζεται στην Σουηδία τα τελευταία δύο χρόνια, στην πόλη Γκέτεμποργκ. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι με την μείωση των ωρών εργασίας οι εργαζόμενοι είναι πιο ευτυχισμένοι, πιο υγιείς και πιο παραγωγικοί και οι παρεχόμενες υπηρεσίες έχουν αναβαθμιστεί. Παράλληλα καταγράφηκαν λιγότερες μέρες ασθένειας, λιγότερες συντάξεις αναπηρίας ενώ μειώθηκε και η ανεργία. Νέοι άνθρωποι, φρέσκες ιδέες με καλά αποτελέσματα. Απλά λέμε.

Στρόβολος σε προσφορά

Εμπορικά ακίνητα για κάθε γούστο μπορούν να βρουν επίδοχο επενδυτές στον Στρόβολο. Περίπου τριάντα το σύνολο τους και η συνολική αξία τους είναι πέραν των 100 εκατομμυρίων. Από το κτήριο του πρώην Ορφανίδη το οποίο είναι και το ακριβότερο αφού κοστολογείται στα 34 εκατομμύρια ευρώ. Αυτό διεκδικούν κυβερνητικά κτήρια, αν και δεν υπάρχει ακόμα φως στο τούνελ για το μέλλον του. Είναι και το κτήριο του πρώην Sun Tower στην λεωφόρο Στροβόλου το οποίο παραμένει στα αζήτητα, αλλά και το κτήριο της υπεραγοράς Δήμος, που κοστολογείται στα 1,8 εκατομμύρια.

Εκανε φτερά ο 13ος

Πότε ήρθε το μήνυμα από την Τράπεζα, το οποίο μας ενημέρωνε ότι ο λογαριασμός μας πιστώθηκε με τον 13ο μισθό, τότε άρχισαν τα μηνύματα για τις χρεώσεις, και τότε μείναμε ξανά να μετράμε τα κουκιά μας, ούτε που το καταλάβαμε. Λίγο οι λογαριασμοί για τα σκύβαλα, την ασφάλεια αυτοκινήτου, κατοικίας, ζωής και υγείας, λίγο οι λογαριασμοί που αφήσαμε στην άκρη περιμένοντας την έξτρα πίστωση Δεκεμβρίου, λίγο τα δώρα για την οικογένεια και παιδιά αλλά και το χριστουγεννιάτικο τραπέζι, μας βρήκαν στις 5 του μήνα να μετρούμε μόλις κάτι ψιλά από τον 13ο μισθό που φαίνεται ότι δεν φτάνει πια ούτε για τα απαραίτητα.

diktis@kathimerini.com.cy

Δεν χάνει ευκαιρία να ακούει προβλήματα του προσωπικού ο νέος Υπουργός Μεταφορών. Να δούμε μόνο αν θα βρει και τις λύσεις.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν είναι το σύνολο όλων των αγαθών και υπηρεσιών που παράχθηκαν από μόνιμους κατοίκους της χώρας σε χρονικό διάστημα ενός έτους (ή αν έχει καθοριστεί διαφορετική χρονική περίοδος) και εκφράζεται σε χρηματικές μονάδες. Στον υπολογισμό λαμβάνουμε υπόψη το προϊόν που παράχθηκε από συντελεστές που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους της χώρας, ανεξάρτητα από τη χώρα παραγωγής. Επομένως, ΔΕΝ υπολογίζεται οποιοδήποτε προϊόν που παράχθηκε από μη μόνιμους κατοίκους της χώρας, εντός της επικράτειας της χώρας.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Ωραιές οι εκπώσεις αλλά...

Συνεχί είναι τα μηνύματα στα κινητά μας και ο βομβαρδισμός από τηλεοράσεις για τις εκπώσεις των διαφόρων καταστημάτων. Όμως είπαμε. Το πορτοφόλι του μισθωτού «βομβαρδίστηκε» ανελέητα την περίοδο των εορτών. Εξέπνευσε ο κανονικός μισθός, ο 13ος μισθός πνέει τα λείσθια. Ήλθαν λοιπόν οι εκπώσεις και να τον αποτελειώσουν. Και έχεις ένα σωρό υποχρεώσεις να καλύψεις τον υπόλοιπο μήνα. Κουράγιο και σφιγξίμο του ζωνναριού χρειάζεται. Κι άσε τις εκπώσεις να σου κλείνουν δελεαστικά το μάτι.

Αυξήθηκαν οι τιμές

Στο 0,3% ο πληθωρισμός το 2019 στην Κύπρο. Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή μειώθηκε κατά 0,17 μονάδες και έφτασε στις 101,43 μονάδες σε σύγκριση με 101,60 μονάδες τον Νοέμβριο 2019. Αν και σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2018 ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή αυξήθηκε κατά 0,7% ενώ για την περίοδο Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2019, σημείωσε αύξηση 0,3% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Η μεγαλύτερη θετική μεταβολή καταγράφηκε στα γεωργικά προϊόντα 4,2%, ενώ αρνητική μεταβολή παρουσίασε ο ηλεκτρισμός με ποσοστό -4,5%. Σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα τη μεγαλύτερη μεταβολή παρουσίασε ο ηλεκτρισμός με ποσοστό -1,5%.

Θαλάσσιος καύσωνας στη Νέα Ζηλανδία

Η απότομη αύξηση της θερμοκρασίας των θαλάσσιων υδάτων, περίπου κατά 6 βαθμούς Κελσίου πάνω από τον μέσον όρο, που παρατηρήθηκε σε έκταση του Ειρηνικού Ωκεανού ανατολικά της Νέας Ζηλανδίας, κατά πάσα πιθανότητα προκλήθηκε από ένα μετεωρολογικό σύστημα αντικυκλώνα, όπως επισήμανε ο Τζέιμς Ρένγουικ, επικεφαλής του τμήματος Επιστημών Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Γεωλογίας του πανεπιστημίου Βικτόρια, στο Ουέλιγκτον της Νέας Ζηλανδίας.

Απότομη αύξηση της θερμοκρασίας των υδάτων, περίπου κατά 6 βαθμούς πάνω από τον μέσον όρο, σε έκταση του Ειρηνικού Ωκεανού.

Η έκταση της υπερθέρμανσης των υδάτων, που εμφανίζεται με βαθύ πορφυρό χρώμα στους θερμικούς χάρτες, προσεγγίζει το 1 εκατ. τετραγωνικά χλμ. στον Ειρηνικό Ωκεανό. Όπως επισήμανε ο Ρένγουικ, η κλίμακα αύξησης της θερμοκρασίας κοντά στο αρχιπέλαγος των αραιοκατοικημένων Νησιών Τόταμι, είναι εντυπωσιακή και εξελίχθηκε σε διάστημα λίγων εβδομάδων.

Συνήθως, η θερμοκρασία στα νερά της περιοχής τέτοια εποχή είναι περίπου 15 βαθμοί Κελσίου. Τώρα, όμως, προσεγγίζει τους 20 βαθμούς. Σύμφωνα με τον Νεοζηλανδό ερευνητή,

η υπερθέρμανση των θαλάσσιων υδάτων σε τέτοια κλίμακα πιθανώς να συνδέεται με την αύξηση των εκπομπών αερίων που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου και να είναι αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής. Ωστόσο, ο ίδιος πιστεύει ότι για το φαινόμενο ευθύνεται η φυσική διακύμανση των μετεωρολογικών συνθηκών, δηλαδή ένα ισχυρό υψηλό βαρομετρικό σύστημα και η απουσία ανέμου. «Δεν είναι ασυνήθιστο, ορισμένα τμήματα του ωκεανού στα ανοικτά της Νέας Ζηλανδίας να έχουν υψηλότερες θερμοκρασίες. Ωστόσο, μια τόσο μεγάλη αύξηση, της τάξεως των 6 βαθμών, είναι πραγματικά σπάνια», τόνισε ο Ρένγουικ. «Προφανώς, ένα πολύ λεπτό στρώμα του ωκεανού υπερθερμάνθηκε και η απουσία ανέμου δεν του επέτρεψε να ψυχθεί» εξήγησε, προσθέτοντας ότι τα πράγματα μπορεί να γίνουν πολύ δύσκολα για διάφορα είδη θαλάσσιων ζωής, εφόσον η υπερθέρμανση έχει φθάσει και σε μεγαλύτερα βάθη. Τις επόμενες εβδομάδες, οι επιστήμονες θα μελετήσουν ενδελεχώς το φαινόμενο της υπερθέρμανσης των θαλάσσιων υδάτων, προκειμένου να εξιχνιάσουν τα αίτια και τις επιπτώσεις του. Πριν από δύο εκατομμύρια χρόνια, τέτοιοι θαλάσσιοι καύσωνες αποτέλεσαν οινών για το θερμότερο μέρος στα χρονικά της Νέας Ζηλανδίας, όταν η μέση θερμοκρασία αυξήθηκε κατά 3 βαθμούς Κελσίου πάνω από τον μέσον όρο, προκαλώντας την έλευση τροπικών ψαριών από την Αυστραλία, στις νεοζηλανδικές ακτές.

Ενα απολύτως οικολογικό κέντρο χειμερινών σπορ στην Ιταλία φιλοδοξεί να γίνει το πρώτο στην Ευρώπη που θα απαγορεύσει ολοκληρωτικά τη χρήση πλαστικού. Πρόκειται για μια απόφαση που κρίθηκε αναγκαία, όταν διαπιστώθηκε ότι ο γειτονικός παγετώνας περιείχε σημαντικές συγκεντρώσεις μικροπλαστικών.

Η χρήση πλαστικών μπουκαλιών, μαχαίροπύργων, πιατών, καθώς επίσης τα καλαμάκια, τα πλαστικά ποτήρια και τα μικρά σακουλάκια μιας χρήσης που περιέχουν διάφορες σάλτσες, απαγορεύτηκαν στις αρχές Δεκεμβρίου, όταν άνοιξαν οι πίστες στο Πέτζο 3000, ένα μικρό χιονοδρομικό σπορ στην Κοιλιάδα ντι Σόλε, στο Τρεντίνο. Τον περυσινό χειμώνα, το κέντρο χειμερινών σπορ αποτέλεσε πόλο έλξης για 137.000 χιονοδρόμους, ενώ σήμερα δεν αποθνήσκεις πλέον κανένα προϊόν κατασκευασμένο από πλαστικό. «Αυτή η ενέργεια είναι μόνο η πρώτη μιας μακράς σειράς που θα καταστήσουν το Πέτζο 3000 την πιο βιώσιμη χιονοδρομική περιοχή των Αλπεων», τόνισε ο Φάμπιο Σάκο, γενικός διευθυντής της υπηρεσίας τουρισμού της Κοιλιάδας ντι Σόλε. Η πρωτοβουλία του χιονοδρομικού κέντρου πυροδοτήθηκε από μια μελέτη ερευνητών των πανεπιστημίων του Μιλάνου και Μιλάνου-Μπικόκα, που περασμένο Απρίλιο. Οι επιστήμονες αποκάλυψαν ότι η επιφάνεια του παγετώνα Φόρνι, ενός από τους μεγαλύτερους των ιταλικών Αλπεων, περιελάμβανε 131-162 εκατ. πλαστικά σωματίδια, μεταξύ των οποίων

Χιλιάδες χιονοδρόμοι επισκέπτονται τις πίστες του χιονοδρομικού κέντρου στο Τρεντίνο. Πλέον, θα πρέπει να αποκαιρετήσουν οποιοδήποτε πλαστικό σκεύος.

ίνες και πολυαιθυλένιο. Οι επιστήμονες εκτιμούν ότι η πλαστική ρύπανση του παγετώνα Φόρνι, που αποτελεί μέρος του Εθνικού Πάρκου Στέλβιο, προέρχεται από τα ενδύματα των επισκεπτών και τον εξοπλισμό τους. Τα πλαστικά μικροσωματίδια θα πρέπει να μεταφερθούν μέχρι εκεί από τα αέρια ρεύματα.

Ο ειδικός στους παγετώνες Κρίστιαν Καζαρότο, υπεύθυνος του Μουσείου Φυσικών Επιστημών στο Τρέντο, τόνισε: «Αν τα διάφορα πλαστικά φθάσουν μέχρι τα βουνά, θα παραμείνουν εκεί για πολύ καιρό, πιθανώς για δεκαετίες, προκαλώντας βλάβες τόσο στην υγεία όσο και στο περιβάλλον, καθώς θα ενταχθούν στην τροφική αλυσίδα. Είναι επιτακτικό να αναληφθούν πρωτοβουλίες για περιορισμό των πλαστικών προϊόντων

Η απόφαση του Πέτζο 3000 κρίθηκε αναγκαία όταν διαπιστώθηκε ότι ο γειτονικός παγετώνας περιείχε σημαντικές συγκεντρώσεις μικροπλαστικών.

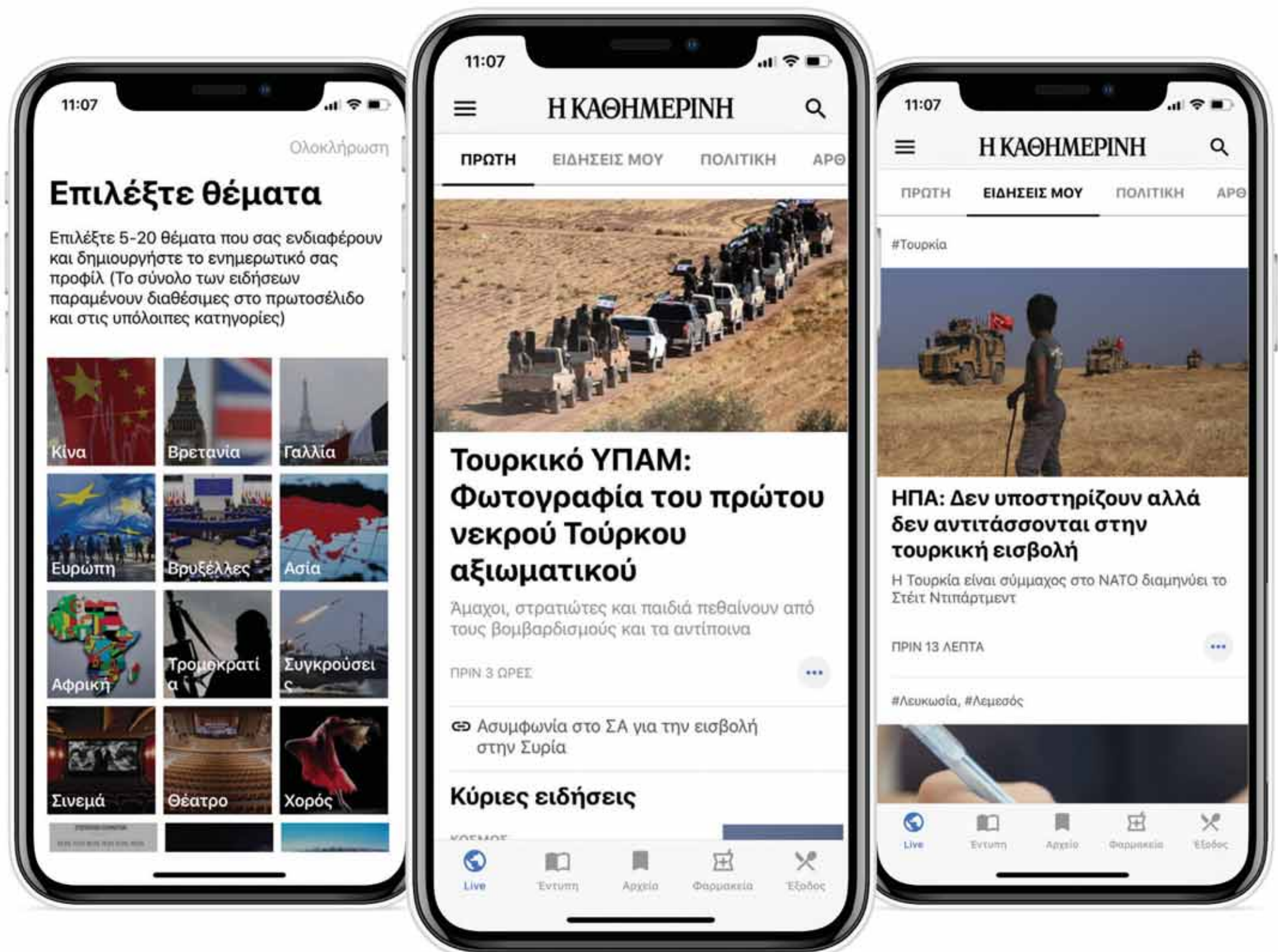
και αυτές θα πρέπει να εφαρμοστούν σε ολόκληρες τις Αλπεις». Μετά τα αρχικά βήματα, το χιονοδρομικό κέντρο Πέτζο 3000 θα επιχειρήσει να καταργήσει και τις πηγές ρύπανσης από μικροπλαστικά. Τον Ιανουάριο, το κέντρο θα αφαιρέσει από τις μονοήμερες άδειες χρήσης των πιστών το πλαστικό κάλυμμα. Οι άδειες για μα-

κρύτερη περίοδο είναι πλαστικοποιημένες και επαναφορτιζόμενες.

Πάντως, το συγκεκριμένο χιονοδρομικό κέντρο δεν είναι μόνο του στον αγώνα κατά των πλαστικών. Ολοκληρη η Κοιλιάδα Πέτζο χρησιμοποιεί ανανεώσιμη ενέργεια από τρία μικρά υδροηλεκτρικά εργοστάσια. Σπίτια, ξενοδοχεία και δημόσια κτίρια θερμαίνονται με συστήματα που χρησιμοποιούν ό,τι απομένει από τις δραστηριότητες των τοπικών δασοκόμων. Όπως τονίζει ο Σάκο, «έχουμε διαρκώς στη σκέψη μας το περιβάλλον, τις συνέπειες για τις μελλοντικές γενιές, αλλά και την ανταγωνιστικότητα του τόπου μας. Η βιωσιμότητα είναι ένας σημαντικός πόρος που οφείλουμε να αναπτύξουμε και πρέπει να είμαστε εξαιρετικά σοβαροί με ό,τι κάνουμε – αντί να αναλωνόμαστε σε λόγια».

Ο κάθε άνθρωπος είναι ξεχωριστός

Φτιάξε το δικό σου timeline ειδήσεων
στη **NEA** εφαρμογή της Κ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

kathimerini.com.cy

Βήματα χωρίς βρετανικά δεκανίκια για τον τουρισμό

Εύθραυστες οι ισορροπίες όσο επιμένει να επενδύει στις κλασσικές αγορές

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Η αβεβαιότητα του Brexit ήταν ίσως η αφορμή για να απασχολήσει τους αρμοδίους του τουρισμού το τι μέλλει γενέσθαι με τον κυπριακό τουρισμό σε περίπτωση που αν για οποιοδήποτε λόγο αλλάζουν οι αριθμοί των αφίξεων από την αγγλική αγορά. Ακολούθησε η πτώχευση της Thomas Cook, η οποία έθεσε ξανά σε κίνδυνο τις υψηλές επιδόσεις των αφίξεων από Βρετανία, και εσκάτως ο σάλος που έχει ξεσπάσει στα βρετανικά μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ΜΜΕ για την υπόθεση της 19χρονης Βρετανίδας μέσω της οποίας έχει στοχοποιηθεί η Κύπρος. Για το τελευταίο, το αρμόδιο Υφυπουργείο δεν τοποθετείται και παραπέμπει στις επίσημες ανακοινώσεις και δηλώσεις του κυβερνητικού εκπροσώπου και του Υπουργού Εξωτερικών, κάτι που δείχνει σαφώςτατα μια προσπάθεια για να διατηρηθούν χαμηλοί τόνοι και να μην δοθούν μεγαλύτερες διαστάσεις στο θέμα. Ωστόσο, το 2019 ήταν κατά γενική ομολογία χρονιά πολλών εξελίξεων οι οποίες έθεταν υπό αμφισβήτηση την συνέχιση των καλών τουριστικών δεσμών μεταξύ των δύο χωρών. Έτσι, πέραν των επιμέρους αναλύσεων, ως προς την τουριστική προέκταση των θεμάτων, το συμπέρασμα είναι ένα : η ανάγκη απεξάρτησης της Κύπρου, από την βρετανική αγορά.

Το προφίλ των Βρετανών

Υπογραμμίζεται φυσικά ότι δεν αποτελεί στόχο να χαθεί η κύρια τουριστική αγορά, αλλά να μπουτ να αυγά σε περισσότερα καλάθια, ούτως ώστε να μειωθούν οι συνέπειες από όποιο πιθανό ταρακούνημα προέλθει από την Βρετανία. Εξάλλου, ο Βρετανός τουρίστας έχει στοιχεία τα οποία θεωρούνται σημαντικά για να θέλουμε να τους κρατήσουμε. Είναι για παράδειγμα, πιστός πελάτης, αφού αν μείνει ικανοποιημένος στις διακοπές του τότε πολύ πιθανόν να επισκεφτεί ξανά

την χώρα αρκετές φορές. Σκιαγραφώντας το προφίλ του Βρετανού τουρίστα βλέπουμε επίσης ότι είναι τουρίστας του μαζικού τουρισμού, που θα επιλέξει να έρθει μέσω ταξιδιωτικού πράκτορα. Είναι επίσης τουρίστας του ήλιου και της θάλασσας, στοιχεία στα οποία η Κύπρος κερδίζει τις εντυπώσεις και έχει βασίσει την τουριστική της καμπάνια για αρκετές δεκαετίες.

Τι βρίσκεται στο τραπέζι

Οι προσπάθειες έχουν ήδη ξεκινήσει δίνοντες τον Νοέμβριο ο υφυπουργός Τουρισμού Σάββας Περδίας, σε συνέντευξη του στην «Κ». Σύμφωνα με τον Υφυπουργό, ωστόσο, τα αποτελέσματα των προσπαθειών δεν θα διαφανούν το 2020 αλλά σε βάθος χρόνου, όταν θα έχει ολοκληρωθεί το στρατηγικό πλάνο για τον τουρισμό. Πηγές από ξενοδοχειακούς κύκλους αναφέρουν στην «Κ» ότι εντός του 2020 θα αρχίσουν για πρώτη φορά συναντήσεις σε επίπεδο B2B (Business to Business) με επικεφαλής τον Υφυπουργό και την συμμετοχή και ξενοδόχων. Πρόκειται για πρόταση η οποία έχει τεθεί δύο φορές σε συνάντηση με τον Υφυπουργό από πλευράς συνδέσμων ξενοδόχων. Στο τραπέζι είναι επίσης και η ανάγκη για καταγραφή του προφίλ των τουριστών από τις αγορές οι οποίες ενδιαφέρουν την Κύπρο. Με αυτόν τον τρόπο οι φορείς του τουρισμού θα γνωρίζουν αν πληρούν τα κριτήρια για να προσεγγίσουν μια αγορά, καθώς και με ποιο τρόπο θα την προσεγγίσουν. Παρόμοια μέλητρα είχε γίνει και παλαιότερα από τον ΚΟΤ, ωστόσο, τα αποτελέσματα δεν θεωρούνται πλέον ότι ανταποκρίνονται στο προφίλ του σημερινού τουρίστα. Σύμφωνα με την πρόταση των ξενοδόχων, η έρευνα θα πρέπει να γίνει από εταιρεία μελετών του εξωτερικού. Ήδη έχουν καταλήξει σε κάποιες προτάσεις για ξένες εταιρείες οι οποίες έχουν κάνει ανάλογες μελέτες σε άλλες χώρες, τις οποίες θα θέσουν ενώπιον του Υφυπουργού.

Υπάρχει πρόταση από πλευράς των συνδέσμων ξενοδοχείων για να καταγραφεί εκ νέου το προφίλ των τουριστών που ενδιαφέρουν την Κύπρο, καθώς η τελευταία έρευνα έγινε προ ετών από πλευράς ΚΟΤ.

Τρεις στους δέκα τουρίστες είναι Βρετανοί

Η σημασία της βρετανικής αγοράς για την Κύπρο καταγράφεται σε αριθμούς τουριστικών αφίξεων. Ανατρέχοντας σε παλαιότερες έρευνες της στατιστικής υπηρεσίας, παρατηρείται ότι η ίδια εικόνα επικρατούσε πάντοτε. Διαχρονικά, οι Βρετανοί τουρίστες αποτελούσαν το ένα τρίτο από τις συνολικές αφίξεις στην Κύπρο, ενώ κάποιες χρονιές, οι αριθμοί πλησίαζαν ακόμα και το 50%. Για παράδειγμα το 1980 όταν οι αφίξεις τουριστών ήταν στις 353.375 χιλιάδες, οι αφίξεις Βρετανών ήταν στις 111.359. Από τότε και κάθε χρόνο οι αριθμοί καταδεικνύουν τον βαθμό εξάρτησης της Κύπρου από την Βρετανία, με τους αριθμούς να πλησιάζονται και να φτάνουν το 1,3 εκατομμύριο το 2000, δηλαδή το 50% από το σύνολο των 2,6 εκατομμυρίων τουριστικών αφίξεων. Δέκα χρόνια αργότερα (2010), οι επιδόσεις από την βρετανική αγορά μειώνονται και πέφτουν για πρώτη φορά μέσα σε μια δεκαετία κάτω από το ένα εκατομμύριο στις 996.046 χιλιάδες από το σύνολο του 2,1 εκατομ-

μυρίων τουριστικών αφίξεων. Περαιτέρω μείωση καταγράφεται εν έτει 2013 και 2014 με τους αριθμούς να πέφτουν κάτω από 900.000, αν και επανέρχονται πολύ νωρίς, το 2015, στο ένα εκατομμύριο.

Έκτοτε παρουσιάζουν σταθερή αύξηση φτάνοντας το 1,32 εκατομμύρια το 2018 από το σύνολο των 3,9 εκατομμυρίων αφίξεων. Σύμφωνα με τις μετρήσεις μέχρι τον Νοέμβριο του 2019, από το σύνολο των 3,86 εκατομμυρίων τουριστικών αφίξεων, οι

εκ Βρετανίας ήταν στο 1,297 εκατ. Στο ένα τρίτο δηλαδή των συνολικών αφίξεων.

Νέες αγορές

Σύμφωνα με τον Υφυπουργό τα βήματα και οι προσπάθειες αφορούν την ενίσχυση σχέσεων με το Ισραήλ, αγορά η οποία έχει δείξει καλά στοιχεία σε επίπεδο αφίξεων τα τελευταία δύο χρόνια ,την Γαλλία, την Ολλανδία και το Βέλγιο. Πρώτη ωστόσο στην λίστα είναι η γερμανική αγορά ενώ σημαντικό στοιχείο είναι και Σκανδιναβικές χώρες, από τις οποίες έχουν σημειωθεί κάποιες μειώσεις. Στην περίπτωση της Γαλλίας ήδη, όπως κατέγραψε η «Κ» σε προηγούμενο ρεπορτάζ, με την είσοδο του νέου έτους έχει προγραμματιστεί ταξίδι του Υφυπουργού Τουρισμού στη Γαλλία με σκοπό να σκιαγραφηθεί κατ' αρχάς το προφίλ του Γάλλου τουρίστα, και κατά δεύτερο να γίνει μια πιο στοχευμένη προσπάθεια προώθησης και προβολής της Κύπρου στη γαλλική αγορά. Οι εκτιμήσεις από πλευράς Υφυπουργείου θέτουν ως ρεαλιστικό

στόχο για ανάπτυξη της προσβασιμότητας στην γαλλική αγορά το 2021 με την προϋπόθεση ότι εντός τους 2020 θα τρέξει μια σειρά από επαφών και κρούσεων της κυπριακής πλευράς για την γαλλική αγορά.

Προς Γερμανία

Η πρώτη στοχεύση για την Κύπρο παραμένει η γερμανική αγορά, η οποία αναμένεται να κλείσει το 2019 με μείωση σε σχέση με το 2018. Από το 2010 μέχρι το 2018 οι αφίξεις από Γερμανία ανήλθαν στο 1,24 εκατομμύρια επισκέπτες, ενώ μέχρι τον Νοέμβριο του 2019 ο αριθμός των αφίξεων ανέρχεται στις 147.000 επισκέπτες και με την καταγραφή του Δεκεμβρίου αναμένεται ότι οι επιδόσεις του 2019 θα είναι πιο κάτω σε σχέση με του 2018. Φορείς του τουρισμού αναφέρουν ότι πρόκειται για ποιοτικούς τουρίστες, με ψηλές κατά κεφαλήν δαπάνες, με έντονο ενδιαφέρον για πολιτιστικά μνημεία και εκπλώσεις και ένα είδος τουριστών στο οποίο η Κύπρος θέλει να επενδύσει.

Ξεκινάει άμεσα η νέα διαφημιστική καμπάνια του ΕΟΤ

Η νέα διαφημιστική καμπάνια του ΕΟΤ για την προώθηση του ελληνικού τουρισμού αναμένεται να ξεκινήσει άμεσα, με στόχο να δώσει ώθηση στις προκρατήσεις, που ξεκινούν εντός του πρώτου τριμήνου του έτους.

Σύμφωνα με τον γενικό γραμματέα του ΕΟΤ, Δημήτρη Φραγκάκη, το 70% της καμπάνιας θα κάνει χρήση των ψηφιακών εργαλείων και θα στοχεύει στις αγορές της Ευρώπης, των ΗΠΑ και του Καναδά. Την ίδια στιγμή, για το 2020 ο ΕΟΤ θα δώσει το «παρών» σε 47 διεθνείς τουριστικές εκθέσεις, με νέα περριπτερα.

Σε δηλώσεις του στο Αθηναϊκό - Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων ο πρόεδρος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων, Γρηγόρης Τάσιος, εξέφρασε την ελπίδα το 2020 «να είναι μια χρονιά που θα δώσει τουλάχιστον τα ίδια νούμερα με πέρυσι», αν και «όπως πρόσθεσε— «εμάς μας ενδιαφέρει πώς θα πάει η χώρα συνολικά και να φύγουμε από το μοντέλο ήλιος - θάλασσα».

Για να γίνει αυτό, όμως, «χρειάζεται πολλή δουλειά ακόμη», συμπλήρωσε ο πρόεδρος της ΠΟΞ και ευχήθηκε «πσυχία και πρεμία στη χώρα μας για το 2020, και να μας

Η εκστρατεία θα στοχεύει κατά κύριο λόγο στις αγορές της Ευρώπης, των ΗΠΑ και του Καναδά.

δεν η κυβέρνηση ως πρώτη προτεραιότητα, καθώς ο τουρισμός έχει δώσει πολύ μεγάλη βοήθεια στη χώρα».

«Η στοχευσή μας είναι να πετύχουμε πολύ μεγαλύτερη αύξηση στα έσοδα που έρχονται από τον

τουρισμό. Ο τουρισμός είναι από τους πρωταθλητές στην προσέλκυση επενδύσεων», δήλωσε ο υφυπουργός Τουρισμού, Χάρης Θεοχάρης. Αναφερόμενος στο ζήτημα της επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου, σημείωσε πως «η χώρα μας είναι κατά 80% ορεινή, κάτι που δεν το γνωρίζουν πολλοί στο εξωτερικό και αυτό πρέπει να το επικοινωνήσουμε».

Δηλαδή, να συστήσουμε τη χώρα μας και ως ορεινό προορισμό, όχι μόνο ως χιονοδρομικό. Γιατί διαθέτει όμορφες διαδρομές για περπάτο, για αναρρίκηση, για ορειβάσια, για καγιάκ και για άλλοι ει-

δους δραστηριότητες. Δηλαδή, προσφέρει πολλές εναλλακτικές προτάσεις τουρισμού και για τους 12 μήνες του έτους».

Τη νέα χρονιά, οι εμπλεκόμενοι φορείς αναμένουν τις νομοθετικές παρεμβάσεις του υπουργείου Τουρισμού στο μέτωπο της βραχυχρόνιας μίσθωσης, αλλά και νομοσχέδια που θα αφορούν τον καταδυτικό τουρισμό και την τουριστική εκπαίδευση.

Πέρυσι, με βάση τα τελευταία στοιχεία της ΤτΕ, την περίοδο Ιανουαρίου - Οκτωβρίου οι ταξιδιωτικές εισπράξεις εμφάνισαν αύξηση κατά 13,1% σε σύγκριση με την

αντίστοιχη περίοδο του 2018 και διαμορφώθηκαν στα 17,5 δισ. ευρώ. Ως εκ τούτου, εκτιμάται ότι για το σύνολο του έτους τα τουριστικά έσοδα ξεπέρασαν τα 18 δισ. ευρώ, από 16,1 δισ. ευρώ το 2018.

Στο σκέλος των αφίξεων, εκτιμάται ότι οι τουριστικές αφίξεις στην Ελλάδα το 2019 ανήλθαν σε 31 εκατομμύρια, χωρίς σε αυτές να υπολογίζονται οι επισκέπτες της κρουαζιέρας.

Ήδη, στο δεκάμηνο Ιανουαρίου - Οκτωβρίου 2019 οι τουριστικές αφίξεις ανήλθαν σε 29,727 εκατομμύρια τουρίστες έναντι 28,680 εκατ. πέρυσι.

EY

Building a better working world

Can advanced technologies help auditors make the hard-to-see easier to see?

ey.com #BetterQuestions

... The better the question. The better the answer. The better the world we live in.

PLACE YOUR ADS IN BRANDS NOT WEBSITES

Invest in your brand safety. Support quality journalism.

Reach more than **1m users*** with cutting edge tech

adstore.

NETWORK

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

24SPORTS

must

γαστρονόμος

KNEWS.com.cy

24NEWS

www.ad-store.net

10 apps available in:

* Google Analytics October data: 1m+ unique users, 15m+ page views

Ερχονται αλλαγές στις τηλεπικοινωνίες

Συγκωνεύσεις ή εξαγορές βλέπει ο εμπορικός διευθυντής της Cablenet για εξισορρόπηση της αγοράς

Συνέντευξη στη **MARIA ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Λίγες μέρες μετά την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Go plc στην Cablenet, ο εμπορικός διευθυντής της εταιρείας Περικλής Θεοδωρίδης μιλάει για τα επόμενα βήματα, στο κομμάτι του 4G και του 5G δικτύου αλλά και του δικτύου οπτικών ινών. Τονίζει ένα πράγμα, ότι η αγορά της Κύπρου είναι πολύ μικρή για να αντέξει τέσσερις παίκτες στον τομέα των τηλεπικοινωνιών. Ως εκ τούτου, αναφέρει, δεν αποκλείεται να υπάρξουν συνεργασίες ή συγκωνεύσεις πολύ σύντομα.

-Η εταιρεία σας έχει μικρό μερίδιο αγοράς, αν και η τελευταία έρευνα του Γραφείου Επιτρόπου Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων δείχνει μία σταθερή αύξηση. Ποιος είναι ο στόχος σας;

-Αρχικά, θέλω να αναφέρω ότι η Cablenet είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος πάροχος ευρωζωνικών υπηρεσιών στην Κύπρο, παρά τη σχετικά περιορισμένη έκταση του ενσύρματου δικτύου μας, και παράλληλα ο πρώτος ιδιωτικός πάροχος. Τα τελευταία χρόνια η εταιρεία σημειώνει ανοδική πορεία και σήμερα κατέχουμε σχεδόν το 22% της αγοράς

Ανάπτυξη ιδιόκτητου δικτύου κινητής τηλεφωνίας και εισαγωγή νέας γενιάς τηλεοπτικής πλατφόρμας στους στόχους της εταιρείας.

στις ευρωζωνικές υπηρεσίες, ενώ σε αυτή τη φάση καλύπτουμε κοντά στο 60% των συνολικών νοικοκυριών της Κύπρου και το ποσοστό αυτό στοχεύουμε να ανέβει στο 80%, μέχρι το 2021. Έτσι θα δώσουμε την ευκαιρία σε περισσότερους καταναλωτές, να γίνουν μέλη της μεγάλης οικογένειας της Cablenet. **-Λέιπτε όμως ακόμα από την κινητή ευρωζωνική πρόσβαση. Θα αλλάξει αυτό;**

-Όπως γνωρίζετε, μας έχει χορηγηθεί τον Ιούνιο του 2019, η εξουσιοδότηση ραδιοεπικοινωνιών για την εγκατάσταση και λειτουργία δικτύου κινητής τηλεφωνίας στις ζώνες 800 MHz και 2600 MHz (δικαίωμα ανάπτυξης δικτύων LTE-4ης γενιάς), με διάρκεια 10 χρόνων. Στο πλαίσιο των υποχρεώσεων γεωγραφικής κάλυψης, πρέπει να καλύψουμε το 50% της ελεύθερης Κύπρου μέχρι το Δεκέμβριο του 2021 και το 75% μέχρι το Δεκέμβριο του 2023, και να προσφέρουμε στους καταναλωτές, σε όλη την επικράτεια του 4G δικτύου μας, δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο, με ταχύτητες τουλάχιστον 30Mbps. Επομένως, έχουμε επικεντρωθεί ήδη στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη του δικτύου 4G, το οποίο θα είναι εμπορικά διαθέσιμο, μετά το πρώτο μισό του 2020.

-Τι γίνεται με το δίκτυο 5G; Είναι στις προτεραιότητές σας η ανάπτυξη του;

-Με το πέρας της Δημόσιας Διαβούλευσης, που πραγματοποιήθηκε από τις 30/08/2019 μέχρι τις

Δεν υπάρχει λογική στο να συνεχίζουν όλοι οι παίκτες να επενδύουν εκατομμύρια ευρώ για τα ίδια πράγματα, με αποτέλεσμα να αυξάνονται για όλους οι δαπάνες, και ταυτόχρονα λόγω του έντονου ανταγωνισμού να κατακερματίζεται η αγορά, σημειώνει ο κ. Θεοδωρίδης.

27/09/2019, το Τμήμα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών έκρινε ότι υπάρχει ενδιαφέρον από την αγορά και ως εκ τούτου, η διαδικασία αδειοδότησης αναμένεται να προχωρήσει και να υλοποιηθεί εντός των προκαθορισμένων προθεσμιών (30 Ιουνίου 2020 για τη ζώνη των 700MHz και 31 Δεκεμβρίου 2020 για τη ζώνη των 3.6GHz) που θέτει η σχετική νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εννοείται ότι η Cablenet εκδήλωσε το ενδιαφέρον της για να συμμετάσχει στον διαγωνισμό και συμφω-

νούμε με την «πακετοποίηση» των ζωνών 700MHz και 3.6GHz και με την προσφορά τεσσάρων εξουσιοδοτήσεων. Όμως, όπως προανέφερα, η εταιρεία επικεντρώνεται τώρα στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη του δικτύου 4G, για το οποίο ήδη έχουμε αδειοδοτηθεί. Να αναφέρω επίσης ότι σε πρώτη φάση τα δίκτυα 5G θα παρέχουν παρόμοιες υπηρεσίες κινητής σύνδεσης με τα δίκτυα 3G/4G, λόγω του ότι δεν μπορούν ακόμη οι κατασκευαστές να προσφέρουν ειδικευμένες υλοποιήσεις.

-Υπάρχουν έντονες ανησυχίες από το κοινό για ενδεχόμενες αρνητικές συνέπειες από την έλευση του 5G. Εσείς πώς απαντάτε;

-Τα δίκτυα 5G δεν παρουσιάζουν μεγαλύτερο κίνδυνο ασφάλειας από οποιονδήποτε άλλο δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα δίκτυα 5G θα εξοπλιστούν υπέρ-πολλαπλάσιους αριθμούς συνδρομών σε σχέση με τις τεχνολογίες 3G/4G, το μέγεθος της απειλής γίνεται κρίσιμο και είναι

πλέον επιτακτική η ανάγκη για μεγαλύτερες επενδύσεις στην κυβερνοασφάλεια. Οι συσκευές που θα συνδέονται σε δίκτυα 5G θα πρέπει να πληρούν αυστηρά πρότυπα ασφαλείας και κυρίως αυτές που θα εξυπηρετούν κρίσιμες υποδομές. Η εφαρμογή του νομικού πλαισίου, από τις αρμόδιες αρχές, θα πρέπει να διευκολύνει την ανάπτυξη νέων σταθμών βάσης, κάτι που θα είναι αναγκαίο για το 5G.

Μικρή η πίτα της αγοράς

-Έχουν εκφραστεί, κατά καιρούς, απόψεις ότι υπάρχουν πολλοί παίκτες στην κυπριακή αγορά τηλεπικοινωνιών. Ποια είναι η άποψή σας;

-Δεν αποκλείεται στο άμεσο μέλλον να υπάρξουν αλλαγές ή συγκωνεύσεις ή εξαγορές, από τη στιγμή που κάποιοι παίκτες είναι πιο δυνατοί στην κινητή τηλεφωνία, κάποιοι άλλοι στις υπηρεσίες σταθερού δικτύου και κάποιοι οικονομικά πιο εύρωστοι από άλλους, ενώ βεβαίως υπάρχει και ο πραγματικά έντονος ανταγωνισμός στις λιανικές τιμές. Η κυπριακή αγορά θεωρείται μικρού μεγέθους για τον τομέα των τηλεπικοινωνιών και οι οικονομίες κλίμακας είναι περιορισμένες. Δεν υπάρχει λογική στο να συνεχίζουν όλοι οι παίκτες να επενδύουν εκατομμύρια

Δεν αποκλείεται τουλάχιστον από πλευράς Cablenet, συνεργασία με τη Cyta για το δίκτυο οπτικών ινών.

ευρώ για τα ίδια πράγματα, με αποτέλεσμα να αυξάνονται για όλους οι κεφαλαιουχικές αλλά και οι λειτουργικές δαπάνες, και ταυτόχρονα λόγω του έντονου ανταγωνισμού να κατακερματίζεται η αγορά. Επομένως, κάτι πρέπει να διορθωθεί και σίγουρα μία τέτοια περίπτωση πρέπει να τύχει πολύ προσεκτικής προσέγγισης. Υπάρχουν περιπτώσεις που σε παρόμοιες μικρές αγορές στην Ευρώπη, οι βασικοί παίκτες μειώθηκαν από τέσσερις σε τρεις. Γιατί όχι και στην Κύπρο;

-Υπάρχει ενδεχόμενο συνεργασίας για το δίκτυο οπτικών ινών με τη Cyta;

-Δεν είναι κάτι που αποκλείουμε, αφού πολλάκις έχουμε εκφράσει τη θετική μας προσέγγιση σε τέτοιου είδους στρατηγικές συνεργασίες για την καλύτερη διαχείριση πόρων, επενδύσεων και δημιουργίας ενός πιο φιλικού περιβάλλοντος προς τον χρήστη αλλά και το περιβάλλον. Επομένως, οποιοσδήποτε συνέργειες σε δίκτυα πρόσβασης, και όχι μόνο, οδηγούν σε μείωση των λειτουργικών και κεφαλαιουχικών δαπανών και κατ' επέκταση, αν υπάρξει τέτοια μείωση να είστε σίγουροι ότι θα μεταφερθεί και η ανάλογη μείωση στις λιανικές τιμές των υπηρεσιών που προσφέρουμε στο ευρύτερο κοινό.

-Αύξηση σε κέρδη και έσοδα έδειξε η τελευταία έκθεση. Πώς κλείνει το 2019 για την εταιρεία;

-Ομολογουμένως, το έτος 2019 έκλεισε με θετικό πρόσημο. Πρόκειται για μία χρονιά που έφερε τις μεγαλύτερες επενδύσεις που έγιναν ποτέ στην εταιρεία, όπως αναβάθμιση συστημάτων/υποδομής, μετάδοση ποδοσφαιρικών αγώνων, νέα τηλεοπτική πλατφόρμα και άδεια κινητής τηλεφωνίας. Σήμερα, η Cablenet εργοδοτεί περισσότερα από 350 άτομα, ένδειξη του ότι η εταιρεία μεγαλώνει διαρκώς και αναπτύσσεται με ταχύτατους ρυθμούς. Αυτός ο ρυθμός ανάπτυξης δεν θα σταματήσει εδώ, ιδιαίτερα όταν βλέπουμε ότι οι προοπτικές της Cablenet είναι πραγματικά τεράστιες.

-Ποια είναι λοιπόν τα επόμενα βήματα, πλάνα και επενδύσεις για την εταιρεία;

-Θα επικεντρωθούμε στην υλοποίηση των νέων μας έργων, στα οποία έχουμε επενδύσει εκατομμύρια, ενώ ταυτόχρονα θα συνεχίσουμε να θαρραλεύομαστε με τεχνολογίες αιχμής. Αναμριοβήτητα, οι συνεχείς επενδύσεις, η διασφάλιση οικονομικής σταθερότητας, η σωστή διαχείριση των οικονομικών και η διαρκής ανάπτυξη του δικτύου αλλά και της εταιρείας μας, είναι μερικοί από τους άδρονες γύρω από τους οποίους θα κινηθεί η στρατηγική μας, για την περαιτέρω αύξηση του μεριδίου αγοράς και αξίας. Παράλληλα, αναγνωρίζουμε την ευθύνη που μας αναλογεί απέναντι στην κοινωνία και το περιβάλλον. Το 2020, για εμάς, θα είναι άρρηκτα συνυφασμένο με το σλόγκαν μας «Think Green, Go Purple», έχοντας πάντοτε ως σημείο αναφοράς τη διαρκή εξέλιξη των προσφερόμενων υπηρεσιών μας, αλλά και την άψογη εξυπηρέτηση και υποστήριξη των νέων και υφιστάμενων πελατών μας. Όσον αφορά τα μελλοντικά μας βήματα; Προσβλέπουμε στην ανάπτυξη του δικού μας δικτύου κινητής τηλεφωνίας, αλλά και στην εισαγωγή μιας νέας γενιάς τηλεοπτικής πλατφόρμας, με ακόμη πιο εμπλουτισμένο περιεχόμενο. Στο πλαίσιο, επίσης, της συνεχούς ανάπτυξης του δικτύου μας, καταβάλλουμε προσπάθειες για να προσφέρουμε κάθε μέρα πιο ποιοτικές υπηρεσίες στους συνδρομητές μας. Ήδη έχουμε επενδύσει σε ευρωζωνικά δίκτυα οπτικών ινών νέας γενιάς και παράλληλα μελετούμε τις επόμενες τεχνολογίες, όπως το 5G.

Η μαλτέζικη Go και οι νέες ισορροπίες

-Πρόσφατα η μαλτέζικη εταιρεία Go αύξησε το μετοχικό της κεφάλαιο στην εταιρεία σας φτάνοντας στο 60,26%, κάτι που μεταφράζεται σε αύξηση του ενδιαφέροντος για την κυπριακή αγορά.

-Με τις θετικές επιδόσεις των τελευταίων ετών και την ισχυρή οικονομική θέση που έχει η Cablenet, είμαστε πλέον πολύ καλά τοποθετημένοι ώστε να αξιοποιήσουμε τις βελτιωμένες προοπτικές της αγοράς και την αυξανόμενη ζήτηση για τα προϊόντα μας. Ακριβώς αυτή η επιτυχημένη πορεία της εταιρείας μας, ενθαρρύνει την GO να συνεχίσει το επενδυτικό της πλάνο στην κυπριακή αγορά.

Η διαφοροποίηση του ποσο-

στού στο 60,26% προέκυψε πρόσφατα λόγω κεφαλαιοποιήσεων δύο δανείων που είχε κάνει η GO προς τη Cablenet. Η συμβολή των συνεργατών μας στα θετικά αποτελέσματα των τελευταίων ετών ήταν και είναι καθοριστική και από κοινού έχουμε θέσει ως στόχο, κάθε χρόνο να γινόμαστε καλύτεροι.

- Πώς επηρεάζει αυτή η αλλαγή τα πλάνα και τα βήματα της εταιρείας;

Με την επιταχυνόμενη ανάπτυξη μας τα τελευταία χρόνια, και λόγω της οικονομικής ευρωστίας της εταιρείας μας, αλλά και της θετικής συμβολής των μετόχων μας, είμαστε βέβαιοι ότι αυτές οι αλλαγές θα ενισχύσουν την ανάπτυξη στην Cablenet και θα

ανεβάσουν όλους τους οικονομικούς και λειτουργικούς δείκτες. Τα στρατηγικά πλάνα και βήματα της εταιρείας μας εξακολουθούν να είναι οι περαιτέρω επενδύσεις σε υποδομές και η δημιουργία προϊόντων κινητής, σταθερής, Internet και τηλεόρασης που θα δίνουν σε οικιακούς πελάτες αλλά και σε επιχειρήσεις, τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν στο έπακρο τα χαρακτηριστικά των δικτύων νέας γενιάς της Cablenet. **-Να αναμένουμε ότι θα υπάρξουν περαιτέρω αλλαγές στο μετοχικό κεφάλαιο δεδομένου ότι βάσει συμφωνίας υπάρχει αυτό το περιθώριο για περίοδο τριών μηνών;**

-Βάσει συμφωνίας, ο Νικόλας Σιακόλας, μέτοχος της Cablenet,

μπορεί να εγγραφεί για απόκτηση περαιτέρω μετοχών της εταιρείας με ανοικτό «option» μέχρι 31 Μαρτίου 2020, ώστε το ποσοστό του να ανέλθει από 39,74% μέχρι και το 49% του μετοχικού κεφαλαίου. Επίσης να σημειωθεί πως η GO και η Cablenet αναθεώρησαν και μία πρόσφατη συμφωνία δανείου ώστε το ποσό από 3 εκατ. ευρώ να αυξηθεί σε 7 εκατ. ευρώ. Και γι' αυτό το δάνειο υπάρχει δικαίωμα κεφαλαιοποίησης του από πλευράς GO. Αντιλαμβάνεστε πως αν εξασκηθούν τα πιο πάνω options, απόκτησης μετοχών ή/και κεφαλαιοποιήσεων του πρόσφατου δανείου, τα ποσοστά του μετοχικού κεφαλαίου θα αλλάξουν και πάλι. Δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω την τελική μορφή των ποσοστών.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Στην ισχυροποίηση της Ε.Ε. στοχεύει το Βερολίνο

Το δεύτερο εξάμηνο του 2020 τα νπία της Ε.Ε. αναλαμβάνει η Γερμανία. Εως τώρα, παρά τις καλές προθέσεις, η κυβέρνηση Μέρκελ αποδείχθηκε καλύτερη των προσδοκιών. Απορμύ να διορθώσει τα λάθη με νέες πρωτοβουλίες και σχέδια. Στην πραγματικότητα, η γερμανική κυβέρνηση ήθελε να ξεκινήσει πριν από δύο χρόνια τις προσπάθειες για να δώσει νέα ώθηση στην Ευρώπη. Η κυβερνητική συμφωνία ανάμεσα στους Χριστιανοδημοκράτες και το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα φέρνει τον χαρακτηριστικό τίτλο «Ενα νέο ξεκίνημα για την Ευρώπη».

Τις διαπραγματεύσεις έκανε ο τότε πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοι-

νοβουλίου Μάρτιν Σουλτς σε μια ατμόσφαιρα που συνδιαμορφώθηκε από το όραμα του Μακρόν για την Ευρώπη στη Γαλλία και τους νέους ανθρώπους με την ευρωπαϊκή σημαία στα χέρια, στους δρόμους και στις πλατείες της Γερμανίας.

Κάνοντας απολογισμό στο ημίχρονο της θητείας της, η γερμανική κυβέρνηση δείχνει ικανοποιημένη επειδή κατάφερε πολλά αυτό το διάστημα. Η αντιπολίτευση ωστόσο βλέπει τα πράγματα διαφορετικά.

Για τη γερμανική προεδρία το Βερολίνο σχεδιάζει από τον Ιούλιο του 2020 την ανάληψη πρωτοβουλιών για να στηρίξει τη μετεξέλιξη της Ε.Ε. Μια από τις ιδέες άφησε ήδη να

διαφανεί ο υπουργός Εξωτερικών Χάικο Μάας. Εξήγγειλε ότι θα δραστηριοποιηθεί για μια «ισχυρή και κυρίαρχη Ευρώπη». Για να κάνει την Ευρώπη ακόμη πιο σημαντική στο διεθνές πολιτικό στερέωμα, ζητεί ένα ευρωπαϊκό συμβούλιο ασφαλείας που να μπορεί να συντονίζει την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας. Σε ένα τέτοιο σώμα θα μπορούσαν να συμμετέχουν και οι Βρετανοί παρά το Brexit. Μια πρόταση που ο πρόεδρος της επιτροπής Εξωτερικών της Βουλής Γκίντερ Κριχμπάουμ θεωρεί ότι έχει νόημα, όπως κάθε τι που συνδέει τη Βρετανία μελλοντικά με την Ε.Ε. Αλλά και η Φραντσίσκα Μπράντνερ θεωρεί ότι

η μεγαλύτερη πρόκληση για το 2020 είναι η οργάνωση της μελλοντικής σχέσης της Βρετανίας με την Ε.Ε., αν και υπολογίζει ότι ο Μπόρις Τζόνσον θα ασκήσει σκληρή διαπραγματευτική πολιτική. Στις 31 του ερχόμενου Ιανουαρίου οι Βρετανοί θα εγκαταλείψουν την Ε.Ε. και το ερώτημα είναι τι θα ακολουθήσει.

Η θερμή φάση των διαπραγματεύσεων θα συμπέσει με τη γερμανική προεδρία το δεύτερο εξάμηνο του 2020. Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Η διαμόρφωση των ευρωπαϊκού προϋπολογισμού από 2021 μέχρι το 2027 θα αποφασιστεί επί γερμανικής προεδρίας. Η αποχώρηση των Βρετανών αφήνει ένα μεγάλο κενό, το οποίο

θα πρέπει να καλύψουν οι άλλες χώρες της Ε.Ε., έτσι ώστε, παρ' όλα αυτά, τελικά να συγκεντρωθούν περισσότερα κονδύλια. Η Γερμανία αντιμετωπίζει στην αύξηση του προϋπολογισμού. Εκεί που η Ε.Ε. θα πρέπει να προχωρήσει μαζί είναι, κατά τον Κριχμπάουμ, η κλιματική πολιτική και τα θέματα γεωστρατηγικής. Η νέα πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν εξήγγειλε ένα νέο Green Deal και η γερμανική κυβέρνηση αναφέρει στον απολογισμό της ότι οι προσπάθειες κατατείνουν στην επίτευξη ουδέτερου κλιματικού αποτυπώματος μέχρι το 2050. Κατά τη διάρκεια της εξάμηνης γερμανικής προεδρίας θα συμπέσουν δύο μεγάλα

Συμβούλια Κορυφής. Το πρώτο είναι της Ε.Ε. με την Αφρική και το άλλο με την Κίνα. Ιδιαίτερα το τελευταίο, που θα γίνει στη Λειψία με μια τετράκις κινεζική αντιπροσωπεία, αναμένεται με μεγάλη αγωνία. Θα είναι και η πρώτη συνάντηση αυτών των διαστάσεων σε μια περίοδο που από γερμανικής σκοπιάς ο κατάλογος με προβληματικά ζητήματα είναι ιδιαίτερα μακρύς.

Πάνω από όλα, το ερώτημα για τυχόν συμμετοχή της Huawei στο δίκτυο 5G σε συνθήκες ασφάλειας. Σε ό,τι αφορά το Συμβούλιο Κορυφής με την Αφρική, η γερμανική προεδρία θα πρέπει να φέρει πιο κοντά τις δύο ηπείρους.

Η οικονομική πτυχή το μεγάλο στοίχημα για το ΓεΣΥ το 2020

Ο προϋπολογισμός του συστήματος και η βιωσιμότητα των
δημόσιων νοσπλευτηρίων ψηλά στην ατζέντα του υπ. Υγείας

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Αν το 2019 ήταν χρονιά ορόσημο για τη μετάβαση σε ένα ενιαίο σύστημα δημόσιας υγείας, το 2020 θα είναι το έτος που θα δοκιμασθούν στην πράξη, οι αντοχές του ΓεΣΥ σε πλήρη ανάπτυξη. Η εφαρμογή της δεύτερης φάσης εφαρμογής του ΓεΣΥ, την 1η Ιουνίου, θεωρείται η κορυφαία πρόκληση που έχει να διαχειριστεί, μέσα στο 2020, το Υπουργείο Υγείας και όχι μόνο. Τα εμπόδια που έχουν παρουσιασθεί κατά το πρώτο εξάμηνο, μετάβασης σε περιβάλλον ΓεΣΥ λίγο πολύ έχουν καταδείξει τα αδύναμα σημεία του συστήματος, βοηθώντας σημαντικά στην ιεράρχηση των ζητημάτων που θα πρέπει να αντιμετωπισθούν τους επόμενους μήνες. Παρά το θόρυβο που προκλήθηκε, στο τέλος του 2019 τα ανοικτά ζητήματα που υπάρχουν, με επαγγελματικές ομάδες στο χώρο της υγείας, δεν φαίνεται να είναι παράγοντες που θα επιδράσουν αρνητικά στην πλήρη ανάπτυξη του συστήματος. Η προσοχή της κυβέρνησης αλλά και του ΟΑΥ, στρέφεται στην οικονομική πτυχή του ΓεΣΥ, για την οποία οι ανησυχίες που υπήρχαν έχουν ενταθεί. Το Υπουργείο Υγείας αναγνωρίζει ότι ένα από τα θέματα που πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης προσοχής είναι το οικονομικό σκέλος

Το δυσκολότερο κομμάτι στο οικονομικό σκέλος του Συστήματος Υγείας αφορά τα δημόσια νοσπλευτήρια, η αυτόνομη των οποίων θα πρέπει να προχωρήσει το επόμενο διάστημα.

του συστήματος υγείας και πιο συγκεκριμένα δύο ζητήματα. Το πρώτο έχει να κάνει με τον προϋπολογισμό του ΟΑΥ και το δεύτερο με την αυτόνομη των δημόσιων νοσπλευτηρίων σε συνάρτηση με τη βιωσιμότητά τους. Δύο θέματα που σχετίζονται με τα ανοικτά μέτωπα των ιδιωτικών κλινικών, αλλά και τα κίνητρα προς τους γιατρούς του δημοσίου.

Τα νοσοκομεία

Από τους πρώτους έξι μήνες εφαρμογής της πρώτης φάσης του ΓεΣΥ (την εξωνοσοκομειακή) έχει διαφανεί, σύμφωνα και με επίσημες τοποθετήσεις, πως ο ΟΑΥ καταγράφει θετικό αποτελέσματα σε ό,τι αφορά τα έσοδα από τις εισφορές,

σε σχέση με τα έξοδα. Επί του προκειμένου υπάρχουν έντονες απόψεις ότι ο απολογισμός είναι πλεονεκτήσιμος, ένεκα της αδυναμίας του ΟΚΥ-πΥ, κατά τους πρώτους μήνες εφαρμογής του ΓεΣΥ να κοστολογήσει τις προσφερόμενες υπηρεσίες των δημοσίων νοσπλευτηρίων. Ωστόσο, από πλευράς ΟΚΥπΥ, υποστηρίζεται πως μετά τον περασμένο Σεπτέμβριο τα οικονομικά του στοιχεία δείχνουν σημάδια ομαλοποίησης της κατάστασης. Παρά τις καθησυχαστικές παρεμβάσεις ο κίνδυνος οικονομικής εκτροπής είναι υπαρκτός και φαίνεται να γίνεται αντιληπτός. Ενδεικτική είναι η τοποθέτηση του υπουργού Υγείας Κωνσταντίνου Ιωάννου, πως τα δημόσια νοσπλευτήρια θα στηριχθούν σημαντώνοντας ότι η στήριξη αυτή δεν είναι «χωρίς όρια», αναφορά που σχετίζεται με τα αιτήματα για παροχή κινήτρων στους ιατρούς του δημοσίου. «Αναγνωρίζοντας τους λόγους για παραχώρηση πρόσθετων κινήτρων στους ιατρούς μας, δεν πρέπει να αγνοούμε την ανάγκη για ορθολογική και χρηστή οικονομική διαχείριση του Οργανισμού Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας», συμπληρώνει ο κ. Ιωάννου και εκφράζει την πεποίθηση ότι μέσω του διαλόγου μπορεί να βρεθεί η χρυσή τομή για το καλό των ασθενών. Στη λογική της συγκρατημένης

Υπουργείο Υγείας και ΟΑΥ τους επόμενους έξι μήνες καλούνται να προσπεράσουν τα εμπόδια που υπάρχουν για πλήρη εφαρμογή του ΓεΣΥ με τα οικονομικά να αποτελούν τη μεγαλύτερη πρόκληση.

διαχείρισης των οικονομικών πόρων, ο ΟΚΥπΥ το επόμενο διάστημα θα πρέπει να σμικρύνει την απόσταση που υπάρχει με την ΠΑΣΥΚΙ, η οποία απέρριψε την πρόταση των κινήτρων που της δόθηκε πριν τα Χριστούγεννα, από τον ΟΑΥ. Μπροστά στο αδιέξοδο που έχει δημιουργηθεί με τα κίνητρα, ο Υπουργός Υγείας είναι έτοιμος να παρέμβει πυροσβεστικά, σε ΟΚΥπΥ και ΠΑΣΥΚΙ, προκειμένου να γεφυρώσει τη διαφορά.

Ιδιωτικές κλινικές

Στον άλλο πυλώνα του ΓεΣΥ, τα ιδιωτικά νοσπλευτήρια, η κατάσταση παρουσιάζεται δύσκολη όχι όμως σε βαθμό που να δημιουργεί έντονες ανησυχίες. Ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Ιδιωτικών Νοσπλευτηρίων αναμένεται να ξεκαθαρίσει το τοπίο, επί της προτάσεως του ΟΑΥ για συμμετοχή των ιδιωτικών κλινικών στο ΓεΣΥ από 1η Ιουνίου 2020, προς το τέλος της εβδομάδας που έρχεται. Ο διάλογος που είχε ξεκινήσει μεταξύ ΟΑΥ και ΠΑΣΙΝ θεωρείται πως ολοκληρώθηκε, με την κατάθεση της πρότασης και

αυτό που απομένει η διαβούλευση του ΟΑΥ με κάθε ιδιωτικό νοσπλευτήριο ξεχωριστά. Τα όσα ακολούθησαν την πρόταση του ΟΑΥ έχουν προκαλέσει συγκρατημένη αισιοδοξία σε υπουργείο Υγείας και ΟΑΥ για ένταξη ικανοποιητικού αριθμού ιδιωτικών κλινικών στο ΓεΣΥ.

Ο προϋπολογισμός

Στο θέμα των οικονομικών πόρων του ΓεΣΥ, το υπουργείο Υγείας εκτιμά πως δεν συντρέχουν λόγοι ανησυχίας υπό το πρίσμα πως ο προϋπολογισμός είναι σφαιρικός και δεν τίθεται θέμα να απειληθεί η βιωσιμότητά του ΟΑΥ, απόψεις που δεν φαίνεται να συμμερίζονται οι ιδιωτικές κλινικές που δεν ικανοποιούνται από την πρόταση του ΟΑΥ. Εκείνο όμως που φαίνεται να τυγχάνει ιδιαίτερης προσοχής από πλευράς υπουργείου, με την επισημάνση πως πρέπει να προσεχθεί είναι ο περιορισμός των καταχρήσεων προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η τιμή της μονάδας αποζημίωσης των ιατρών και γενικά των παρόχων υπηρεσιών υγείας, θα είναι οι ανα-

μενόμενες και θα λειτουργούν ως κίνητρο για τους ίδιους.

Η 1η Ιουνίου

Η νέα και καθοριστική χρονιά για την δημόσια υγεία, ξεκινά με θετική αποτίμηση των επτά πρώτων μηνών εφαρμογής του ΓεΣΥ. Στο λειτουργικό κομμάτι αναγνωρίζεται πως σε μεγάλο βαθμό η συνεχής αναβάθμιση του λογισμικού συστήματος, η εφαρμογή πρωτοκόλλων για αντιμετώπιση αδυναμιών όπως οι καταχρήσεις, έδωσε λύσεις, ωστόσο τα ζητήματα αυτά θα συνεχίσουν να είναι προκλήσεις και για το 2020. Στο άλλο κομμάτι, αυτό της ένταξης ιατρών στο ΓεΣΥ, η κατάσταση φαίνεται να έχει υλοποιηθεί μιας και το ποσοστό των ιατρών που έχουν ενταχθεί στο σύστημα, είναι κοντά στο 80%. Σε ό,τι αφορά τον ΟΚΥπΥ, ένα στοιχείο που θα πρέπει να κερδίσει αφορά τη στελέχωση των δημοσίων νοσοκομείων, τη βελτίωση της λειτουργικότητάς τους, τη συγκράτηση του κόστους και το κυριότερο να πετύχει να αλλάξει την κουλτούρα στα δημόσια νοσοκομεία.

Από τη Λεμεσό για όλη την Κύπρο...

Απο την Κύπρο για όλο τον κόσμο...

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Επιλέγω το δικό μου επάγγελμα.

Επιλέγω τις δικές μου σπουδές.

Επιλέγω το δικό μου αύριο.

Ενημερωθείτε από Επαγγελματίες Συμβούλους Σπουδών και Επαγγελματικής Κατάρτισης, Πανεπιστήμια, Κολλέγια και Ανώτερες Σχολές.

Παρακολουθήστε Διαλέξεις από Εκπαιδευτικούς Επαγγελματικών Φορέων και Οργανισμών.

Πληροφορίες στο Facebook.
 Education And Career Exhibition

Κρατική Έκθεση ■ 12 Ιανουαρίου 2020 ■ 14:00 - 20:30

Διοργανωτής
ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΥΝΔΕΣΜΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Υπό την αιγίδα του Έντιμου Υπουργού Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας Πρόδρομου Προδρόμου

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Χορηγοί επικοινωνίας

PIK
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι έξι κρίσιμοι σταθμοί προς την «επενδυτική βαθμίδα»

Πότε οι διεθνείς οίκοι θα ανακοινώσουν τη «βαθμολογία» τους για την Ελλάδα

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Το 2020 θα αποτελέσει καθοριστικό έτος για το «στοίχημα» της ένταξης της Ελλάδας στο κλαμπ των χωρών που κατέχουν «επενδυτική βαθμίδα» και οι οποίες βρίσκονται στα ραντάρ των ποιοτικών επενδυτών και των μεγάλων ξένων χαρτοφυλακίων. Στόχος της ελληνικής κυβέρνησης είναι η επίτευξη αυτού του κρίσιμου ορόσημου για το επενδυτικό προφίλ της χώρας –το οποίο και έχασε το 2010– έως το πρώτο εξάμηνο του 2021. Οι αναλυτές θεωρούν εφικτό αυτόν τον στόχο, δεδομένης της σημαντικής βελτίωσης που έχουν σημειώσει οι οικονομικές προοπτικές της χώρας το τελευταίο διάστημα μετά και τις πολιτικές που εφαρμόζει η νέα κυβέρνηση. Παράλληλα, επισημαίνουν πως ήδη οι αγορές βαθμολογούν την Ελλάδα πολύ υψηλότερα από τους τέσσερις μεγάλους οίκους αξιολόγησης, τους οποίους και λαμβάνει υπόψη της η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στις αποφάσεις της, και άρα καθορίζουν το πότε και εάν μπορεί η χώρα να επιβιβαστεί στο τρένο του προγράμματος QE. Πάντως, υπάρχουν και εκτιμήσεις που προσγειώνουν κάπως τις προσδοκίες, επισημαίνοντας πως η επενδυτική βαθμίδα δεν μπορεί να αποκτηθεί εάν δεν επιστρέψουν οι τράπεζες στην ευρωπαϊκή κανονικότητα των NPEs.

Οι επιφυλάξεις

Το 2019 οι οίκοι –Moody’s, Fitch, S&P, DBRS– εμφανίστηκαν ιδιαίτερα φειδωλοί στις αποφάσεις τους σε ό,τι αφορά τη βαθμολογία της Ελλάδας, καθώς περιμένουν πρώτα

να δουν απτά αποτελέσματα των μεταρρυθμίσεων που εφαρμόζει η κυβέρνηση στο πιστωτικό προφίλ της χώρας. Όπως σημείωσε και η Societe Generale, παρά τη σημαντική βελτίωση στους όρους χρηματοδότησης της Ελλάδας, οι οίκοι ήταν πολύ αυστηροί και γι’ αυτό οι επενδυτές επιβράβευσαν τα ελληνικά ομόλογα οδηγώντας στον μηδενισμό των ελλανοϊταλικών spreads.

Οι αναβαθμίσεις

Υπενθυμίζεται πως η Standard & Poor’s αναβάθμισε το ελληνικό αξιόχρεο στην κατηγορία BB– από B+ τον περασμένο Οκτώβριο και τρία σκαλοπάτια κάτω από την επενδυτική βαθμίδα, ο οίκος Fitch διατήρησε και στις δύο αξιολογήσεις του το 2019 την Ελλάδα στο BB– επίσης τρεις βαθμούς κάτω από την επενδυτική βαθμίδα, η αξιολόγηση της Moody’s παρέμεινε αμετάβλητη τον Αύγουστο μετά τη διπλή αναβάθμιση του Μαρτίου σε B1 και τέσσερις βαθμίδες κάτω από το investment grade (IG), ενώ σταθερή διατήρησε και η DBRS την αξιολόγησή της στο BB (low) τον Νοέμβριο μετά την αναβάθμιση του Μαΐου, τρία σκαλοπάτια κάτω από το IG. Τους τελευταίους μήνες, οι θετικές εξελίξεις γύρω από την οικονομία, τη διαχείριση χρέους και τις τράπεζες έχουν οδηγήσει τους οίκους να στείλουν ένα αισιόδοχο σήμα ως προς τις διαθέσεις τους για τη νέα χρονιά. Η πλήρης άρση των capital controls, η πρόωρη αποπληρωμή του ΔΝΤ, καθώς και η πρόσδοος με το σχέδιο «Ηρακλής» για τη μείωση των κόκκινων δανείων των συστημικών τραπεζών, έχουν χαρα-

Η πλήρης άρση των capital controls, η πρόωρη αποπληρωμή του ΔΝΤ, καθώς και η πρόσδοος με το σχέδιο «Ηρακλής» για τη μείωση των κόκκινων δανείων των συστημικών τραπεζών, έχουν χαρακτηριστεί «πιστωτικά θετικά» από τους οίκους, κάτι που σημαίνει ότι θα συνυπολογιστούν στις αξιολογήσεις που έρχονται το 2020.

Στόχος της κυβέρνησης, να ενταχθεί η Ελλάδα στην ελίτ των χωρών έως το πρώτο εξάμηνο του 2021.

κτηριστεί «πιστωτικά θετικά» από τους οίκους, κάτι που σημαίνει ότι θα συνυπολογιστούν στις αξιολογήσεις που έρχονται το 2020.

Το χρονοδιάγραμμα

Οι κρίσιμες ημερομηνίες το νέο έτος είναι έξι, με τους τέσσερις οίκους να έχουν προγραμματίσει όπως και κάθε χρονιά, δύο αξιολογήσεις για την Ελλάδα, ενώ δύο οίκοι –DBRS και S&P– συμπίπτουν ως προς τις ημέρες που έχουν επιλέξει για να ανακοινώσουν τις εκθέσεις τους για τη χώρα μας.

Η πρώτη γειση θα δοθεί από τη Fitch στις 24 Ιανουαρίου, με την

αγορά να έχει υψηλές προσδοκίες από τον οίκο καθώς δεν έχει αλλάξει από το 2018 τη βαθμολογία του για τη χώρα μας, παρά την τεράστια πρόοδο που έχει σημειωθεί και το γεγονός ότι το κόστος δανεισμού του ελληνικού Δημοσίου έχει σημειώσει βουτιά της τάξης του 70% από τότε. Λίγες μέρες αργότερα, στις 28 Ιανουαρίου, στελέχη της Fitch έρχονται στην Αθήνα, στο πλαίσιο της εκδήλωσης που θα διοργανώσει ο οίκος σε κεντρικό ξενοδοχείο της πόλης, με τίτλο «Credit Outlook 2020», ενώ η δεύτερη προγραμματισμένη αξιολόγησή του για την Ελλάδα αναμένεται στις 24 Ιουλίου του 2020.

Σειρά έχουν οι S&P και DBRS οι οποίοι στις 24 Απριλίου του 2020 δίνουν και αυτοί την πρώτη τους αξιολόγηση για την Ελλάδα, γεγονός που σημαίνει ότι αυτή η ημέρα θα έχει ιδιαίτερο «βάρος» για την αγορά. Η δεύτερη αξιολόγηση και των δύο έχει προγραμματιστεί και πάλι την ίδια ημερομηνία, στις 23 Οκτωβρίου.

Τέλος η Moody’s, ο πιο «αυστηρός» οίκος από τους τέσσερις καθώς δίνει τη χαμηλότερη βαθμολογία στην Ελλάδα, αναμένεται να ανακοινώσει τη «γνώμη» του για την πιστοληπτική ικανότητα της χώρας μας στις 8 Μαΐου και στη συνέχεια στις 6 Νοεμβρίου.

Αν και δεν αποκλείεται να υπάρξουν έκτακτες αξιολογήσεις, όπως άλλωστε έχει συμβεί στο παρελθόν, ωστόσο αυτές οι έξι ημερομηνίες θεωρούνται ιδιαίτερα κρίσιμες στον δρόμο της Ελλάδας προς τον στόχο της επενδυτικής βαθμίδας. Η πλειονότητα των αναλυτών επισημαίνει πως το 2020 είναι πιθανό η Ελλάδα να ανέβει κατά δύο σκαλοπάτια και να έρθει έτσι μία ανάσα πριν από την επενδυτική βαθμίδα, με τον «τελικό στόχο» να είναι επιτεύξιμος το 2021.

Πάντως, όπως επισημαίνουν παράγοντες της αγοράς, το να αναβαθμιστεί η χώρα κατά δύο βαθμίδες είναι σχετικά «βατό», ωστόσο δεν θα είναι καθόλου εύκολο να δοθεί αυτή η «τελευταία» καθορι-

στική αναβάθμιση που θα φέρει την Ελλάδα στις χώρες που θεωρούνται «επενδύσιμες».

Το καθοριστικό σημείο

Σύμφωνα με εκτιμήσεις από αρμόδιες πηγές, οι οίκοι δεν αναμένεται να δώσουν στη χώρα μας το «εισιτήριο» για την ένταξη στο κλαμπ των ελίτ πριν από το τέλος της μεταμνημονιακής εποπτείας και πριν από την επιστροφή των NPEs των ελληνικών τραπεζών σε επίπεδα ευρωπαϊκής κανονικότητας. Σύμφωνα με τις πιο αισιόδοξες εκτιμήσεις, το investment grade μπορεί και να είναι πιθανό να επιτευχθεί το β’ εξάμηνο του 2021, ωστόσο το πιο «ασφαλές» στοίχημα είναι για εντός του 2022.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν, οι αναβαθμίσεις έως και ένα σκαλοπάτι κάτω από την επενδυτική βαθμίδα θα είναι σχετικά γρήγορες, ωστόσο η καθοριστική αναβάθμιση-ορόσημο στην κατηγορία του «τριπλού B» θα είναι μία βασανιστική διαδικασία.

Οι μεγάλες προκλήσεις του 2020 για τις ελληνικές τράπεζες

Ξεχωρίζουν μείωση κόκκινων δανείων, αύξηση κερδών, ενίσχυση χορηγήσεων

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Η εξυγίανση των ισολογισμών από τα κόκκινα δάνεια μέσω της αξιοποίησης του «Ηρακλή», η επιτάχυνση της πιστωτικής επέκτασης και η ενίσχυση των λειτουργικών εσόδων που θα θωρακίσουν την κερδοφορία, η αλλαγή του επιχειρησιακού μοντέλου και ο μετασχηματισμός των τραπεζών στη νέα ψηφιακή εποχή καθώς και η επιτυχή ολοκλήρωση των στρες τεστ και η πρόσβαση στις αγορές για την κεφαλαιακή τους ενίσχυση, είναι οι βασικές προκλήσεις που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν οι τράπεζες το 2020. Οι βάσεις έχουν ήδη μπει από τη χρονιά που μόλις πέρασε, καθώς η ψήφιση του «Ηρακλή» και η δυνατότητα οι κρατικές εγγυήσεις να φτάσουν τα 12 δισ. ευρώ, δημιουργούν τις προϋποθέσεις για μια ουσιαστική μείωση, της τάξης του 40%, των κόκκινων δανείων που έχουν στα χαρτοφυλάκιά τους οι τράπεζες. Οι εκτιμήσεις ανεβάζουν το ύψος των τιτλοποιήσεων που θα ενταχθούν στον «Ηρακλή» στα 33 δισ. ευρώ, καθώς εκτός από τα 7,5 δισ. ευρώ της Eurobank, στα 12 δισ. ευρώ φθάνει η τιτλοποίηση που θα πραγματοποιήσει η Alpha Bank, ενώ στα 7 δισ. ευρώ περίπου εκτιμάται το ύψος των τιτλοποιήσεων που θα πραγματοποιήσουν –η καθεμία ξεχωριστά– Εθνική και Τράπεζα Πειραιώς.

Εκτός από τον μηχανισμό των κρατικών εγγυήσεων και τις πωλήσεις χαρτοφυλακίων που θα συνεχιστούν με αμείωτο ρυθμό και το 2020, οι τράπεζες θα πρέπει παράλληλα να εντεί-

Τα στρες τεστ της ΕΚΤ που θα πραγματοποιηθούν τη νέα χρονιά, θα γίνουν κάτω από ευνοϊκότερες συνθήκες σε σύγκριση με αυτά του 2017 για την ελληνική οικονομία.

νουν τις προσπάθειες για οργανική μείωση των κόκκινων δανείων που θα απομεινούν στους ισολογισμούς τους. Η δέσμευση που έχουν αναλάβει έναντι του SSM για μονοψήφιο ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων έως και το 2021 από το σημερινό επίπεδο του 42% –με βάση τα αποτελέσματα του 9μήνου– δεν επιτρέπει εφυσιαστικό και προς την κατεύθυνση αυτή ουσιαστικό ρόλο θα παίξει το νέο πτωχευτικό πλαίσιο για τις επιχειρήσεις και τους ιδιώτες που θα πρέπει να επεξεργαστεί η κυβέρνηση.

Πέραν της εξυγίανσης των ισολογισμών τους, το βασικό στοίχημα για το τραπεζικό σύστημα το 2020 θα είναι η επιτάχυνση της πιστωτικής επέκτασης που ανέκαμψε στο 2,5% τον τελευταίο χρόνο, με έμφαση όμως στις χρηματοδοτήσεις προς τις μεγάλες επιχειρήσεις. Η θετική μεταβολή μένει να διευρυνθεί και προς τις μικρομεσαίες και τις μικρές επιχειρήσεις, οι χρηματοδοτήσεις προς

τις οποίες παραμένουν σε αρνητικό έδαφος, συμπαρασύροντας με τη σειρά τους και τις χορηγήσεις προς νοικοκυριά, που ακολουθούν με σημαντική υστέρηση. Η πρόκληση αυτή είναι διπλή. Πρώτον, γιατί αποτελεί τον μοναδικό δρόμο για την ενίσχυση των λειτουργικών εσόδων των τραπεζών και τη θωράκιση της κερδοφορίας τους, που ανέκαμψε μεν αλλά με οδγνό τα κέρδη από τα ομόλογα. Δεύτερον, γιατί θα πρέπει να επιτευχθεί στο δύσκολο περιβάλλον των αρνητικών επιτοκίων, που ναι μεν έχει δημιουργήσει στο σύστημα πλεονάζουσα ρευστότητα, παράλληλα όμως συμπιέζει τη περιθώρια των επιτοκίων και τα τραπεζικά έσοδα. Ο μετασχηματισμός των τραπεζών και η στροφή προς ένα πιο αποτελεσματικό μοντέλο λειτουργίας, με μικρότερα διοικητικά κόστη, αποτελεί το επόμενο στοίχημα των τραπεζών, που αναδεικνύεται σε προτεραιότητα λόγω και των πιέσεων στη λειτουργι-

κή τους κερδοφορία. Αν και ο δείκτης έξοδα προς έσοδα των ελληνικών τραπεζών διαμορφώνεται κοντά στο 50%, σε σύγκριση δηλαδή επίπεδα με αυτά των ευρωπαϊκών τραπεζών, η πρόκληση του ψηφιακού μετασχηματισμού θα μπει σε κρίσιμη φάση τη νέα χρονιά σε συνδυασμό με τις ανάγκες για περαιτέρω εξορθολογισμό του τραπεζικού δικτύου.

Η πολυμέτωπη προσπάθεια του τραπεζικού συστήματος το 2020 έχει έναν κοινό παρονομαστή. Τη διατήρηση της κεφαλαιακής επάρκειας σε υψηλά επίπεδα. Ο στόχος αυτός θα δοκιμαστεί λόγω των ζημιών που θα υποκρεωθούν να εγγράψουν οι τράπεζες μέσω της γενναίας εκκαθάρισης των ισολογισμών τους από τα κόκκινα δάνεια, που αν και διαχειρίσιμες, δεν είναι αμελητέες. Η σταδιακή επίπτωση από την πρώτη εφαρμογή του Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης 9 και η πρόσβαση στις αγορές για ομολογιακές εκδόσεις Tier II στο πλαίσιο της υποχρέωσης για τη σταδιακή δημιουργία κεφαλαιακού αποθέματος (MREL), που τοποθετείται το πρώτο τρίμηνο του 2020, θα δοκιμάσει επίσης τις αντοχές των τραπεζών τη νέα χρονιά. Τα στρες τεστ της ΕΚΤ, που θα πραγματοποιηθούν τη νέα χρονιά, θα γίνουν κάτω από ευνοϊκότερες συνθήκες σε σχέση με αυτά του 2017 για την ελληνική οικονομία, αλλά δεν θα πρέπει να παραγνωριστεί το γεγονός ότι θα ενσωματωθούν και παραδοχές για το ευρύτερο ευρωπαϊκό οικονομικό περιβάλλον, που προβλέπεται δυσμενέστερο.

Κατά 19,1% αυξήθηκαν τα ασφαλιστήρια ζωής το δεκάμηνο

Ισχυρή άνοδο κατά 19,1% εμφανίζουν τα ιδιωτικά προγράμματα ασφαλιστικής ζωής και αποταμίευσης που πραγματοποιήθηκαν το δεκάμηνο Ιανουαρίου - Οκτωβρίου 2019, επιβεβαιώνοντας τη στροφή μερίδας πολιτών προς την ιδιωτική ασφάλιση. Συνολικά τα ασφαλιστήρια του κλάδου ζωής ανήλθαν σε 1,6 δισ. ευρώ, και αν η ιδιωτική ασφάλιση δεν έχει ακόμη καλύψει τις απώλειες της κρίσης, κερδίζει το τελευταίο διάστημα ολόένα και περισσότερο έδαφος στις επιλογές των πολιτών. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Ενωσης Ασφαλιστικών Εταιρειών Ελλάδος, τα ατομικά ασφαλιστήρια του κλάδου ζωής και αποταμίευσης αυξήθηκαν κατά 15,2% και ανήλθαν σε 1,2 δισ. ευρώ. Αυξημένα κατά 25,8%, στα 210,7 εκατ. ευρώ, είναι τα κεφάλαια που έχουν τοποθετηθεί σε επενδυτικά ασφαλιστικά προγράμματα (unit linked). Τα ασφαλιστικά προγράμματα ζωής είτε εγγυημένου επιτοκίου είτε αμιγώς επενδυτικού τύπου, προβάλλουν ως εναλλακτική μορφή αποταμίευσης, λόγω και της πτώσης των επιτοκίων στις καταθέσεις, που οδηγούν τις αποδόσεις ακόμη και σε αρνητικά επίπεδα. Την ίδια στιγμή ισχυρή άνοδο της τάξης του 41,4% εμφανίζουν τα ομαδικά συνταξιοδοτικά προγράμματα, τα ασφαλιστήρια των οποίων ανήλθαν στο τέλος Οκτωβρίου στα 196,1 εκατ. ευρώ. Στα ομαδικά προγράμματα καταφεύγουν αρκετές επιχειρήσεις ως πρόσθετη παροχή προς τους εργαζομένους τους, αλλά και πρόσθετο κίνητρο σε ομάδες πρώην εργαζομένων, που συμμετέχουν σε προ-

γράμματα εθελουσίας αποχώρησης από την επιχείρηση. Σε ό,τι αφορά τις γενικές ασφαλίσεις, με εξαίρεση τα προγράμματα υγείας, η ζήτηση παραμένει ασθενική ή ακόμη και αρνητική. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ενωσης, τα ασφαλιστήρια του κλάδου αυξήθηκαν κατά 1,5% και ανήλθαν σε 1,7 δισ. ευρώ, με τη μεγαλύτερη άνοδο να εμφανίζουν οι κλάδοι ατυχημάτων και ασθενειών που ενισχύθηκαν κατά 7,8% και 16,3% αντιστοίχα.

Τα συνολικά ασφαλιστήρια του κλάδου ζωής ανήλθαν σε 1,6 δισ. ευρώ.

Τα ασφαλιστήρια για αστική ευθύνη αυτοκινήτων που αποτελεί και υποχρεωτική κάλυψη, υποχώρησαν περαιτέρω κατά 2,7%, στα 622,8 εκατ. ευρώ, αλλά μέρος των απωλειών του κλάδου καλύφθηκε από την άνοδο κατά 7,7% –στα 180,6 εκατ. ευρώ– των συμπληρωματικών καλύψεων για το αυτοκίνητο.

Τα ασφαλιστήρια του κλάδου πυρός, δηλαδή η ασφάλιση περιουσίας και οι βιομηχανικές ή άλλες επαγγελματικές καλύψεις, υποχώρησαν κατά 5,3%, συρρικνώνοντας τις εργασίες του κλάδου στα 276,3 εκατ. ευρώ. Ο κλάδος ασθενειών που αφορά ιδιωτικά ασφαλιστικά προγράμματα υγείας ενισχύθηκε κατά 16,3% και τα ασφαλιστήρια του κλάδου διαμορφώθηκαν στα 225,3 εκατ. ευρώ.

Χωρίς πρόσβαση σε ATM έχουν μείνει δεκάδες χιλιάδες Βρετανοί

Ο αριθμός τους συρρικνώθηκε καθώς έκλεισαν 3.303 τραπεζικά καταστήματα

Διαστάσεις κοινωνικού προβλήματος τείνει να πάρει στη Βρετανία η έλλειψη μηχανημάτων αυτόματης ανάλυσης μετρητών, των γνωστών ATM, που έχει ως αποτέλεσμα να έχουν μείνει ακάλυπτες πολλές περιοχές της χώρας και δεκάδες χιλιάδες Βρετανοί να μην μπορούν να κάνουν εύκολα ανάληψη από τον λογαριασμό τους.

Ο λόγος είναι ότι στη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας οι μεγαλύτερες τράπεζες της Βρετανίας έκλεισαν πάνω από το 1/3 των υποκαταστημάτων τους. Σύμφωνα με σχετικό ρεπορτάζ του βρετανικού δικτύου BBC, από τις αρχές του 2015 και έως τον Σεπτέμβριο του 2019 έκλεισαν 3.303 υποκαταστήματα τραπεζών σε όλη τη Βρετανία. Ενδεικτική περίπτωση η Royal Bank of Scotland, που έκλεισε σχεδόν τα 3/4 του δικτύου της στη χώρα, συγκεκριμένα 412 υποκαταστήματα. Σημαντικό αριθμό υποκαταστημάτων τους έκλεισαν, άλλωστε, και οι άλλες τρεις από τις τέσσερις μεγάλες τράπεζες της Βρετανίας, οι Barclays, HSBC και Lloyds Banking Group. Ξαν να μην έφτανε αυτό, όμως, από τις αρχές του 2018 έκλεισαν χιλιάδες ATM που λειτουργούσαν ανά τη Βρετανία σε διάφορες περιοχές ακόμη και χωρίς να συνοδεύουν κά-

ποιο υποκατάστημα βρετανικής τράπεζας.

Αιτία στάθηκε η αλλαγή πολιτικής του Link, του εθνικού δικτύου της Βρετανίας που εποitteύει ουσιαστικά όλα τα ATM στην επικράτειά της. Το εν λόγω δίκτυο συνδέει περίπου 61.000 ATM, εκ των οποίων τα 47.500 προσφέρουν στους χρήστες εντελώς δωρεάν τη δυνατότητα ανάληψης μετρητών, αλλά τα υπόλοιπα επιβάλλουν κάποιες χρεώσεις σε κάθε ανάληψη μετρητών. Το πρόβλημα προέκυψε, όμως, σε σχέση όχι με την προμήθεια που επιβάλλεται στους χρήστες των ATM, αλλά με τις χρεώσεις που οφείλουν να καταβάλουν οι τράπεζες στις εταιρείες διαχείρισης των ATM, εταιρείες όπως οι Cardtronics και NoteMachine. Από τις αρχές του 2018 και μετά, το Link αποφάσισε να μειώσει τις χρεώσεις που υποχρεούνται να πληρώνουν οι τράπεζες στις εταιρείες αυτές. Στόχος του Link ήταν, μάλιστα, να διασφαλίσει τη λειτουργία όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού ATM.

Δεδομένου, όμως, ότι μειώθηκαν τα έσοδα των εταιρειών διαχείρισης των ATM, η αλλαγή πολιτικής του Link είχε το αντίθετο αποτέλεσμα και τα μηχανήματα αυτόματης ανάληψης άρχισαν να

Εταιρείες διαχείρισης ATM σχεδιάζουν την επιβολή χρεώσεων στις αναλήψεις μετρητών. Για παράδειγμα, η NoteMachine προτίθεται να το κάνει στο προσεχές διάστημα στα 4.000 από τα 7.000 ATM που διαχειρίζεται σε όλη τη Βρετανία.

Η μείωση στις χρεώσεις που πληρώνουν οι τράπεζες στις εταιρείες διαχείρισης ATM επιδείνωσε την κατάσταση.

κλείνουν μαζικά, αφήνοντας ακάλυπτες ολόκληρες περιοχές. Έτσι, δεκάδες χιλιάδες Βρετανοί κάτοικοι αυτών των περιοχών δεν μπορούν να κάνουν εύκολα ανάληψη μετρητών. Παράλληλα, οι εταιρείες διαχείρισης των ATM άρχισαν να εξετάζουν τη δυνατότητα να επιβάλουν χρεώσεις στους χρήστες που θα κάνουν ανάληψη. Η NoteMachine, για παράδειγμα, έχει εδώ και μήνες ανακοινώσει ότι σχεδιάζει να επιβάλει χρεώσεις στις αναλήψεις μετρητών στα

4.000 από τα 7.000 ATM που διαχειρίζεται σε όλη τη Βρετανία.

Τη λύση σε πολλούς Βρετανούς προσφέρουν όσα ATM βρίσκονται σε κάποιο τοπικό κατάστημα που λειτουργεί με διευρυμένο ωράριο και μένουν ανοικτά ακόμη και στις επίσημες αργίες. Όμως, πολλά και από αυτά τα ATM κλείνουν, καθώς έχουν μειωθεί τα έσοδα των εταιρειών που τα διαχειρίζονται. Στην προσπάθειά τους να διασφαλίσουν τη λειτουργία τους, ορισμένα καταστήματα κλείνουν συμφωνίες με τις εταιρείες διαχείρισης. Το σχετικό ρεπορτάζ του BBC επικαλείται τη μαρτυρία ενός καταστηματάρχη, που δηλώνει πως αναγκάστηκε να συμφωνήσει με την εταιρεία διαχείρισης του ATM να της καταβάλει 200 στερλίνες τον μήνα, ποσό αντίστοιχο περίπου των 235 ευρώ τον μήνα. Ζητούμενο αυτής της συμφωνίας ήταν να διατηρήσει σε λειτουργία το ATM και μάλιστα χωρίς να χρεώνει προμήθεια στους χρήστες που θα κάνουν ανάληψη.

Μπαράζ ληστειών

Αν και για όλους τους καταναλωτές στον κόσμο οι αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές (ATM) είναι μεγάλη διευκόλυνση, ταυτόχρονα δημιουργούν και πονοκέφαλο. Μέχρι τα μέσα Δεκεμβρίου του 2019 στη Γερμανία, όπως αναφέρει η Deutsche Welle, αναφέρθηκαν 326 επιθέσεις σε ATM τραπεζών. Ο αριθμός είναι μικρότερος από τις 369 επιθέσεις του 2018 συνολικά, των οποίων η λεία έφθασε τα 18 εκατ. ευρώ. Αξίζει να αναφερθεί ένα χαρακτηριστικό κρούσμα στις αρχές Δεκεμβρίου στο Ντίσελντορφ. Αγνωστοι ανατίναξαν ταμειολογιστική μηχανή στην αίθουσα εκδηλώσεων ISS Dome, διαφεύγοντας με άγνωστο χρηματικό ποσό. Λίγες ημέρες πριν, είχε ανατιναχθεί ATM της Euronet Worldwide σε εκπαιδευτικό σούπερ μάρκετ έξω από την πόλη Ντίρεν. Για τις τράπεζες, πάντως, ακόμη μεγαλύτερη απώλεια και από

τα μετρητά τους είναι οι δαπάνες αποκατάστασης των ζημιών, που ανέρχονται σε δεκάδες εκατομμύρια ευρώ. Ιδιαίτερα εκτεθειμένες σε επιθέσεις, σύμφωνα με εκτιμήσεις ειδικών, θεωρούνται οι ATM σε χώρους εκτός τραπεζών, όπως βενζινάδικα, εμπορικά κέντρα ή σιδηροδρομικοί σταθμοί, ιδιαίτερα μάλιστα όταν οι δράστες σταθμεύουν το αυτοκίνητό τους κοντά στον χώρο της επίθεσης, ώστε να διαφύγουν ανενόχλητοι. Ωστόσο, όλο και περισσότερα ATM διαθέτουν πλέον συστήματα συναγερμού και κάμερες παρακολούθησης. Υπάρχουν, πάντως, και άλλα μέτρα προστασίας, όπως η τεχνητή ομίχλη, που επέτρεψε πρόσφατη επίθεση στην περιοχή του Κλέβε. Μόλις οι δράστες εισήλθαν στην τράπεζα σήμανε ο συναγερμός και ενεργοποιήθηκε μονάδα τεχνιτής ομίχλης.

Συμφωνία για τη μεταφορά ρωσικού φυσικού αερίου μέσω Ουκρανίας

Ουκρανία και Ρωσία κατέληξαν χθες σε συμφωνία που διασφαλίζει τη μεταφορά ρωσικού φυσικού αερίου προς την Ευρώπη μέσω Ουκρανίας για την επόμενη πενταετία.

Η συμφωνία συνεπάγεται έσοδα άνω των 7 δισ. δολαρίων (6,25 δισ. ευρώ) για το Κίεβο από τα δικαιώματα μεταφοράς φυσικού αερίου, όπως δήλωσε ο Ουκρανός πρόεδρος Βολοντίμιρ Ζελένσκι. Η συμφωνία εξασφαλίζει επίσης ενεργειακή ασφάλεια και ευημερία για τους Ουκρανούς, ανέφερε ο κ. Ζελένσκι σε ανάρτησή του στο Facebook. Αποτελεί παράλληλα μια ιδιαίτερα θετική εξέλιξη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που εξαρτάται από το ρωσικό φυσικό αέριο.

«Η Ευρώπη γνωρίζει ότι δεν θα αποτύχουμε, όταν πρόκειται για την ενεργειακή ασφάλεια», πρόσθεσε ο κ. Ζελένσκι.

Η συμφωνία αφορά τη Naftogaz της Ουκρανίας και τη ρωσική Gazprom. «Καταλήξαμε στις τελικές συμφωνίες έπειτα από πέντε ημέρες αδιάκοπης διαπραγματεύσεων στη Βιέννη. Υπεγράφη ολό-

Πρόκειται για θετική εξέλιξη και για την Ε.Ε., η οποία εξαρτάται από το φυσικό αέριο της Ρωσίας.

κληρη σειρά εγγράφων», επιβεβαίωσε ο διευθύνων σύμβουλος της Gazprom Αλεξέι Μίλερ, σύμφωνα με τα ρωσικά πρακτορεία ειδήσεων.

Αυτές οι συμφωνίες θα επιτρέψουν να συνεχισθεί η διέλευση του αερίου καθώς χθες έληγε το ισχύον συμβόλαιο, διευκρίνισε ο Μίλερ.

Είχε προηγηθεί η υπογραφή πρωτοκόλλου συμφωνίας στις 20 Δεκεμβρίου από τις δύο πλευρές, έπειτα από μήνες δύσκολης διαπραγματεύσεων με τη συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παρά την επί της αρχής συμφωνία, οι συνομιλίες για την ολοκλήρωση της διεξήχθησαν σε συν-

Η συμφωνία αφορά τη Naftogaz της Ουκρανίας και τη ρωσική Gazprom.

θήκες έντασης, δημιουργώντας ανησυχία για αποτυχία την τελευταία στιγμή, πράγμα που θα διατάρασσε τις ευρωπαϊκές εισαγωγές.

Ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι και Βλαντίμιρ Πούτιν τόνισαν, κατά τη

διάρκεια τηλεφωνικής τους συνομιλίας σήμερα, τη «σημασία» της συμφωνίας αυτής και τον «εποικοδομτικό χαρακτήρα των συνομιλιών, τα αποτελέσματα των οποίων δημιουργούν ευνοϊκή ατμόσφαιρα

για την επίλυση άλλων προβλημάτων», σύμφωνα με ανακοίνωση του Κρεμλίνου.

Η καγκελάρια της Γερμανίας Άγκελα Μέρκελ δήλωσε από την πλευρά της «ευτυχής» για την «επιτυχή αυτή κατάληξη» που αποτελεί «σημαντική ένδειξη».

Ο Μάρος Σέφκοβιτς, μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που παρακολούθησε τις διαπραγματεύσεις, χαιρέτισε μέσω του Twitter «όλη τη σκληρή δουλειά και τις προσπάθειες» που κατέληξαν στην τελική συμφωνία, «η οποία διασφαλίζει τη συνεχή ροή του φυσικού αερίου προς την Ευρώπη από την 1η Ιανουαρίου 2020».

Η νέα συμφωνία προβλέπει ότι η Gazprom θα μεταφέρει μέσω της Ουκρανίας τουλάχιστον 65 δισ. κυβικά μέτρα τον επόμενο χρόνο, στη συνέχεια τουλάχιστον 40 δισ. κ.μ. ετησίως από το 2021 έως το 2024, διευκρίνισε ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι, αποφέροντας στο Κίεβο «άνω των επτά δισεκατομμυρίων δολαρίων» συνολικά.

Το συμβόλαιο είναι μέρος ευ-

ρύτερης συμφωνίας για την οποία η Gazprom κατέβαλε την Παρασκευή 2,9 δισ. δολάρια (πρόστιμο και τόκους) στην ουκρανική ομόλογό της Naftogaz, που θα δώσει τέλος σε ένα μακροχρόνιο μπά ντε φερ ενώπιον διεθνών δικαστηρίων.

Σε αντάλλαγμα, η Naftogaz εγκαταλείπει όλες τις δικαστικές διώξεις κατά της Gazprom στην Ουκρανία και στη Δύση.

Η συμφωνία ανάμεσα στη Μόσχα και στο Κίεβο έχει στόχο να αποφευχθεί ένας νέος πόλεμος του φυσικού αερίου. Οι προηγούμενες αντιπαραθέσεις τους, τον Ιανουάριο 2006 και 2009, είχαν πλήξει την τροφοδοσία των ευρωπαϊκών χωρών.

Αν και η Ευρώπη παραμένει εξαρτημένη από το ρωσικό φυσικό αέριο (35% της κατανάλωσής της), εξαρτάται πολύ λιγότερο από τη διέλευσή του μέσω Κιέβου, καθώς η ποσότητα που διέρχεται από εκεί μειώθηκε κατά 40% τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, με την κατασκευή αγωγών που παρακάμπτουν την Ουκρανία.

Πλένουν τα ρούχα στο σούπερ μάρκετ οι Γερμανοί

Είδος υπό εξαφάνιση θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν οι υπηρεσίες καθαριστηρίων στη Γερμανία, γεγονός που έχει δημιουργήσει νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες σε ορισμένες νεοφυείς επιχειρήσεις και αλυσίδες σούπερ μάρκετ.

Λαμβάνοντας υπόψη τον μικρό αριθμό καθαριστηρίων στη Γερμανία, τα οποία παλαιότερα ήταν 15.000, ενώ πλέον υπάρχουν μόλις 3.000, ορισμένες αλυσίδες σούπερ μάρκετ άρχισαν να προσφέρουν ειδικούς χώρους με πλυντήρια και στεγνωτήρια. Παραδείγματος χάριν, η γερμανική αλυσίδα σούπερ μάρκετ Rewe συνεργάζεται με την υπηρεσία Persil Service και η γερμανική αλυσίδα dm με τη νεοφυή επιχείρηση Waschmal, προσφέροντας υπηρεσίες καθαριστηρίων εντός των καταστημάτων τους.

Πρόκειται για μια επιχειρηματική ευκαιρία την οποία άρπαξαν

Τα καθαριστήρια κλείνουν και οι αλυσίδες σούπερ μάρκετ δεν αφήνουν την ευκαιρία να χαθεί.

οι δύο αλυσίδες σούπερ μάρκετ με την προοπτική ότι οι πελάτες τους θα μπορούν να ολοκληρώνουν ταυτόχρονα δύο δουλειές για το σπίτι. Όταν θα φεύγουν από το σούπερ μάρκετ, θα έχουν καθαρά ρούχα και θα έχουν αγοράσει τα ψώνια του σπιτιού. «Οι πελάτες θέλουν να κάνουν τα ψώνια τους σε ένα κατάστημα και όχι να πηγαίνουν σε διάφορα καταστήματα για τις δουλειές τους», όπως δήλωσε εκπρόσωπος της αλυσίδας σούπερ μάρκετ Rewe, σύμφωνα με σχετι-

κό δημοσίευμα της Deutsche Welle. Αυτή τη στιγμή, οι υπηρεσίες καθαριστηρίων της Rewe και της dm βρίσκεται σε δοκιμαστικό στάδιο και περίπου 50 καταστήματά τους σε όλη τη Γερμανία έχουν ειδικό χώρο με πλυντήρια. Ο Ερικ Χαρς, διευθύνων σύμβουλος της αλυσίδας dm, σχολίασε ότι υπάρχει ζωνόρ ενδιαφέρον από τους καταναλωτές, σύμφωνα με τη γερμανική Deutsche Welle. Ο ίδιος δήλωσε επίσης ευχαριστημένος από την πορεία των δοκιμαστικών σε λίγα καταστήματα της Γερμανίας και τόνισε ότι θα επεκτείνει την υπηρεσία σε ακόμη περισσότερα. Αντίστοιχα και εκπρόσωπος της Miele, η οποία κατέχει την πλειοψηφία των μετοχών της Waschmal, δήλωσε ότι συνεχώς αυξάνονται τα καταστήματα της Rewe που προσφέρουν υπηρεσίες καθαριστηρίων. Παρ' όλα αυτά, προτού δοκιμαστεί αυτή η υπηρεσία από

τα σούπερ μάρκετ, υπήρχαν ήδη στη Γερμανία η Persil Service, η Waschmal και μία ακόμη εταιρεία, η Jonny Fresh, οι οποίες προσφέρουν ακόμη καλύτερες υπηρεσίες. Παραλαμβάνουν τα ρούχα από το σπίτι των πελατών και τα παραδίδουν πάλι κατ' οίκον καθαρά. Πρόκειται για υπηρεσίες μέσω Διαδικτύου, τις οποίες και επιλέγουν αρκετοί Γερμανοί, παρότι υπάρχει μια επιπλέον οικονομική επιβάρυνση λόγω του κόστους των μεταφορικών. Αξιοσημείωτο είναι ότι ο συνολικός τζίρος των υπηρεσιών καθαριστηρίων στη Γερμανία υπολογίζεται στα 4,5 δισεκατομμύρια δολάρια. Συγκεκριμένα η Waschmal, το πλειοψηφικό μερίδιο της οποίας κατέχει η γερμανική Miele, μεσολαβεί μεταξύ καταναλωτών και τοπικών καθαριστηρίων, ενώ προσφέρει τις υπηρεσίες της σε 1.500 πόλεις της Γερμανίας.

Πολλές γερμανικές αλυσίδες σούπερ μάρκετ άρχισαν να προσφέρουν ειδικούς χώρους με πλυντήρια και στεγνωτήρια.

Επενδύσεις 32,2 δισ. ευρώ σε γερμανικές εταιρείες το 2019

Οι τοποθετήσεις αυξήθηκαν κατά 80%
σε σύγκριση με τα 17,9 δισ. του 2018

Φλερτάρει με την ύφεση, έχει έλλειμμα εξειδικευμένου προσωπικού και αναγκάζεται να επιστρατεύει μετανάστες, αλλά οι επιχειρήσεις της προσελκύουν όλο και περισσότερα επενδυτικά κεφάλαια. Ο λόγος για τη μεγαλύτερη ευρωπαϊκή οικονομία, τη Γερμανία, οι επιχειρήσεις της οποίας προσείλκυσαν κατά τη διάρκεια του έτους που φεύγει πάνω από 32 δισ. ευρώ από ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια.

Όπως τονίζει σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, το 2019 ήταν για τη Γερμανία η καλύτερη χρονιά από απόψεως επενδύσεων τις οποίες προσείλκυσε, εφόσον ήταν οι περισσότερες από οποιαδήποτε άλλη χρονιά μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση. Πολύ πιο σημαντική είναι, όμως, η αύξηση που σημειώσαν οι ιδιωτικές επενδύσεις σε γερμανικές επιχειρήσεις σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο έτος.

Σχετική έκθεση της συμβουλευτικής ΕΥ φέρει το άθροισμα των επενδυτικών κεφαλαίων που τοποθετήθηκαν σε γερμανικές επιχειρήσεις το 2019 κατά 80% υψηλότερο από το αντίστοιχο του 2018. Εφτάσε συγκεκριμένα στα 32,2 δισ. ευρώ, ενώ το 2018 δεν υπερέβη τα 17,9 δισ. ευρώ.

Όπως τονίζει η βρετανική εφημερίδα, η θεματική αύξηση οφείλεται κυρίως σε μια σειρά συμφωνιών μεγάλης κλίμακας. Ανάμεσά τους η επένδυση ύψους 4,9 δισ. ευρώ της αμερικανικής επενδυτικής ΚΚΡ στον όμιλο MME Axel Springer. Η ΚΚΡ εξαγόρασε το 44% του ομίλου στον οποίο, σημειωτέον, ανήκει και η γνωστή σκανδαλοθηρική εφημερίδα Bild αλλά και ευρύτατο δίκτυο από MME και μερίδια σε εκδοτικές εταιρείες. Ήταν η μεγαλύτερη συμφωνία της χρονιάς στη Γερμανία και απασχόλησε τον γερμανικό Τύπο που της αφιέρωσε εκτεταμένα δημοσιεύματα με πηχρούς τίτλους.

Η δεύτερη μεγαλύτερη συμφωνία ήταν η εξαγορά της Currenta της Bayer από την επενδυτική τράπεζα της Αυστραλίας Macquarie έναντι 3,5 δισ. ευρώ. Εξίσου σημαντική και η προσφορά 2,9 δισ. ευρώ της Hellman & Friedman για την εξαγορά της online πλατφόρμας εμπορίας αυτοκινήτων AutoScout24.

Ήταν, πάντως, ελαφρώς μικρότερος ο αριθμός των συμφωνιών καθώς μειώθηκε από τις 229 στις 219 και σύμφωνα με τους FT, η μείωση προδίδει πως τα επενδυτικά κεφάλαια επικεντρώνουν

Η μεγαλύτερη συμφωνία της χρονιάς στη Γερμανία αφορούσε την εξαγορά του 44% του ομίλου MME Axel Springer, στον οποίο ανήκει και η σκανδαλοθηρική εφημερίδα Bild από την αμερικανική επενδυτική ΚΚΡ, έναντι τιμήματος 4,9 δισ. ευρώ.

Κατά τη διάρκεια του έτους καταβλήθηκαν πολύ υψηλά ποσά για εξαγορά μεριδίων σε επιχειρήσεις.

το ενδιαφέρον τους σε λιγότερες αλλά μεγαλύτερες συναλλαγές. Έτσι, στη διάρκεια του 2019 υπήρξαν οκτώ συμφωνίες αξίας άνω του 1 δισ. ευρώ. Το 2018 οι αντίστοιχες ήταν μόνο πέντε και το 2017 μόνο τέσσερις. Μιλώντας στους FT, ο Μάικλ Κουρτζ, επικεφαλής του τομέα ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων της ΕΥ για τη Γερμανία, την Αυστρία και την Ελβετία, τόνισε πως «καταβάλλονται πολύ υψηλές τιμές για την εξαγορά επιχειρήσεων ή μεριδίων σε επιχειρήσεις».

Ο ίδιος προβλέπει, άλλωστε,

πως η τάση αυτή δεν θα αλλάξει μεσοπρόθεσμα, καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμες στην αγορά πολλές μεσαίου αλλά σχετικά μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις που να μπορούν να αποτελέσουν στόχο εξαγορών.

Ως εκ τούτου όσες επενδυτικές επιδιώκουν να ενισχύσουν το χαρτοφυλάκιό τους, αναγκάζονται «να βάλουν βαθιά το χέρι στην τσέπη», όπως χαρακτηρίστικά τονίζει ο κ. Κουρτζ.

Προεξοφλεί, άλλωστε, πως θα συνεχιστεί και το νέο έτος η τάση για αύξηση των επενδύσεων σε γερμανικές εταιρείες και το ενδιαφέρον των ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων θα παραμείνει ισχυρό.

Αιτία μεταξύ άλλων είναι και η προσπάθεια των επενδυτικών να τοποθετήσουν τα κεφάλαιά τους επικερδώς, καθώς τα επιτόκια παραμένουν σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα στις περισσότερες μεγάλες οικονομίες.

Ελλείψεις προσωπικού

Μπορεί να προσελκύει επενδυτικά κεφάλαια, αλλά η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης αντιμετωπίζει μεγάλες ελλείψεις εξειδικευμένου προσωπικού και σε πολλούς τομείς. Σχετικά ρεπορτάζ των Financial Times και του Bloomberg φέρουν τη γερμανική οικονομία να χρειάζεται κατεπειγόντως νοσηλεύτριες, ειδικούς στην τεχνολογία της πληροφορίας, αλλά και εξειδικευμένο προσωπικό για τα τουριστικά επαγγέλματα. Οι ελλείψεις είναι καθοριστικές και οι πιέσεις από την πλευρά του επιχειρηματικού κόσμου της χώρας τόσο έντονες, ώστε το Βερολίνο αναγκάστηκε να καταπιαστεί με το θέμα. Την περασμένη εβδομάδα κυβερνητικά στελέχη συναντήθηκαν με εκπροσώπους των γερμανικών επιχειρήσεων και των εργατικών συνδικάτων προκειμένου να εξετάσουν τρόπους με τους οποίους μπορεί η μεγαλύτερη

ευρωπαϊκή οικονομία να γίνει πιο ελκυστική στους ξένους που πληρούν συγκεκριμένες επαγγελματικές προδιαγραφές.

Κατέληξαν, έτσι, σε κοινό σχέδιο το οποίο προβλέπει πως οι γερμανικές επιχειρήσεις θα προσφέρουν στους νέους εργαζόμενους προγράμματα εκμάθησης της γερμανικής γλώσσας και θα τους διευκολύνουν να βρουν κατοικία στη Γερμανία αλλά και να αντιμετωπίσουν τις αναγκαίες γραφειοκρατικές διαδικασίες. Από την πλευρά του το Βερολίνο δεσμεύθηκε πως θα μεριμνήσει ώστε να επισπευσθούν οι διαδικασίες για την έκδοση βίζας, προκειμένου να αρχίσουν να εργάζονται το ταχύτερο. Οι αρμόδιες αρχές θα απλοποιήσουν, άλλωστε, τις διαδικασίες πιστοποίησης των τίτλων σπουδών από άλλες χώρες και γενικότερα των εγγεγγυών των εργαζομένων.

Ο Εμ. Μακρόν εξασφαλίζει χρηματοδότηση για νεοφυείς επιχειρήσεις

Αν και ο χειμώνας είναι βαρύς στη Γαλλία και οι απεργιακές κινητοποιήσεις για τις μεταρρυθμίσεις στο συνταξιοδοτικό σύστημα κρατούν μέρες πολλές, υπάρχει ένας χώρος όπου επικρατούν συνθήκες άνοιξης, και αυτός δεν είναι άλλος από το πεδίο της νεοφυούς επιχειρηματικότητας, ο οποίος ευνοείται ιδιαίτερος από τις πολιτικές του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ Μακρόν. Ένα παράδειγμα είναι η εταιρεία Respire, η οποία πριν από έξι μήνες άρχισε να πουλάει το φερόνυμο αποσμητικό από φυσικές ουσίες, σύμφωνα με σχετικό δημοσίευμα της βρετανικής εφημερίδας Financial Times. Κι ενώ αρχικά η εταιρεία ήταν μόνο οι δύο συνιδρυτές, σήμερα απασχολεί δεκαέξι υπαλλήλους. «Στόχος μας είναι να λανσάρουμε κάθε μήνα ένα νέο προϊόν», λέει η κ. Ζιστίβ Ιτό, συνιδρύτρια της Respire. «Οραμά μας είναι να γίνουμε το Νο 1 στα φυσικά είδη υγιεινής στην Ευρώπη».

Αφ' ης στιγμής αναρριχήθηκε στην εξουσία ο Εμανουέλ Μακρόν

Εχει πείσει ασφαλιστικές εταιρείες και διαχειριστές κεφαλαίων στη Γαλλία να επενδύσουν 5 δισ. ευρώ.

τον Μάιο του 2017, ο αριθμός των νεοφυών επιχειρήσεων έχει αυξηθεί εντυπωσιακά, ενώ το προηγούμενο 12μηνο ανήλθαν συνολικά σε 809.000 μονάδες. Αυτό μεταφράζεται σε ενίσχυση 45% από το 2016, ενώ μεγάλη αύξηση αριθμού εταιρειών έχει παρατηρηθεί στον κλάδο των μεταφορών, της αποθήκευσης, των κτηματομεσιτικών υπηρεσιών, της μεταποίησης και της παροχής υπηρεσιών σε εταιρείες. Παρατηρητές σχολιάζουν πως αυτή η άνοδος σχετίζεται με την πολιτική περιορισμού της γραφειοκρατίας, μείωσης των φόρων και ενθάρρυνσης της καινοτομίας. Βέβαια, αυτό σημαίνει λιγότερες κοι-

Αφ' ης στιγμής ανέλαβε την εξουσία ο Εμ. Μακρόν, τον Μάιο του 2017, ο αριθμός των νεοφυών επιχειρήσεων έχει αυξηθεί, φθάνοντας τις 809.000.

νωνικές εισφορές, άρα και λιγότερη κάλυψη έναντι απολύσεων, ασθενείας και συνταξιοδότησης. Κατά την Ντανιέλα Ορντόνιθ, ανώτατη οικονομολόγο για τη Γαλλία στην Oxford Economics, «η κατάσταση

φανερώνει τις πολλές μεταρρυθμίσεις που έγιναν επί Μακρόν και προηγούμενων προέδρων, με στόχο να τονωθεί η επιχειρηματικότητα και να γίνει η αγορά εργασίας πιο ευέλικτη». Μεταξύ των μέτρων

αυτών συγκαταλέγονται η κρατική οικονομική βοήθεια και οι ειδικές βίζες για τον κλάδο της υψηλής τεχνολογίας, ώστε να προσελκύσουν ταλαντούχους επαγγελματίες. Το πρώτο εξάμηνο του 2019, όπως αναφέρουν οι Financial Times, οι γαλλικές νεοφυείς εταιρείες εξασφάλισαν χρηματοδότηση - ρεκόρ 2,79 δισ. ευρώ, όπερ σημαίνει αύξηση 43% συγκριτικά με το 2018. Επιπροσθέτως, τα κεφάλαια αυτά είναι υψηλότερα από τα αντίστοιχα που συγκέντρωσαν νεοφυείς εταιρείες στη Γερμανία.

Η ακμή των νέων επιχειρηματιών, όπως παρατηρεί το Ινστιτούτο Μοντέν, που τάσσεται υπέρ των ιδεωδών της ελεύθερης αγοράς, δείχνει μια αλλαγή στη νοοτροπία των Γάλλων, που διάκινεται πλέον φιλικά προς την αυτοαπασχόληση. Και αυτό που δελεάζει τους ανθρώπους είναι ότι είναι ευκολότερο να καταχωρισθούν ως μικροεπιχειρηματίες, ακόμη και αν εργάζονται ως μισθωτοί. Οι δε άνεργοι μπορούν να αναζη-

τούν εργασία, να λαμβάνουν ως ένα βαθμό το επίδομά τους, ενώ ταυτόχρονα να έχουν στήσει μια μικροεπιχείρηση. Η 45χρονη Στεφανί Γκενέμπ, αφότου εργαζόταν σε υπαλληλική θέση επί τριετία, άνοιξε τη δική της μικροεπιχείρηση, γιατί ήθελε να γίνει αφεντικό του εαυτού της. Προσφέρει υπηρεσίες διαχείρισης γραφείου και γραμματειακή υποστήριξη, καθώς και μαθήματα σε εκπαιδευτικό οργανισμό. Τα ετήσια έσοδά της των 15.000 ευρώ θα είναι όσα και στην προηγούμενη δουλειά, ενώ έχει υπογράψει και συμφωνίες 50.000 ευρώ για τον μέλλοντα χρόνο. Αξίζει, τέλος, να αναφερθεί ότι ο Εμανουέλ Μακρόν έχει πείσει ασφαλιστικές εταιρείες και διαχειριστές κεφαλαίων στη Γαλλία να επενδύσουν 5 δισ. ευρώ σε νεοφυείς, όπως αναφέρει το techcrunch.com. Από αυτά, τα 2 δισ. ευρώ θα δοθούν σε όσες βρίσκονται στα τελευταία στάδια ανάπτυξης και τα 3 δισ. ευρώ σε όσες θα εισαχθούν στο χρηματιστήριο.

Ρεκόρ πτωχεύσεων, 18 δισ. δολαρίων, στην Κίνα

Στο ιλιγγιώδες ποσό-ρεκόρ των 18,6 δισ. δολαρίων έφτασαν οι πτωχεύσεις κινεζικών επιχειρήσεων το 2019 εν μέσω ραγδαίας επιβράδυνσης στη δεύτερη οικονομία στον κόσμο, που αναπτύσσεται πλέον με τον χαμηλότερο ρυθμό των τελευταίων 30 ετών. Σύμφωνα με στοιχεία του Bloomberg, οι πτωχεύσεις σημειώνουν νέο ρεκόρ υπερβαίνοντας εκείνο του 2018, οπότε είχαν φτάσει τα 17,5 δισ. δολάρια.

Όπως επισημαίνει σχετικό δημοσίευμα των Financial Times, η κλίμακα των πτωχεύσεων θέτει εκ νέου το ερώτημα πώς θα διαχειριστεί το Πεκίνο το οξυμένο οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μεγάλες κινεζικές επιχειρήσεις, ιδιωτικές και κρατικές. Οι αλληπάλληλες πτωχεύσεις στην Κίνα σχετίζονται με την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη των ιδιωτικών επιχειρήσεων που συγκέντρωσαν

Το 2019 αυξήθηκαν σε σύγκριση με το 2018, οπότε ανήλθαν στα 17,5 δισ. δολ.

μεγάλο όγκο χρέους. Σύμφωνα με στοιχεία του οίκου πιστοληπτικής αξιολόγησης S& Global Ratings, έφτασαν τα 2,9 δισ. δολάρια τα ομόλογα που είχαν εκδώσει επιχειρήσεις σε δολάρια και δεν μπόρεσαν να αποπληρώσουν.

Τα στοιχεία αυτά είναι ενδεικτικά μιας αλλαγής στη στάση του Πεκίνου, καθώς τα εταιρικά ομόλογα σε δολάρια είχαν έστω και σωπαρά την εγγύηση του κινεζικού κράτους. Όπως επισημαίνει η βρετανική εφημερίδα, πτωχεύσαν κυρίως ιδιωτικές εταιρείες με μεγάλη εξάρτηση από το σκιώδες

τραπεζικό σύστημα της Κίνας, που τα τελευταία δύο χρόνια έχει εφαρμόσει πολύ αυστηρότερα κριτήρια στις χορηγήσεις πιστώσεων.

Ανάμεσά τους η Yuhuang Chemical, που γνώρισε ραγδαία ανάπτυξη τα τελευταία πέντε χρόνια και επεκτάθηκε στις ΗΠΑ με μεγάλη μονάδα παραγωγής μεθανόλης το 2017. Τις τελευταίες εβδομάδες μόλις και μετά βίας απέφυγε την πτώχευση η Shandong Ruyi, ιδιοκτήτρια των βρετανικών εταιρειών ένδυσης Aquascutum και Gieves & Hawkes. Ο εν λόγω όμιλος, όμως, δυσκολεύεται να διαχειριστεί μεγάλο όγκο χρέους, που διπλασιάστηκε το διάστημα 2015-2018.

Εξάλλου, στη διάρκεια του 2019 οι κρατικές επιχειρήσεις και όμιλοι που ελέγχονται από τις τοπικές αρχές διάφορων περιφερειών της Κίνας αντιμετώπισαν άνευ προ-

ηγούμενου οικονομικές δυσκολίες. Ενδεικτική περίπτωση ο όμιλος εμπορευμάτων Tewoo Group, τον οποίο στηρίζουν οι τοπικές αρχές της πόλης Τσιαντζίν. Στις αρχές Δεκεμβρίου επέβαλε στους επενδυτές μονομερώς αναδιάρθρωση και «κούρεμα» σε χρέος ύψους 300 εκατ. δολαρίων. Προκάλεσε έτσι σοκ στους επενδυτές που είχαν προεξοφλήσει τη στήριξη του Πεκίνου, δεδομένου ότι πρόκειται για προβεβλημένο όμιλο.

Όπως τονίζουν οι FT, οικονομικοί αναλυτές και παρατηρητές της κινεζικής πραγματικότητας προσπαθούν τώρα να εκτιμήσουν πόση στήριξη θα παράσχει το Πεκίνο στις κρατικές επιχειρήσεις από το νέο έτος. Στο μεταξύ, σύμβουλοι της Τράπεζας της Κίνας έχουν προειδοποιήσει για το ενδεχόμενο αλυσιδωτών πτωχεύσεων κρατικών επιχειρήσεων.

Σύμβουλοι της Τράπεζας της Κίνας έχουν προειδοποιήσει για το ενδεχόμενο αλυσιδωτών πτωχεύσεων κρατικών επιχειρήσεων.

Οι «χρυσές» επενδυτικές ευκαιρίες της νέας δεκαετίας

Η στροφή στην πράσινη οικονομία και ποιες τεχνολογίες κερδίζουν έδαφος

Ένα νέο Ελντοράντο θα αποκαλυφθεί για τους επενδυτές μέσα στη επόμενη δεκαετία. Οχι μόνο θα υπάρχουν χρυσές ευκαιρίες από την άνοδο του τεχνολογικού τομέα, αλλά αναμένεται επίσης πως θα παύσει η από πολλούς επικριτέα πολιτικά των αρνητικών επιτοκίων. Ταυτόχρονα, το φλέγον ζήτημα της κλιματικής αλλαγής θα υποχρεώσει τους επενδυτές να αλλάξουν τα κριτήριά τους και να στρέψουν την προσοχή σε πιο οικολογικές επενδύσεις.

Το τοπίο πρόκειται να διαμορφωθεί κατά κύριο λόγο γύρω από την πρόοδο της τεχνολογίας. Παλαιότερη έρευνα του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (WEF) προέβλεπε ότι η δεκαετία του 2020 θα αναδείξει μία σειρά τεχνολογικών καινοτομιών. Μεταξύ άλλων αναμένει ότι την επόμενη δεκαετία θα κυκλοφορήσουν αυτοκίνητα κατασκευασμένα με τη μέθοδο της τρισδιάστατης εκτύπωσης και ότι θα πωλείται μεγάλος αριθμός αυτόνομων οχημάτων, αυτών δηλαδή που κινούνται χωρίς οδηγό. Εκτός αυτού, η έρευνα προέβλεπε ότι μέλη των διοικητικών συμβουλίων ορισμένων εταιρειών θα είναι... ρομπότ με τεχνητή νοημοσύνη.

Εχοντας πλέον την απαραίτητη τεχνολογία, η δεκαετία του 2020 ενδέχεται να χαρακτηριστεί ως περίοδος των έξυπνων πόλεων, όπως προβλέπει σχετικά έκθεση της UBS. Η αποθήκευση δεδομένων και η ρομποτική θα συμβάλουν στη βελτίωση του κλάδου της υγείας, θα φροντίζουν για καλύτερη διακυβέρνηση και επικοι-

Η «οικονομία του Διαστήματος», που αυτή τη στιγμή έχει τζίρο 340 δισ. δολαρίων, προβλέπεται πως μέσα στις επόμενες δύο δεκαετίες θα ανέλθει στο 1 τρισ. δολάρια, σύμφωνα με σχετική έκθεση της UBS.

Μεγάλοι «νικητές» θα είναι οι αυτοκινητοβιομηχανίες, που κατασκευάζουν ηλεκτρικά οχήματα.

ωνία μεταξύ περιοχών και πολιτών. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την έκθεση της UBS, οι επενδύσεις για τη μετατροπή των πόλεων σε «έξυπνες» θα εκτοξευθούν και θα αγγίσουν περίπου τα 2 τρισ. δολάρια. Επιπλέον, αναμένεται πως οι ηλεκτρονικές συσκευές

με πρόσβαση στο Διαδίκτυο θα τετραπλασιαστούν εντός της επόμενης δεκαετίας, φτάνοντας τα 46 δισ. παγκοσμίως.

Η νέα δεκαετία κρύβει επίσης χρυσές ευκαιρίες για τους επενδυτές στον κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας. Συγκεκριμένα, οι επενδυτές προβλέπεται πως θα στραφούν στα αυτόνομα οχήματα, τα οποία θα εκτελούν αυτοματοποιημένες εργασίες.

Μια σειρά επενδυτικών ευκαιριών θα υπάρχει επίσης στον κλάδο ανάπτυξης πυραύλων και δορυφόρων. Η «οικονομία του Διαστήματος», που αυτή τη στιγμή έχει τζίρο 340 δισ. δολαρίων προ-

βλέπεται πως μέσα στις επόμενες δύο δεκαετίες θα ανέλθει στο 1 τρισ. δολάρια, σύμφωνα με σχετική έκθεση της UBS.

Αισθητές μεταβολές εκτιμάται πως θα προκαλέσει στην παγκόσμια αγορά ο αντίκτυπος της κλιματικής αλλαγής. Την επόμενη δεκαετία αναμένεται πως η θερμοκρασία και οι εκπομπές αέριων ρύπων θα αυξηθούν, ενώ θα ανέβει και η στάθμη της θάλασσας. Αποτέλεσμα των κλιματικών μεταβολών θα είναι η αύξηση της μετανάστευσης και της φτώχειας. Λαμβάνοντας παράλληλα υπ' όψιν ότι τα έθνη του ΟΟΣΑ έχουν δεσμευτεί να μηδενίσουν τις εκπομπές αέριων ρύπων μέχρι το 2030, οι επενδυτές αναμένεται πως θα «μεταναστεύσουν» στις οικολογικές μορφές ενέργειας. Η Bank of America (BoFA) προβλέπει ότι οι μεγάλοι νικητές θα είναι οι αυτοκινητοβιομηχανίες, που κατασκευάζουν ηλεκτρικά οχήματα. Η BoFA εκτιμά επίσης ότι η αγορά καθαρών μορφών ενέργειας έχει ήδη τζίρο 300 δισ. δολάρια.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στην δεκαετία του 2020 θα αλλάξουν παράλληλα και τα κριτήρια των επενδυτών, τα οποία επηρεάζονται από τη γήρανση του πληθυσμού. Ενδεικτικά, μέχρι το 2030, το 5,4% των Αμερικανών θα είναι άνω των 80 ετών, σε σχέση με το 2015, όταν το ποσοστό βρισκόταν στο 3,7%. «Η... αθανασία ενδέχεται να αναδειχθεί ως το πιο ενδιαφέρον θέμα της ανθρωπότητας μέσα στη δεκαετία του 2020», όπως προβλέπει η BoFA.

REUTERS

Οι φόβοι για ύφεση και γιατί το 2020 μπορεί να θυμίζει το 1920...

Η επόμενη δεκαετία θα μπορούσε να συγκριθεί με αυτήν του 1920, η οποία σηματοδότησε μια περίοδο οικονομικής άνοδου, τεχνολογικής καινοτομίας και αξιοσημείωτης εξέλιξης της κοινωνίας, όπως για παράδειγμα η κατοχύρωση της ψήφου των γυναικών. Υπάρχει, ωστόσο, μια διακριτή διαφορά με τη σημερινή οικονομική σκηνή, ήτοι ότι σήμερα επικρατεί μια διάχυτη ανησυχία.

Η ανησυχία προκύπτει από το γεγονός ότι οι ΗΠΑ, η μεγαλύτερη οικονομία παγκοσμίως, σημειώνουν τη μακρότερη περίοδο ανάπτυξης στην ιστορία της χώρας. Πολλοί επομένως θεωρούν αναπόφευκτο το σενάριο μιας ύφεσης μέσα στην επόμενη δεκαετία.

Για την αποφυγή της ύφεσης, ενδεχομένως να απαιτείται και η λήψη ακραίων μέτρων, ακόμη πιο υπερβολικών σε σχέση με αυτά που επιβλήθηκαν μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008. Το λεγόμενο «κράμα εξ ουρανού» (helicopter money) θα ήταν για παράδειγμα μια ακραία λύση για την αποφυγή τυχόν ύφεσης. Σύμφωνα με την εν λόγω θεωρία, οι κεντρικές τράπεζες ή οι κυβερνήσεις θα προσφέρουν στους πολίτες μεγάλα ποσά χρημάτων είτε με άμεσο τρόπο, για παράδειγμα με επιταγές, είτε έμμεσα, για παράδειγμα μέσω φοροπαλλαγών. Εχοντας εξαντλήσει τις υπόλοιπες νομισματικές πολιτικές, φαίνεται πως η δεκαετία του 2020 θα είναι αναπόφευκτη η περίοδος των «χρημάτων εξ ουρανού», όπως είχε ανακοινώσει παλαιότερα η γερμανική τράπεζα Deutsche Bank, σύμφωνα με το Reuters.

Μια άλλη ριζική λύση θα βασιζόταν σε μια μοντέρνα οικονομική θεωρία, ότι δηλαδή οι κυβερνήσεις

μπορούν να δημιουργούν και να διαπαινών όσο χρήμα χρειάζεται, υπό τον όρο, βέβαια, ότι ο πληθωρισμός μένει σε χαμηλά επίπεδα. «Οι κεντρικές τράπεζες έχουν ουσιαστικά προσκαλέσει τις κυβερνήσεις να πειραματιστούν με πιο αντισυμβατικές πολιτικές», όπως έχει δηλώσει η γερμανική Deutsche Bank, σύμφωνα με το Reuters. Ωστόσο, τέτοιου είδους πολιτικές ενδέχεται να αυξήσουν ακόμη περισσότερο το παγκόσμιο χρέος, το οποίο βρίσκεται ήδη σε ιστορικό υψηλό.

Την τελευταία δεκαετία επιβλήθηκαν αρνητικά επιτόκια με στόχο

Τα μεγάλα κέρδη που συγκέντρωσαν οι αγορές καταλήγουν στις τσέπες των πλουσίων, διευρύνοντας την ανισότητα.

την αναθέρμανση της παγκόσμιας οικονομίας. Στις ανεπτυγμένες χώρες, όμως, δεν αναπτέρωθηκαν η ανάπτυξη και ο πληθωρισμός, παρά μόνο οι αγορές.

Η αξία των μετοχών σε όλο τον κόσμο αυξήθηκε κατά 25 τρισ. δολάρια την τελευταία δεκαετία, ενώ ομόλογα αξίας 13 τρισ. δολαρίων είχαν απόδοση υπό του μηδέν. Τα μεγάλα κέρδη που συγκέντρωσαν οι αγορές καταλήγουν στις τσέπες των πλουσίων, που σημαίνει ότι η πολιτική των τελευταίων ετών οδήγησε σε διευρυνση της ανισότητας. Συνεπακόλουθο ήταν να ενταθεί η αποστροφή της κοινής γνώμης στην παγκοσμιοποίηση.

REUTERS

29/11/2019-12/01/2020
(ΠΑΛΙΟ ΛΙΜΑΝΙ ΛΕΜΕΣΟΥ)
ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

ΧΡΥΣΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Ανεβάζει στροφές η κτηματαγορά

Στο 9,1% η ετήσια αύξηση το τρίτο τρίμηνο, ενώ αναμένεται συνέχεια το 2020

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Με τον ταχύτερο ρυθμό από τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας αυξήθηκαν κατά το 2019 οι τιμές των κατοικιών στην Ελλάδα, ιδίως στην περιοχή της Αττικής, σηματοδοτώντας, με τον πλέον σαφή τρόπο, την ολική επαναφορά της κτηματαγοράς και την έναρξη ενός νέου ανοδικού κύκλου μετά την κρίση της τελευταίας δεκαετίας. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για το τρίτο τρίμηνο, σε πανελλαδικό επίπεδο, οι τιμές των κατοικιών αυξήθηκαν κατά 9,1%, που είναι ο ταχύτερος ρυθμός που καταγράφεται από το 2006, όταν οι αξίες είχαν ενισχυθεί με ετήσιο ρυθμό της τάξεως του 13%.

Μάλιστα, είναι χαρακτηριστικό ότι όσο προχωρούσε το 2019 οι τιμές ενισχύονταν με ταχύτερο ρυθμό, στοιχείο που πιθανώς να είναι «προάγγελος» των όσων αναμένονται στην αγορά το 2020. Ειδικότερα, με βάση τα αναθεωρημένα στοιχεία της ΤτΕ, οι τιμές κατά το πρώτο τρίμηνο του 2019 αυξήθηκαν κατά 5,3% σε ετήσια βάση, ενώ κατά το δεύτερο τρίμηνο η άνοδος άγγιξε το 7,7%. Συνολικά το 2018 η μέση άνοδος δεν είχε ξεπεράσει το 1,8%.

Τον «πρωταγωνιστικό» ρόλο στην άνοδο του 2019 είχε η αγορά της Αττικής, όπου οι τιμές πώλησης διαμερισμάτων αυξήθηκαν με το εντυπωσιακό (αν αναλογιστεί κανείς που βρισκόταν η αγορά πριν από δύο χρόνια) 11,9% κατά το τρίτο τρίμηνο.

Πάντως, ιδίως στην περίπτωση ορισμένων περιοχών της Αττικής, είναι αμφίβολο το κατά πόσον είναι διατηρήσιμη ή ακόμα και ευκαίτια μια τόσο ταχεία αύξηση των τιμών. Σύμφωνα με ορισμένους φορείς της αγοράς, η εγχώρια ζήτηση, παρότι αυξημένη σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, σε καμία περίπτωση δεν συμβαδίζει με τις αυξήσεις αυτές και κυρίως όσον αφορά

Η αγορά εξακολουθεί να τροφοδοτείται από τη ζήτηση από το εξωτερικό, ενώ οι αγορές των Ελλήνων εστιάζονται κατά κύριο λόγο σε ακίνητα αξίας έως 150.000 ευρώ.

Αρκετοί είναι αυτοί που εκφράζουν επιφυλάξεις για το κατά πόσον η ανοδική πορεία των αξιών είναι διατηρήσιμη.

το τελικό ύψος των αξιών, καθώς η συντριπτική πλειονότητα των υποψήφιων αγοραστών αναζητεί ακίνητα αξίας έως 150.000 ευρώ. Με δεδομένο ότι η αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών δεν προβλέπεται να αυξηθεί δραματικά τα επόμενα χρόνια, εκφράζεται επιφύλαξη σε σχέση με τις τιμές που διαμορφώνονται στην αγορά και κατά πόσον αυτές είναι τελικά ρεαλιστικές.

Σε κάθε περίπτωση, η αγορά εξακολουθεί να τροφοδοτείται από τη ζήτηση από το εξωτερικό, κάτι που αντανακλάται και στις τιμές στο κέντρο της Αθήνας και στα νότια προάστια, που αποτελούν τις βασικές περιοχές όπου εκδηλώνεται το αγοραστικό ενδιαφέρον από επενδυτές εκτός Ελλάδας. Σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη αυτή εξακολουθεί να διαδραματίζει η συνεχιζόμενη «άνθηση» του προγράμματος «χρυσή βίζα», μέσω του οποίου εξασφαλίζονται άδειες παραμονής σε επενδυτές στην αγορά ακινήτων, με το ελάχιστο όριο να έχει οριστεί σε 250.000 ευρώ. Σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία του υπ. Μεταναστευτικής Πολιτικής, κατά το διάστημα Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2019 καταγράφηκε αύξηση των αδειών κατά 50% σε σχέση με το τέλος του 2018. Κατά το 11μηνο του 2019 εκδόθηκαν

συνολικά 2.008 νέες άδειες, ενώ στο τέλος του 2018 ο αριθμός είχε διαμορφωθεί σε 4.059. Συνολικά, από την έναρξη του προγράμματος έχουν χορηγηθεί 6.044 άδειες, με αποτέλεσμα να εκτιμάται ότι το ποσό που έχει εισρεύσει στη χώρα προσεγγίζει τα 2 δισ. ευρώ, με δεδομένο ότι οι περισσότερες άδειες αφορούσαν ακίνητα αξίας τουλάχιστον 300.000 ευρώ.

Όσον αφορά το 2020, η πρόσφατη έκθεση της ΤτΕ για τη νομισματική πολιτική σημειώνει ότι «η περαιτέρω ανάκαμψη της αγοράς κατοικίας θα εξαρτηθεί από την περαιτέρω αύξηση του ρυθμού της οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και την περαιτέρω ενίσχυση της απασχόλησης και του διαθέσιμου εισοδήματος». Εκτιμάται, πάντως, ότι τα πρόσφατα μέτρα τόνωσης της αγοράς ακινήτων θα ενισχύσουν τις συναλλαγές.

Κινητικότητα σε γραφεία και καταστήματα

Σε ανοδική τροχιά βρέθηκαν το 2019 και οι αξίες των επαγγελματικών ακινήτων, κυρίως τα κτίρια γραφείων, αλλά και τα εμπορικά καταστήματα, γεγονός που οφείλεται στο έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον και στην απουσία νέων αναπτύξεων κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών. Σύμφωνα με την πρόσφατη έκθεση της ΤτΕ για τη νομισματική πολιτική, κατά το φετινό 11μηνο τοποθετήθηκαν κεφάλαια 600 εκατ. ευρώ για την απόκτηση ακινήτων εισοδήματος, εκ των οποίων περίπου 200 εκατ. ευρώ αφορούν συμφωνίες οι οποίες θα ολοκληρωθούν και τυπικά τις προσεχείς εβδομάδες. Παράλληλα, πάνω από το 50% αυτών έχουν πραγματοποιηθεί από τις εγχώριες εταιρείες επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία, οι οποίες έχουν επιλέξει κυρίως γραφεία και καταστήματα στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, αλλά και επιλεγμένα ξενοδοχειακά ακίνητα. Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, κατά το πρώτο εξάμηνο οι τιμές πώλησης κτιρίων γραφείων αυξήθηκαν κατά 6,4% σε ετήσια βάση, ενώ άνοδο κατά 10% σημείωσαν και

οι τιμές πώλησης εμπορικών καταστημάτων. Αντίστοιχα, για το σύνολο του 2018, με βάση τα αναθεωρημένα στοιχεία της ΤτΕ, οι τιμές πώλησης γραφείων στο σύνολο της χώρας αυξήθηκαν κατά 7,2%, με την άνοδο στην Αθήνα να αγγίζει το 9%, ενώ για τη Θεσσαλονίκη και την υπόλοιπη Ελλάδα δεν ξεπέρασε το 5,4%. Όσον αφορά τα εμπορικά καταστήματα, η μέση αύξηση στο σύνολο της χώρας διαμορφώθηκε σε 4,3%, αν και στην Αθήνα η αύξηση ήταν της τάξεως του 7,4%. Στον αντίποδα, στη Θεσσαλονίκη οι τιμές πώλησης καταστημάτων το 2018 δεν ξεπέρασαν το 0,3% και στην υπόλοιπη Ελλάδα το 0,9%.

Στην πρόσφατη έκθεσή της η ΤτΕ επισημαίνει ότι «κύρια χαρακτηριστικά της αγοράς είναι η ζήτηση ακινήτων εισοδήματος από επενδυτές και η πραγματοποίηση πράξεων με αποδόσεις που συχνά προσεγγίζουν τα επίπεδα του υψηλότερου σημείου του κύκλου της αγοράς πριν από την έναρξη της κρίσης (περίοδος 2005-2007)». Ωστόσο, η ζήτηση δεν έχει ακόμη διαχυθεί στη δευτερεύουσα αγορά, δηλαδή σε λιγότερο δημοφιλείς περιοχές.

Έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον και απουσία νέων αναπτύξεων στηρίζουν τις τιμές στην αγορά των γραφείων.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Στοιχήματα του 2020

Η χρονιά αναμένεται να κυλήσει με αρκετές προκλήσεις για την αγορά των ακινήτων, καθώς είναι η πρώτη χρονιά μετά την αρχική ανάκαμψη του 2015 που θα ξεκαθαρίσει πολλά από το θολωμένο και ομιχλώδες σκηνικό που επικρατεί έκτοτε.

As μιν ξεκινάμε ότι μέχρι τώρα βλέπαμε αφενός μόνο κάποιους τομείς να αναπτύσσονται (τουλάχιστον πιο ραγδαία από άλλους), αφετέρου τα συμπεράσματα να γενικεύονται. Βλέπαμε επίσης ένα σοβαρό ποσοστό συναλλαγών να αφορά σε αναδιρθώσεις δανείων με τράπεζες, αλλά την ίδια ώρα να επικρέμαται η απορία για το τι θα συμβεί στις αξίες όταν οι τράπεζες διοχετεύσουν όλα αυτά τα ακίνητα στην αγορά. Είδαμε το πρόγραμμα πολιτογραφημένων να πληττείται και να είναι διάχυτη η αγωνία για το τι θα γίνει από εδώ και πέρα. Είδαμε επίσης τα κέντρα των πόλεων, και δη της Λευκωσίας, να πάσχουν σοβαρά λόγω της άφιξης και επέκτασης του concept των Malls, αλλά και λόγω του ανοίγματος πολλών μετώπων ανάπλασης δρόμων, πλατειών και υποδομών, με σχεδόν όλα τα έργα να κόλλησαν στον χρόνο, είτε λόγω ελλείψεως σχεδιασμού αλλά κύρια λόγω ελλείψεως προγραμματισμού και οργάνωσης.

Παράλληλα, είδαμε τον κύριο επενδυτή να αποτολμά την επένδυση σε ακίνητα που δύνανται να αποφέρουν εισόδημα επειδή είναι ηλιού φαινότερον πως οι εισοδηματικές αποδόσεις είναι πολλαπλάσιες του «ασφαλούς» καταφυγίου των τραπεζικών αποδοτικών καταθέσεων. Είδαμε ιδιοκτήτες να

Η φετινή χρονιά μάς κάνει να αναμένουμε με αγωνία την αποπεράτωση και παράδοση των πλείστον έργων υποδομής που είναι σε εξέλιξη, ιδιαίτερα στην πρωτεύουσα. Αν όλα πάνε καλά, μεγάλο μέρος της ταλαιπωρίας θα αποτελέσει παρελθόν και θα αναμένουμε να δούμε πώς η αγορά θα αντιδράσει.

προβαίνουν σε ανακαινίσεις και αναβαθμίσεις των κτιριακών τους εγκαταστάσεων, επειδή αντιλήφθηκαν πως με τη σωστή και ολοκληρωμένη ενεργειακή αναβάθμιση επιτυγχάνεται ταυτόχρονα και η οπτική αναβάθμιση των κτιρίων. Όμως η επιβολή υψηλών ποσοστών ΦΠΑ στην απόκτηση γης και οι χρονοβόρες διαδικασίες ένταξης εντός των απαράδεκτα περιοριστικών προγραμμάτων ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων στερούν πολλά από την εν δυνάμει ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας.

Και φθάνουμε στο κεφάλαιο του ρισμός. Τα νούμερα αφίξεων μπορεί

να ευμερουν, αλλά as υπενθυμίσουμε πως και οι σαρδέλες δεν αποτελούν το πιο προσφιλέ ψαρίδι. Δεν αρκεί να βλέπουμε το κοντέρ των αφίξεων να πηγαίνει πάνω. Θα πρέπει επιτέλους να ελκύσουμε ποιοτικό τουρισμό από αυτόν που ξοδεύει χρήματα για τη διαμονή του, για το φαγητό και το ποτό του, την ευεξία του, που θα πάρει κάτι από τον πολιτισμό μας και που θα τσοντάρει κάποια χρήματα να αγοράσει πράγματα της τοπικής μας βιοτεχνίας πέραν από μαγνητάκια, ανοιχτήρια και νυχοκόπτες. Και as είναι λιγότεροι. Και σίγουρα δεν θέλουμε αυτούς που

απλά καταναλώνουν λίτρα από ποτά «βόμβες» και λαμβάνουν μέρος σε όργια παραισθήσεων και που μετά εμείς θα πρέπει να αποδείξουμε στον υπόλοιπο πλανήτη αν το πάρτι με ούζα ήταν ή όχι συναινετικό. Είπαμε επίσης πως θα πρέπει να αναγεννήσουμε τις ορεινές περιοχές. Έμεινε και αυτό το έργο στον πάγο χωρίς να ξέρουμε και καλά το γιατί. Όλο και κάποια γνωμάτευση θα αναμένεται και προφανώς δεν βρίσκει εύκολα αεροπορική σύνδεση και ξέμεινε...

Το 2020 λοιπόν θα ξεκαθαρίσει αρκετά από το ομιχλώδες τοπίο. Θα φανεί πιστεύω ξεκάθαρα ποιοι

Το 2020 θα φανεί ποιοι είναι οι παίκτες των οικοδομικών αναπτύξεων που θα μείνουν στην επιφάνεια, αλλά και ποιοι είναι οι νέοι που θα εισέλθουν.

είναι οι παίκτες των οικοδομικών αναπτύξεων που θα μείνουν στην επιφάνεια, αλλά και ποιοι είναι οι νέοι που θα εισέλθουν. Τα επενδυτικά ταμεία θα αρχίσουν σιγά – σιγά να παίζουν σημαντικό ρόλο, τόσο ως η κύρια δύναμη νέων αναπτύξεων, αλλά και ως προσφορά έμμεσας επένδυσης σε ακίνητα. Η σημασία των εισοδηματικών ακινήτων θα ενδυναμωθεί καθώς πέραν των φοιτητών, των ξένων και των millennials που επιλέγουν την ενοικίαση αντί την αγορά, με τόσες κατοικίες που θα αλλάξουν χέρια λόγω αναδιρθώσεων και αποτυχίας του ΕΣΤΙΑ θα υπάρξουν και νέες κατηγορίες ατόμων που για τα επόμενα 5 με 10 χρόνια θα επιλέξουν (αναγκαστικά και μη) την ενοικίαση στέγης μέχρι να δουν πού τους βγάζουν τα οικονομικά τους. As μιν ξεκινάμε πως υπάρχουν περί των €14,5δισ. σε καταθέσεις οι οποίες δεν αποδίδουν τίποτα, οπότε είναι αναμενόμενο σοβαρά κεφάλαια να διοχετευτούν προς τις κτηματικές επενδύσεις, είτε άμεσα είτε έμμεσα μέσω επενδυτικών ταμείων, επειδή θα υπάρχει πρόσφορο έδαφος για κέρδος. Οι

τοποθετήσεις θα είναι στο μεγαλύτερο τους ποσοστό σε τιμές αγοράς και σε μικρότερο ποσοστό σε τιμές πλειστηριασμού σε τιμές χαμηλότερες αλλά κοντά στις τιμές αγοράς.

Σε ό,τι αφορά στην κατηγορία των υψηλών κτιρίων και των πολυσύνθετων αναπτύξεων, έχω τονίσει πως η επιτυχής πορεία του premium real estate που προεβόουν, εναπόκειται στην απ' εδώ και πέρα ορθολογιστική τιμολόγηση και στον περιορισμό της προσφοράς. Επίσης ουσιαστικό στοιχείο είναι το τελικό αποτέλεσμα να ανταποκρίνεται πλήρως στον όρο «premium real estate». Κάποια παραδείγματα μέχρι σήμερα δυστυχώς δεν ανταποκρίνονται σε τίποτα παρά στο ύψος. Και το ύψος από μόνο του ποτέ στην ιστορία του real estate δεν αποτέλεσε εχέγγυο ένταξης στην κατηγορία «premium».

Η φετινή χρονιά μάς κάνει να αναμένουμε με αγωνία την αποπεράτωση και παράδοση των πλείστον έργων υποδομής που είναι σε εξέλιξη, ιδιαίτερα στην πρωτεύουσα. Αν όλα πάνε καλά, μεγάλο μέρος της ταλαιπωρίας θα αποτελέσει παρελθόν και θα αναμένουμε να δούμε πώς η αγορά θα αντιδράσει. Fingers crossed, φυσικά, καθώς επικείται άνοιγμα της Μακαρίου και της Κέννεντυ, οπότε ο Θεός βοηθός. Εγώ προσωπικά προσδοκώ στην άσκηση της συνήθους εθτικής ή αρνητικής μου κριτικής μοιραζόμενος μαζί σας τις σκέψεις μου.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, CEO, APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ζωή

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2020

Στην έκθεση «Δύο Συλλογές σμίγουν», εκτός από εκθέματα τα οποία βλέπουμε για πρώτη φορά, παρουσιάζονται και τα τελευταία συμπεράσματα έρευνας για τη βυζαντινή ζωγραφική στη Βόρεια Ελλάδα.

Το σμίξιμο δύο σπουδαίων συλλογών

Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού φιλοξενεί εικόνες, άμφια και ιερά κειμήλια από τη Δημοτική Πινακοθήκη Θεσσαλονίκης

Της **ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΚΚΑ**

Η καινούργια περιοδική έκθεση με τίτλο «Δύο Συλλογές σμίγουν», που παρουσιάζεται αυτές τις ημέρες στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού στη Θεσσαλονίκη, δίνει τη δυνατότητα πολλαπλών αναγνώσεων στον επισκέπτη. Μια έκθεση εικόνων έπειτα από πολλά χρόνια στο μουσείο, όπως λέει στην «Κ» η διευθύντρια του, Αγαθονίκη Τσιλιπάκου, όπου εκτός από εκθέματα τα οποία βλέπουμε για πρώτη φορά, παρουσιάζονται και τα τελευταία συμπεράσματα έρευνας για τη βυζαντινή ζωγραφική στη Βόρεια Ελλάδα και ειδικότερα στην περιοχή της Θεσσαλονίκης, του Αγίου Ορους και της Κεντροδυτικής Μακεδονίας.

«Πρόθεση είναι να συγκροτήσει μια ολότητα που προέκυψε από τη συνδυαστική μελέτη των αντικειμένων δύο συλλογών: εκείνης της Δημοτικής Πινακοθήκης Θεσσαλονίκης και εκείνης του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού. Η μία συλλογή λειτουργεί συμπληρωματικά της άλλης καθώς μέσα από τη σύνθεση παρουσιάζονται οι ποικίλες εκφάνσεις της ορθόδοξης χριστιανικής τέχνης στους αιώνες μετά την Αλωση, εντασσόμενες στα κοινωνικοοικονομικά συμφραζόμενα. Ταυτόχρονα συμπληρώνεται και ο κατάλογος των πονημάτων επώνυμων αλλά και ανώνυμων ζωγράφων και εργαστηρίων, με έμφαση στην επικράτεια του βορειοελλαδικού χώρου που τελούσε υπό οθωμανική κυριαρχία και επίκεντρο την ευρύτερη περιοχή της Κεντρικής Μακεδονίας, τη Θεσσαλονίκη και το Άγιον Όρος».

Με τη διοργάνωση αυτή, το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού πραγματώνει τους σκοπούς ενός δανεισμού. Των εικόνων, και ιερών κειμηλίων από τη συλλογή της Δημοτικής Πινακοθήκης που του παραχώρησε ο Δήμος Θεσσαλονίκης το 2015, με τη μορφή χρησιδανεί-

ου για 30 έτη, με σκοπό τη διαφύλαξη, συντήρηση και έκθεσή τους. Βέβαια, η έγκριση της παραχώρησης, με υπουργική απόφαση, περιορίστηκε στα πέντε χρόνια αλλά με δυνατότητα συνεχούς ανανέωσης.

Πέρα από τη συμβατική υποχρέωση του μουσείου, στους χώρους των περιοδικών εκθέσεων σμίγουν δύο σημαντικές συλλογές και παρουσιάζονται συνολικά 129 πολιτιστικά αγαθά, φορητές εικόνες, αντικείμενα ιδιωτικής λατρείας, λειτουργικά σκεύη, άμφια, ιερά κειμήλια. Πενήντα από τις συλλογές της Δημοτικής

“

Στην έκθεση παρουσιάζονται 129 πολιτιστικά αγαθά από τις συλλογές της Δημοτικής Πινακοθήκης και του ΜΒΠ.

Πινακοθήκης και 79 από τις συλλογές του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού που χρονολογούνται από τον 14ο έως και τις αρχές του 20ού αι. Έχει όμως σημασία ότι τα 85 από αυτά εκτίθενται για πρώτη φορά μετά την εκτίμησή τους στο ΜΒΠ. Για την κ. Τσιλιπάκου, υπάρχει ένας ακόμη λόγος. «Βασικός στόχος του μουσείου και προσωπικός μου, είναι πέρα από την ανάδειξη, να πειστεί η τοπική κοινωνία και ο δήμος ότι αυτή η συλλογή πρέπει να περιέλθει μόνιμα στο ΜΒΠ, γιατί εκεί είναι ο φυσικός της χώρας». Αυτή ήταν επιθυμία και των προκατόχων της.

Στην έκθεση, που διαρθρώνεται σε δύο βασικές ενότητες, σμίγουν ζωγράφοι, εργαστήρια, θέματα, νοή-

Τα εκθέματα χρονολογούνται από τον 14ο έως και τις αρχές του 20ού αι.

ματα, συμβολισμοί και ο επισκέπτης έχει μια πλήρη εικόνα με τη βοήθεια και των τελευταίων πορισμάτων, μετά τη συντήρηση και τεκμηρίωση των εικόνων στο μουσείο, είτε του ίδιου είτε της Πινακοθήκης. Όσο για τον τίτλο της έκθεσης «Δύο συλλογές σμίγουν», τον έδωσε «η ύπαρξη στις δύο συλλογές, έργων του ίδιου ζωγράφου - εργαστηρίου με κοινό λειτουργικό σκοπό (εικόνες επιστηλίου) όχι όμως αναγκαστικά προερχόμενες από τον ίδιο ναό».

Αρχίζοντας την περιήγηση στην έκθεση από το ισόγειο και την εισαγωγική ενότητα, που σχηματίζουν πέντε υποενότητες, ο επισκέπτης μαθαίνει για την ταυτότητα των δύο συλλογών καθώς και τις λεπτομέρειες για τον μακροχρό-

νιο δανεισμό των εικόνων και ιερών κειμηλίων της συλλογής της Δημοτικής Πινακοθήκης στο ΜΒΠ. Συλλογή που αποτελείται από 123 φορητές εικόνες και ιερά κειμήλια, εκ των οποίων οι 63 προέρχονται από τον κοιμητηριακό ναό του νεκροταφείου της Ευαγγελίστριας, ο οποίος ιδρύθηκε το 1875 από το Σωματείο της Φιλοπτώχου Αδελφότητας Ανδρών Θεσσαλονίκης και εντάχθηκαν στη συλλογή της Δημοτικής Πινακοθήκης το 1987 και το 1988. Ο μεγαλύτερος αριθμός τους χρονολογείται στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αι., υπάρχουν όμως και παλιότερες εικόνες (14ου-18ου αι.).

Όσο για τη συλλογή εικόνων του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού

είναι από τις σημαντικότερες δημόσιες συλλογές στην Ελλάδα με 1.025 εικόνες από τα τέλη του 12ου έως τον 20ο αιώνα. Τον κύριο κορμό της αποτελούν βυζαντινές και μεταβυζαντινές εικόνες που μετά την απελευθέρωση της Μακεδονίας μεταφέρθηκαν το 1916 για φύλαξη, μαζί με άλλα αντικείμενα, στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο στην Αθήνα, όπου και παρέμειναν μέχρι το 1994. Στον κορμό αυτό προστέθηκε το 1987, με την εκτέλεση της διαθήκης του συλλέκτη Δημητρίου Οικονομοπούλου, ένα

“

85 αντικείμενα εκτίθενται για πρώτη φορά μετά τη συντήρηση και την επιστημονική τεκμηρίωσή τους.

ακόμη ενδιαφέρον σύνολο μεταβυζαντινών κυρίως εικόνων.

Στον ανώγειο και τον όροφο όπου αναπτύσσεται η δεύτερη ενότητα σε εννέα υποενότητες, πραγματεύονται ζητήματα της μεταβυζαντινής εκκλησιαστικής ορθόδοξης ζωγραφικής στην οθωμανοκρατούμενη ελληνική επικράτεια, εστιάζοντας στη Μακεδονία, στη Θεσσαλονίκη και στο Άγιον Όρος. Η ορθόδοξη θρησκευτική ζωγραφική των φορητών εικόνων, όπως και η εντοξία, στους μετά την Αλωση χρόνους, είναι αρκτικά δεμένη με τη «μεγάλη παράδοση της βυζαντινής τέχνης», σημειώνεται στα επιτοίχια.

Παρουσιάζονται λεπτομέρειες για τις μετακινήσεις των ζωγράφων,

τα δίκτυα επικοινωνίας, τα εργαστήρια ή τα οικογενειακά συνεργεία και τις συντροφίες που δραστηριοποιούνται κυρίως στον 17ο έως και τις αρχές του 20ού αι. Ανάμεσα στα εργαστήρια, δίνονται πληροφορίες για εκείνο του Αγίου Νικολάου Γούρνας Βέροιας, γνωστό από τη δράση του στην πόλη της Βέροιας τον 17ο αι. κατά την περίοδο αρχιερατείας του μητροπολίτη Ιωαννικίου (1638-1645), μετέπειτα πατριάρχη Αλεξανδρείας (1645-1657). Όπως προκύπτει από τη νεότερη έρευνα της κ. Τσιλιπάκου, πρόκειται για ζωγράφους κυρίως φορητών εικόνων. Πληροφορίες δίνονται και για το εργαστήριο της Αγιάς, τους «Καρπενσιώτες» ζωγράφους, ένα οργανωμένο εργαστήριο με φερόμενο «ιδρυτή» τον Νικηφόρο Α΄, από το Καρπενήσι, και δράση στον Αθω, αλλά και εκτός Αγίου Ορους, από το 1773 έως το 1890. Επίσης για τους Κολακιώτες ζωγράφους, οικογενειακά συνεργεία που δραστηριοποιούνταν κυρίως στις σημαντικές περιφερειακές ενότητες Θεσσαλονίκης, Κιλκίς, Ημαθίας, Πιερίας και εργάζονταν μεμονωμένα ή συνεργάζονταν ανάλογα με τον όγκο της παραγγελίας.

Ποια είναι η επισκεψιμότητα του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού, ρωτάμε τη διευθύντρια του. «Το μουσείο έχει ανοδική πορεία. Από τους 50.000 επισκέπτες που είχε τα προηγούμενα χρόνια έφτασε τους 100.000 ετησίως. Τους χειμερινούς μήνες έχουμε περισσότερους επισκέπτες όπως παρατηρείται στα μουσεία της Θεσσαλονίκης. Συγκεκριμένα, από τον Μάρτιο έως και τον Μάιο έχουμε μεγαλύτερη επισκεψιμότητα από τους άλλους μήνες, και είναι πράγματι εντυπωσιακό αν σκεφτεί κανείς ότι το καλοκαίρι μπορεί να έχουμε το ίδιο ποσοστό επισκεπτών ή και μικρότερο από τον χειμώνα, παρότι υπάρχει το διευρυμένο ωράριο λειτουργίας».

Ατζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

5.1.20-11.01.20

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
kouroupakis@kathimerini.com.cy

Wozzeck

The MET Live in HD

Σε ζωντανή μετάδοση από την Metropolitan Opera στο Θέατρο Ριάλτο στη Λεμεσό το εξηρσειονιστικό αριστούργημα του Alban Berg, ένα από τα πλέον σημαντικά έργα του 20ού αιώνα. Ο Alban Berg συνέθεσε το έργο, το οποίο είναι βασισμένο στο θεατρικό του Georg Buchner, κατά τη διάρκεια και στον απόηχο του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Διεύθυνση ορχήστρας: Yannick Nézet-Seguin. Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιώτη 19 πλατεία Ηρώων, Λεμεσός. Σάββατο, 11 Ιανουαρίου ώρα 7:55 μ.μ. **Πληροφορίες τηλεφώνω 77777745, rialto@cytanet.com.cy**

ΘΕΑΤΡΟ

«Το έργο που πάει λάθος» στο «Θέατρο Ένα»

Η πολυβραβευμένη βρετανική κωμωδία «Το έργο που πάει λάθος» των Χένρι Λιούις, Τζόναθαν Σάιερ και Χένρι Σιλντς συνεχίζεται στην Κύρια Σκηνή του Θεάτρου Ένα. Πρόκειται για ένα έργο μέσα σε ένα έργο το οποίο προσπαθούν να ανεβάσουν ερασιτέχνες ηθοποιοί/ φοιτητές οι οποίοι όμως τα κάνουν κυριολεκτικά θάλασσα. Ξεκινούν τα λόγια τους, επαναλαμβάνουν ατάκες, προκαλούν μια πληθώρα καταστροφών στο σκηνικό: Ράφια πέφτουν, πόμοχα βγαίνουν, πόρτες μαγκώνουν, παράθυρα σπάνε, κάποιος πίνει καθαρό αλκοόλ αντί για ούισκι και πέφτει λιπόθυμος... Κάθε φοιτητής- ηθοποιός ερμηνεύει περισσότερο από ένα ρόλους με αποτέλεσμα τα πράγματα να περιπλέκονται ακόμα περισσότερο και να καταλήγουν σε μια πραγματική καταστροφή. Το έργο που προσπαθούν να ανεβάσουν οι φοιτητές/ερασιτέχνες, είναι ένα θρίλερ με τίτλο «Φόνος στην έπαυλη Τζέιμσον». Εγκλήματα ίντριγκες, πάθη, τέσσερις πιθανοί δολοφόνοι κι ένας Επιθεωρητής, ο οποίος καλείται να διαλευκάνει την υπόθεση, είναι τα στοιχεία που κάνουν την

παράσταση τους ενδιαφέρουσα. Όμως δυστυχώς γι' αυτούς αντί για παράσταση παρουσιάζουν στο κοινό ένα γενικό χαμό, προκαλώντας γέλιο μέχρι δακρύων. Σκηνοθεσία/Μετάφραση/Σχεδιασμός Φωτισμού: Αντρέας Χριστοδουλίδης. Παίζουν: Σωτήρης Μεσάνας, Κωνσταντίνος Γαβριήλ, Γιώργος Τζωρτζής, Δι-

ομήδης Κοφτερός, Βασιλική Ανδρέου, Φανή Σωκράτους, Σάββας Μένουκου, Γιώργος Χριστοδούλου. Παραστάσεις κάθε Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή, ώρα 8:30 μ.μ. Θέατρο Ένα, Λεωφόρος Αθίνας 4, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνω 22348203, theatroena@cytanet.com.cy**

ΘΕΑΤΡΟ

«Λιόλια» από τη Memorandum Theatre Group

Η Memorandum Theatre Group (αποτελούμενη από τους Παναγιώτη Μπρατάκο, Αλέξανδρο Αχτάρ και Χριστίνα Κωνσταντίνου) έπειτα από τον επιτυχημένο κύκλο παραστάσεων της «Φαίδρας» του Γιάννη Ρίτσου επιστρέφει με τη δεύτερη θεατρική της παραγωγή «Λιόλια» σε σκηνοθεσία Παναγιώτη Μπρατάκου για οκτώ παραστάσεις, με τη συμμετοχή της βραβευμένης ηθοποιού και δημιουργού Λέας Μαλένη καθώς και της ανερχόμενης ηθοποιού Κρίστης Χαράλαμπους. Η «Λιόλια» είναι βασισμένη στην Κερένια κούκλα, το κορυφαίο «αθηναϊκό μυθιστόρημα» του Κωνσταντίνου Χρηστομάνου που έφερε έναν διαφορετικό αέρα στην ελληνική λογοτεχνία των αρχών του 20ού αιώνα και σκανδάλισε στην εποχή του μιας και ο κύριος άξονας του έρ-

γου αφορά σε ένα ιδιότυπο «ερωτικό τρίγωνο». Η Memorandum Theatre Group εμπνέεται από αυτό το υπέροχο ερωτικό παραμύθι για να μας παρουσιάσει μία συγκινητική ιστορία για τα πάθη του έρωτα και τη δύναμη της αγάπης, σε μια παράσταση που συνδέει τους παράφορα ερωτευμένους ήρωες του Χρηστομάνου με το ρεμπέτικο τραγούδι σε ενορχήστρωση και μουσική διασκευή του συνθέτη Δημήτρη Σπύρου. Δραματολογία: Παναγιώτης Μπρατάκος / Αλέξανδρος Αχτάρ. Παίζουν: Λέα Μαλένη, Χριστίνα Κωνσταντίνου, Αλέξανδρος Αχτάρ, Κρίστη Χαράλαμπους. Παραστάσεις, 11 και 12 Ιανουαρίου 2020 στις 8:30 μ.μ. Δεύτερη Σκηνή του Σατιρικού Θεάτρου, Βλαδίμηρου Καυκαρίδη, Αγλαντζιά. **Πληροφορίες 96211590, 99659847.**

ΕΚΘΕΣΗ

Βελγική Τέχνη 1860-1930

Η νέα προσωρινή έκθεση της Λεβεντείου Πινακοθήκης είναι αφιερωμένη στους πρωτεργάτες του βελγικού ιμπρεσιονισμού. Επιλεγμένα έργα παρουσιάζουν την εξέλιξη της βελγικής τέχνης από τα μέσα του 19ου μέχρι και τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Η έκθεση συνιστά μια αναφορά και αναδρομή στους Βέλγους ιμπρεσιονιστές και στην ομάδα αυτή που στην προσπάθειά τους να ανακτήσουν και να «κλέψουν» λίγο τα φώτα της δημοσιότητας από τους Γάλλους συναδέλφους τους ανακαλύπτουν μοναδικούς τρόπους με τον οποίο διαχειρίζονταν το φως, προσδίδοντας έμφραση στην αίσθηση. Λεβέντειος Πινακοθήκη, Λεωνίδου 5, Λευκωσία. Δευτέρα, Τετάρτη, Πέμπτη, Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή. **Πληροφορίες τηλεφώνω 22668838, info@leventisgallery.org**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Αφιέρωμα στην Judy Garland

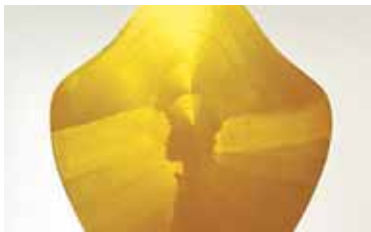
Γιορτάστε μαζί με το Steppin' Out Jazz Trio, το αξιοσημείωτο μουσικό ρεπερτόριο της Judy Garland, ιδιαίτερα από τον κόσμο της τζαζ, στην πρώτη μουσική τζαζ βραδιά της νέας χρονιάς στο Τεχνόπολις 20 στην Πάφο. Η τραγουδίστρια και ηθοποιός Judy Garland είχε μια ποικίλη σταδιοδρομία που ξεκίνησε από βαριετέ - 'vaudeville' και επεκτάθηκε σε ταινίες, ηχογραφήσεις, ραδιόφωνο, τηλεόραση και προσωπικές εμφανίσεις. Κυρίως την θυμούνται ως το μεγάλο αστέρι μιας σειράς κινηματογραφικών μιούζικαλ, ιδιαίτερα του The Wizard of Oz, στο οποίο τραγούδησε το γνωστό τραγούδι 'Over the Rainbow'. Ο πυρήνας της καλλιτεχνικής της σημαντικότητας παραμένει η καταπληκτική φωνή της και η συναισθηματική αφοσίωση στα τραγούδια της. Το τρίο αποτελείται από τους Alice Aynvazian (φωνή), Δημήτρης Μιάρης (πιάνο) και Κώστας Χαλλοίμας (κοντραμπάσο). Κρατήσεις απαραίτητες στο 70002420 (μόνο τηλεφωνικά). Τεχνόπολις 20, Λεωφόρος Νικολάου Νικολαΐδη 18, Πάφος, Πέμπτη, 9 Ιανουαρίου, ώρα 8:00 μ.μ. **Πληροφορίες τηλεφώνω: 70002420, info@technopolis20.com**

ΕΚΘΕΣΗ

«Ατακάμα», ουδετερότητα στο χαρτί

Έκθεση της Νικομάχης Καρακωστά-νογλου-Μπουτάρη στην Isnotgallery. Οι υδατογραφίες από την Ατακάμα αφυπνίζουν το πνεύμα, αποτυπώνοντας μια ουδετερότητα πάνω στο χαρτί. Από την αυθεντική τεχντροπία της αραίωσης και ανάμιξης χρωμάτων προκύπτει μια απροσδιοριστία υποδιαιρέσεων και αποχρώσεων. Εμπνευσμένα κατά τη διάρκεια της πρόσφατης σπουδής της εκεί. Τα έργα αποκωδικοποιούν τη μυθική απεραντοσύνη της Ατακάμα μέσα από τα μάτια της Νικομάχης. Η καλλιτέχινι αναφέρει: «Επέστρεψα από την έρπη της Ατακάμα με τα μάτια μου γεμάτα από το εκτυφλωτικό φως. Ήταν

τόσο έντονο και αφόρητο δυνατό που τα έκλεισα κι άρχισα να αποτυπώνω τις δονήσεις που βίωσα τις τελευταίες 30 μέρες του ταξιδιού μου». Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 6 Ιανουαρίου 2020, Is not Gallery, Οδυσσέως 11, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνω 22 343670, www.isnotgallery.com**

MISE EN PLACE | Της ΓΙΟΥΛΗΣ ΕΠΑΚΟΙΛΗ

Στόχος η ενημέρωση

Στα δάση οι ετήσιες απώλειες φτάνουν τα 13 εκατομμύρια εκτάρια.

την τροφή μας όταν αυτή τη στιγμή στον κόσμο υπάρχουν 795 εκατομμύρια πεινασμένοι άνθρωποι, αριθμός που σύμφωνα

με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών αναμένεται να αγγίξει τα 2 δισεκατομμύρια το 2050. Χρειάζονται δραστικές αλλαγές

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

«Κάτι τόσο τρομερό και ανεξήγητο όσο αυτό»

Πρέπει να ήταν το 1979, στην Εθνική Πινακοθήκη, όταν ο 32χρονος, τότε, Θάνος Μικρούτσικος παρουσίασε τη «Μουσική πράξη στον Μπρεχτ», με ερμηνευτή τον Γιάννη Κούτρα. Είμαστε μια τετραμελής παρέα, όλοι φρέσκοι φοιτητές, θεατρόφιλοι, λίγο ή πολύ πολιτικοποιημένοι, και η «συνάντηση» τότε με τη μελοποιημένη ποίηση του Μπρεχτ από έναν συνθέτη που ακνά γνωρίζαμε (από το «Φουέντε Οβεχούνα» το οποίο είχε προπληθεί) ήταν σαν σύγκρουση με υπερταχεία. Από τότε, για καιρό, σιγομουρμούριζα το «Αννα μπν κλαιο», με έμφραση στον στίχο «μιλάμε για νίκες που το μέλλον θα φέρει, Αννα, μπν κλαιο, εμένα δε με βάζουν στο χέρι». Και το «Εγώ ο Μπέρτολτ Μπρεχτ/ είμαι από τα μαύρα δάση/ η μάνα μου, στις πολιτείες με κουβάλασε...». Αλλά και από την «Μπαλάντα του Στρατηγού Τίλν», μου φαινόταν συναρπαστικό το «Μα είναι παράξενο/ που κι οι πιο τρανοί/ ακόμα διαβαίνουν/ άλλο δε μένει απ' τη σκόνη/ σαν το χορτάρι/ και σπάνια συναντάει κανείς/ κάτι τόσο τρομερό και ανεξήγητο/ όσο αυτό». Δεν νομίζω ότι καταλάβαινα σε τι αναφερόταν ακριβώς, αλλά η μουσική του Θάνου Μικρούτσικου, ο παλμός και η ένταση της δικής του φωνής και ο τρόπος που έπαιζε πάνω με ακολουθούσαν χρόνια μετά.

Ο θάνατός του, το περασμένο Σάββατο, σε ηλικία 72 ετών, έφερε στην επιφάνεια, ατόφια, εκείνη την εμπειρία του 1979. Όχι τη μετέπειτα διαδρομή του, ούτε τη δημοσιογραφική επικοινωνία που είχα μαζί του όταν ήταν υπουργός Πολιτισμού στη δεκαετία του '90 ή την από αποδασση παρακολούθηση της καλλιτεχνικής και πολιτικής του πορείας όλα αυτά τα χρόνια. Τιποτα απ' όλα αυτά. Ο Θάνος Μικρούτσικος, για μένα, ήταν και παρέμεινε η «στιγμή» στην Εθνική Πινακοθήκη (την οποία ο τότε διευθυντής της Δημήτρης Παπαστάμος μεταμόρφωσε, «ανοίγοντάς» την στην κοινωνία). Μπορεί ο «Σταυρός του Νότου» σε ποίηση Νίκου Καββαδία να θεωρείται έργο-σταθμός, αλλά η «Μουσική πράξη στον Μπρεχτ» διέυρνε τη θεατρική σκηνή, συνταίριαζε τις νότες με τις λέξεις και το νόημα τους, ζήμωσε το πολιτικό περιεχόμενο με την υπαρξιακή αγωνία, έδωσε στη διαμαρτυρία μια νότα ματαιότητας, η κριτική στην εξουσία ήταν οξεία και σαρκαστική την ίδια στιγμή που ο ίδιος ο Μπρεχτ αποθέωνε με τους στίχους του την αμφιβολία. «Ευλογημένη να 'ναι η αμφιβολία/ σας συμβουλεύω να τιμάτε χαρούμενα και προσεκτικά εκείνον που το λόγο σας εξετάζει σαν κάλπικη δεκάρα». Αν ο Γερμανός δραματουργός άλλαζε τον τρόπο που βλέπουμε θέατρο (τους ίδιους τους θεατρικούς κώδικες), η μελοποίηση της ποίησής του από τον Θάνο Μικρούτσκο πρόσφερε στην ελληνική μουσική σκηνή ένα έργο ανεκτίμητο, γιατί ήταν ρηξικέλευθο, πρωτότυπο και μοναδικό.

Η στενή φίλη με την οποία είχα μοιραστεί εκείνη την εμπειρία θυμάται ότι ήμαστε όρθιες στον χώρο της Πινακοθήκης γιατί ο κόσμος υπερχειλίζει, υποστηρίζει ότι σαστίσαμε γιατί δεν είχαμε ξαναδεί/ακούσει κάτι παρόμοιο για να το συγκρίνουμε. Η μνήμη του καθενός φωτίζει το ίδιο γεγονός από άλλη πλευρά, δίνει διαστάσεις που, εντέλει, κατοχυρώνονται ως υπαρκτές εφόσον ο χρόνος και το συναίσθημα τις υποστηρίζει. Θεωρείται άραγε λίγο να συνδέεις έναν αναγνωρισμένο δημιουργό με το έργο που αγάπησες περισσότερο; Να τον αποσιώπεις από τη συνολική αξία και παρουσία του, που λειτουργεί προσθετικά και συνδυαστικά, και να ξεχωρίζεις το «ένα» από τα πολλά και εκλεκτά; Πόσα, όμως, συμβάντα μπορούμε να απαριθμήσουμε στη ζωή μας που έχουν πάνω μας μεταμορφωτική επίδραση και επιρροή; Για πόσα καλλιτεχνικά γεγονότα, τα οποία έτυχε να παρακολουθήσουμε τη στιγμή της γέννησής τους, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι λειτουργούν υποδόρια και ασυνείδητα, ότι μας ακολουθούν;

Ο θάνατος του Θάνου Μικρούτσικου «φανερώσε» μια συγκίνηση άφθαρτη. Διατηρημένη στη μνήμη τόσο ζωντανή και πλήρη (έτσι τουλάχιστον μου μοιάζει), με τα φορτία του «ξαφνιάσματος» μπροστά σε κάτι καινούριο, το οποίο επεξεργάζεσαι και αξιολογείς διαρκώς για χρόνια.

Η μουσική συμβάλλει στον ρυθμό εντός μας. Όσο και οι στίχοι, οι εικόνες, τα πρόσωπα, οι συναντήσεις κάθε μορφής, ζωντανές, γραπτές ή προφορικές. Ίσως όμως, ίσως, οι άνθρωποι που είναι «φορτωμένοι από την αρχή με όλα τα μυστήρια του θανάτου» έχουν μια δύναμη παραπάνω. Να ξεκλειδώνουν, να εμπνέουν, να παρηγορούν, ακόμη και όταν νομίζουμε ότι έχουν χορηγίσει οι δρόμοι μας. Είναι αυτό το «τρομερό και ανεξήγητο» των υπόγειων διαδρομών που φτιάχνει δεσμούς ανεξίτηλους.

Εγγραφε πάντα για ό,τι τον έκαιγε

Η ζωή και το έργο του κορυφαίου μουσικοσυνθέτη Θάνου Μικρούτσικου (1947-2019) μέσα από τα δικά του λόγια

Της **ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ**

Ο **Θάνος Μικρούτσικος** ήταν «δικός μου άνθρωπος» πολύ πριν τον γνωρίσω. Τη δεκαετία του '80, ανάμεσα στους λιγοστούς δίσκους που υπήρχαν στο εφηβικό μου δωμάτιο ήταν ο «Σταυρός του Νότου» – μαζί με τα «Ζεστά ποτά» των Κατσιμικαίων, το «River» του Σπρίνγκστιν και μερικά ακόμη ιερά άλμπουμ. Αργότερα ανακάλυψα κι άλλες πτυχές του: η ερμηνεία της Μαρίας Δημητριάδη στο «Η μισή μου καρδιά» προκαλούσε ταραχή εντός μου, η φωνή του Γιώργου Μεράντζα στη «Δίκωπη ζωή» με έκανε να ανατριχιάζω, το «Άννα μην κλάις», παρά την προτροπή του Γιάννη Κούτρα, μου έφερνε δάκρυα στα μάτια. Αργότερα ήρθαν η «Ρόζα», η «Ελένη», το «Ερωτικό» και τόσα άλλα.

Ο Θάνος Μικρούτσικος ήταν με τον τρόπο του πάντα δίπλα μου: στο γουόκμαν καθώς πήγαινα με το λεωφορείο στη Φιλοσοφική, στα γλέντια της παρέας, στα θέλω των πρώτων ερώτων, στη θητεία μου στο ραδιόφωνο. Ακούγοντας τα τραγούδια του είναι σαν να βλέπω φωτογραφίες από τις σημαντικότερες στιγμές της ζωής μου. Ένα τέτοιο στιγμιότυπο θα κρατώ πάντα από εκείνον: Παραμονή Πρωτοχρονιάς του 2016, στο σπίτι της εκδότριας Έλενας Πατάκη, ο Θάνος παίζει στο πιάνο το «Πάει ο παλιός ο χρόνος», γύρω του συγγενείς και φίλοι μια αγκαλιά, εκείνος γελάει, μας πειράζει, το βλέμμα του πέφτει πάνω στη Μαρία, σαν χάδι. Από τις συνεντεύξεις μας –για την «Καθημερινή» και τον Ιανό– επέλεξα μερικά αποσπάσματα. Για να αφηγηθεί ο ίδιος τη ζωή και το έργο του. Ήταν, άλλωστε, πάντα τόσο απολαυστικό να τον ακούει κανείς να μιλάει...

Πάτρα, η γενέθλιος γη

«Γεννήθηκα στην Πάτρα. Μεγάλωσα σε ένα νεοκλασικό και έζησα

Πρόβα για την «Καντάτα για τη Μακρόνησο» (1976) με τους Αφρ. Μάνου, Μ. Κανελλοπούλου, Γ. Κιμούλη, Σ. Μπουλά, Σ. Σπυράτου, Π. Σκουρολιάκο, Μ. Πάσσαρη.

«**Επαιζα πιάνο από την ηλικία των τεσσάρων ετών. Όταν άρχισα να σπουδάζω Μαθηματικά, πέρασε σε δεύτερη μοίρα η μουσική.**»

τον απόηχο μιας ουσιαστικά αστικής ελληνικής πόλης, γιατί στη γενέτειρά μου, χάρη στην άνηψη του εμπορίου της σταφίδας και στον

πλούτο που αυτό έφερε, ήδη από τον 19ο αιώνα γίνονταν τα πάντα. Ειδικά στη μουσική: η Πάτρα είχε λυρικό θέατρο από το 1854, όταν η αθηναϊκή όπερα δημιουργήθηκε μόλις το 1940».

Η ποίηση

«Στις αρχές της δεκαετίας του 1950, όταν ήμουν πιτσιρίκι, τα βράδια μαζεύονταν συγγενείς και φίλοι στην κουζίνα του σπιτιού μας. Κάθε Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή ο πατέρας μου μας διηγού-

νταν ιστορίες από τη γερμανική κατοχή, της οποίας οι μνήμες ήταν ακόμη νωπές. Κάθε Τρίτη, Πέμπτη και Σάββατο απήγγειλε ποίηση, τις περισσότερες φορές από στήθους, κάποιες από βιβλία. Και συνήθως με είχε στην αγκαλιά του. Αν με προκαλέσετε, θα σας απαγγείλω όλα τα ποιήματα του Καρυωτάκη. Τα θυμάμαι από εκείνα τα χρόνια».

Ο αδελφός του ο Ανδρέας

«Πάντα προσπαθούσα να το ξυπνήσω αυτό το παιδί. Εχουμε πολ-

λά κοινά στοιχεία, όσο κι αν αυτό δεν γίνεται φανερό λόγω της διαφορετικής πορείας που ακολουθήσαμε. Εγώ το ξέρω πόσο μοιάζουμε, αλλά δυστυχώς δεν μπορώ να σας το αποδείξω.

»Ο Ανδρέας, βλέπετε, σκέπαζε την ποιότητά του με... τρέχοντα πράγματα και δεν θα είμαι πειστικός. Όμως, πάντα θα θυμάμαι τη συνάντησή μας, επί χούντας, στους διαδρόμους της Ασφάλειας – είχαμε συλληφθεί και οι δύο, εκείνος είχε βασανιστεί φρικτά από τον Μάλλιο. Τα μάτια του ήταν

κλειστά, όλο το πρόσωπό του μια πληγή. “Δεν τους είπα τίποτα για σένα”, μου ψιθύρισε».

Η μουσική

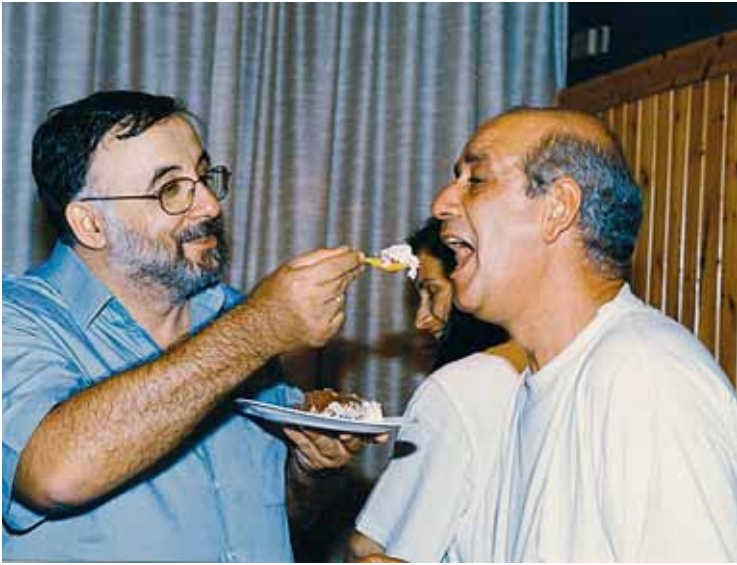
«Επαιζα πιάνο από την ηλικία των τεσσάρων ετών. Όταν άρχισα να σπουδάζω Μαθηματικά –η επιρροή του μαθηματικού πατέρα μας–, πέρασε σε δεύτερη μοίρα η μουσική. Ονειρευόμουν ακαδημαϊκή καριέρα. Το 1967 βρέθηκα ως θαμώνας, με μια παράε συμφοιτητών μου, στην μπουάτ “Παράγκα” της Πλάκας. Εκεί τραγουδούσαν ο σταρ της εποχής, Διονύσης Σαββόπουλος, και η Καίτη Χωματά, ερμηνεύτρια του Γιάννη Σπανού, ο οποίος μόλις είχε επιστρέψει από το Παρίσι.

»Όταν τελείωσε το πρόγραμμα, οι φίλοι μου ήθελαν να ακούσουν κάτι από μένα. Κάθισα, λοιπόν, στο πιάνο κι άρχισα να παίζω. Με άκουσε από μέσα ο ιδιοκτήτης κι έστειλε ένα γκαρσόνι να μου πει πως ήθελε να μου μιλήσει. “Δεν έρχεσαι από Δευτέρα, να συνοδεύεις τη Χωματά;” Έτσι ξεκίνησε η καριέρα μου ως μουσικού».

Τα καλά της... λογοκρισίας

«Τα πρώτα μου 45άρια ήταν με μελοποιημένα ποιήματα του Κώστα Καρυωτάκη, γιατί τα τραγούδια που είχα γράψει σε ποίηση Σινόπουλου, Ρίτσου και Βάρναλη δεν μπορούσαν να κυκλοφορήσουν λόγω λογοκρισίας.

»Ετσι, έμενα μάλλον με ωφέλησε η λογοκρισία γιατί –δεν είναι εξηνακισμός, μιλάω σοβαρά– τότε ένα μεγάλο κομμάτι της δουλειάς μου ήταν μίμηση του Μίκη Θεοδωράκη, τα δικά του χνάρια ακολουθούσα. Το ότι μου στέρνησαν τη δυνατότητα να βγω ως επίγονός του μου έδωσε την ευκαιρία να αποκτήσω τον προσωπικό μου ήχο».

Με τον Δημήτρη Μιτροπάνο: Μια συνεργασία που «γέννησε» σπουδαία τραγούδια, μια δυνατή φιλία.

Με τον Μίκη Θεοδωράκη, τον Οδυσσέα Ελύτη και τον Μάνο Χατζιδάκι στο Αρχαίο Ωδείο Πάτρας.

Με τη Χαρούλα Αλεξίου στο στούντιο, κατά τη διάρκεια της ηχογράφησης του «Κρατάει χρόνια αυτή η κολόνα».

«Ο “Σταυρός του Νότου”; Πάνω από 2.000 κομμάτια δεν θα πουλήσει»

Προσοχή στους αστούς!

«Είχε μόλις βγει η “Καντάτα για τη Μακρόνησο” όταν πήγα σε μια συνεστίαση του ΚΚΕ, σε ένα μαγαζί στα Πατήσια. Μέσα ήταν πάρα πολλός κόσμος, κάποια στιγμή θέλησα να πάρω αέρα. Βγήκα έξω, βγήκε μαζί μου κι ο Γρηγόρης Φαράκος, ο διανοούμενος του κόμματος. Σε λίγο έσκασε μύτη κι ένας εβρομυντάρης, ο μπαρμπα-Μήτσος. Ο Φαράκος τον πήξε, εγώ όχι. “Ρε Θάνο, σύντροφε, τι ωραία που είναι τα μακρονοσιώτικά σου! Αγαλλίασε η ψυχή μου! Εχω περάσει από όλες τις εξορίες. Μόνο πρόσεξε...”», μου είπε. Τι να προσέξω; “Τους αστούς”, συνέχισε ο μπαρμπα-Μήτσος. “Σου κάνουν προβοκάτσια. Ο δίσκος που πήρα είχε γρατζουνίσματα στην αρχή. Τριάμισι λεπτά πέρασαν μέχρι να μπει η Δημητριάδη!”... Δεν είχε άδικο ο άνθρωπος. Η “Καντάτα” ήταν έργο οριακό, στο οποίο προσπάθησα να συνδυάσω δύο εντελώς διαφορετικά πράγματα,

το τραγούδι και την ατονική μουσική. Είχε έρθει να μας ακούσει στο Polysound ο Αλέκος Πατσιφάς, της Λυτρά, όταν ηχογραφήσαμε την εισαγωγή: δεκαεπτά ηθοποιοί, πιάνο, ένα κουαρτέτο εγχόρδων, με αμπεχονο εγώ. Κι εκεί που περίμενα ότι θα βάλει τις φωνές, με πλησίασε, έβαλε το χέρι του στον ώμο μου και μου είπε: “Δεν καταλαβαίνω καθόλου αυτό που κάνεις, αλλά πρέπει να είναι σπουδαίο, προχώρα”. Ο Πατσιφάς ήταν ένας πεφωτισμένος άνθρωπος της ελληνικής δισκογραφίας».

Ρίτσος, ο δάσκαλός του

«Ο Ρίτσος και ο Καβάρης είναι για μένα οι μεγαλύτεροι Έλληνες ποιητές, γιατί το έργο τους είναι άκωρο και άχρονο. Ειδικά του Ρίτσου. Η ποίησή του δεν μπορεί να τοποθετηθεί σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο. Η γυναίκα της “Σονάτας του σεληνόφωτος” μπορεί να ζει στα

Με τον Γιάννη Ρίτσο, τον δάσκαλό του, όπως επαναλάμβανε σε κάθε ευκαιρία.

Πατήσια του 1950, στο Βερολίνο του 1910, στο Λονδίνο του 2100. Η σπουδαία ποίηση είναι αυτή που δημιουργεί έναν διαχρονικό ομανιστικό κόσμο. Ο Ρίτσος ήταν και ο δάσκαλός μου. “Γράφε για ό,τι σε

καίει. Τι σε καίει; Η καταπίεση; Ο έρωτας; Η ερμεία σου; Το πέταγμα μιας πεταλούδας; Γράφε για όλα αυτά. Να θυμάσαι, όμως, ότι το θέμα δεν κάνει το έργο. Σεβάσου αυτό που σου παραδόθηκε στη μουσική, αλλά

φτιάξε μια φόρμα του παρόντος με στοιχεία του μέλλοντος”. Αλλού το κατάφερα, αλλού όχι».

Ο... ηλεκτρικός δίσκος

«Στην ιστορία της κριτικής, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, υπάρχουν πολλές περιπτώσεις που κάποιοι κριτικοί έπεσαν έξω. Βέβαια, στον “Σταυρό του Νότου” έπεσαν όλοι έξω, ακόμα και ο πεφωτισμένος Πατσιφάς. “Θα σου τον κάνω δώρο αυτόν τον δίσκο, γιατί σε συμπαθώ, αλλά πάνω από 2.000 κομμάτια αποκλείεται να πουλήσει”, μου είχε πει. Πέθανε το 1981 και δεν πρόλαβε να δει τις πωλήσεις να ξεπερνούν τα δύο εκατομμύρια... Γιατί έπεσαν έξω, όμως, όλοι; Γιατί μέχρι τότε ο Καββαδίας θεωρούνταν από τους καλοπροαίρετους ηλεκτρικούς και ελάσσων ποιητές και από τους κακοπροαίρετους στικοπλόκος ημερολογίου. Νόμιζαν ότι μιλούσε

για τη θάλασσα και τους ναυτικούς. Δεν καταλάβαιναν ότι αυτό ήταν το υπόβαθρο για να μιλήσει για κάτι άλλο: να μας παρακινήσει να ονειρευτούμε, να ξεπεράσουμε τα όριά μας, να κατακτήσουμε το αδύνατο, να χορέψουμε στο φτερό του καρχαρία, να τον δαμάσουμε. Αυτό το στοιχείο της ποίησής του αποκάλυψε και ανέδειξε η μουσική μου, δεν περιορίστηκε στην περιγραφή, δεν ήταν απλή υπόκρουση ενός θαλασσινού κειμένου».

Οι άνθρωποί του

«Η Μαρία, τα παιδιά μου, τα εγγόνια μου, είμαι εγώ. Υπάρχω γι’ αυτούς. Για τους φίλους μου, όσους έχουμε “περπατήσει” μαζί για χρόνια. Και, βέβαια, για τη μουσική μου. Δεν μπορώ, άλλωστε, να τους ξεχωρίσω από αυτήν. Πώς θα τους είχα αν δεν έκανα μουσική; Και πώς θα έκανα μουσική αν δεν τους είχα;»

Στον κόσμο του Λεονάρντο ντα Βίντσι

Μια έκθεση στο ομώνυμο Μουσείο του Μιλάνου αναπαριστά το πλαίσιο της εποχής που περιέβαλλε την αναγεννησιακή ιδιοφυΐα

Της **ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΜΠΙΝΑΖΗ**

Ο Μπιλ Γκέιτς ξόδεψε 200 εκατ. δολάρια και επτά χρόνια από τη ζωή του για να εφεύρει μία λεκάνη τουαλέτας που θα έλυνε ταυτόχρονα το αποχετευτικό πρόβλημα αλλά και την πρόσβαση χιλιάδων ανθρώπων στην Αφρική σε καθαρό πόσιμο νερό – κυρίως παιδιών. Το πρώτο επεισόδιο του ντοκιμαντέρ αφιερωμένο στη ζωή του, στο Netflix, μου κράτησε συντροφιά στην πτήση μου για Μιλάνο. Μέχρι την προσγείωση στο αεροδρόμιο του Malpense τα είχε καταφέρει με τεράστιες δυσκολίες. Το ίδιο βράδυ, η Μαρία Ξανθουδάκη, διευθύντρια εκπαίδευσης στο Εθνικό Μουσείο Επιστημών και Τεχνολογίας Leonardo da Vinci του Μιλάνου, κατά την ξενάγηση που μου έκανε, μου αποκάλυψε ότι ο Μπιλ Γκέιτς διαθέτει στην προσωπική συλλογή του σκίτσα από μηχανικές μελέτες και εφευρέσεις ενός από τους πιο χαρισματικούς ανθρώπους που πέρασαν ποτέ από τον πλανήτη μας: του Λεονάρντο ντα Βίντσι.

Ο άνθρωπος που φιλοτέχνησε τη Μόνα Λίζα καταπάστηκε με την εφεύρεση του πρώτου καταδυτικού σκαφάνδρου, του σχεδιασμού πολεμικών μηχανών, ενώ προσέγγισε τη χαρτογράφηση της ανθρώπινης ανατομίας. «Η ιδανική πόλη», που σχεδιάστηκε σε μακέτα με βάση τα σωζόμενα σκίτσα του, τράβηξε περισσότερο την προσοχή μου στη νέα πτέρυγα του μουσείου. Τι ήταν

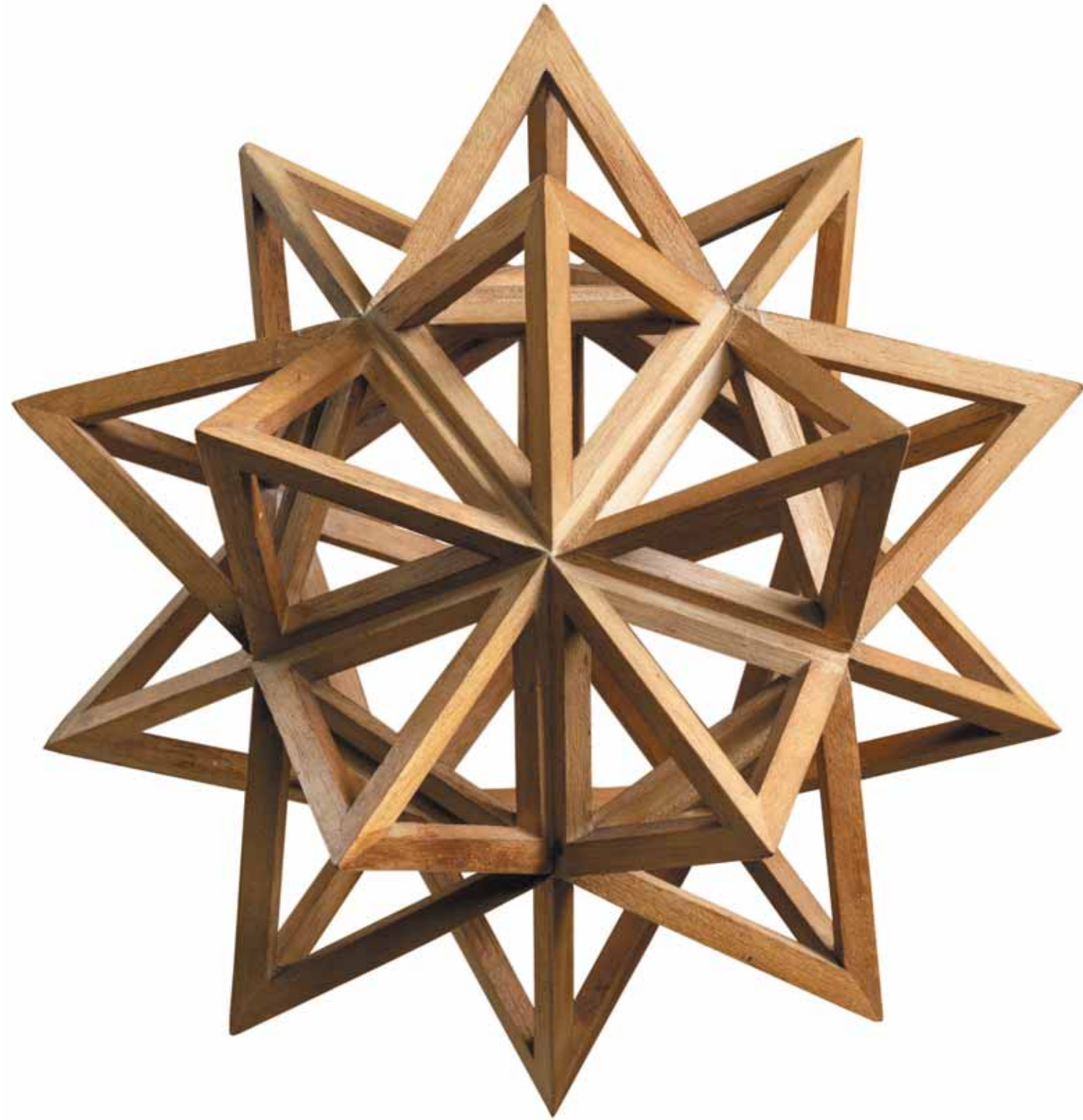
Αυτοδίδακτος – δεν φοίτησε σε κανένα σοβαρό σχολείο– ο Λεονάρντο ντα Βίντσι, εκπροσωπεί διαχρονικά την ανθρώπινη περιέργεια.

αυτό που τον έκανε να ψάχνει τα εργαλεία της βιώσιμης ανάπτυξης της εποχής του και ταυτόχρονα να σχεδιάζει πάνω σε ξύλο το πιο αινιγματικό χαμόγελο στην ιστορία της τέχνης; Τι τον ώθούσε να μελετά το πέταγμα των πουλιών προσπαθώντας να εφαρμόσει τη μηχανική τους σε εφευρέσεις αυτοσχέδιων πτήσεων και την ίδια στιγμή να παρατηρεί τις κινήσεις και το ύψος καθημερινών ανθρώπων για να τα χρησιμοποιεί αργότερα ως μοντέλα στην αναπαράσταση του Μυστικού Δείπνου; Η απόλυτη αφοσίωσή του στην παρατήρηση του κόσμου.

Καλλιτέχνης, μηχανικός, ανθρωπολόγος, ερευνητής της φύσης, η αναγεννησιακή αυτή ιδιοφυΐα άφησε ανεξίτηλο ίχνος στην παγκόσμια πολιτιστική και επιστημονική κληρονομιά. Νόθος, ομοφυλόφιλος, αυτοδίδακτος –δεν φοίτησε σε κανένα σοβαρό σχολείο–, εκπροσωπεί διαχρονικά την ανθρώπινη περιέργεια, την ανάγκη να αποσυναρμολογηθεί και να ανασυντεθεί ο μηχανισμός του κόσμου ολιστικά μέσα από την τέχνη και τις επιστήμες.

Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ

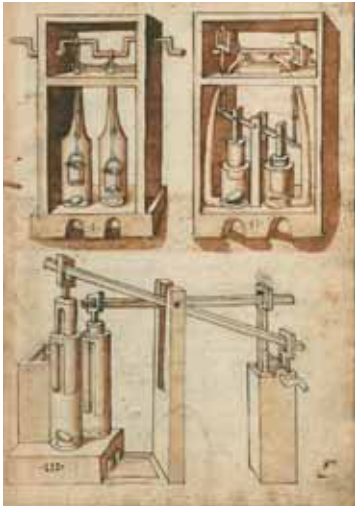
Φέτος συμπληρώθηκαν 500 χρόνια από τον θάνατό του. Εκθέσεις και ημερίδες σχετικά με τη ζωή και το έργο του διοργανώθηκαν σε διάφορα μουσεία του κόσμου. Το μουσείο, ωστόσο, που φιλοξενεί την πιο ολοκληρωμένη συλλογή αφιερωμένη στον Λεονάρντο ντα Βίντσι είναι αυτό που φέρει το όνομά του και ιδρύθηκε το 1953. Μια επιτυχημένη ομάδα επαγγελματιών, με επικεφαλής τον Κλαούντιο Τζιορτζιόνε, ύστερα από χρόνια εντατικής εργασίας κατάφερε να αναπαραστήσει το πλαίσιο της εποχής που τον περιέβαλλε με τη σκηνογραφική επιμέλεια του Φρανσουά Κονφινό και να δημιουργήσει μία εγκατάσταση 178 έργων που αφηγούνται το σφαιρικό βλέμμα του στον κόσμο. Για την υλοποίηση της έκθεσης «La nuove Gallerie Leonardo da Vinci» συνεργάστηκαν μουσεία και ιδρύ-

Η **εμμονή** του Ντα Βίντσι με τα οκταγωνικά σχήματα, στις διάφορες παραλλαγές τους, ήταν ισόβια, σαν να αναζητούσε το σχήμα που κρύβει μέσα του το σύμπαν.

Ο **Ντα Βίντσι** εκπροσωπεί διαχρονικά την ανάγκη να αποσυναρμολογηθεί και να ανασυντεθεί ο μηχανισμός του κόσμου ολιστικά μέσα από την τέχνη και τις επιστήμες.

Ο **Λεονάρντο ντα Βίντσι** θέλησε να σχεδιάσει την ιδανική πόλη με το ιδανικό αποχετευτικό σύστημα, λαμβάνοντας υπόψη τις αστικές ανάγκες της εποχής.

ματα απ' όλο τον κόσμο, καθιστώντας το φιλόδοξο αυτό έργο ένα από τα σημαντικότερα διεθνή πολιτιστικά εγχειρήματα για το 2019.

Για το πρότζεκτ δούλεψε επί χρόνια ομάδα επαγγελματιών με επικεφαλής τον Κλαούντιο Τζιορτζιόνε. Η σκηνογραφική επιμέλεια είναι του Φρανσουά Κονφινό.

Η **ιδιοφυΐα** που φιλοτέχνησε τη Μόνα Λίζα καταπάστηκε με τον σχεδιασμό πολεμικών μηχανών, ενώ προσέγγισε τη χαρτογράφηση της ανθρώπινης ανατομίας.

Η συνεργασία δημοσίων και ιδιωτικών εταιριών λειτούργησε χωρίς παρατράγουδα αποδεικνύοντας ότι στον πολιτισμό επιτυχημένη συνε-

ργασία σημαίνει κοινές αξίες, κοινοί στόχοι, κοινή αισθητική και ξεκάθαρα κοινό όραμα.

Τι λόγο ύπαρξης έχει ένα μουσείο αφιερωμένο στον Λεονάρντο ντα Βίντσι; Στο κατώφλι της νέας δεκαετίας, η ψηφιακή κοιλτούρα και όσα πρόκειται να οικοδομήσουμε με υλικά που φέρνουν οι εξελίξεις και τα επιτεύγματα της τεχνολογίας οφείλουν να εμπεριέχουν φιλοσοφικό και ανθρωπιστικό έρμα. Το ολιστικό βλέμμα στον κόσμο οφείλει να εμπεριέχει στον ίδιο βαθμό την τέχνη και την επιστήμη. Τι νόημα έχει η διάνοια, η ανικανοποίητη περιέργεια, αν δεν συνδέεται με ένα ευρύτερο θετικό πρόσημο για τον άνθρωπο και τον κόσμο που τον περιβάλλει. Ο άνθρωπος που δημιούργησε τη δομή του πιο επιτυχημένου software στον κόσμο έδειξε την ίδια θέληση να δημιουργήσει μια πρωτοποριακή λεκάνη τουαλέτας. Ο άνθρωπος που παρατήρησε την κίνηση του αίματος και του νερού στο ανθρώπινο σώμα την εποχή της Αναγέννησης θέλησε να σχεδιάσει την ιδανική πόλη με το ιδανικό αποχετευτικό σύστημα λαμβάνοντας υπόψη τις αστικές ανάγκες της εποχής. Η νέα εποχή θα ήταν χρήσιμο να αποκλείσει τους μονοσήμαντους ανθρώπους. Αυτούς που απορροφούνται από το «πείραμα» ξεχνώντας τον λόγο που βρέθηκαν εξαρχής στο «εργαστήριο». Και αυτό είναι το μήνυμα της έκθεσης.

Το μουσείο μπαίνει επάξια πλέ-

Η «La nuove Gallerie Leonardo da Vinci» είναι μια εγκατάσταση 178 έργων, για την οποία συνεργάστηκαν ιδρύματα από όλο τον κόσμο.

ον στη λίστα με τους λόγους που θα έπρεπε κάποιος να επισκεφθεί το Μιλάνο σήμερα. «Μέχρι πριν από λίγα χρόνια η πόλη ήταν συνώνυμη της μόδας και του design. Σήμερα έχει μπει πολύ δυναμικά στον χάρτη και ο πολιτισμός. Σε μεγάλο βαθμό η μεταμόρφωση του Μιλάνου οφείλεται στον δήμαρχο Τζουσέπε Σάλα και στην αποτελεσματική ομάδα του», συμπληρώνει η Μαρία Ξανθουδάκη.

Τα μανταρίνια

Στις 9 Δεκεμβρίου, μία μέρα πριν από τα επίσημα εγκαίνια της έκθεσης, οι οικοδεσπότες του μουσείου υποδέχονταν φίλους και δημοσιογράφους με άφθονο προσέκο, παρμεζάνα που ξέθαβαν με επιδεξιότητα αποκλειστικά οι Ιταλοί προσκεκλημένοι μέσα από μεγάλες ξύλινες φωλιές και... άφθονα μανταρίνια. Η έντονη μυρωδιά του όξινου χειμωνιάτικου φρούτου με συνόδευσε σε όλη τη διάρκεια της περιήγησής μου στα εντυπωσιακά εκθέματα. Το αναφέρω γιατί η αίσθηση της όσφρησης είναι η μόνη αμέτοχη στην επίσκεψή μας σε ένα μουσείο, και επιτρέπει το παρόν να παρεισφύρει εκεί που ξεκινά το ταξίδι στον χρόνο. Αλλά ο Λεονάρντο ντα Βίντσι δεν ανήκει στην εποχή του. Όπως και όσοι καταφέρνουν να ξεπεράσουν τη σχετικότητα και τα όρια που θέτει ο χρόνος. Αν μπορούσε να είναι παρών στην έκθεση, τον φαντάζομαι να ξεγλιστρά προς την Αίθουσα του Διαστήματος στην άλλη πλευρά του μουσείου, όπου και η σχετική μόνιμη έκθεση. Να περιδιαβαίνει τη μόνιμη έκθεση «Διάστημα» και να στέκεται μπροστά στο θραύσμα της πέτρας που έφεραν οι αστροναύτες του «Απόλλων 11» από τη Σελήνη και να την περιεργάζεται ως τον πολυτιμότερο λίθο που έχει αντικρίσει ποτέ στη ζωή του.

Η έκθεση εγκαινιάστηκε στις 10 Δεκεμβρίου και φιλοξενείται στο <http://www.museoscienza.org/en>.

Με οδηγό την Ιστορία και λάβαρο την αγάπη

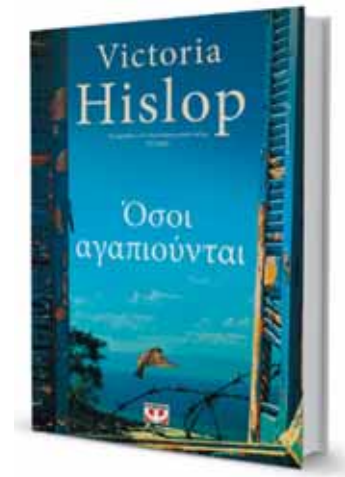
«Βουτιά» της Βικτόρια Χίσλοπ στην ελληνική ψυχή

VICTORIA HISLOP
Όσοι αγαπιούνται
μτφρ.: Φωτεινή Πίνη
εκδ. Ψυχογιός, σελ. 535

Του **ΝΤΙΝΟΥ ΣΙΩΤΗ**

Θέλοντας να καταλάβει η ίδια τι ακριβώς συνέβη στους απογόνους μιας μεγάλης οικογένειας Ελλήνων προσφύγων τη χρονική περίοδο απ' το 1930 έως το 2016, της οικογένειας Κοράλη, η Βικτόρια Χίσλοπ έγραψε ένα συγκλονιστικό μυθιστόρημα εκατό τοις εκατό «ελληνικό», υπό την έννοια ότι, παρότι Βρετανίδα, έπιασε τόσο καλά την υφή και τη στόφα της ελληνικής ψυχής. Πριν το γράψει όμως, έκανε μια καταβύθιση μέσα στην ίδια τη χώρα μας και στη γλώσσα μας και στον τρόπο που ζούμε, μια καταβύθιση που της πήρε πολλά χρόνια έρευνας, μελέτης και μεθοδικής ανάλυσης της ελληνικής συνθήκης, έμαθε την πρόσφατη ελληνική ιστορία, έτσι ώστε να μας δώσει ένα μυθιστόρημα που λες και βγήκε απ' τη ζωή της, τόσο καταβυθισμένη (ίσως και αλλοπαρμένη;) φαίνεται να είναι από την αποδοχή των Ελλήνων ηρώων της στο μυθιστόρημά της «Όσοι αγαπιούνται».

Πρωταγωνίστρια, η Θέμις, που μεγάλωσε σε μια ανισοβαρή πολιτικά οικογένεια και που από πολύ μικρή και από πολύ νωρίς είδε τα αδιέξοδα τόσο της ζωής όσο και τις ιδεολογικές συγκρούσεις. Ένας από τους αδελφούς της, ο Θανάσης, είναι

Η ηρωίδα του βιβλίου, η Θέμις, ζει τη βία και το μίσος, αλλά και την αγάπη και τις παραδοξότητες της περιόδου από την Κατοχή και τον Εμφύλιο μέχρι τη χούντα.

Ο τίτλος «Όσοι αγαπιούνται» είναι στίχος από το γνωστό ποίημα «Επιτάφιος» του Γιάννη Ρίτσου.

με την ΕΟΝ του Μεταξά και εξυμνεί τον Χίτλερ και αυτό δημιουργεί τεράστιες οικογενειακές διαμάχες. Η Θέμις είναι το αντίθετο του αδελφού της Θανάση. Μέσα στην Κατοχή σκληραγωγείται και σφυρηλατείται βλέποντας το φριχτό πρόσωπο του γερμανικού εισβολέα, βλέποντας

κόσμο και φίλους της να πεθαίνουν από την πείνα και στο τέλος γίνεται μέλος του ΚΚΕ και του ΕΛΑΣ, διαπράττοντας και η ίδια βιαιοπραγίες. Συλλαμβάνεται και τη βρίσκουμε εξόριστη στη Μακρόνησο, στο «στρατόπεδο αναμόρφωσης», όπου κάνει μια γνωριμία η οποία ανατρέπεται πολλά από όσα ήξερε και που καθορίζει το μέλλον της. Και χρόνια μετά, επί χούντας Παπαδόπουλου και Σία, τη βρίσκουμε εξόριστη στο Τρίκερι σε νέες δοκιμασίες. Ζει στο έπακρο τη βία και το μίσος, αλλά και την αγάπη και όλες τις παραδοξότητες εκείνης της σκοτεινής περιόδου. Και την παρατηρούμε να βιώνει (και να ζυγίζει) απ' τη μια τις αξίες και τις αρχές της και τα πιστεύω της και από την άλλη πώς θα το σκάσει απ' όλα αυτά για να ζήσει τη ζωή της. Την παρακολουθούμε μέχρι το τέλος της πολυκύμαντης και ταραχώδους ζωής της όταν, γύρω από παιδιά και εγγόνια, η γιαγιά-αγωνίστρια Θέμις «υπαγορεύει» κατά κάποιον τρόπο τη διαθήκη της, που δεν είναι άλλη από ένα κήρυγμα αγάπης. Συνάμα γινόμαστε μάρτυρες των τραυμάτων και των ρηγμάτων και των στιγμάτων ενός ολόκληρου «τραυματικού» κόσμου. «Υπάρχει φως και σκοτάδι παντού», λέει κάποια στιγμή η Θέμις, και αργότερα «όλα ξαναγεννιούνται», και μερικές σελίδες μετά «ίσως τελικά οι Έλληνες δεν μπορούν να κυβερνηθούν», και ακόμη «οι πολιτικοί καταστρέφουν τον τόπο», τέσσερις φράσεις-κλειδιά που σαρώνουν πολλές από τις

«Δεν έχω γράψει ιστορική μελέτη, αλλά υποδόρια αυτό που θέλω να τονίσω είναι η σημασία τού να μελετάμε την ιστορία», είχε πει σε πρόσφατη συνέντευξή της στην «Κ» η Βικτόρια Χίσλοπ.

στρεβλότητες της μεταπολεμικής ιστορίας μας.

Τα διδάγματα

«Δεν έχω γράψει ιστορική μελέτη, αλλά υποδόρια αυτό που θέλω να τονίσω είναι η σημασία του να μελετάμε την Ιστορία», είπε σε συνέντευξή της (Καθημερινή, 27 Οκτωβρίου 2019) η Βικτόρια Χίσλοπ, θέλοντας, προφανώς, να τονίσει ότι δεν μαθαίνουμε από την Ιστορία και ότι η συνέπεια είναι σήμερα να οδηγούμαστε σε ακραίες πολιτικές θέσεις όπως αυτές της Χρυσής Αυγής που είναι ναζιστικές. Και ακόμη, ότι με το να μην παίρνουμε διδάγματα από την Ιστορία, επιτρέπουμε στα φριχτά γεγονότα του παρελθόντος να διαμορφώνουν το μέλλον μας.

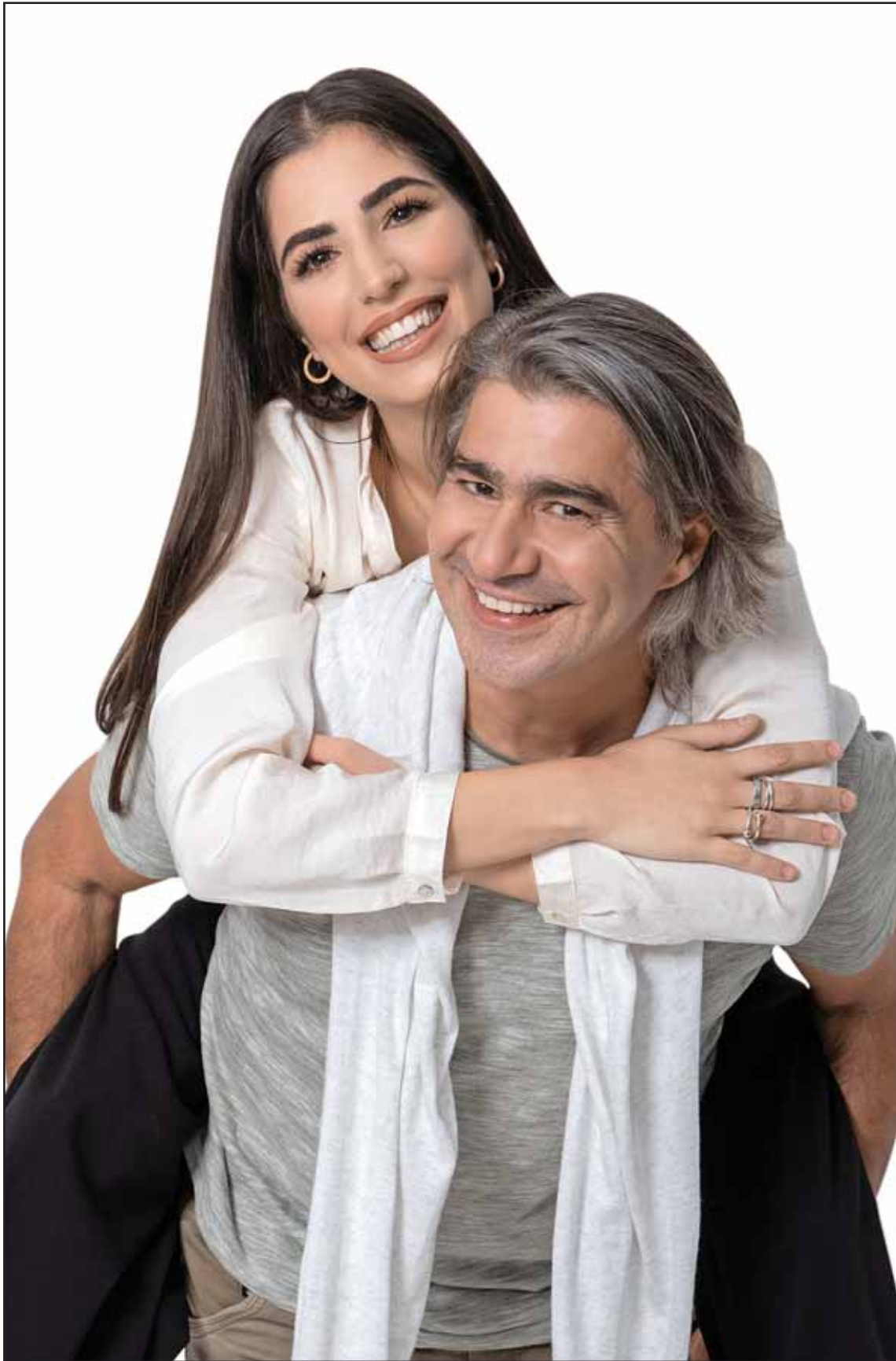
Είχα την ευκαιρία να γνωρίσω τη συγγραφέα σε μια συνέντευξη που είχαν οργανώσει οι εκδόσεις Ψυχογιός για ανθρώπους του βιβλίου, και με κέρδισε με την πρώτη: είναι ένας απλός άνθρωπος, ειλικρινής, εγκάρδιος, καταδεκτικός, νηφάλιος, μελιχλιος, συγκροτημένος, χωρίς τσιπέ

και υφάκι. Με εντυπωσίασε η απλότητά της και ο τρόπος που βλέπει τη ζωή και τους ανθρώπους. Δεν είναι η συννηθισμένη συγγραφέας της διπλανής πόρτας που πουλάει μούρη και σε κοιτάει αφ' υψηλού, δεν είναι στομπί, θυμίζοντάς μου κάτι που μου είχε πει η Μαργκερίτ Ντιράς: «Σνομπ είναι μόνο οι χωριάτες».

Το μυθιστόρημα «Όσοι αγαπιούνται» θα μπορούσε να διαβαστεί και ως μια παραβολή με τις απροσδόκητες στροφές της μοίρας που συμπυκνώνουν τον χρόνο και δίνουν άλλη διάσταση σ' αυτό το ψηφιδωτό μιας μακράς, ταραγμένης περιόδου της νεότερης ιστορίας μας, τόσο καθοριστικής ωστόσο για το πού βρισκόμαστε σήμερα εν έτει 2020 και γιατί δεν μπορούμε ακόμη να ξεκολλήσουμε απ' τα συμπτώματα της δεκαετίας του 1940 και να τα ξεπεράσουμε και ν' αφήσουμε πίσω μας διαχωριστικές γραμμές χαραγμένες κατά τη διάρκεια του εμφύλιου σπαραγμού, ως έθνους, ως λαός, ως πολιτικές παρατάξεις και ως πολιτικά όντα. Αλλά στο τέλος

νικούν όσοι αγαπιούνται (και όσοι ξέρουν ν' αγαπούν, συμπληρώνω), γιατί αυτό το πολύτιμο δώρο που λέγεται αγάπη είναι πάνω απ' όλα ό,τι πιο όμορφο και φωτεινό μπορεί να έχει ο άνθρωπος στη ζωή του – γιατί χρειάζεται ηρωισμός να παραδειχτείς την ήττα η οποία σε κάνει πιο γενναίο, πιο τολμηρό και πιο σοφό. Και μαζί με την αγάπη πάνε ασορτί η ισότητα, η αδελφοσύνη και η (κοινωνική) δικαιοσύνη.

Κλείνοντας, αξίζει τον κόπο να ανοίξω παρένθεση και να πω ότι ο τίτλος «Όσοι αγαπιούνται» είναι στίχος από το γνωστό ποίημα «Επιτάφιος» του Γιάννη Ρίτσου (που βίωσε και αυτός την εξορία και στη Μακρόνησο), όπως σημειώνει η συγγραφέας στο τέλος του βιβλίου της, αφιερώνοντας μια ολόκληρη διαφωτιστική σελίδα στο θέμα αυτό. Για την ακρίβεια, πάει ως εξής: «Όσοι αγαπιούνται και νεκροί, ποτέ τους δεν πεθαίνουν». Αθάνατη λοιπόν και η Θέμις, όπως και οι στοχασμοί της. Να σημειώσω, τέλος, ότι η μετάφραση της Φωτεινής Πίνη είναι αψεγάδιαστη.

Breakfast

ME TON ANTONY 642
@anthony642kritikos
ΚΑΙ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
@vasil.p

#mousikares

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 07:00-10:00

LISTEN LIVE
www.mydeejay.com.cy

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Ιστορία μιας οικογένειας, ιστορία μιας χώρας

Αν η πτώση του Τείχους του Βερολίνου στις 9 Νοεμβρίου 1989 ορίζει συμβολικά και πραγματικά το τέλος του ευρωπαϊκού κομμουνισμού, η ίδια η ανέγερσή του πάντως, τον Αύγουστο του 1961, συμβόλισε ήδη την αποτυχία του: αν η Ανατολική Γερμανία ήταν ο σοσιαλιστικός παράδεισος, τότε το Τείχος θα έπρεπε να το είχε υψώσει η Δυτική Γερμανία, για να εμποδίσει τους πολίτες της να μεταναστεύουν μαζικά εκεί από την καπιταλιστική κόλαση, όπου ήταν καταδικασμένοι να ζουν. Η 9η Νοεμβρίου 1989 έχει καταριθμηθεί πλέον στις μεγάλες ημερομηνίες της ευρωπαϊκής ιστορίας του 20ού αιώνα και έχουν γραφτεί χιλιάδες σελίδες για τη σημασία της. Το βιβλίο του Μαξίμ Λέο (γενν. 1970) «Ψηλά τις καρδιές. Μια οικογένεια στην Ανατολική Γερμανία» (Δώμα, 2019) είναι από ό,τι καλύτερο έχω διαβάσει για τη μέρα αυτή, αλλά και γενικότερα για τη Λαοκρατική Δημοκρατία της Γερμανίας (ΛΔΓ). Αποκαλύπτει με τον πιο διαυγή τρόπο αυτό που ήταν η ΛΔΓ, χωρίς να ανεμίζει καμιά ιδεολογική σημαία. Ο Λέο μιλάει για αυτήν χωρίς εμπάθεια, σχεδόν με τρυφερότητα, αφού η ιστορία της ΛΔΓ είναι η ιστορία της οικογένειάς του.

Ο συγγραφέας δεν είχε γεννηθεί όταν χτίστηκε το Τείχος και ήταν δεκαεννιά χρόνων όταν έπεσε. Εξήσε δηλαδή πίσω από το Τείχος μέχρι την ενλίκωσή του. Ο παππούς του από τη μεριά της μάνας του, Εβραίος και κομμουνιστής, που πήρε μέρος στη γαλλική αντίσταση, καίρησε την ανέγερση του Τείχους, γιατί προάσπιζε τη χώρα από τον φασισμό. Υπέρμαχος του ανατολικογερμανικού καθεστώτος μέχρι τέλος, θεωρεί την επανένωση της Γερμανίας εφιάλτη (σ. 330). Το ίδιο υπέρ του καθεστώτος είναι και ο άλλος παππούς, από τη μεριά του πατέρα του, ο μικρός ναζιστής που με ευκολία έγινε ένας μικρός σταλινικός. Η μάνα του αφηγητή πιστεύει ειλικρινά ότι στη χώρα οικοδομείται ο σοσιαλισμός. Ο μόνος που τηρεί αποστάσεις από το καθεστώς είναι ο πατέρας του αφηγητή, ζωγράφος.

Η ΛΔΓ ήταν ένα βασίλειο του ψέματος, που μηχανευόταν διαρκώς τρόπους να κρύβει την αλήθεια, που αρνιόταν την πραγματικότητα. Το κόμμα έλεγε ψέματα,

Η πτώση του Τείχους του Βερολίνου στις 9 Νοεμβρίου 1989 ορίζει το τέλος του ευρωπαϊκού κομμουνισμού.

Ο Λέο αποκαλύπτει με τον πιο διαυγή τρόπο αυτό που ήταν η Λαοκρατική Δημοκρατία της Γερμανίας, χωρίς να ανεμίζει καμιά ιδεολογική σημαία.

οι πολίτες έκαναν ότι τα πίστευαν και κυρίως έπρεπε να τα λένε και αυτοί με τη σειρά τους όπου χρειαζόταν, για να έχουν το κεφάλι τους ήσυχο. Η καττήχηση των κατοίκων στα ψέματα αυτά ξεκινούσε από τα παιδικά τους χρόνια, μέσα στις σχολικές αιθουσες: ιδού, γραμμένοι στον πίνακα, οι δέκα λόγοι για την υπεροχή του σοσιαλισμού ή τα πέντε σημαντικότερα σημεία του προγράμματος του Κόμματος. «Άκεφοι δάσκαλοι έγραφαν τους πίνακες στον μαυροπίνακα, άκεφοι μαθητές τούς έγραφαν στα τετράδιά τους, άκεφοι γονείς υπέγραφαν τα διαγωνίσματα. Αυτών τον σοσιαλισμό έζησα. Φράσεις σε πίνακες» (σ. 229). Όλο τούτο το αράδιασμα ψεμάτων έκανε τους ανθρώπους να μην έχουν κανένα ψυχικό δεσμό με τη χώρα τους, κανένα συναίσθημα, «μόνο ένα είδος μουδιασμένης αδιαφορίας» (σ.

237). Υπάρχει ένα περιστατικό που φανερώνει με τον καλύτερο τρόπο αυτή την «άρνηση της πραγματικότητας» (σ. 301). Στο τυπογραφείο της Neues Deutschland, κεντρικού οργάνου του Ενιαίου Σοσιαλιστικού Κόμματος, υπήρχε υπηρεσία ρεπουσάρισματος, με καθήκον να ρεπουσάρει φωτογραφίες που δημοσιεύονταν στο φύλλο. Δουλεύει εκεί ο πατέρας του αφηγητή. Όταν μια μέρα δεν καταφέρνει να ρεπουσάρει καλά τη φωτογραφία του Βάλτερ Ούλμπριχτ, καταθάνουν την άλλη μέρα δύο άνδρες της Στάζι και τον ανακρίνουν, για να μάθουν ποιος του έδωσε εντολή να ασκημύνει τον γενικό γραμματέα (σ. 81). Δεν μπορούσε ποτέ να ήταν μια απλή κακοτεχνία, κάποιος την είχε υποκινήσει. Ένα καθεστώς του ψέματος, όπου κανείς δεν πιστεύει τίποτε από όσα ακούει ή από όσα λέει, είναι μοιραία ένα καθεστώς καχύποπτο και δύσπιστο απέναντι στους πολίτες του. Το καθεστώς δεν εμπιστευόταν τον λαό, «κυβερνούσε η δυσπιστία» (σ. 214). Εξ ου και οι ασφαλίτες, οι χαφιέδες, η αστυνομοκρατία.

Στο καθεστώς αυτό μπορούσες να ζήσεις χωρίς προβλήματα, αν υποκρινόσουν ότι πιστεύεις τα ψέματά του, «δεν χρειαζόταν να λυγίσεις ή να πουληθείς, αρκούσε απλώς να συμμετείχεις λιγάκι στο μεγάλο θέατρο του σοσιαλισμού» (σ. 86). Ο πιο διαδεδομένος ρόλος

σε αυτό το θέατρο ήταν του πληροφοριοδότη της Στάζι, καθώς όλοι παρακολουθούσαν όλους. Όπως διαπιστώνουν εκ των υστέρων οι γονείς του αφηγητή, που μετέχουν σε μια ομάδα συζητήσεων η οποία ασκεί κριτική στο καθεστώς, τέσσερα από τα δέκα μέλη της ήταν πληροφοριοδότες της Στάζι (σ. 246, βλ. και σ. 318). Αν δεν σου έμπαινε ο πειρασμός να πεις την αλήθεια, αν δεν ασφυκτιούσες μέσα σε όλη αυτή τη γελοιότητα και τον καθημερινό κυνισμό, μπορούσες να ζήσεις μια φυσιολογική ζωή, στον οικογενειακό και φιλικό μικρόκοσμό σου. «Τόσο φυσιολογική όσο ίσως θα ήταν και στο Αμβούργο ή τη Βόννη. Τόσο φυσιολογική που μπορούσες να ξεχάσεις τελείως τη Λαοκρατική Δημοκρατία» (σ. 240).

Δεν είναι επομένως να απορεί κανείς που ένα τέτοιο καθεστώς, το οποίο δεν απαιτούσε κανενός είδους πίστη, κατέρρευσε μέσα σε λίγες μέρες χωρίς να το πάρει ειδηση κανείς. «Δεν ακούγεται καν μεγάλος κρότος, τα πάντα διαλύονται σχεδόν αθόρυβα, ακόμα και ό,τι πιστεύαμε πως ήταν από μπετόν. Ολα γίνονται τόσο γρήγορα, που κανείς δεν προλαβαίνει να ξαφνιαστεί και να καταλάβει. Σαραντα χρόνια σβήνουν μέσα σε λίγες μέρες» (σ. 319). Ζήτη και πάλι ζωή η 9η Νοεμβρίου 1989! «Την άλλη μέρα όλα είναι τρομερά φυσιολογικά» (σ. 313).

στα έγκατα εξαιτίας της αδυσώπητης λογοτεχνικής ιεραρχίας. Ένας νεαρός, που φιλοδοξεί να γράψει φιλοσοφικές πραγματείες πάνω στο άρρητο μυστήριο του είναι, απειλείζεται από τη σιωπή του Βιτγκενστάιν. Ένας άλλος πάσιζει να εγκλείσει σε έναν τερατώδη τόμο, με τίτλο «Γιατί οι άνθρωποι κάνουν το ένα και το άλλο», το νόημα των ανθρώπινων πράξεων. Κατά τον εγκλεισμό στο ψυχιατρείο μόνο ένα «επειδή» γλιστρούσε από τα χείλη του, ακρωτηριασμένο από κάθε περαιτέρω εξήγηση.

Πνευματώδης, ευφυολόγος και ευρηματικός, επιβάλλοντας στη γλώσσα μια ιλαρότητα που τη διασπείρει η απαισιοδοξία, ο Τζαμίωτς τεμαχίζει αδιάνγνωστες παθολογίες σε απολαυστικά πεζά, κατοικημένα από τα πιο «απρόβλεπτα θηλαστικά». Οι άνθρωποι, αμετανόητοι και ονειροπόλοι, δοκιμάζονται σε εξωφρενικές περιπέτειες στην προσπάθειά τους να νοσηματοδοτήσουν τη ζωή τους και ο Τζαμίωτς διερευνά με σαρδόνιο βλέμμα αυτή την αλυσίτηλη προσπάθεια, αναδεικνύοντας τις φενάκες, που εξαρχής την υπονομεύουν. Η δαιμόνια συναίρεση των ιστοριών φανερώνει την ανορθολογική, ασυνάρτητη και αθεράπευτη συμπτωματολογία της ύπαρξης.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΚΩΣΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ

Ο Κώστας Παπαδόπουλος γεννήθηκε το 1965 στην Τρίπολη. Σπούδασε κλασική φιλολογία στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας και έζησε για είκοσι χρόνια στις Κυκλάδες. Εδώ και τριάντα χρόνια διδάσκει στη Μέση Εκπαίδευση. Η συλλογή διηγημάτων «Σκόνη και Σκιά - έντεκα ιστορίες για το υπερφυσικό» (εκδόσεις Κουκκίδα, Αθήνα 2019) είναι το πρώτο του βιβλίο.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Το «Εγκλημα και Τιμωρία» του Ντοστογιέφσκι, με μεγάλο θαυμασμό για τη μετάφραση του Αρη Αλεξάνδρου. Επίσης διαβάζω το «Ημερήσια διάταξη» του Ερίκ Βυϊγάρ, με πολλές σκέψεις για την ευέλικτη προσαρμοστικότητα της ανθρώπινης θηκικής.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί; Ο Φερντινάντ Μπαρνταμού από το «Ταξίδι στην άκρη της Νύχτας» του Σελίν, για την αφοπλιστική του ωμότητα και ειλικρίνεια.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζωντες και τεθνεώτες;

Το Γιώργο Σεφέρη και τον Εζρα Πάουντ με τις γυναίκες της ζωής τους. Ακόμα, τον Νίκο Γκάτσσο και τον Μάνο Χατζιδάκι. Θέμα της βραδιάς «Ο καθρέφτης και το μαχαίρι».

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Οτι διαβάζοντας ξανά τον Επιτάφιο του Ρίτσου (33η έκδοση, εκδόσεις

Κέδρος, 1981) -ακούγοντας τη φωνή του Γρηγόρη Μπιθικώτση, τη μουσική του Θεοδωράκη και την εκτέλεση του Μανώλη Χιώτη- μπορείς να βάλεις τα κλάματα, Χριστουγεννιάτικα...

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά; Τον Τίμαιο, του Πλάτωνα.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;

Το βιβλίο «Από τη Βιέννη στα Καλάβρυτα: τα αιματηρά ίχνη της 117 Μεραρχίας Καταδρομών», του Η.Φ. Meyer (εκδόσεις Εστία, 2010). Περιέχει το δράμα της ιδιαίτερης πατρίδας μου και της οικογένειάς μου. Η αλήθεια του επηρέασε σιδηπότε έχω γράψει.

Ιστορίες για το υπερφυσικό είναι η συλλογή σας ή/και ιστορίες για το αποτύπωμα της ανθρώπινης απουσίας στις ζωές μας;

Αυτό που ενώνει τις έντεκα ιστορίες είναι η σκιά που αφήνει η ανθρώπινη παρουσία, όταν από αυτήν απέμεινε -κάπου- λίγη μόνο σκόνη. Σε όλες υπάρχει η φευγαλέα παρουσία μου. Μια σκιά κι αυτή ανάμεσα στις άλλες. Ενοείται ότι δεν πρόρεσα να ξεπεράσω την ανίκητη Νέμεση, έτσι όπως πάντα ακολουθεί την Υβρι. Αυτός ο κλασικός Νόμος διαπερνά όλες τις ιστορίες, με άτεγκτο νομοθέτη το Υπερφυσικό.

Δεν θα έπρεπε στην Ελλάδα να έχουμε πιο ανεπτυγμένη τη λογοτεχνία του φανταστικού, με τόσο τρομακτικές παραδόσεις και θρύλους;

Στον ελληνικό χώρο, και σε όλα τα Βαλκάνια, υπάρχει παράδοση αιώνων στις ιστορίες του υπερφυσικού. Η λογοτεχνική μετουσίωση είναι χρέος όσων συναρπάζονται με το θέμα και νιώθουν να τους εκκωράζει. Παρ' όλα αυτά, εγώ δεν θα ήθελα να παγιτευτώ σε αυτή τη θεματική στα επόμενα βιβλία μου, καθώς το υπερφυσικό είναι για μένα ένα εφελτήριο αφήγησης με ευρύτερες φιλοσοφικές και υπαρξιακές αναζητήσεις, όχι αυτοσκοπός. Αφήστε που είναι γνωστότατο «ταμείο ευκολίας»...

Πρώτα σε πωλήσεις

Μελέτες, λευκώματα, βιογραφίες

- 1 «Ζευγάρια που έγραψαν την ιστορία της Ελλάδας» της Λένας Διβάνη (Πατάκης)
- 2 «Ολη νύχτα εδώ» επιμέλεια, εισαγωγή: Ιάσωνας Χανδρινός (Καστανιώτης)
- 3 «Για την κοινότητα των κοινοτήτων» των Γιώργου Κολέμπα, Γιάννη Μπίλλα (Οι Εκδόσεις των Συναδέλφων)
- 4 «Όταν ο Αϊνστάιν περπατούσε με τον Γκέντελ» του Τζιμ Χολτ (Τραυλός)
- 5 «Ο Κωνσταντίνος Μπιστοτάκης με τα δικά του λόγια - Β' τόμος» του Αλέξη Παπαχελά (Παπαδόπουλος)

Λογοτεχνία

- 1 «Πύλη εισόδου» της Μάρως Δούκα (Πατάκης)
- 2 «Σασμός» του Σπύρου Πετρουλάκη (Μίνωας)
- 3 «Η σκιά του ευνούχου» του Ζάουμπε Καμπρέ (Πόλις)
- 4 «Κάιρο - Μητέρα του κόσμου» του Νικόλα Καλόγηρου (Κέδρος)
- 5 «Ο μεγάλος μαθητής και ο μικρός δάσκαλος» του Γιάννη Αγγελάκα (Καστανιώτης)

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο «Τσιτοπελάκος» (Αοκλίου 15, Τρίκαλα)

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Ένας απίστευτος βιότοπος

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΑΜΙΩΤΗΣ
Σε ποιον ανήκει η κόλαση
εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 436

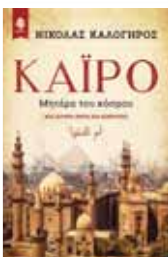
Εξατίας μιας περιέργης διένεξης μέσα σε ασανσέρ, δύο άνδρες καταλήγουν σοβαρά τραυματισμένοι. Εκείνος που έφερε τα περισσότερα τραύματα υποστήριζε πως «η κόλαση είναι οι άλλοι», ενώ ο άλλος πίστευε πως «η κόλαση είναι ο εαυτός μας». Παραδόξως, η χειροδικία επιβεβαίωσε το δικό του καθενός. Σε άλλον καβγά, ένας άνδρας, περήφανος κάτοχος 6.000 βιογραφιών, επιτιθεται σε κάποιον που, παρά τις ύβρεις, παραμένει ψύχραιμος. Λύνοντας την απορία του επιτιθέμενου, ο άνδρας τού εξηγεί πως «είχε ως αρχή του να μη θυμώνει ποτέ με πλιθιούς» και δεν μπορούσε παρά να είναι πλιθιος κάποιος που θεωρούσε πως «μέσα σε μόλις τρεις - τέσσερις χιλιάδες χρόνια ανθρώπινες ιστορίες υπήρχαν έξι χιλιάδες πραγματικά σπουδαία άτομα». Οι 162 ιστορίες του βιβλίου, ιστορίες εξαιρετικές, της εξαιρετικής, διεκτραγουδούν με σαρκαστική θυμωδία κάθε λογής ανθρώπινα παθήματα, από κάθε χρόνο και χώρα της ελληνικής επικράτειας. Αναδιφώντας απίθανα ιδιωματικά δεινά, ο Κωνσταντίνος Τζαμιώτης εξορράσει το τραγελαφικό

στοιχείο της ύπαρξης, την επιρρέπεία της τόσο στο δράμα όσο και στη φαιδρότητα. Φαινομενικά απλός, αλλά πυκνός σε υπαινιγμούς, ο λόγος του υποδέχεται σπαρταριστές παραδοξολογίες, όπου σοφεί ανελέητη η ειρωνεία. Μια άτυχη στον έρωτα γυναίκα, ύστερα από

δύο απόπειρες αυτοκτονίας, βρίσκει τον άνδρα της ζωής της, αλλά εξαιτίας του τραγικού, αδόκητου θανάτου της, δεν προλαβαίνει να ζήσει μαζί του. Ένας βιβλιόφιλος αστυνομικός, φανατικός της μυθοπλαστικής αληθοφάνειας, είχε καταστρέψει εκατοντάδες σημειώματα αυτοχειριών, θέλοντας να διασώσει την υστεροφημία τους, καθώς τα ύστατα αποτυπώματά τους του φαινόταν κακογραμμένα. Η νέμεση της λογοτεχνικής δικαιοσύνης δεν λυπηθήκε ούτε το δικό του επιτάφιο σημείωμα. Ένας πολιτικός, προσπαθώντας να αιτιολογήσει την κατακόρυφη αύξηση των αυτοκτονιών την περίοδο της κρίσης, καταλογίζει το φαινόμενο στο ύψος των

μπαλκονιών. Οι παλαιότερες πολυκατοικίες της Αθήνας έχουν χαμηλά μπαλκόνια, ακατάλληλα για τον ανεπτυγμένο άνθρωπο της σύγχρονης εποχής. Ένας άνδρας καταλήγει στη φυλακή από υπερβύλλοντα ανθρωπισμό. Μολονότι φρόντιζε να αποτρέπει τις πτώσεις απειρημένων από μια πεζογέφυρα κοντά στο σπίτι του, σε ορισμένες σοβαρές περιπτώσεις υποβοηθούσε το απονενομημένο άλμα. Στις σελίδες εγκαταβιώνουν ακαδημαϊκοί, διαφημιστές, επιστήμονες, αστυνομικοί, στρατηγοί, ψυχίατροι, δικαστές, κοινοτάρχες, καφετζήδες, ράφτες, τσα

γκάρηδες, ποδοσφαιριστές, ένας βιοτέχνης πιάτων για σπάσιμο και ακόμη ένας βιοτέχνης ζαχαρωτών, ανανήψας παιδόφιλος. Η αθλιότερη μοίρα επιφυλάσσεται στους ανθρώπους του πνεύματος. Οι ποιητές, ιδίως, δεινοπαθούν. Ένας ημιφάνης ποιητής κατακτά εν ζωή τη μετά θάνατον αναγνώριση, ενώ ένας άλλος καταδύεται καθ' ύπνου στο σφαγείο του Αδν, υποβιβασμένος

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Υποσαχάρια Αφρική

Τον ποικίλο πολιτισμό που αναπτύχθηκε νοτίως της Σαχάρας θα φωτίσει η νέα έκθεση στο Μетроπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης, η οποία θα εγκαινιαστεί στις 30 Ιανουαρίου. Η έκθεση με τίτλο «Σαχέλ: τέχνη και αυτοκρατορίες στις παρυφές της Σαχάρας» εστιάζεται σε μια τεράστια χρονική περίοδο, από τον 4ο ως τον 19ο αιώνα μ.Χ. και σε μια μεγάλη γεωγραφική ενότητα, που περιλαμβάνει τα σύγχρονα κράτη της Σενεγάλης, του Μάλι, της Μαυριτανίας και του Νίγηρα.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Ιστορίες του χειμώνα

Για τρίτη χρονιά, φέτος, η κλασικιστική πρόσοψη της Tate Britain μεταμορφώνεται στο γύρισμα του έτους και στην εορταστική περίοδο σε μια εικαστική εγκατάσταση. Φέτος, η ανάθεση έγινε στην εικαστική Αν Χάρντι, η οποία ασχολείται με τη συγκατοίκηση του φωτός και των στερεών υλικών με σκοπό την πρόκληση ενός ιδιαίτερου βιώματος για τον επισκέπτη. Η μεγάλης κλίμακας γλυπτική εγκατάστασή της έχει μεταμορφώσει προσωρινά την είσοδο στην Tate Britain.

ΝΑΝΣΙ

Η Βιλά Μαζορέλ

Η ανακαίνιση της Βιλά Μαζορέλ στο Νανσί δημιουργεί ενθουσιασμό στους ανά τον κόσμο θαυμαστές του ρεύματος της Αρ Νουβό. Είναι μια βίλα κτισμένη το 1902 για λογαριασμό του σχεδιαστή επίπλων Λουί Μαζορέλ και είναι ονομαστή για την υψηλής αισθητικής αρχιτεκτονική της. Ανήκει πλέον στην πόλη του Νανσί, αλλά τις ημέρες της δόξας της ήταν το εκθετήριο των επίπλων που σχεδίαζε ο Λουί Μαζορέλ, καθώς και αντικειμένων άλλων δημιουργών. Αρχιτεκτών είναι ο Ανρί Σορβάζ.

ΤΟΚΙΟ

Η άγνωστη πόλη

Ο Ιάπωνας φωτογράφος Μασατάκα Νακάνο φωτογραφίζει την πόλη του, το Τόκιο, για πάνω από 30 χρόνια. Η πρόκληση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2020 (56 χρόνια μετά τους Αγώνες του 1964, πάλι στο Τόκιο) πυροδοτεί μια νέα απόπειρα ερμηνείας της μεγάλης μητρόπολης ως μιας «άγνωστης πόλης» με πολλά απροσδόκτα πρόσωπα, που καταλήγουν στην «Τριλογία του Τόκιο». Ο Μασατάκα Νακάνο παρουσιάζει τις φωτογραφίες του στο Μουσείο Φωτογραφικής Τέχνης του Τόκιο.

ΠΡΑΓΑ

Μεγάλοι Δάσκαλοι

Στο κατάλληλο περιβάλλον, το Ανάκτορο Σβάρτσενμπεργκ, στην Πράγα, κτισμένο από τον 15ο ως τον 16ο αιώνα, παρουσιάζεται θεματική έκθεση με έργα Μεγάλων Δασκάλων. Το Ανάκτορο Σβάρτσενμπεργκ λειτουργεί τα τελευταία χρόνια ως πτέρυγα της Εθνικής Πινακοθήκης της Τσεχίας κι εκεί μπορεί να δει κανείς αριστουργήματα της τέχνης της Αναγέννησης, του μανιερισμού και του μπαρόκ. Η έκθεση εστιάζεται στην Αναγέννηση, αλλά και στα πρόδρομα ρεύματα που την προετοίμασαν.

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η μεγάλη τοιχογραφία της ιστορίας των πολιτισμών

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Τα πλήθη συρρέουν στο Μетроπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης για να δουν από κοντά τα δύο μνημειώδη, μεγάλων διαστάσεων, έργα ζωγραφικής που στήθηκαν αντικριστά στο Great Hall. Είναι ανάθεση εκ μέρους του μουσείου στον Καναδό, 49χρονο, εικαστικό Κεντ Μόνκμαν, ο οποίος είναι διάσημος για τα έργα του μέσα από τα οποία προσεγγίζει, αντιστρέφει και διευρύνει έννοιες όπως η αποικιοκρατία, η σεξουαλικότητα, η απώλεια και η ανθεκτικότητα. Ο

Κεντ Μόνκμαν έχει καταγωγή από τους αυτόχθονες του Καναδά, προέρχεται από τη μεγάλη δεξαμενή των Cree, γι' αυτό και μέσω της τέχνης του επικαιροποιεί θέματα ταυτότητας ραγίζοντας στερεότυπες ερμηνείες. Τα έργα του, αυτήν την περίοδο στο Μетроπολιτικό Μουσείο, είναι διαστάσεων περίπου 3x6 μέτρα. Δεσπόζουν και υποβάλλουν. Η τεχνοτροπία του είναι εξόφθαλμα παραστατική, στα όρια ενός πομπώδους φωτορεαλισμού, αλλά το αποτέλεσμα απέχει από την πιστή αναπαραγωγή καθώς

παρασύρει τον θεατή σε διαθλάσεις της πραγματικότητας. Ίσως με την ακραία παραστατικότητά του, ο Κεντ Μόνκμαν να επιχειρεί την υπονόμευση της εύκολης πρόσληψης και του αυτόματου συνειρμού. Στα νέα έργα του επιχειρεί πυκνές συνθέσεις, αλληγορίες για την εξέλιξη και την ώσμωση των πολιτισμών, στον αντιποδα μιας πατροπαράδοτης και στερεότυπης ανάγνωσης των επιτευγμάτων του δυτικού πολιτισμού, που στην περίπτωση της Βόρειας Αμερικής συνδέεται άμεσα με την εξολό-

θρευση των γηγενών πληθυσμών. Ο Κεντ Μόνκμαν, με χιούμορ, φαντασία και σαρκασμό, ανθολογεί από υπαρκτά πρόσωπα και από σελίδες της ιστορίας της τέχνης και προχωράει σε επανασυνθέσεις και μεγάλες τοιχογραφίες. Η πυκνότητα της δράσης και ο μεγάλος αριθμός των προσώπων έχει ένα στοιχείο αφηγηματικό και ηρωικό, που ο ίδιος ο Μόνκμαν υπονομεύει και πάλι, δίνοντας κεντρικό ρόλο στη σύνθεση στο άλτερ έγκο του, μια περσόνα ρευστού φύλου, με έντονα θηλυκά στοιχεία. Η περσόνα

αυτή ταξιδεύει στον χρόνο, αλλάζει τον ρού και θέτει νέες κατευθύνσεις. Εντονα πολιτικά, τα έργα του Μόνκμαν διασκεδάζουν την αυτοαναφορικότητα, συχνά, της εννοιολογικής τέχνης, και μέσω του φωτορεαλισμού τους απευθύνονται στο ευρύ κοινό του Μетроπολιτικού Μουσείου. Επί της ουσίας, αντλεί από τη δυτική τέχνη για να ξετυλίξει έναν νέο ρομαντικό μύθο για τους αυτόχθονες πολιτισμούς της Βόρειας Αμερικής. Η έκθεση των έργων θα συνεχιστεί έως τις 9 Απριλίου.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Μερικές ακόμη προτάσεις ανάγνωσης

Ο κύριος Γκρι έκλεισε το 2019 διατρέχοντας μερικούς ακόμη τίτλους ελληνικής πεζογραφίας. Επιφυλάσσεται να επανέλθει στο κοντινό μέλλον με περισσότερες προτάσεις. Ιδού λοιπόν:

- **Χρήστος Χρυσόπουλος**, «Άλμα» (Νεφέλη): Ο Χρήστος Χρυσόπουλος μας έχει συνηθίσει σε κείμενα υβριδικά, πεζά που πατάνε πάνω, όχι σε δύο, αλλά σε πολλές βάρες ταυτόχρονα. Με το ολιγοσέλιδο αυτό νέο πόνημά του, νουβέλα που τείνει να γίνει ποιητικός εσωτερικός μονόλογος και στοχασμός πάνω στη μητρότητα, μας μεταφέρει στον φαινομενικά αποστειρωμένο κόσμο ενός μαιευτηρίου: Η επικήμηνη συνάντηση μάνας και παιδιού –κόρης εν προκειμένω– γίνεται μια άλλη μήτρα για σειρά σκέψεων, ονειροπολήσεων, αναμνήσεων και δοκιμών πάνω στην ίδια τη γλώσσα. Άλλοτε εγκεφαλικός και άλλοτε πιο σωματικός, ο συγγραφέας προσπαθεί να ακτινογραφήσει ποιητικά μια κατεξο-

Με την εκπνοή του έτους και την έλευση του «στρογγυλού» 2020, σύντομες αναφορές σε έργα ελληνικής πεζογραφίας.

χόν εσωτερική, υπαρξιακή, μα και ευφρόσυνη, περιπέτεια.

- **Καρολίνα Μέρμνγκα**, «Κάτι κρυφό μυστήριο» (Μελάνι): Μετά τον ιδιαίτερα επιτυχημένο και δημοφιλή «Έλληνα γιατρό», ένα δραστικό μείγμα μυθοπλασίας, ιστοριογραφίας και οικογενειακού χρονικού, η Καρολίνα Μέρμνγκα επιστρέφει με ένα λοξό ιστορικό μυθιστόρημα που αφορμάται από τη μορφή του Ιωάννη Καποδιστρίου. Λέω «λοξό» διότι, μολονότι πιστή και αφοσιωμένη στις πηγές και στα πραγματολογικά στοιχεία της, η συγγραφέας φαίνεται να προτιμά

Η ανάγνωση ως συνεχιστέ όλο τον χρόνο, κάθε μέρα, όχι μόνον στις γιορτές και στις καλοκαιρινές διακοπές.

με έναν σοφό τρόπο την εσωτερική περιπέτεια μιας πασίγνωστης ιστορικής φιγούρας η οποία, εν τούτοις, παραμένει έως σήμερα

ένα αίνιγμα. Δεν είναι μόνο που ανασυστήνεται η άγρια και ηρωική εποχή του Αγώνα της Ανεξαρτησίας ή η αναβράζουσα Ευρώπη

που βαραινεί στο βιβλίο με έναν ιδιαίτερα ελκυστικό τρόπο, είναι η έμφαση στην υπαρξιακή αγωνία ενός ανθρώπου ο οποίος κλήθηκε να αναγεννήσει ένα έθνος.

- **Ελένη Γκίκα**, «Υπέρ κεκοιμημένων, πενθούντων, οδοιπορούντων» (ΑΩ): «Παλιά караβάνα» του πολιτιστικού ρεπορτάζ, μα και της μυθοπλασίας, η Ελένη Γκίκα ακονίζει εδώ τη σκέψη και την καρδιά του αναγνώστη με μια σειρά από βιωμένα, ονειρικά, εφιαλτικά, πραγματικά μα και παράδοξα πεζά που ακροβατούν κάπου ανάμεσα στην προσωπική μνήμη και στην ποιητική θέαση των πραγμάτων. Η συγγραφέας έχει έναν δικό της τρόπο να συγκινεί, με μια αφτιασίδωτη, άμεση γραφή που σιγοκαίει, δυναμώνοντας τη θερμοκρασία με έναν διακριτικό, ουσιαστικό τρόπο.
- **Ιωάννα Μπουραζοπούλου**, «Ο δράκος της Πρέσπας II. Χερσιμπαρένια έρμπος» (Καστανιώτης): Δεν έχουμε μεγάλη παράδοση στη λο-

γοτεχνία του φανταστικού ή του υπερφυσικού στην Ελλάδα, και είναι ειρωνικό διότι τόσο το δημοτικό τραγούδι όσο και οι παραδόσεις, οι τοπικοί θρύλοι και μύθοι, θα μπορούσαν να ιδωθούν (και) ως ιστορίες φαντασμάτων, ως καθαρόαιμες αφηγήσεις τρόμου. Η Ιωάννα Μπουραζοπούλου, αθόρυβα, διακριτικά, συστηματικά όμως και με ιδιαίτερο δυναμισμό τα τελευταία χρόνια, μοιάζει σαν να έχει βαλθεί να καλύψει ολομόναχη αυτό το κενό. Και μάλιστα με επιτυχία – όχι μόνον κριτική αλλά και εμπορική. Ο παρών τόμος αποτελεί μέρος της λεγόμενης «τριλογίας του Δράκου», αλλά αυτό ως μην αναχαιτίσει κανέναν διότι κάθε μέρος λειτουργεί και διαβάζεται αυτόνομα. Το θέμα με την Μπουραζοπούλου είναι ότι γνωρίζει να φτιάχνει συμπαγείς, μεγαλόπνοες συνθέσεις, καθώς επίσης να χρησιμοποιεί το υπερφυσικό και το φανταστικό για να φωτίσει πτωχές κοινωνικές, ιστορικές, ανθρωπολογικές ακόμη.

Καθένας μας φέρει μέσα του ένα νεκρό παιδί

Ο Αντόνιο Μορέσκο μιλάει για το νέο βιβλίο του και τους συμβολισμούς του

Συνέντευξη στη **ΛΕΝΑ ΜΑΤΣΙΩΡΗ**

«**Ηρθα** εδώ για να εξαφανιστώ...», αυτή είναι η πρώτη πρόταση αυτού του μικρού, πυκνού και βαθιά στοχαστικού βιβλίου («Το φωτάκι», εκδ. Καστανιώτη) του Αντόνιο Μορέσκο. Εντελώς απομονωμένος, ο ανώνυμος αφηγητής αρχίζει να παρατηρεί, να περιγράφει και στο τέλος να συνδιαλέγεται με τη φύση, όπου η ανθρώπινη απουσία είναι αυτονόητη. Κάθε νύχτα, όμως, την ίδια ώρα, ένα μακρινό φωτάκι σπάει το σκοτάδι και καταργεί τη μοναξιά του. Η προσπάθεια να βρει από πού προέρχεται το φως, τι φως είναι και ποιος βρίσκεται εκεί, γίνεται το προσωπικό του στοίχημα. Ένα παιδί, ένα παιδί είναι η λύση του ανιγματος· η μήπως είναι το ίδιο το ανιγμα; Ο Αντόνιο Μορέσκο, με μια καθαρή, δυνατή, βαθιά ποιητική φωνή προσπαθεί σε αυτό το μυθιστόρημα όχι να ερμηνεύσει αλλά να φωτίσει το δράμα του ανθρώπου, δημιουργώντας μια ιστορία, σαν μύθο, κινούμενη από τη διαλεκτική ανάμεσα στην υπαρξιακή αγωνία και την ίδια τη ζωή.

— Το φως είναι ίσως από τα λίγα φαινόμενα που η σημασία του είναι πρωταρχική σε όλο το φάσμα της γνωσης (επιστήμη, φιλοσοφία, θρησκεία, τέχνη). Ποιο είναι το φως, το φωτάκι που εσείς δεσμεύσατε ή απελευθερώσατε σε αυτό το βιβλίο; Πόσο σημαντικό είναι το φως στο λογοτεχνικό έργο σας;

— Το φως και το σκοτάδι βρίσκονται ήδη από τις απαρχές στη σκέψη και στο φανταστικό μας. Για παράδειγμα, η Βίβλος αρχίζει ακριβώς έτσι: «Και διαχώρισε ο Θεός το φως από το σκοτάδι». Ολα ξεκινούν από την ιδέα, από την ψευδαισθηση ότι μπορεί να διαχωριστεί με σαφήνεια το φως από το σκότος, τα οποία, μεταξύ άλλων, ήδη υπήρχαν. Αυτή η πρώτη εννοιολογική χειρονομία έχει αντικτυπο σε κάθε πεδίο, στη διαμόρφωση και στην εξέλιξη των γνώσεων και του πολιτισμού μας.

Όπως το φως και το σκοτάδι, έτσι επίσης η ζωή και ο θάνατος είναι σφικταγκαλιασμένα. Δεν υπάρχει η ζωή χωρίς τον θάνατο, δεν υπάρχει ο θάνατος χωρίς τη ζωή.

Το μικρό φως που βλέπει ο πρωταγωνιστής στην απέναντι μεριά του στενού φαραγγιού είναι το ίχνος, ο δρόμος στο σκοτάδι που τον οδηγεί μέχρι την τελευταία συνάντηση, η οποία αποτελεί το μαύρο κουτί αυτής της αφήγησης. Το φως είναι έντονα παρόν στο σύνολο του έργου μου, το φως και το σκοτάδι. Μάλιστα θα μπορούσα να πω ότι οι δύο βασικοί πρωταγωνιστές όλου του συγγραφικού έργου μου είναι το φως και το σκοτάδι.

— Στο «Γράμμα προς τον εκδότη» δηλώνετε πως, λόγω του μύχιου και μυστικού χαρακτήρα αυτής της ιστορίας, τη θεωρείτε, κατά μια έννοια, διαθήκη σας. Έχουν περάσει μερικά χρόνια, έχουν μεσολαβήσει άλλα βιβλία. Παραμένει έτσι; Θα θέλατε να κάνετε μια προσθήκη ή να αφαιρέσετε κάτι από αυτήν;

— Ναι, μου φάνηκε πως, λόγω του τόσο μυστικού, ανείπωτου και μύχιου χαρακτήρα του, αυτό το μικρό βιβλίο —που γράφτηκε σε δεκατέσσερις μέρες και σχεδόν σε κατάσταση έκτασης— είναι ένα είδος διαθήκης. Κι έτσι εξακολουθεί να είναι.

— «Ηρθα εδώ για να εξαφανιστώ...», είναι η πρώτη φράση του βιβλίου. Πώς ήρθε ο ήρωάς σας τελικά «σ' αυτόν τον εγκαταλελειμμένο κι έρημο οικισμό», ως κάποιος που έφυγε ή που επέστρεψε;

— Ξαν κάποιος που φεύγει και, φεύγοντας, φτάνει εκεί όπου πάντα βρίσκεται και θα βρίσκεται.

«Το φωτάκι» μεταφέρθηκε στον κινηματογράφο. Μάλιστα ο συγγραφέας εμφανίζεται στην ταινία. Εδώ, διακρίνεται αριστερά, σε μια σκηνή.

Το εξώφυλλο του μυθιστορήματος «Το φωτάκι», του Αντόνιο Μορέσκο, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Καστανιώτη.

— Οτιδήποτε παρατηρεί ο αφηγητής, ή με οτιδήποτε συνομιλεί, τονίζεται και υπενθυμίζεται η αιώνια αλληλεξάρτηση της ζωής και του θανάτου. Δεδομένης της διανοητικής εξάρτησης του ανθρώπου από τον θάνατο, μήπως το ζητούμενο του ήρωά σας, πέρα από όλα αυτά, είναι τελικά η ελευθερία;

— Όπως το φως και το σκοτάδι, έτσι επίσης η ζωή και ο θάνατος είναι σφικταγκαλιασμένα. Δεν υπάρχει η ζωή χωρίς τον θάνατο, δεν υπάρχει ο θάνατος χωρίς τη ζωή. Ενώ, αντίθετα, όλες οι δομές της σκέψης μας έχουν διαμορφωθεί με βάση διαχωρισμούς, αντιπαραθέσεις και αντινομίες (ον και μη ον, είναι και γίνεσθαι κ.λπ.), με μια γραμμική και αφηρημένη αντίληψη του χρόνου: παρελ-

θόν, παρόν, μέλλον, ζωή και θάνατος... Στην αρχή υπάρχει η ζωή, στο τέλος υπάρχει ο θάνατος, τα οποία είναι το ένα ο καθρέφτης του άλλου, κάτι που τοποθετεί όλα τη ζωή μέσα στον θάνατο. Και αν, επίσης, ήταν το αντίθετο; Πιστεύω πως η λογοτεχνία δεν είναι και δεν πρέπει να είναι μόνο η θεραπευτική όσων φαίνονται ή νομίζουμε ότι φαίνονται μες στον καθρέφτη του κόσμου, της αναπαράστασης που κάνει η πραγματικότητα του εαυτού της, αλλά πως πρέπει επίσης να σπάσει τον καθρέφτη και να περάσει στην άλλη πλευρά. Κατά τη γνώμη μου, η λογοτεχνία δεν πρέπει να περιορίζεται στην περιγραφή όσων φαίνονται μες στον καθρέφτη. Ποτέ δεν το έκανε. Μήπως το έκανε με τον Ομηρο, τον Δάντη, τον Θερβάντες, τον Σαίξπηρ, τον Μέλβιλ, τον Ντοστογιέφσκι, τον Κάφκα...; Τότε ναι, ίσως έχει σχέση ακόμη και ό,τι ονομάσαμε «ελευθερία».

— Οι δύο χαρακτήρες του βιβλίου, ο ενήλικος και το παιδί, είναι συμπληρωματικά μισά στην ιστορία ή ένα είδωλο στον καθρέφτη; Μήπως η διαδρομή που πρέπει να κάνουμε για να βρούμε τον εαυτό μας είναι η επιστροφή μέσα μας, ώστε να ανασύρουμε στο φως εκείνο το παιδί που του επιβάλαμε να σιωπήσει;

— Σε αυτές τις δύο μορφές, στον ενήλικο και στο παιδί, έβαλα πολλά στοιχεία από τον εαυτό μου. Στον ενήλικο υπάρχει η απελπισία και η λαχτάρα μου. Στο παιδί υπάρχουν πολλά πράγματα από τα τραυματικά παιδικά μου χρόνια, από την αδυναμία μου να μάθω. Κατά κάποιον

τρόπο, καθένας από εμάς φέρει μέσα του ένα νεκρό παιδί, το παιδί που ήμασταν και που σκοτώσαμε για να μπορέσουμε να ζήσουμε ως ενήλικοι σε έναν ανάλογο κόσμο. Όμως, στο παιδί που σκοτώσαμε υπήρχε δυνατότητα ανάπτυξης, ισοδυναμία, ακαθοριστία, επανοητικότητα, τα όρια μεταξύ αληθινού και φαντασίου ήταν δυσδιάκριτα, όπως συμβαίνει και στους πρωτόγονους, στους καλλιτέχνες. Πρόκειται για μια δύναμη που χρειαζόμαστε απεγνωσμένα να αντλήσουμε σήμερα, ως άτομα και ως είδος, σε αυτή τη δύσκολη στιγμή για την επιβίωσή μας πάνω σε αυτόν τον χαμένο μες στους γαλαξίες πλανήτη. Ετσι, σε αυτή την αφήγηση, πάντα στα όρια αυτού που μπορεί να επιβιώσει, είναι λες και στην αρχή το παιδί αυτοκτονούσε για να ζωντανέψει τον ενήλικο και στο τέλος ο ενήλικος αυτοκτονούσε για να ζωντανέψει το παιδί. Μόνο έτσι μπορούν επιτέλους να συναντηθούν, μπορούν να πιαστούν από το χέρι και να πάνε ποιος ξέρει πού, έξω από τον κύκλο όπου είχαν εγκλωβιστεί. Όταν έγραφα αυτό το μικρό βιβλίο, μάλλον βρισκόμουν σε μια στιγμή της ζωής μου κατά την οποία έπρεπε να φτάσω σε αυτό το μυστικό, οδυνηρό μα και ισχυρό κοίτασμα, όπου έπρεπε να συναντήσω το παιδί που υπήρχα και που είχα σκοτώσει.

— «Όταν πεθάνω, δεν θα δω τον εαυτό μου να πεθαίνει, για πρώτη φορά» λέει ο Πόρτσια. Πιστεύετε πως η μοναξιά και ο πόνος είναι τόσο δομικά στοιχεία της ύπαρξης; Είναι δομικά στοιχεία της δι-

κής σας ζωής και κατά συνέπεια της γραφής σας;

— Για μένα είναι, και είναι επίσης για το έργο μου, όπου υπάρχει πολύ σκοτάδι, αλλά ακριβώς γι' αυτό μπορεί να υπάρχει και το φως. Διότι δεν πρέπει να φοβόμαστε το σκοτάδι, γιατί πρέπει να αποδεχτούμε και το σκοτάδι, ακόμη και όλο το σκοτάδι που υπάρχει μέσα μας. Διότι μόνο στο βαθύτερο σκοτάδι μπορούμε να διακρίνουμε μέχρι και το πιο μικρό φως.

— Το βιβλίο καταλήγει σε μια ερώτηση με την απάντηση «Δεν ξέρω». Πιστεύετε πως στο τέλος κάθε αναζήτησης, ή ακόμη και της ίδιας της ζωής, αυτή είναι η πιο σωστή απάντηση;

— «Δεν ξέρω» είναι η τελευταία φράση του βιβλίου που λέει ο ενήλικος, ολόιδια με τη φράση που είπε προηγουμένως και περισσότερες φορές το παιδί στις ερωτήσεις του ενήλικου. Τώρα είναι ο ενήλικος που απαντάει έτσι στο παιδί, στο τέλος της αδιανόητης συνάντησής τους και της εκτενούς εξιλέωσής τους. Αυτό το βιβλίο, όπως άλλα βιβλία μου, είναι γεμάτο ερωτήματα, ερωτήματα χωρίς απάντηση. Επίσης, τα παιδιά κάνουν διαρκώς ερωτήσεις: Γιατί; Γιατί; Γιατί; Μα οι ερωτήσεις κρατούν ανοιχτές τις πιθανότητες, κρατούν ανοιχτό τον κόσμο. Οι απαντήσεις (ή υποτιθέμενες ως τέτοιες) τον κλείνουν.

Η συνέντευξη του παραχώρησε ο Αντόνιο Μορέσκο μεταφράστηκε από τη Μαρία Φραγκούλη.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΜΜΗ / Της ΓΙΟΥΛΗΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ

Ένα εικοσιτετράωρο με την τραγουδίστρια Φωτεινή Βελεσιώτου

09.00 - 11.00 - Συνήθως ξυπνάω πριν από τις 09.00. Απολαμβάνω το καφεδάκι μου ακούγοντας μουσική και οργανώνω τη μέρα μου. Τρώω καλό πρωινό και ξεκινάω. Μ' αρέσει πολύ να κάνωμια στα δρομάκια της πλατείας Αθηνών, ψάχνοντας παλιά αντικείμενα, βινύλια και υλικά για τις κατασκευές μου, μου αρέσει να κατασκευάζω ιδιαίτερα χρηστικά και διακοσμητικά αντικείμενα χρησιμοποιώντας τη φαντασία μου. Μια φορά τη βδομάδα πάω στη λαϊκή της γειτονιάς μου, για να αγοράσω φρέσκα λαχανικά από παραγωγούς. Λατρεύω την καθημερινή επικοινωνία με τον κόσμο, που με κρατάει ζωντανή και ενεργή. Ετσι, γεύομαι τον παλμό της πόλης που ζω. Η Αθήνα είναι η αλήθεια μια πόλη χαοτική, παράλληλα όμως τόσο ενδιαφέρουσα να τη ζεις κάθε μέρα. Έχεις τόσες επιλογές που δεν μπορείς να βαρεθείς ποτέ.

11.00 - 13.00 - Επικοινωνώ με δικούς μου ανθρώπους και επειδή είμαι λάτρης του καλού φαγητού, μαγειρεύω με επιμέλεια και αγάπη. Μαγειρεύω, ακολουθώντας τις συνταγές της μητέρας μου γεμιστά, μουσακά, παστίτσιο, γιουβαρλάκια, γαριδόσουπα, μυδοπιλάφο, πλιγούρι με δυόσμο και φρέσκα κρεμμυ-

«Φτιάχνω μπεγλεράκια και αναπτήρες και τα χαρίζω σε αγαπημένους μου ανθρώπους. Ολα αυτά τα φτιάχνω ακούγοντας είτε ραδιόφωνο είτε δίσκους».

δάκια. Όταν βρίσκω καλά ψάρια, τα τηγανίζω ή τα ψήνω και γίνονται υπέροχα. Επίσης μ' αρέσει πολύ να κατασκευάζω μικρά αντικείμενα. Χρησιμοποιώ υλικά που βρίσκω στη θάλασσα, στα ποτάμια και με αυτά φτιάχνω μόμπιλ, φωτιστικά και διακοσμητικά. Φτιάχνω μπεγλεράκια και αναπτήρες και τα χαρίζω σε αγαπημένους μου ανθρώπους. Ολα αυτά τα φτιάχνω ακούγοντας είτε ραδιόφωνο είτε δίσκους. Η μουσική είναι πηγή ενέργειας για εμένα. Μου είναι ιδιαίτερα ευχάριστο να ασχολούμαι με τα λουλούδια που έχω στο μπαλκόνι μου, ένας μικρός κήπος ανθίζει εκεί έξω, δίπλα μου, που τον φροντίζω με αγάπη και στοργή σε καθημερινή βάση.

13.00 - 14.00 - Ωρα για απόλαυση. Ένα τσιπουράκι είναι ωραίο, όταν φτιάχνεται από βιολογικά σταφυ-

«**Λαμβάνω** συχνά προτάσεις δημιουργών, τραγούδια που ακούω με προσοχή ώστε να διαλέξω κάποιο για να το εντάξω στο ρεπερτόριό μου. Χαίρομαι γιατί διαπιστώνω ότι ακόμα γράφονται καλά τραγούδια», λέει η Φωτεινή Βελεσιώτου.

λια, απ' τον γιο μου. Το φαγητό μου στη συνέχεια το συνοδεύω με λευκό κρασάκι. Πριν κοιμηθώ μ' αρέσει να ακούω χαλαρή μουσική, όπως Χατζηδάκι και κλασική μουσική.

14.00 - 17.00 - Ξεκουράζομαι το μεσημέρι, όταν μου δίνεται αυτή η πολυτέλεια. Θεωρώ ότι μου είναι απαραίτητο για να συνεχίσω τη μέρα μου ευχάριστα.

17.00 - 19.00 - Απογευματινός καφές. Πάντα καλοδεχούμενος, αν και προσπαθώ να τον αποφεύγω, όσο μπορώ. Συνήθως γράφω σε τετράδιο, τις στιγμές της προηγούμενης μέρας. Ένα ημερολόγιο καθημερινότητας που όμως μου αρέσει να διαβάζω έπειτα από κάποιο χρονικό διάστημα ξανά. Είναι επίσης η ώρα που μου αρέσει να διαβάζω, να μπαίνω στο Διαδίκτυο και να ακούω τραγούδια — προτάσεις μουσικών και στιχουργών. Επιλέγω με πολλή προσοχή τραγούδια που με εκφράζουν και με συγκινούν. Λαμβάνω συχνά προτάσεις δημιουργών, τραγούδια που ακούω με προσοχή ώστε να διαλέξω κάποιο για να το εντάξω στο ρεπερτόριό μου. Χαίρομαι γιατί διαπιστώνω ότι ακόμα γράφονται καλά τραγούδια.

19.00 - 21.00 - Αυτή την ώρα σκέφτομαι πράγματα για τη δουλειά μου. Επικοινωνώ με τους συνεργάτες μου, επιλέγω τραγούδια για τα προγράμματά μου. Ψάχνω να βρω τραγούδια της δεκαετίας του '60 και του '70 που θα ήθελα πολύ να εντάξω στο πρόγραμμά μου. Μου παίρνει χρόνο αυτή η διαδικασία, γιατί έχουν γραφτεί αριστουργήματα εκείνη την εποχή. Ετσι είναι δύσκολο να κατασταλάξω ποια τραγούδια θα επιλέξω. Θέλω να είναι φροντισμένο το πρόγραμμα στις εμφανίσεις μου.

21.00 - 23.00 - Μιλώ με τα παιδιά μου, με φίλους, διαβάζω. Παρακολουθώ τα δρώμενα της πόλης και επιλέγω παραστάσεις που με ενδιαφέρουν στο θέατρο, στον κινηματογράφο και στις μουσικές σκηνές. Το σπίτι μου όμως είναι το σουκαστήριο μου ή ο χώρος συναντήσεων. Πίνουμε το ποτάκι μας συζητώντας. Μου αρέσει πολύ να συνυπάρχω με αγαπημένους μου ανθρώπους, κάνοντας αυθεντικές κουβέντες από καρδιάς. Όταν είμαι στο σπίτι, κοιμάμαι νωρίς. Όταν βγαίνω όμως, πάει αργά το θέμα. Γενικά κοιμάμαι λίγο. Μου φτάνει λίγος, αλλά καλός ύπνος και ξυπνάω με καλή διάθεση, έστω κι αν κοιμηθώ αργά...

«Ζυγίζοντας» τις τομές στο κράτος

Οι ελληνικές φορολογικές στρεβλώσεις στο μικροσκόπιο δύο καθηγητών

DIONYSIS DIMITRAKOPOULOS - ARGYRIS PASSAS
The Depoliticisation of Greece's Public Revenue Administration
εκδ. Springer International Publishing
σελ. 163

Του **ΤΑΣΟΥ ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ**

Στο βιβλίο τους ο Διονύσης Δημητρακόπουλος, καθηγητής στο τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, και ο συνάδελφός του Αργύρης Πασσάς, καθηγητής στο τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών της Παντείου, εκκινούν από ένα πολύ απλό ερώτημα: μπορεί μια βαθιά αλλαγή στη φορολογική διοίκηση να επιβληθεί από έξω, ακόμα και αν μοχλός της είναι η περίφημη αιρεσιμότητα (conditionality); Με άλλα λόγια, άραγε η Ελληνική Δημοκρατία θα διασωζόταν με χρήματα των Ευρωπαίων και του ΔΝΤ μόνο αν ως πρωταρχικές της κινήσεις αναλάμβανε την υποχρέωση να βελτιώσει σε βάθος χρόνου τη δομή, τις πρακτικές και την κουλτούρα της φορολογικής της διοίκησης; Γι' αυτόν τον λόγο, οι δύο συγγραφείς εξηγούν στον υπότιτλο του βιβλίου τους ότι πραγ-

ματικός τους στόχος είναι η διερεύνηση των ορίων της αιρεσιμότητας όταν μία χώρα βρίσκεται μπροστά σε ριζοσπαστικές αλλαγές οι οποίες δεν είναι δική της επιλογή. Οι αριθμοί είναι γνωστοί: το 1/3 των φόρων που θα μπορούσαν να έχουν περισυλλεγεί δεν συλλέγονται (24% στον ΦΠΑ) έναντι 14,5% της Πορτογαλίας και 13,4% του Ηνωμένου Βασιλείου. Το 1/4 του προσωπικού της φορολογικής διοίκησης είχε προληφθεί πριν από τον νόμο Πεπονί με τα γνωστά κριτήρια (να έχουν, δηλαδή, το σωστό κομματικό βιβλιário ή τον κατάλληλο «γνωστό» σε κάποια κομματική ιεραρχία). Έτσι, ο εκλογικός κύκλος (που σημαίνει ότι σε χρονιά με εκλογές, οι κυβερνήσεις αποφεύγουν να μαζεύουν φόρους) παίζει πολύ μεγαλύτερο ρόλο στον όγκο των φορολογικών εσόδων που συλλέγονται, ενώ η διοίκηση είναι διαποτισμένη με τη νοοτροπία ότι η διαδικασία μετράει πιο πολύ εν τέλει από το αποτέλεσμα, αφού ζει στον κόσμο της (ο Σεμπάστιαν Βάντσιρλ, μέλος της Task Force της Ε.Ε. για τις αλλαγές στη φορολογία, περιγράφει σε έναν συλλογικό τόμο που είχε κυκλοφορήσει το 2015 στη Γερμανία πώς ο τότε Έλληνας

στην Ελλάδα, το 1/3 των φόρων που θα μπορούσαν να έχουν περισυλλεγεί δεν συλλέγεται, έναντι 14,5% της Πορτογαλίας και 13,4% του Ηνωμένου Βασιλείου. Την ίδια ώρα, το 1/4 του προσωπικού της φορολογικής διοίκησης έχει προληφθεί πριν από τον νόμο Πεπονί, με τα γνωστά «κομματικά» κριτήρια.

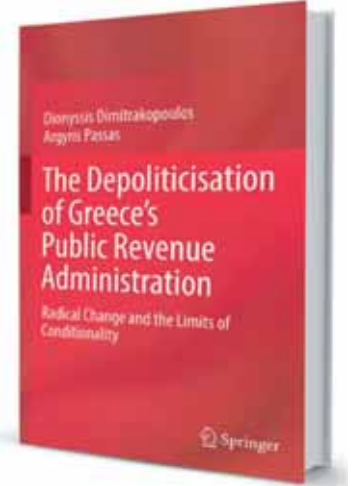
Διερευνώνται τα όρια της αιρεσιμότητας όταν μία χώρα βρίσκεται μπροστά σε ριζοσπαστικές αλλαγές, οι οποίες δεν είναι δική της επιλογή.

Γενικός Γραμματέας Εσόδων πίστευε, πριν από τη δημιουργία της ανεξάρτητης αρχής το 2012, ότι η φορολογία στη Γερμανία ήταν μεγαλύτερη απ' ό,τι στην Ελλάδα). Το τι αλλαγές πρέπει να γίνουν ήταν γνωστό και πριν από τα μνημόνια, άλλωστε πολλές από αυτές είχαν κατατεθεί στο πλαίσιο της τεχνικής βοήθειας είτε του IRS (του

αμερικανικού αντίστοιχου ΣΔΟΕ) στον Αλέκο Παπαδόπουλο στα μέσα της δεκαετίας του '90 είτε του ΔΝΤ σε διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις τα πρώτα χρόνια μετά την ένταξη της χώρας στο ευρώ.

Καθημερινές παρεμβάσεις
Οι κυβερνήσεις Παπανδρέου και Παπαδήμου είχαν ήδη συζητήσει τη λύση της ανεξαρτητοποίησης της Δημόσιας Αρχής Εσόδων από το υπουργείο των Οικονομικών (όπου όλα τα έπαιρνε πάνω του ο υπουργός), ενώ υπήρχαν καθημερινές παρεμβάσεις στο ούτως ή άλλως περιορισμένο ελεγκτικό έργο των εφοριών, αλλά είχαν αποκλείσει το βήμα αυτό της ανεξαρτητοποίησης, εξαιτίας του φόβου ότι μετά το πρώτο μνημόνιο θα ήταν δυνα-

τόν να «καταρρεύσουν τα έσοδα». Με το δεύτερο μνημόνιο δρομολογήθηκαν τα βήματα προς την ανεξαρτησία της αρχής για την οποία οι Δημητρακόπουλος και Πασσάς είναι αμφίθυμοι, καθώς στις περισσότερες χώρες της Ε.Ε. οι φορολογικές υπηρεσίες εξακολουθούν να αποτελούν τμήμα του υπουργείου Οικονομικών. Τα βήματα αυτά διακόπηκαν με τον εξαναγκασμό του Χάρη Θεοχάρη σε παραιτησή του καλοκαίρι του 2014, μετά την ήττα της Ν.Δ. στις ευρωεκλογές του Μαΐου, επισκιάστηκαν δε από τις αντιρρήσεις για την απορρόφηση του ΣΔΟΕ από τη νεοσύστατη ημι-αυτόνομη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων (ΓΓΔΕ). Η οριστική αυτονομία της ΓΓΔΕ επιβλήθηκε με το λεγόμενο τρίτο μνημόνιο (παρά

Το βιβλίο των Διονύση Δημητρακόπουλου, καθηγητή στο τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου του Λονδίνου και Αργύρη Πασσά, καθηγητή στο τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών της Παντείου.

τις αντιρρήσεις του Ευκλείδη Τσακαλώτου που το διαπραγματεύθηκε, καθώς και νομικών προσκεϊμένων στον ΣΥΡΙΖΑ, που θεωρούσαν τη θέσπιση μιας τέτοιας αρχής αντισυνταγματική, ζητώντας και μέχρι σήμερα την κατάργησή της). Οι δύο συγγραφείς σημειώνουν ότι η λύση της δημιουργίας της αρχής με τον τρόπο που επιβλήθηκε προχώρησε επειδή η τοπική ελίτ δεν είχε τις εναλλακτικές λύσεις αλλά και την πολιτική βούληση για να κάνει εκείνο που επαγγελόταν: την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Καθώς όμως τα φορολογικά ζητήματα και στην Ευρώπη δεν ρυθμίζονται σε επίπεδο επιτροπής, οι οποίες «λύσεις» στο πλαίσιο της αιρεσιμότητας παρέμειναν στα χέρια των κρατών-μελών. Κρίνοντας τη δυνατότητα για μεταρρυθμίσεις του πολιτικού προσωπικού οι δύο καθηγητές συμπεραίνουν ότι στο τέλος αυτού του κύκλου παραμένει ισχυρή η βούλησή του «να μην αποσυνδέσει τα φορολογικά έσοδα από τον εκλογικό κύκλο» της χώρας.

Flamenco performance from the heart of Spain

Produccion Compania Flamenca Filippa
7 February 2020 Rialto Theatre Limassol

Ponerse Las Pilas "Never Give Up"

Special Guests from Madrid
Sarray Munoz Barrul -cantaora ballet flamenco nacional de Espana
Jose Hernandez -guitarrista de ballet flamenco de Madrid
Rafael Jimenez Silva -percusionista/cajon
Norberto Chamizo -bailaor
David Serrano -bailaor

Dancers
Philippa Stylianoude
Xenia Nikolaou
Magda Argyridou
Nicole Yiannaka

Tickets €20 - €25
www.rialto.com.cy Tel. 77 77 77 45

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΚΡΑΟΥΝΑΚΗΣ +ΣΠΕΙΡΑ

Φίλα με... στο Θέατρο Ριάλτο

Σάββατο 25 Ιανουαρίου 2020
Ώρα 20.30

Χορηγός:

Χορηγοί Επικοινωνίας:

Χορηγός Φιλοξενίας:

€ 25 / 20 77 77 77 45
rialto.com.cy

Το έμμεσο «Κατηγορώ» του Πολάνσκι

Ο σκηνοθέτης προσθέτει αλληγορικά στοιχεία σε μια πασίγνωστη ιστορία

Κατηγορώ...! ★★★★★
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΡΑΜΑ (2019)
Σκηνοθεσία: Ρομάν Πολάνσκι
Ερμηνείες: Ζαν Ντιζαρντέν, Λουί Γκαρέλ, Εμανουέλ Σενιέ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Στα 86 του πια, ο Ρομάν Πολάνσκι επιστρέφει για να δείξει πως η κινηματογραφική δεξιοτεχνία δεν ξεκνιέται, αλλά και να απαντήσει με τον δικό του τρόπο στις γνωστές επικρίσεις και κατηγορίες που εδώ και δεκαετίες του προσάπτουν. Ταιριαστά, η αληθινή ιστορία που αφηγείται είναι μία από τις διασπόμενες που υπάρχουν, με πρωταγωνιστή έναν αδικώς κατηγορούμενο: τον Αλφρέντ Ντρεϊφούς.

Βρισκόμαστε στο 1895 και ο νέος αξιωματικός του γαλλικού στρατού Ντρεϊφούς (Λουί Γκαρέλ) κατηγορείται για κατασκοπεία, ατιμάζεται και αποστέλλεται πάραυτα στο περίφημο Νησί του Διαβόλου για ισόβια φυλάκιση. Ενώ ο καιρός περνάει ωστόσο, ο καινούργιος διοικητής της μονάδας αντικατασκοπείας, συνταγματάρχης Πικάρ (Ζαν Ντιζαρντέν), ανακαλύπτει πως οι πληροφορίες προς τους Γερμανούς συνεχίζουν να διαρρέουν, γεγονός που τον πείθει πως ο Ντρεϊφούς είναι στην πραγματικότητα αθώος. Όταν όμως προσπαθεί να το αποδείξει βρίσκεται μπλεγμένος σε έναν κυκεώνα διεφθαρμένων συμφερόντων, βάζοντας σε κίνδυνο την υπόληψη αλλά και την ίδια τη ζωή του.

Από την εντυπωσιακή σκηνή έναρξης με το παραταγμένο στράτευμα και τον εξευτελισμό του

Ντρεϊφούς μέχρι τον περίπλοκο καμβά που συνθέτει αργότερα, κατά τη διάρκεια της έρευνας, ο Πολάνσκι παραδίδει μαθήματα κινηματογραφίας και αφηγηματικού ρυθμού που αγγίζει τα σύνορα του θρίλερ. Μπορεί η τεχνική του να μοιάζει ελαφρώς παλιομοδίτικη για τα σημερινά δεδομένα, είναι ωστόσο άψογη και (κυρίως) εξυπηρετεί όσα λέγονται πίσω από τις γραμμές της ιστορικής καταγραφής. Με δηλητηριώδες χιούμορ, ειρωνεία, αλλά και ωμότητα όπου χρειάζεται, σκιαγραφείται μια άρρωστη κατάσταση, μια κλειστή στρατιωτική κάστα σε σήψη, μια κοινωνία που φλερτάρει έντονα με τον αντισημιτισμό και ένα παρασκήνιο που δεν διστάζει να τα βάλει με όσους αναζητούν την αλήθεια – ένας τέτοιος είναι και ο συγγραφέας Εμίλ Ζολά, συντάκτης της επιστολής, η αρχή της οποίας ταυτίζεται με τον τίτλο της ταινίας.

Φυσικά, είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς πως όλα αυτά δεν έχουν σχέση –ακόμη και αν ο ίδιος το αρνείται– με την προσωπική ιστορία του Πολάνσκι και τις άδικες, για εκείνον, κατηγορίες που έχει κατά καιρούς αντιμετώπισει. Πράγματι, η ιστορία μπορεί άνετα να διαβαστεί ως ένα τέτοιο παράλληλο, όμως το καλό είναι πως ακόμη κι έτσι δεν υποβιβάζεται. Διότι αυτός ο φαινομενικά παράδοξος συγκερασμός Ιστορίας, προσωπικών αναφορών και καθαρού αστυνομικού θρίλερ με κάποιον μαγικό τρόπο λειτουργεί, αφήνοντας τον θεατή τελικά εξαντλημένο, αλλά ταυτόχρονα χορτασμένο από καλό σινεμά.

Στο φιλμ του Πολάνσκι, ο καινούργιος διοικητής της μονάδας αντικατασκοπείας, συνταγματάρχης Πικάρ (στη φωτ., ο Ζαν Ντιζαρντέν), ανακαλύπτει πως οι πληροφορίες προς τους Γερμανούς συνεχίζουν να διαρρέουν, γεγονός που τον πείθει πως ο φυλακισμένος Ντρεϊφούς είναι στην πραγματικότητα αθώος.

HOME CINEMA

Κρύες νύχτες... στα μονοπάτια της επικής φαντασίας

Ο Χένρι Καβίλ υποδύεται εξαιρετικά τον Γκέραλντ της Ρίβια.

Ο γντευτής ★★½
ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2019)
Δημιουργία: Λορέν Σμιντ
Ερμηνείες: Χένρι Καβίλ, Φρέια Αλαν, Ανία Σαλότρα

Με το κρύο να φτάνει επιτέλους και να μας κλείνει στο σπίτι, αυτή την εβδομάδα διαλέγουμε, κατ'εξαιρέση, μια καινούργια σειρά και όχι ταινία, η οποία μπορεί να μας συνοδεύσει περισσότερες ώρες στον καναπέ. Μάλιστα, όχι οποιαδήποτε, αφού το Netflix σέρβριρε πρόσφατα τον πολυαναμενόμενο «Πτευτής» ή «Witcher», όπως είναι πιο γνωστός από την ομώνυμη επιτυχημένη σειρά ηλεκτρονικών παιχνιδιών. Το «επιτυχημένο», βέβαια, είναι ελαφρώς άστοχο ίσως, μιας και το συγκεκριμένο συμπεριλαμβάνεται σχε-

δόν σε κάθε λίστα με τα καλύτερα βιντεοκέιμ όλων των εποχών, με πιστούς φαν που (προφανώς) περιέμεναν την τηλεοπτική μεταφορά πώς και πώς.

Και πιθανότατα δεν απογοητεύθηκαν. Η σειρά, που έχει ενήλικα χαρακτήρα όπως και το παιχνίδι, μας μεταφέρει σε έναν φανταστικό κόσμο με μεσαιωνικά χαρακτηριστικά, γεμάτο από παράξενα πλάσματα, μάγους, ξωτικά, ιππότες, βάρδους κ.ο.κ. Πρωταγωνιστής είναι ο Γκέραλντ, ένας «γντευτής» ή αλλιώς μισθοφόρος πολεμιστής με υπερφυσικές δυνάμεις, ο οποίος αναλαμβάνει συνήθως δύσκολες αποστολές για το ανάλογο αντίτιμο. Όταν ο πόλεμος μεταξύ των διαφόρων βασιλείων θα ξεσπάσει, ο Γκέραλντ θα βρεθεί μπλεγμένος, έχοντας

στο πλευρό του την πανίσχυρη μάγισσα Γένιφερ.

Όλα αυτά μοιάζουν οικεία, παρόμοια με ιστορίες όπως αυτή του «Αρχοντα των Δαχτυλιδιών» ή του «Game of Thrones» και πράγματι είναι. Δεν υπάρχει ωστόσο ήρωας πιο γοττευτικός και ταυτόχρονα σκοτεινός σαν τον Γκέραλντ της Ρίβια· με αυτόν στον επίκεντρο, ερμηνευμένο ταιριαστά από τον επιβλητικό Χένρι Καβίλ («Ανθρωπος από ατσάλι»), η σειρά μετατρέπεται σε ένα απολαυστικό ταξίδι οκτώ ωριαίων επεισοδίων, γεμάτο μάκες, μαγεία, εντυπωσιακά σκηνικά και δράση που καθηλώνει. Δεν προσφέρει ιδιαίτερες πρωτοτυπίες ή προβληματισμούς, ωστόσο είναι ό,τι πρέπει για ξέγνοιαστα βράδια στα μονοπάτια της επικής φαντασίας.

PIK1

THΛ.: 22862000

21.30 The Beatles

07.30 Θεία λειπουργία
10.00 Καμύσματα τζι αρώματα
Κυριακή κωμική σειρά.

11.00 Τα δώρα της Βασούλας
Κυριώτικο σκετς.

12.00 Χωρίς αποσκευές - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
(Πρωτοχρονιάτικο).

12.30 Οι Λοκμάδες της Καλλούς
Κυριώτικο σκετς.

13.00 Χρονογράφηση, II - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.

13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης
Με τον Πέτρο Κων/νου.

14.00 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ**

14.15 ArtCafe, III - (Ε)
Εκπομπή πολιτισμού.

15.15 Σπίτι στη φύση - (Ε)
Περιβαλλοντική εκπομπή.

15.45 Τετ - Α - Τετ - (Ε)
Talk show.

17.00 Μαζί - (Birlikte)

Δικονοτική εκπομπή.

18.00 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ (νοηματική)**

18.20 Πεταλούδα - (Ε)

Δραματική σειρά εποχής,

με τους Σώτο Φιλιππίδη,

Πάμπο Χαράλαμους.

18.50 Ο δρόμος έχει

τη δική του ιστορία - (Ε)

Σειρά ντοκιμαντέρ.

19.25 Κάποτε το '80

Κωμική σειρά, με τους

Δέσποινα Χρυσάνθου,

Αιμίλια Σέλλη κ.ά.

20.00 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ**

21.00 Αθλητική Κυριακή

The Beatles: Eight days

a week-The touring years

Ντοκιμαντέρ.

23.00 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ**

23.05 The Graham Norton

Show, XXIII

00.00 Επαν. προγραμμάτων

PIK2

THΛ.: 22862000

22.00 Great Expectations

07.30 Παιδική ζώνη

α. Ολίβια

β. Ντετέκτιβ Νόντι

γ. Ο ταχυδρόμος Πιατ

δ. Μάγια η μέλισσα

ε. Παπούτσια της Φράνι

στ. Η Μάρθα μιλά

ζ. Ο Σούπερ Γουάι

η. Ο Ροζ Πάνθηρος

θ. Ση Χώρα του Γιατί - (Ε)

11.00 Ση Χώρα του Γιατί - (Ε)

11.30 Παιδική ζώνη

α. Παιχνιδούπολη

β. Ολίβια

γ. Ντετέκτιβ Νόντι

δ. Παιδική ζώνη

16.00 Το μικρό σπίτι στο λιβάδι

Οικογενειακή σειρά,

με τους Μάικλ Λάντον,

Κάρεν Γκρασλ, κ.ά.

16.50 Το πλοίο της αγάπης - (Ε)

(Love boat, VII). Κλασική

οικογενειακή σειρά,

με τους Γκάβιν Μακλίοντ,

Μπέρνι Κόπελ, κ.ά.

17.40 Baywatch, IV

Σειρά περιπέτειας με

τους Ντέιβιντ Χέισελχοφ,

Πάρκερ Στίβενσον, κ.ά.

18.30 Βιβλιοπωλείο - Η γέφυρα

Karen Kingsbury's

The Bridge. Αισθηματική

ταινία, με τους Κέιτι

Φίνλεϊ, Γουάιτ Νας.

20.00 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ (Αγγλική)**

20.10 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ (Τουρκική)**

20.30 Euromaxx on vacation

Σειρά ντοκιμαντέρ.

21.00 The Graham Norton

Show, XXIII

22.00 Μεγάλες προσδοκίες

(Great Expectations).

Αισθηματική ταινία.

00.05 **ΕΙΔΗΞΕΙΣ - (Ε)**

00.15 ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ

OMEGA

THΛ.: 22477777

21.00 Το κόκκινο ποτάμι

05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει

Ενημερωτική εκπομπή

με τη Φαίη Μαυραγάνη.

09.45 Έλα χαμογέλα

Ψυχαγωγική εκπομπή με

τους Σίσσυ Χρηστίδου,

Παύλο Σταματόπουλο,

Κωνσταντίνο Βασάλο,

Ελεάν Βουλγαράκη.

13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)

Τηλεπαιχνίδι.

15.00 My Greece - (Ε)

Ταξιδιωτική εκπομπή.

16.00 Αννίτα κοίτα

Ψυχαγωγική εκπομπή,

με την Αννίτα Πάνια.

17.00 Χαρούμενος ταξιδιώτης

Εορταστικό επεισόδιο με

τον Αλέξ. Ταρामουντά.

18.00 **OMEGA NEWS**

18.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης

Συνέχεια

Τροχός της τύχης

Τηλεπαιχνίδι.

20.10 **OMEGA NEWS**

21.00 Το κόκκινο ποτάμι

Δραματική σειρά εποχής

με τους Ιωάννη Παπαζή-

ση, Αναστασία Παντοῦση.

22.00 Ένας για όλους

(Special Edition)

Τηλεπαιχνίδι με

τη Μαρία Μπακοδήμου.

23.00 Η οικογένεια βλάπτει-(Ε)

Κωμική σειρά,

με τους Χρῆστο Ρῶπα,

Σάκη Μπουλά, κ.ά.

23.40 Σημεία και τέρατα - (Ε)

Κωμική σειρά.

00.40 AR3NA - (Ε)

Δραματική σειρά.

01.40 Ζωή μου - (Ε)

Δραματική σειρά.

02.40 UNA Fatsa - (Ε)

ANT1

THΛ.: 22200200

21.20 Πέτα τη φριτζά

06.10 Πρωινή ενημέρωση

06.40 Τα κορίτσια του μπαμπά

Κωμική σειρά.

07.30 Ιδιαίτερα για κλάματα (Ε)

Κωμική σειρά.

08.10 Daddy Cool - (Ε)

Κωμική σειρά.

09.50 Την πάτσα - (Ε)

Κωμική σειρά.

10.30 Ο πόλεμος των άστρων (Ε)

Κωμική σειρά.

12.00 Υγεία πάνω απ' όλα

Ψυχαγωγική εκπομπή.

12.50 Αν ήμουν πλούσιος - (Ε)

Κωμική σειρά, με τους

Αλέξανδρο Μπουρδού-

μη, Κατερίνα Γερονικο-

λου, κ.ά.

14.50 Casa De Mikel (Ε)

Σατιρική εκπομπή.

16.10 Εργαζόμενη γυναίκα (Ε)

17.00 Ο φαφλατάς

Κωμωδία, με τους

Λάμπρο Κωνσταντάρα,

Μάρω Κοντού, κ.ά.

18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10"**

18.10 Συνέχεια της ταινίας

Νύε για μια βδομάδα

(Evan Almighty).

Κωμωδία φαντασίας, με

τους Στιβ Καρέλ, Μάρ-

γκαν Φρίμαν, κ.ά.

20.20 **Τα νέα του ANT1**

21.20 Πέτα τη φριτζά

Εορταστικό

Κωμική σειρά.

23.30 Μαθητευόμενος μπάτσος

(Ride Almighty).

Κωμωδία.

01.00 **Τίτλοι ειδήσεων**

01.10 Αγαρίους

Δραματική σειρά.

02.00 Χωρίς όρια - (Ε)

02.50 Ιατρικό απόρρητο - (Ε)

ΣΙΓΜΑ

THΛ.: 22580100

21.20 Eurogames

05.20 Τα χρυσόψαρα - (Ε)

Κωμική σειρά.

05.50 Οι Τάκκοι - (Ε)

Κωμική σειρά.

06.20 Food n' Friends

Μαγειρικό show.

07.00 Μαζί σου

Ψυχαγωγική εκπομπή με

την Τατιάνα Στεφανιδού.

09.00 Guess my age - (Ε)

Τηλεπαιχνίδι.

10.30 Περί ορέξεως - (Ε)

Ψυχαγωγική εκπομπή με

τους Ανδρέα Δημητρώπου-

λο και Γιώτα Δαμανού.

11.30 Βουράτς γεπτόνοι - (Ε)

Κωμική σειρά.

11.40 Στην υγεία μας ρε παιδιά

Η έκθεση στο Victoria and Albert Museum εξιστορεί την πολύχρωμη εικοσαετία μεταξύ 1955 και 1975, τότε που άνηψε η διάσημη μαργαρίτα, το λογότυπο της εταιρείας της Κουάντ.

Τα «κουλ» κορίτσια της Μαίρης Κουάντ

Εκρηξη χρώματος, ενέργειας και νιότης στην αναδρομική έκθεση, στο Λονδίνο, της επιδραστικότερης Βρετανίδας σχεδιάστριας

Της ΤΖΙΝΑΣ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

Πολιτισμικό είδωλο ενός ιδιότροπου φεμινισμού και πρωτοπόρος της μαζικής παραγωγής στη βιομηχανία της μόδας, η Μαίρη Κουάντ προσέφερε την πιο τολμηρή παλέτα σε ένα μεταπολεμικό γκρίζο Λονδίνο, κάνοντας ολόκληρο τον κόσμο να λικνίζεται στους ποπ ρυθμούς του Swinging London των '60s.

Μια αναζωογονητική έκρηξη χρώματος, ενέργειας και νιότης διατρέχει την αναδρομική έκθεση για την επιδραστικότερη Βρετανίδα σχεδιάστρια, που φιλοξενείται στο λονδρέζικο μουσείο V&A. Ενα χιλιόμετρο νοτιότερα, στη συμβολή της πλατείας Markham και του King's Road, βρισκόταν το Bazaar: η θρυλική μπουτίκ που άνοιξε το 1955 η ίδια με τον άνδρα της, Αλεξάντερ Πλάνκετ Γκριν. Η έκθεση εξιστορεί την πολύχρωμη εικοσαετία μεταξύ 1955 και 1975, τότε που άνηψε η διάσημη μαργαρίτα, το λογότυπο της εταιρείας της Κουάντ. Τα πατρών της για τα κορίτσια του Τσέλσι ανέτρεψαν την ελιτίστικη «κανονικότητα» της υψηλής παρισινής ραπτικής τύπου Ντιόρ: ήταν μοντέρνα, ευκολοφόρετα, ανάλαφρα, καθημερινά, εφηβικά αλλά και σέξι. Η επιτομή του κουλ και της νεωτερικότητας.

Η Μαίρη Κουάντ έφτιαξε ρούχα που δεν μπορούσε να βρει στην αγορά, με υφάσματα που αγόραζε η ίδια από το Χάροντς. Σχεδίασε για γυναίκες που δεν θέλουν να γίνουν «κυρίες», αλλά παραμένουν κορίτσια. Κορίτσια που γελούν, φλερτάρουν και χορεύουν στα ριφ των Μπιτλ, των Ρόλινγκ Στόουνς και των Χου. Αιχμηρά, γεμάτα αυτοπεποίθηση, ολοζώντανα, διασεκδοστικά και με χιούμορ, τα ρούχα και τα αξεσουάρ της Κουάντ ήταν η απόλυτη έκφραση του νεανικού πνεύματος του '60. Τα σχέδιά της κάλυψαν το μπουστό και ελευθέρωσαν τα πόδια. Οι σουίπερ μίνι φούστες της και τα καυτά σορτς συντάραξαν τη συντηρητική Βρετανία και έγιναν το σήμα κατατεθέν της. Η σχεδιαστική της καινοτομία απελευθέρωσε τις γυναίκες από παραδοσιακά στερεότυπα, κανόνες και περιορισμούς, αμφισβητώντας την ιεραρχία των τάξεων και τον ρόλο των φύλων.

Προσιτή μόδα

Σχεδίασε έναν χρωματιστό «θαυμαστό καινούργιο κόσμο», όπου η τυποποίηση και η μαζική παραγωγή έγινε μέσο εκδημοκρατισμού και χειραφέτησης. «Το όλο θέμα της μόδας είναι να φτιάξουμε μοντέρνα ρούχα για όλους», υποστήριζε η ίδια κάνοντας την αρχή για μια προσβάσιμη και οικονομικά προσιτή μόδα. Δεν άργησε μάλιστα να δημοσιεύσει μερικά από τα πατρών της, αφήνοντάς τα ελεύθερα για αντιγραφή.

Η Μαίρη Κουάντ άλλαξε την το-

Η Μαίρη Κουάντ και ο Αλεξάντερ Πλάνκετ Γκριν το 1960. Δεξιά, προώθηση διεθνούς καμπάνιας με δημιουργίες της Κουάντ.

Τα πατρών της ανέτρεψαν την ελιτίστικη «κανονικότητα» της υψηλής παρισινής ραπτικής τύπου Ντιόρ: ήταν μοντέρνα, ευκολοφόρετα και σέξι.

πογραφία της μόδας όχι μόνο προβάλλοντας το κοριτσιότικο νεανικό σφρίγος, αλλά εκθειάζοντας την καθημερινή γυναίκα. Η γενική ιδέα της επιμέλειας της έκθεσης βασίζεται κυρίως σε αυτό: στον αντίκτυπο που είχαν τα ρούχα της Κουάντ στον κόσμο. Πέρα από τα 200 εκθέματα και αξεσουάρ από το αρχείο της Κουάντ και τη συλλογή του μουσείου, 35 από τα εκθέματα είναι ρούχα γυναικών που ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα #WeWantQuant της Τζένι Λέστερ και της Στέφανι Γουντ. Οι επιμελήτριες της έκθεσης προέτρεψαν Βρετανίδες, και όχι μόνο, να ανοίξουν τις ντουλάπες τους, να δωρίσουν ή να χαρίσουν κάτι σε «Κουάντ», λέγοντας ταυτόχρονα τη μικροϊστορία τους.

Η έκθεση έχει στηθεί με τρόπο που νομίζεις ότι χαζεύεις βιτρίνες καταστημάτων. Κόκκινα καλσόν με εβαζέ φορέματα και πράσινοι μπερέδες. Φούξια και πορτοκαλί συνδυασμοί. Ασπρόμαυρα κοντράστ. Δυναμικά μοτίβα, εντυπωσιακά καρδ, λειτουργικά κουμπιά, πολύχρωμα συνθετικά μάλλινα, κλιμακωτές ρίγες και σφριγηλά πουά, υπαινικτικά φερμουάρ και αναιδείς τσέπες, τολμηρά κοψίματα και λαμπερά χρώματα. Εμφαση στην αναλογία, στην κλίμακα και στις μοντέρνες

Η Κέλι Ουίλσον με φόρεμα που σχεδίασε η Μαίρη Κουάντ (Mary Quant's Ginger Group), το 1966.

γεωμετρικές φόρμες. Η Κουάντ δι-αμόρφωσε μια εξωστρεφή νέα βρετανική ταυτότητα στη μόδα, τη γυναικεία εκδοχή της υποκοιλουόρας των Mods. Εκτός από τα φορέματα από ελαστικό ζερσέ σε γραμμή Α, τα παντελόνια, τα παραποιημένα στρογγυλούς κλειστούς γιακάδες που ονόμασε Πίτερ Παν και τις ζώνες με μεγάλες αγκράφες μέχρι τα σκουλαρίκια οπ αρτ, τα εκτυπωτι-

Η Κέλι Ουίλσον με φόρεμα που σχεδίασε η Μαίρη Κουάντ (Mary Quant's Ginger Group), το 1966.

Εφτιαξε ρούχα που δεν μπορούσε να βρει στην αγορά, με υφάσματα που αγόραζε η ίδια από το Χάροντς, σχεδίασε για γυναίκες που δεν θέλουν να γίνουν «κυρίες».

κά αδιάβροχα πανωφόρια από συνθετικό πλαστικό, τα μεγάλα καπέλα και τις βινύλ τσάντες, τα παπούτσια με χαμηλό τετράγωνο τακούνι και τις λευκές λουστρινένιες μπότες.

Κόρη δασκάλων

Η Μαίρη Κουάντ γεννήθηκε στις 11 Φεβρουαρίου του 1934 στο Λονδίνο, κόρη Ουαλλών δασκάλων. Στις αρχές του '50 φοίτησε στη Σχολή Καλών Τεχνών του Γκόλντσμιθς ενώ, 85 χρόνων σήμερα, ζει στην επαρχία του Σάρεϊ. Με πρότυπα την Κοκό Σανέλ και την Ελσα Σκιαπαρέλι, το 1955 άνοιξε το Bazaar στο Τσέλσι, ενώ το 1963 ξεκίνησε τη διάσημη ετικέτα της Ginger Group, που σύντομα πέρασε τα βρετανικά σύνορα και γέμισε τα ράφια του αμερικανικού πολυκαταστήματος JC Penney. Στα τέλη της δεκαετίας του '70 δούλεψε στην Ιαπωνία. Δημοσίευσε βιβλία για καλλυντικά, άνοιξε τα Colour Shops, ενώ σχεδίασε μια ειδική έκδοση του αυτοκινήτου Mini, το Austin Mini. Τα καλλυντικά της συνεχίζουν να κυκλοφορούν μέχρι και σήμερα.

Ινφλουένσερ πριν τους ινφλουένσερ, η Κουάντ έπαιξε με την εικόνα της κάνοντας και η ίδια το μοντέλο για τα δικά της ρούχα. Η πρώτη που εμπιστεύτηκε τον πρωτοπόρο

κοιμητή Βιντάλ Σασούν στη γεωμετρική κοντή κουπ των 5 σημείων, έκλεισε το μάτι στις γυναίκες λέγοντας όχι: όχι μόνο στους κορσέδες και στις δαντέλες, αλλά και στη λακ και στα ρόλεϊ. Η ίδια λέει στην αυτοβιογραφία της, «Quant by Quant: The Autobiography of Mary Quant»: «Ο Βιντάλ Σασούν, το αντι-συλλυπτικό χάρτι και η μίνι φούστα άλλαξαν τα πάντα».

Η μόδα για την Κουάντ ήταν πάντα ένα παιχνίδι και η μπουτίκ της ένας παραδεισένιος τόπος – άνοιγε και αργά το απόγευμα σεβρίνοντας ποτά, με μουσική στη διαπασών. Πρώτη στο μάρκετινγκ, έκανε τα ψώνια εμπειρία: το Bazaar ήταν ο τόπος για να ψωνίσεις. Λιπόσαρκα μανεκέν, όπως η Τζιν Σρίμπτον, η Τουίγκι, η Σίλια Χάμοντ, η Κέλι Γουίλσον και η Ντονιάλε Λούντ –η πρώτη Αφροαμερικανίδα που έγινε εξώφυλλο στη βρετανική έκδοση της Vogue το 1966–, γέμιζαν τις λουστρασιόν σελίδες του Queen, του Harper's Bazaar και των Sunday Times, ενώ οι κούκλες στις βιτρίνες, πάντα σε ασυνήθιστες πόζες –κρατώντας ζωντανά χρυσόψαρα ή άψυκτους αστακούς– ενίσχυαν τον μοναδικό χαρακτήρα της Κινγκς Ρόουντ. Τα ρούχα της φορέθηκαν κυρίως στους δρόμους και όχι στα ντεφίλέ. Η Μαίρη Κουάντ μαζί με τους Μπιτλς και τους Ρόλινγκ Στόουνς, τον Βιντάλ Σασούν, τον φωτογράφο Ντέιβιντ Μπέιλι, ηθοποιούς σαν τον Μάικλ Κέιν και τον Τζέρενς Σταμπ και κινηματογραφιστές σαν τον Νικόλας Ρεγκ και τον Ρίτσαρντ Λέστερ συνδιαμόρφωσαν το Λονδίνο τη δεκαετία του '60. Αξίζει κανείς να βινύλ τσάντες, τα παπούτσια με χαμηλό τετράγωνο τακούνι και τις λευκές λουστρινένιες μπότες.

Εκθεση «Mary Quant». Εως τις 16 Φεβρουαρίου 2020. V&A (Victoria and Albert Museum) Λονδίνο (<https://www.vam.ac.uk/>).

2020

Νέα χρονιά, νέα δεκαετία η ίδια αμφίδρομη σχέση

Ευχές για υγεία, αγάπη και τύχη σε όλη την Κύπρο.
Ευχαριστούμε τους μετόχους, πελάτες και συνεργάτες μας
για την μακρόχρονη στήριξη τους!

Ισχυρή Διεθνής Παρουσία

- 8.000 πελάτες σε 30 χώρες με 90% του κύκλου εργασιών στο εξωτερικό
- 800 άτομα προσωπικό σε 14 χώρες
- Μακροχρόνιες συνεργασίες με τις κορυφαίες εταιρείες στον τομέα τεχνολογίας

Τοπική Παρουσία με Διεθνείς Εμπειρίες

- Μεγαλύτερος πάροχος υπηρεσιών και λύσεων τεχνολογίας στην Κύπρο
- Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών τεχνολογίας και ψηφιακής μεταρρύθμισης
- Διανομή προϊόντων τεχνολογίας μέσω δικτύου μεταπωλητών
- Στρατηγική συμμετοχή στη Demetra Holdings PLC

Κοινωνική Προσφορά στην Κύπρο

- 22 μεταπτυχιακές υποτροφίες συνολικού ποσού 212.000 ευρώ τα τελευταία δύο χρόνια
- Συγχρηματοδότηση μελέτης για την ανάπτυξη της Ψηφιακής Κύπρου
- Μέγας Χορηγός του Logicom Cyprus Marathon
- Διαχρονική στήριξη σε ευαγή ιδρύματα

Εταιρική Διακυβέρνηση

- Συνεχής προσήλωση σε ισχυρή εταιρική διακυβέρνηση
- Πιστή εφαρμογή Κώδικα Δεοντολογίας και Εγχειρίδιου Ηθικής και Συμμόρφωσης
- Πιστοποιημένες διαδικασίες Συστημάτων για Διαχείριση Ποιότητας, Περιβάλλοντος και Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

Μετατρέπουμε τις διαχρονικές μας αξίες σε πράξεις! Με βάση την Κύπρο μας, μπαίνουμε με αισιοδοξία στη νέα δεκαετία!